

KİTÂB-I MÜCERREBÂT
(İNCELEME-METİN-DİZİN)

AHMET ERASLAN

TARAFINDAN

YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE
SUNULAN TEZ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞUBAT 2018

TEZ ONAY SAYFASI GELECEK

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Ahmet ERASLAN

imza

ABSTRACT

KİTAB-I MÜCERREBÂT (EXAMINATION, TEXT, CONCORDANCE)

Eraslan, Ahmet
Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Supervisor : Doç. Dr. Mustafa Arslan

February 2018, 207 pages

The works of medical science which has demonstrated its existence in every age and in every place that humanity exists, has found a place for itself with the stream of “Mücerrebât” in our tradition.

The name, Akşemseddin has come to prominence with the issues such as being a teacher to Fatih Sultan Mehmet, being the spiritual builder of Istanbul conquest or being a spiritual teacher of Bayramiye Cult after Hacı Bayram Veli. Nevertheless it has always been disregarded that this Saint, wise, opinion leader and mystic person has an advanced Medical Science knowledge, regarding his era.

Akşemseddin, in spite of staying in the shadow of his historical and mystical personality, with his works in the field of medical science, shouldn't be ignored by the medicine world as well as the Turkish language researchers.

Even though he had received a qualified madrasah education, he was a man who had lived engaged to public and been aware of folk-literature and folk-language. This work gives several opportunities for the language researchers to illuminate the characteristics of the language of the era.

Keywords: mücerrebât, Akşemseddin, medicine, folk-language

ÖZET

KİTAB-I MÜCERREBÂT (İNCELEME-METİN-DİZİN)

Eraslan, Ahmet
Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Tez Yöneticisi : Doç. Dr. Mustafa Arslan

Şubat 2018, 207 sayfa

İnsanın var olduğu her devirde ve her mekânda mevcudiyetini göstermiş olan tıp ilmine ait eserler bizim geleneğimiz içerisinde de mücerrebât akımıyla kendisine yer bulmuştur.

Akşemseddin ismi Fatih Sultan Mehmet'in hocası olması, İstanbul'un fethinin manevi mimarı olması veya Bayramiye tarikatının Hacı Bayram Veli'den sonraki mürşidi olması gibi hususlarla ön plana çıkmıştır. Hâlbuki bu veli, âlim, kanaat önderi, mutasavvıf zatın o dönem için ileri seviye sayılabilecek bir tıbbî ilme vakıf olduğu hep göz ardı edilegelmiştir.

Akşemseddin –her ne kadar tarihî ve tasavvufî kişiliğinin gölgesinde kalmış olsa da- tıp alanındaki bu çalışmalarıyla gerek tıp âleminin gerekse Türk dili araştırmacılarının göz ardı etmemesi gereken bir şahsiyettir.

Kendisi nitelikli bir medrese eğitimi olsa da hayatının her döneminde halkla iç içe yaşayan, halk kültürüne ve diline vakıf olan bir şahsiyettir. Bu eser, dil araştırmacıları için dönemin dil özelliklerini aydınlatmada pek çok fırsat sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: mücerrebât, Akşemseddin, tıp, halk dili

Edebiyat ve kültür hayatımıza çok değerli eserler verebilecekken sağlıklı yaşamayı bilmediğinden genç yaşta aramızdan ayrılan arkadaşım Ruhi Bakır'a...

Bu tezin;

Her aşamasında yanında olan, beni her zaman destekleyen hocalarım Doç. Dr. Mustafa Arslan ve Doç. Dr. Nihal Çalışkan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca ilerlemiş yaşıma rağmen öğrenciliğe mahsus tutumlarımı büyük bir saygı ile karşılayan eşime ve çocuklarıma minnettarlıklarımı bildiririm.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖZET	v
İTHAF	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xii
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	xiii
ÖNSÖZ	1
TEZİN KONUSU VE KAPSAMI VE MAHİYETİ	3
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
TEZİN HAZIRLANIŞINDA İZLENEN YÖNTEM	4
GİRİŞ	7
1. TÜRK KÜLTÜRÜNDE MÜCERREBÂT KAVRAMI VE BU ALANDA YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR	11
1.1. İSLAM ÖNCESİ ORTA ASYA TÜRK TIBBI	13
1.2. UYGURCA METİNLER VE YAPILAN ÇALIŞMALAR	13
1.3. ANADOLU'DA TIP ESERLERİ VE YAZARLARI	14
1.4. ANADOLU SELÇUKLULARI'NDA HEKİMLER VE ESERLERİ	15
1.5. OSMANLI VE BEYLİKLER DÖNEMİNDE TIP SAHASININ YAZARLARI VE ESERLERİ.....	18
1.5.1. Sabuncuoğlu Şerefeddîn	21
1.5.2. İbrâhim bin Abdullah	21
1.5.3. Ahî Çelebi	22
1.5.4. Nidâî	22
1.5.5. Şirvânî Şemseddîn-î İtâkî	22
1.5.6. Emîr Çelebi (Seyyid Mehmed)	22
1.5.7. Zeynelâbidîn bin Halîl	23
1.5.8. Îsâ (Sakızlı)	23
1.5.9. Sâlih bin Nasrullah (İbn Sellum el-Halebî)	23
1.5.10. Hayâtîzâde Mustafa Feyzî	23

1.5.11. Nûh	24
1.5.12. Şaban Şifâî (Ahmed bin Şaban)	24
1.5.13. Kâtibzâde Mehmed Refî	24
1.5.14. Gevrekzâde Hâfız Hasan	24

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AKŞEMSEDDİN HAKKINDA BİLGİ	28
1.1. ÖĞRENİMİ VE ÖĞRETİMİ	30
1.2. HACI BAYRAM VELÎ'YE İNTİSABI	31
1.3. FATİH'LE TANIŞMASI VE İSTANBUL'UN FETHİ	31
1.4. TIP TAHSİLİ	32
2. AKŞEMSEDDİN'İN DİĞER ESERLERİ	33
3. KİTAB-I MÜCERREBÂT'IN TÜRK TIP ESERLERİ ARASINDAKİ YERİ	33

İKİNCİ BÖLÜM

1. KİTAB-I MÜCERREBÂT'IN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	35
2. KİTAB-I MÜCERREBÂT'IN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ	39
3. KİTAB-I MÜCERREBÂT'IN DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. YAZIM ÖZELLİKLERİ	43
1.1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞI	43
1.2. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI	47
1.3. HEMZENİN YAZILIŞI	49
1.4. YABANCI KÖKENLİ KELİMELERİN YAZIMI.....	50
1.5. YARDIMCI SESLERİN YAZIMI	50
1.6. BİTİŞİK VE AYRI YAZILMIŞ KELİMELER	50
1.7. İKİLİ YAZIMLAR VE DİĞER YAZIM ÖZELLİKLERİ	52

2. DİL ÖZELLİKLERİ

2.1. SES BİLGİSİ

2.1.1. ÜNLÜUYUMLARI	53
Kalınlık-İncelik Uyumu	53
Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	53
2.1.2. SES OLAYLARI	54
Sedalılaşıma	54
t~d Değişmesi	55
k~g Değişmesi	55
Sedasızlaşma	55
Sızıcılaşma	56
Göçüşme	56
İkizleşme	56

2.2. ŞEKİL BİLGİSİ

2.2.1. EKLER	57
2.2.2. İSİM	59
İsimlerde Çokluk	59
İsimlerde İyelik	59
İsmin Hâlleri	60
2.2.3. SIFAT	62
Niteleme Sıfatları	62
Belirtme Sıfatları	62
2.2.4. ZAMİR	63
İşaret Zamiri	63
Dönüşlülük Zamiri	63
Belgisiz Zamir	63
2.2.5. ZARF	64
Zaman Zarfları	64
Durum Zarfları	64
Azlık Çokluk Zarfları	65

2.2.6. FİİL	65
Bildirme Kipleri	65
Tasarlama Kipleri	66
Fiillerde Birleşik Kipli Çekim	66
Şahıs Ekleri	67
Birleşik Fiiller	67
2.2.7. FİİLİMSİ	68
2.2.8. EDAT	69
Bağlama Edatları	69
Çekim Edatları	74
3. KİTAB-I MÜCERREBÂT VE MADDETÜ'LHAYAT ESERLERİNİN DİL VE YAZIM YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI	76

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1. KİTAB-I MÜCERREBÂT NÜSHALARININ TAVSİFİ	80
2. ÇEVİRİYAZILI METİN	81
SONUÇ	128
KAYNAKLAR	133
GRAMATİKAL DİZİN	136
TİBBÎ TERİMLER SÖZLÜĞÜ	202

EK: Kitab-ı Mücerrebât'ın Konya

KISALTMALAR

a	Yazma nüshasındaki ön yüzü belirtir.
age.	Adı geçen eser
agm.	Adı geçen makale
agt.	Adı geçen tez
A.	Arapça
b	Yazma nüshasındaki ön yüzü belirtir.
bs.	Baskı, basım
bkz.	Bakınız
C	Cilt
çev.	Çeviren
Doç.	Doçent
d.	Doğum tarihi
Dr.	Doktor
EAT	Eski Anadolu Türkçesi
Ens.	Enstitü, enstitüsü
F.	Farsça
Fak.	Fakülte
H.	Hicri
Hız.	Hazreti
haz.	Hazırlayan
krş.	Karşılaştırınız
Ktp.	Kütüphanesi
M.	Miladî
mm	Milimetre
nr.	Numara
ö.	Ölüm tarihi
Prof.	Profesör
s.	Sayfa
vb.	Ve benzeri

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ء	ə
ا	a, ā, e
آ	ā
ب	b, p
پ	p
ت	t
ث	s
ج	c
چ	ç
ح	h
خ	ħ
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
س	s
ش	ş
ص	ş
ض	ḍ, ž
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k, g, ñ
ل	L
م	M
ن	N
و	v, o, ö, u, ū, ü
ه	h, a, e
ی	y, ı, ı̇, ī, ā

ÖNSÖZ

Çalışmamıza ilim aleminin istifadesine sunulmamış ve özellikle de üzerinde bir dil incelemesi yapılmamış olan bir metni aramakla başladık. Yaptığımız araştırmalar sonucunda Kitab-ı Mücerrebât adlı bu eserin Konya Mevlana Müzesi Feridun Nafiz Uzluk Kitaplığında bulunduğunu öğrendik.

Araştırmamızı devam ettirdiğimizde eserin başka bir nüshasına ulaşamadık. Mücerrebât, Kitab-ı Mücerrebât, Mücerrebnâme gibi benzer isimler taşıyan çok sayıda eser vardı. Bunların çoğunluğu tıpla ilgili olmakla birlikte içlerinde metalurji, kimya, astroloji gibi bilim dalları ya da bilgi disiplinlerine ait olanları da bulunuyordu. Bu durum, öğrenme ve araştırmaya meraklı kişilerin kendi deneyimlerini başkalarıyla paylaşma adına çalışmalarını bu adla tanımladıklarını gösteriyordu. Dolayısıyla bu kitabın ve başka kitapların adının aynı olması birbirlerinin nüshaları oldukları anlamına gelmemektedir.

Müstensih Ahmed b. Sadî b. Tacî, kitabın istinsah kaydında eserin Akşemseddin b. Mehmed b. Hamza'ya ait olduğunu söylüyordu. Bu beyan ilgimizi çekmişti. Eserin içeriğini incelediğimizde 40 bab üzere olduğunu gördük. 31-39 arasındaki bablar girişte belirtildiği halde kitabın ilerleyen sayfalarında yerlerinde yoktular. İşin ilginç yanı eserin müstensih de bu eksik haliyle ulaşmış olduğuydu. Çünkü eksik babların denk geldiği sayfa numaralarında bir atlama yoktu. Kitap 1. sayfadan başlayıp 94. sayfada bitiyordu. Yani bablarda eksiklik var olduğu halde sayfa sayısında yoktu.

Yitik bablarına rağmen istnsah edilmiş olması, eserin o dönemdeki önemini gösteriyordu. Müstensih, eksikliğine rağmen eserin o dönemin tıp dünyasınca bilinmesini istiyor olmalıydı. Çünkü açıkça beyan ettiğine göre eserin müellifi kendisi değil; İstanbul'un fethindeki rolü herkesçe bilinen Akşemseddin idi. Müstensihin bu kanaate nereden vardığını bilemiyoruz. Zira Akşemseddin'in 1459'da ölmesine karşılık Kitab-ı Mücerrebât 1509 yılında istinsah edilmişti.

Araştırmalarımız bizi eserin bir başka nüshasına ulaştırmamıştı, ama üzerinde inceleme yapıp Akşemseddin'in tıbbî kitabı olan Maddetü'l Hayat ile karşılaştırdığımızda aynı kaleminden çıktıklarına dair pek çok veriyi gördük. Bu durumu tezimizin ilgili kısmında ayrıntılı olarak ele aldık.

Ŗu hususu özellikle belirtmek isteriz. Müstensihin kitap kapağının iç kısmında iddia ettiğinin haricinde Kitab-1 Mcerrebt'in AkŖeyh lakaplı AkŖemseddin b. Mehmed b. Hamza'ya ait olduğunu gösteren herhangi bir beyan veya referansa rastlamadık. Bu konuda AkŖemseddin'in bütün eserlerinin incelenmesiyle daha net bir kanaate varılacağını dŖnmekteyiz. Biz sadece iki eseri dil özellikleri ve içerikleri bakımından karŖılaŖtırdık.

zet olarak Ŗunu söyleyebiliriz. İki eser de EAT özelliklerini taŖımaktadır. Konuları ele alıŖ tarzları birbirine benzemektedir. Yani her ikisinde devalarla ilgili betimleyici tanımlar yapılmıŖtır. İki eser arasındaki belirgin fark ise Ŗudur: Kitab-1 Mcerrebt tam bir pratik tedavi rehberi olma özelliğini gösterirken Maddetü' l Hayat, teorik bilgiler de barındırmaktadır. Örneğin, yazar orada ansır-1 erba ve insan anatomisi hakkında klasik tıbbi bilgiler vermiŖtir.

TEZİN KONUSU, KAPSAMI VE MAHİYETİ

Bu tez, bugüne kadar çeviriyazı yapılmamış ve okunmamış, üzerinde herhangi bir dil incelemesi yapılmamış olan “Kitab-ı Mücerrebât” adlı eseri konu almaktadır. İlk olarak metni Latin çeviriyazı alfabesine çevirmek;daha sonra onun yazıldığı dönemi aydınlatacak olan dil özelliklerini tespit etmek, yazarı olduğu iddia edilen Akşemseddin’in bibliyografyasını vermek ve Türk medeniyetinde “mücerrebât” tarzında yazılmış olan eserlerin özelliklerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bunu müteakiben aynı konuda kaleme alınmış olan “Maddetü’l Hayat” isimli eserle içerik bakımından karşılaştırılmıştır. “Kitab-ı Mücerrebât” dönemin dil özelliklerini ve mahalli söyleyişlerini çarpıcı bir şekilde yansıtması, dilinin duruluğu, akıcılığı, Eski Anadolu Türkçesindeki tıp ve eczacılık terimlerini zengin bir şekilde bünyesinde barındırması, dönemin kelime hazinesindeki çeşitliliği gözler önüne sermesi, gibi sebeplerle üzerinde çalışılmaya değer bulunulmuştur. Daha da önemlisi bu eser, o döneme ait bitki ve hayvan adlarına, günümüzde kullanılmayan bazı Türkçe kelimelere bolca yer vermesi; dönemin kelime dağarcığını, Türkçe kelime ve eklerdeki değişimi yeterli ölçüde örneklemesi bakımında da göz ardı edilmemesi gereken eserlerden biridir. Gerek tarih gerekse tıp ve eczacılık tarihi araştırmacılarının da mutlaka başvurması gereken önemli bir belge ve kaynak niteliği taşıması, eserin değerini bir kat daha artırmaktadır. Ayrıca aynı konu üzerinde yazılmış başka bir eser olan “Maddetü’l Hayat”ı karşılaştırmak suretiyle aralarındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymak çalışmamızın kapsamına girmektedir.

Bunun yanında yazarının dönemin yaşantısına ve halk söyleyişlerine vukufiyeti, hem tıp literatürüne hem de halk hekimliği terimlerine hâkim olması gibi hususiyetler de eserin tercih edilmesindeki önemli etkenlerden birkaçıdır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Yazar, tıbbî tecrübelerini, hastalanan kişiler (yaşadıkları beldede uzman bir doktor bulamamaları durumunda) kendi kendilerine tedavi olabilsinler diye bu eserinde bir araya getirmiştir. Bu sebeple eserin genelde XV. asır Batı Türkçesinin, özelde ise Eski Anadolu Türkçesinin halk ve bilim dilinin özelliklerinin anlaşılmasına yardımcı olacağı kanaati oluştu. Böylece dil, tarih ve tıp sahasında bu dönemi ele alacak olan araştırmacılara alan

oluşturacağı düşünöldü. Orta nesir ile sade nesir arası bir özellik taşıyan bu eser üzerinde yapılan bilimsel çalışma ile devletten imparatorluğa geçen ve bu geçiş esnasında dilinde de değışmeler meydana gelen Osmanlı'nın XV. asırdaki kültürel, tarihî, sosyal yaşantısının ve özelliklerinin daha iyi anlaşılacağına inanıldı. Bu eser üzerine herhangi bir dil incelemesi yapılmamış olması da eserin günümüz bilim dünyasının istifadesine sunulmasında etken olmuştur. Konusu ve içeriği bakımından dönemini aydınlatmada önemli özellikler barındıran bu eser; yazıldığı dönemin dil, tarih ve özellikle tıp alanındaki müktesebatını canlı bir şekilde yansıtmaktadır.

Tezimize esas aldığımız Kitâb-ı Mücerrebât adlı bu eserin metninin tamamı harekelidir ve bu eserde o dönem kelimelerinin özgün yazımlarına rastlanmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi gibi dilin kurallarının tam teşekkül etmediği bir dönemi belirginleştirmeye yardımcı olacaktır. Yine anlatımı günlük konuşma diline yakın olup akıcı ve durudur. Farklı cümle yapılarına ve birleşik kelimelere yer vermek gibi pek çok dil özelliğini yapısında barındırmaktadır. Bu yönleri göz önüne alınarak eserin çeviriyazılı metni ortaya konulmak suretiyle dil alanında çalışacak araştırmacılara yeni bir çalışma sahası açılabileceği düşünölmüş ve onların çalışmalarında yararlanabileceği yeni bir malzeme ortaya koymak amaçlanmıştır.

Ayrıca hazırlanan dizin ve sözlükle devrin zengin dil hazinesini sergilemek amaçlanmıştır.

TEZİN HAZIRLANIŞINDA İZLENEN YÖNTEM

Çalışmaya dil alanında daha önce üzerinde çalışılmamış ve ilim âleminin istifadesine sunulacak vasma sahip bir konunun veya eserin belirlenmesiyle başladı. Bu noktada insan olarak her daim hayatımızda yer işgal eden halk tıbbı konusu “Mücerrebât”ı seçmemizde etkili oldu. Daha önce bu eser üzerinde çalışma yapılmadığını çeşitli kaynaklardan teyit ettikten sonra eserin 1502 yılında Ahmed b. Sadi b. Taci (ö. 1537) tarafından istinsahı yapılan nüshasının Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi'ne (Kilisli Muallim) Ahmet Rifat Bilge (ö. 1953) tarafından 1922 yılında armağan edildiğini tespit ettik. Eseri Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi Konya Feridun Nafiz Uzluk kitaplığında 6836 numarada bulduk ve bir kopyasını temin ettik.

İlk olarak nitelikli bir okuma ve çalışma yapabilmek gayesiyle eserin yazarı olduğu muhtemel olan Akşemseddin Mehmed bin Hamza'nın hayatı, eğitimi, döneminin özellikleri ve mücerrebât geleneği hakkında araştırma yapıldı. Metnin çeviriyazı yapılması için gerekli sözlükler, yayınlar temin edildi ve teknik hazırlıklar tamamlandı. Hem dizin işlemini kolaylaştırmak hem de metne hâkimiyeti artırmak adına satır ve sayfa numaraları çeviriden önce satır başlarına yazıldı. Metinde geçen tıp ve eczacılık terimlerinin doğru okunması için pek çok sözlük kullanıldı ve ayetlerin tam yazılışı için Diyanet Yayınları'ndan çıkan Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali'nden yararlanıldı. Ayetlerin orijinal metni, metnin içerisinde köşeli parantezle ayrılarak verildi; mealleri ve sure numaraları da dipnotla ifade edildi. Bu işlem yapılırken dil incelemesi ve diğer bölümlerde faydalı olabilecek noktalar veya okuyuşundan şüphelenilen kelimelerin altı çizildi.

Kelimelerin Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini taşıyıp taşımadığı veya okunmayan bazı kelimelerin çözümlenmesi hususunda tez danışmanım Mustafa Arslan'ın bilgisine başvuruldu ve kendisinin yönlendirdiği kaynaklardan yararlanıldı. Eğer bir kelimenin müstensih tarafından yanlış yazıldığı kanaati hasıl olmuşsa kelimeler orijinal şekilleriyle yazıldı. Yine metnin akıcılığını sağlamak ve vurgu yönüne katkı sağlamak adına noktalama işaretleri kullanıldı, özel isimler büyük harfle başlatıldı.

Metnin okunması tamamlanınca dil incelemesi çalışmasına geçildi. Dil incelemesindeki başlıklar belirlenirken EAT döneminin dil özelliklerini inceleyen kişilerin eserlerinden yararlanıldı. Ekler ve kelimeler dil açısından incelenirken dönemin özelliklerini ne denli yansıttıkları belirtildi ve bu açıklamayla ilgili metinden örneklere yer verildi. Bu örneklerin metnin hangi kısmından alındığı yay ayrıç içerisinde belirtildi.

Çalışmanın bu kısmına kadar elde edilen verilerin tashihleri ve kontrolleri bitirildikten sonra metnin gramatikal dizinine ve tıp terimleri sözlüğü çalışmasına geçildi. Dizin başlıklarında kelimeler yapım ekleriyle birlikte verildi, çekim ekleri alınmadı. Yabancı tıp terimlerinin hangi dilden geldiği yay ayrıç içerisinde aktarıldı. Tıp sözlüğünün sıralanmasında Latin alfabesi esas alındı.

Kısaca, tezimiz dört ana bölümden oluşmuştur:

Giriş bölümünde eserin konusu, mahiyeti, belirgin özellikleri, bu eserin tercih edilmesinin gerekçeleri aktarıldı. Akabinde tezin kapsamı, önemi, amacı ve çalışma sürecinde izlenen

metotlar, dikkat edilen hususlar belirtildi. Devamında “mücerrebât” kelimesinin anlamı, bu türün Türk kültüründe ortaya çıkışı, bu türde -özellikle Anadolu sahasında- yazılan eserler ve bununla ilgili gelişmelerin seyri aktarıldı. Tıbbi Mücerrebâta katkısı olan kişiler ve eserleri tanıtıldı.

Birinci bölümde; Akşemseddin Mehmed bin Hamza'nın hayatı, yetişme ortamı, eğitimi, öğretmenliği, tabipliği ve eserleri açıklandı.

İkinci bölümde; üzerinde çalıştığımız “Mücerrebât” isimli eserin şekil, muhteva, dil ve üslup özellikleri hakkında bilgi verildi ve nüshaları tafsilatla tanıtıldı.

Üçüncü bölümde; eserin yazımı ve diliyle ilgili özellikler incelendi. Metindeki eklerin ve grameri ilgilendiren kelimelerin devrin dil özelliğini ne kadar yansıttığını gösteren dil incelemesi yapıldı.

Dördüncü bölümde; metnin çeviriyazı yöntemiyle Latin alfabesine aktarımı yapıldı. Aktarım yapılırken konuyla ilgili yazılmış kitaplardan ve makalelerden, özellikle de tıp sözlüklerinden yararlanıldı. Nüshalar içinde neden Feridun Nafiz Uzluk Kitaplığındakinin tercih edildiği anlatıldı.

Sonuç kısmında, çalışma kapsamında yararlanılan kaynakların belirtildiği “Kaynakça”, eserin söz varlığını ortaya koyan “Gramatikal Dizin”, tıp ve dil alanlarında çalışma yaparken bu tezden yararlanmak isteyenler için “Tıp Terimleri Sözlüğü” yer almaktadır.

Ek kısmında Kitab-ı Mücerrebât'ın Konya Feridun Uzluk Kütüphanesi Metninin Tıpkıbasımı ek olarak verilmiştir.

GİRİŞ

Bu çalışmada “Kitâb-ı Mücerrebât” adlı mensur tıp eserinden hareketle dönemin dil özelliklerinin tespiti hedeflenmiştir.

Kitâb-ı Mücerrebât, dönemin kültürel, sosyal, dinî vb. unsurlarını da canlı bir şekilde yansıtmaktadır. Bu eserin yazıldığı Eski Anadolu Türkçesi, Türkçenin dil özelliklerinin tam anlamı ile ölçünlü hale gelmediği bir geçiş devridir. Bu dil özelliklerini seçerken onun yaşadığı dönemdeki kelime haznesini zengin bir biçimde barındırması, dil özelliklerini açık bir biçimde yansıtmaya dikkate alındı. Ayrıca halkla iç içe yaşamış olduğu anlaşılan yazarının mahallî söyleyışlere sıklıkla yer vermesi ve eserin yazımında hareketin kullanılmış olması da etkili olmuştur.

İnsanın tıba olan ilgisi dünya üzerinde aldığı ilk nefesle başlamıştır. Zamanla bu alandaki bilgi birikimini yeni nesillere aktarma adına da tıpla ilgili eserler kaleme alınmıştır. Türk medeniyet tarihine baktığımızda daha önceki dönemlerde de hastalıkların tedavi edilmesi noktasında çeşitli bitkilerden elde edilen emlere ve daha çok inanç temelli olan mistik uygulamalara yer verilse de yerleşik hayata geçen ve yazıyı etkin bir şekilde kullanan Uygurlarla beraber bu tedavi yöntemleri kaleme alınmaya başlanmıştır. İşte medeniyet tarihinde “mücerrebât” ismiyle bilinen bu halk tıbbı eserlerinin sayısı her geçen asırda artmıştır. Özellikle Anadolu’nun fethiyle birlikte bu coğrafyada hakimiyet kuran Türk devletleri ve beyliklerinde sanatçıyı ve ilmi desteklemek, himaye etmek bir nüfuz göstergesi olarak sayılmış ve diğer alanlarda olduğu gibi mücerrebât tarzında yazılan eserlerde de gözle görülür bir artış olmuştur. Ahmet Turan Doğan (2014:313), İslam tıp geleneğinin etkisindeki Selçuklu tıbbında da bu etkinin görüldüğünü ifade eder ve bu eserlerde Anadolu’ya gelen Türklerin eski tıp anlayışı yanında bitki ve organ adları ile ilgili önemli bilgiler ihtiva ettiğini de belirtir. Yurt içi ve yurt dışındaki muhtelif kütüphanelerde yer alan bu tarz eserlerin tespit edilip incelenmesinin hem Türk tıbbına hem de Türk kültürüne katkısı olacağı muhakkaktır.

Farklı araştırmacıların yaptığı çalışmalar sonucunda bu dönemde Anadolu’da yazılan eserlerin sayısının 50 civarında olduğu belirtilmiştir. Bu eserlerden en önemlisi Hekim Bereket’in Tuhfe-i Mübârizî¹’sidir ki Anadolu’da yazılmış ilk Türkçe tıp kitabı olarak kabul edilir. Ahmet Turan Doğan (2014:313), bunun dışında Tabiatname, Müntehâb-ı Şifâ, Teshil, İlsâsiyye, Tervîhu’l Ervah, Sultâniyye, Kitâbü’l Müntehâb fi-Tıp, Tercüme-yi Kanunçe, Miftâhu’n-Nur ve Hazâinü’s-Sürur, Zahîre-i Murâdiye, Bahnâme Tercümesi, Yâdigar-ı İbn Şerif, Eş-Şifâ fi Ahâdisü’l-Mustafa, Kitâb-ı Güzîde-i İlm-i Tıp, Mürşid, Mecmuatü’l-Mücerrebât gibi önemli kitapların hepsinin bu dönemde yazıldığını belirtir.

Osmanlı Devleti ve Beylikler dönemine baktığımızda mücerrebat tarzında eser yazmış belli başlı yazarlar şunlardır: İbrâhim bin Abdullah, Ahî Çelebi, Nidâî, Şirvânî Şemseddîn-î İtâkî, Emîr Çelebi (Seyyid Mehmed), Zeynelâbidîn bin Halîl, İsâ (Sakızlı), Hayâtîzâde Mustafa Feyzî, Nûh, Şaban Şifâî (Ahmed bin Şaban), Kâtibzâde Mehmed Refî, Gevrekzâde Hâfız Hasan. Fakat dönemin en meşhur mücerrebat yazarı Sabuncuoğlu Şerefeddîn’dir². Türk tıbbının ilk deneysel kitabı olduğu kabul edilen “Mücerrebnâme” onun eseridir. Akşemseddin ile aynı dönemde Amasya’da bulunmuş ve daha sonra onun gibi İstanbul’a gitmiş olan Sabuncuoğlu’nun bunun dışında “Akrabâdin” ve “Cerrâhiyetü’l-Hâniye” adlı iki eseri daha vardır.

Akşemseddin ismi Fatih Sultan Mehmet’in hocası olması, İstanbul’un fethinin manevi mimarı, Bayramiye tarikatının Hacı Bayram Veli’den sonraki mürşidi olması gibi hususlarla ön plana çıkmıştır. Halbuki bu veli, âlim, kanaat önderi, mutasavvıf zatin o

---

¹Tuhfe-i Mübârizî Üzerine Yapılan Bazı Çalışmalar:

AdnanDerin, “Tuhfe-i Mübârizî (Metin-Gramer Notları-Sözlük)”, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Ankara1987.

BinnurErdağı, “Tuhfe-i Mübârizî (İnceleme-Metin-Sözlük)”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Dili Bilim Dalı Doktora Tezi (Basılmamış), Ankara2001.

Mahmud M.Koman, "Tuhfe-i Mübarizi (Lübab-ün NuhâbTercümesi)", **İ.Ü. Tıp Fakültesi Mecmuası**, C XVIII, N: 13,s. 689-719, İstanbul 1955.

Zafer Önler, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yazılmış İki Tıp Kitabında Yer Alan Sağlık Bilgisi Terimleri", **TDAY Belleten 1985**,s. 87-130.

²Sabuncuoğlu Şerefeddîn Üzerine Yapılan Bazı Çalışmalar:

ŞabanDoğan, “Terceme-i Akrabâdin Sabuncuoğlu Şerefeddin (Giriş- İnceleme-Metin- Dizinler)”, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2009.

KenanSüveren, “İbn-i Sina (980-1037)’nın Akrabâdin Eseri ile Şerefeddin Sabuncuoğlu (1385-1468)’nin Akrabâdin Eserinin Tıp ve Bilim Tarihi Açısından Karşılaştırılması”, Doktora Tezi, GATA Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 1991.

İlterUzel, **Hayatı, Kişiliği ve Cerrahi Aletleri ile Sabuncuoğlu**, Amasya Belediyesi Yay., Ankara 2004.

İlterUzel, **Amasyalı Hekim ve Cerrah Sabuncuoğlu Şerefeddin (1385- 1470)**, Amasya Valiliği Yay., Ankara 2014.

Nuran Yıldırım, “Sabuncuoğlu Şerefeddin”, TDV İslâm Ansiklopedisi, 2008, C. 35, s. 358-359.

dönem için ileri sayılabilecek seviyede bir tıbbî bilgiye sahip olduğu hep göz ardı edilegelmiştir.

15. yüzyılda Osmanlı, artık bir imparatorluk hüviyeti kazanmış, yeni coğrafyalara fetih gayesiyle seferlere çıkar olmuştur. Bu, devlet ve toplum olarak Osmanlı'nın millî karakterinin yanında beynelmilel nitelikleri de artık kendi bünyesinde taşımaya başladığı anlamına gelmektedir. Siyasi ve sosyal açıdan yeni olan bu halin Türkçenin gelişim seyrini etkilemesi de doğal karşılanabilecek bir durumdur.

İşte bu eser o dönemin kültürel, sosyal, dinî, ekonomik vb. unsurlarının yanında dilin gelişim seyrinin hangi aşamada olduğunu da göstermesi bakımından dikkate şayandır. Dönemin zihniyetini, tıp alanındaki literatürünü, kültürel ve sosyal yaşantısını, Türkçenin zenginliğini yansıtan bir kelime haznesine sahip olan bu eserin ilim âleminin istifadesine sunulması, farklı alanlardaki araştırmacılar için önemli fırsatlar sunacaktır. Özellikle Eski Anadolu Türkçesi gibi ölçünlü dilin henüz oluşmadığı bir dönemde “Mücerrebât” gibi harekeli, içeriğinde halk dilinden pek çok kelimeye ve kullanıma yer veren; sadece dil alanında değil edebiyat, tarih, tıp ve özellikle de eczacılık alanlarıyla ilgili önemli bir bilgi hazinesini içinde barındıran bu eser, çeşitli konularda araştırmacılara katkı sağlayacaktır.

Üzerinde çalıştığımız bu eser 96 sayfadan oluşmaktadır. 40 bab (başlık)³ üzerinden, çeşitli hastalıklara uygulanabilecek birtakım doğal ilaçları ve bu hastalıkların tecrübe edilmiş bazı tedavi yöntemlerini dile getiren eserin her bir sayfası genellikle 15 satırdan oluşmaktadır. Eserin istinsahı H. 908 (M. 1502) yılında yapılmıştır.

Tezimiz dört bölümden oluşmaktadır: Çalışmanın konusunun, kapsamının, amacının, yöntemlerinin aktarıldığı giriş kısmından sonra halk tıbbı ve mücerrebat geleneğinin tarihî seyri ve bu türde kaleme alınmış olan eserler hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde Akşemseddin'in hayatı, eserleri, yetişme ortamı, Türk medeniyetine katkıları gibi hususlar hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde Kitab-ı Mücerrebât'ın şekil, muhteva, dil ve üslup özellikleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, metnin belirgin dil özelliklerinin örnekleme yöntemiyle gösterildiği dil incelemesine ve aynı konuda yazılmış başka bir eser olan “Maddetü'l Hayat” ile bu eserin dil açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Dördüncü bölümde Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini gösteren bu eserin Latin

---

³ Müellif, eserin başında 40 babdan söz etmesine rağmen 31-39 arasındaki bablar eserde yer almamıştır.

çeviriyazı harflerine aktarımı yapılmıştır. Sonuç kısmında çalışma sonucu ulaşılan veriler paylaşılmıştır. Bundan sonraki kısımda ise kaynakçaya yer verilmiştir. Eserin söz varlığını ortaya koyabilmek amacıyla metnin dizini ve bir de tıp terimleri sözlüğü hazırlanmıştır. Tezin sonuna Kitab-ı Mücerrebât'ın Konya Feridun Uzluk Kütüphanesi Metninin Tıpkıbasımı ek olarak verilmiştir.

1.TÜRK KÜLTÜRÜNDE MÜCERREBÂT KAVRAMI VE BU ALANDA YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Arapça “tecrıbe” mastarından türetilmiş olan mücerreb kelimesi; denenmiş, sınanmış, tecrübe edilmiş anlamlarına gelmektedir. Ferit Devellioğlu (1962), “mücerreb”in çoğulu olan “mücerrebât” kelimesinin anlamını “tecrübe olunmuş, denenmiş, sınanmış şeyler; görgü” şeklinde açıklar. Kubbealtı Sözlüğü’nde (2005,), “denenmiş, tecrübe edilmiş şeyler” olarak açıklanmıştır. İslam Ansiklopedisi’nde (Köprülü,1989), “tecrübeye dayanan, tekrar edilen deneyler sonunda verilen hüküm anlamında mantık terimi” şeklinde açıklanmıştır.

Bizim çalışmamıza da isim kaynağı oluşturan “mücerrebât” ise tıp ve hassaten eczacılık alanına yönelik olarak, ilgili veya yetkin kişilerin kaleme aldığı ve hastalıkların iyileştirilmesi hususunda tecrübe edilmiş tedavi yöntemlerinin genel adıdır ve kültürümüzde tıpkı şehrengizler, ferecnâmeler, letâifnameler gibi kendisine uygun bir tarz geliştirerek başlı başına şekillenmiş bir türün adıdır. Edebiyatla tıbbın iç içe geçtiği, birbirini tamamladığı bu tür hem edebiyat araştırmacılarına hem de tıp biliminin tarihî gelişimini incelemek isteyenlere malzeme sunmaktadır.

Türk medeniyetinde mücerreb, mücerrebname, mücerrebât (denenmişler) terimleriyle halk tıbbıyla ilgili tercübelerin derlendiği kitap veya bu şekilde oluşmuş anlatım tarzı kast edilmektedir. Türk edebiyat geleneğinde mücerrebât deyince tecrübe edilmiş tıbbî tedavi yöntemleri anlaşıldığı için tezimiz boyunca “tıbbî mücerrebât” kavramı yerine “mücerrebât” kavramı tercih edilmiştir.

İnsanoğlu, yeryüzünde nefes almaya başladığı ilk günden itibaren sağlık ve hastalık kavramlarıyla tanışmış ve daha huzurlu bir yaşam sürebilmek için bu hastalıkların tedavisi üzerine çağının şartlarına göre yöntemler geliştirmiştir. İnsanın tıba yönelik ilgisi her daim var olmuş ve insanlar bu bilgiyi çoğaltmanın, yaymanın ve geliştirmenin gayreti içerisinde olmaya devam etmişlerdir. Kenan Süveren (1991:1), ilk insanlarda kırık-çıkık tedavisi ve doğum-çocuk bakımı şeklinde başlayan bu etkinliğin yüzyıllar süren değişik evreler geçirdikten sonra bugünkü modern seviyesine ulaştığını belirtir. Bu uzun süreç içinde ampirik yöntemlerle gelişen ve değişik toplumlarda değişik uygulamalarla belli bir

birikim kazanan tıp, milletlere özgü kalmayıp iletişimler sonucu birbiriyle kaynaşarak nihayet Hipokrat (M. Ö. 460-M. Ö. 377) ile bir ekol oluşturmuştur. Ahlakî değerlerle güçlenen bu ekol, modern tıbbın başlangıcı için temel teşkil etmiştir.

Tarihin ilk devirlerinden itibaren insanlığın tıp ilmiyle ilgili elde ettiği müktesabât, yazının kullanılmaya başlanmasıyla kayıt altına alınmış ve gelecek nesillere daha sağlıklı bir şekilde ulaştırılabilmektedir. Yine yazılan bu belgelerin ibadethanelerde muhafaza edilmesi ve o dönem için okuma yazma becerisinin büyük oranda din adamlarına özgü olması, din ile tıp ilimlerinin yakınlaşması sonucunu doğurmuştur. Böylece tıp, din adamlarının yan alanı ya da ikinci meslek kolu olarak gelişme göstermiştir.

Tarihî devirlere bakıldığında tıp ilminin diğer bilim dallarıyla da sıkı bir ilişki içerisinde olduğuna, özellikle felsefeyle iç içe geçtiğine şahit olunur. Bu anlamda filozofların tıpkı tabipler gibi insan sağlığıyla ilgili görüş ileri sürdüğü, tabiplerin de felsefi konularda kalem oynattığı görülmektedir. Kısaca her filozofta bir parça tabiplik, her tabipte az da olsa felsefe birikimi bulunmaktaydı. İlk çağ uygarlıklarına bakıldığında o dönem içerisinde yazılan eserlerin içerisinde tıp alanında yazılmış eserlerin sayısının oldukça ciddi bir yekün tuttuğu gözlenmektedir. Ali Haydar Bayat (2010:33), Mezopotamya medeniyetine ait, 25.000'i Asurbanipal'in kütüphanesinden olmak üzere, yaklaşık 100 bin tabletin bulunduğunu ve bu tabletlerin önemli kısmı İstanbul Arkeoloji Müzesinde muhafaza edilmekte olduğunu belirtir. Mezopotamya tıbbının Materia Medica'sı olarak kabul edilebilecek en eski farmakope (ilaç bilimi) ise Berlin Ön Asya Müzesi'ndedir.

Bu gelişmeler ve araştırmalar bir medeniyetten başka bir medeniyete intikal etmiş ve bilgiler her yeni asırda katlanarak çoğalmıştır. Elde edilen bilgi birikiminin nesilden nesile aktararak devamlılığının sağlandığı tarihî akış içerisinde İslam dininin doğuşu, insan sağlığına verdiği değer ile Hz. Muhammed'in teşvikleri ve uygulamaları da tıp ilminin gelişimine ivme kazandırmıştır. Daha sonraki İslam devletlerinde Hint ve Yunan medeniyetlerinden Arapçaya yapılan çeviriler ve İslam medeniyetinde yoğrulan bu bilgi birikiminin bunu müteakiben Avrupa'ya taşınması tıp tarihi açısından kayda değer gelişmelerdir.

Tıp tarihiyle ilgili bilgilerin antik devirlerden XIX. yüzyıla kadar klâsik eserler içinde kısa ve dağınık olarak yer aldığı bilinmektedir. Konuyla ilgili ilk müstakil eser, orta çağ İslam

dünyasında 1242’de İbn Ebî Usaybia tarafından ‘*Uyûnü’l-Enbâ fî Tabakati’l-Etibbâ*’ adıyla Kahire’de yazılmıştır. Bu eser, dört yüzü Müslüman olan beş yüz hekimin hayatı ve eserleri ile Hint ve Yunan tıbbı hakkında geniş bilgi ihtiva etmektedir (Bayat, 2010:27).

1.1. İSLAM ÖNCESİ ORTA ASYA TÜRK TIBBI

Atalarımızın konar göçer yaşadığı bu dönemde bilimsel anlamda bir tıp ilminden ve onunla ilgili eserlerden pek bahsedilemez. Bunun yerine Şamanizm, Budizm, Atalar Kültü (hastalıkların giderilmesi için ataların ruhlarından medet ummak) ve Yer-Su Kültü (kötü ruhların yanı sıra, iyilikçi yer-su ruhları memnun edilmediği, kendilerine yeterince kurban sunulmadığında da hastalıkların ortaya çıkacağı inancı) vb gibi hususların etkisiyle alazlama (ateşle temizleme), göçürme (hastalığın başka bir varlığa aktarılabilmesi inancı), fal bakma, kurşun dökme, arbav (zehirli hayvanların ısırmasının tedavi edilmesi), koruyucu nitelikteki büyüler gibi daha çok inanç temeline dayalı ve bilimsellikten uzak yöntemler uygulanmıştır. Bunun yanında otacı ve emçi adı verilen hekimler, kamların aksine, bitki, hayvan ve maden kaynaklı ilaçlarla tedavi yöntemleri uygulamışlardır ki çalışmamızda yer verdiğimiz mücerrebât geleneğine de daha çok bunlar kaynaklık etmişlerdir. Yine tıp literatüründe kullanılan kelimelerde de bu tıp yaklaşımının etkisi görülmektedir. Mesela o dönemde doktor anlamında kullanılan “otacı”, otkelimesinden türetilmiştir. Eski Türkçede *ot*, *tıbbî bitki*, *ilaç*, *zehir* ve *kendiliğinden yetişen bitki* anlamlarındadır. *Otacı* ise *ota-* (*ilaç yap-*) fiilinin köküne meslek bildirme eki olan *-cı*, *-çi* getirilerek türetilmiş Türkçe bir kelime olup *hekim* anlamındadır.

Eski Türkçede *ilaç* ve *deva* karşılığı olarak *em*, *ot-em* ve *sem* ile beraber *em-sem* kullanılmıştır. *Em*’den türeyen *emle-* kelimesi *hastalığı ilaçlarla tedavi et-* demektir. *Emçi* kelimesi *hekimin* yanı sıra *ilaç yapan eczacı* anlamını da taşır. *Dîvânı Lugâti’t-Türk*’te *hekim* karşılığı olarak *atasagun* da geçmektedir (Bayat, 2010:247).

1.2. UYGURCA METİNLER VE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Atalarımızın hayata dair tecrübelerini Orhun Abideleri ve diğer dikili taşlarla birlikte yazıya dökmeye başladıklarını ve bunu önemsediklerini müşahade ediyoruz. Öyle ki “Bengü Taşlar” da denilen bu abideleri, Türkler arasında ölümsüzlüğü simgeleyen

kaplumbağa motifi üzerine inşa etmişler ve kalıcılığın ancak yazıyla mümkün olacağına inandıkları için bu eserleri yazma yoluna gitmişlerdir.

Türklerin yerleşik hayata geçtikleri Uygur dönemiyle birlikte de -tüm alanlarda olduğu gibi- halk tıbbı ve eczacılığı alanında verilen eserlerde de gözle görülür bir artış olmuştur. Bu dönemle birlikte tedavi yöntemlerini sadece uygulamamışlar, aynı zamanda tecrübelerini kaleme almaya başlamışlardır. İşte son yüzyılda bu hazineyi keşfeden araştırmacılar tarafından Türklerin ilk yurtları ilgi odağı olmuştur. Bu hususla ilgili olarak Macidegül Batmaz (2010:29), 1890'da Kuça'da bulunan bir el yazmasının IV. yüzyıla ait Hintçe bir eser olduğunun belirlenmesi ile birlikte dikkatlerin Doğu Türkistan'a yöneldiğini belirtir. Bundan sonra Fin, Rus, İngiliz, Alman, Fransız, Japon ve Çin araştırma kurumları heyetler oluşturarak bölgede incelemelerde bulunurlar. Bölgeye yapılan araştırma gezileri sonucunda Toharca, Soğdca, Tibetçe ve Uygurca yazmalar gün ışığına çıkarılır. Bilindiği üzere bu yazmalar Almanya, Çin, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Japonya, Rusya ve Türkiye'deki muhtelif kütüphanelerde bulunmaktadır.

1.3. ANADOLU'DA TIP ESERLERİ VE YAZARLARI

Türkler, çok farklı sebepler dolayısı ile, yüzyıllardır mekân tuttıkları Orta Asya'yı terk etmek durumunda kalmışlar ve Batı istikametine doğru harekete geçmişlerdir. 1071 yılında kazandıkları Malazgirt Savaşı'yla birlikte Asya ile Afrika ve Avrupa kıtalarının kavşak noktasında olan Diyar-ı Rum'u yeni yurtları olarak tayin etmek üzere bir karara varmışlardır. Bunu yaparken o civardaki başka pek çok devletle, bazen de kendi soyundan olan akraba boylarla amansız bir rekabet içerisine girmişlerdir. Bu rekabet içerisinde gücün ve itibarın sadece savaş kazanmakla elde edilemeyeceğini, bilimde ve sanatta da kalıcı bir medeniyet oluşturmaları gerektiğini çağın bir anlayışı olarak idrak etmişlerdir. Bu nedenle -gerek devlet gerekse beylik şeklinde olsun- kurulan yönetimlerde ilim adamları ve sanatkarlar desteklenmiş ve eser vermek üzere teşvik edilmiştir. İşte bu teşvik etme anlayışından tıbbı ve eczacılığa dair yazılan eserler de olumlu anlamda etkilenmiş ve bu coğrafyada pek çok tıbbî eser kaleme alınmıştır. Fakat dil tarihçilerinin "Eski Anadolu Türkçesi" diye isimlendirdikleri bu döneme ait eserlerin kapsamını ve sayısını tayin etmekte bazı güçlüklerle karşılaşmıştır. Gerek bu eserlere müellifinin isminin veya eserin

yazılış tarihinin yazılmamış olması, gerek bu eserlerin pek çoğunun henüz bulunamamış olması, gerekse bu eserlerin içeriğinin farklı bilim dallarını ilgilendiren konuları ihtiva etmesi bu dönemdeki eserleri tasnif etmeyi zorlaştırmıştır.

Bununla birlikte, doğrudan doğruya tıpla ilgili olan eserlerin otuz beş ilâ kırk arasında olduğunu, on on beş kadar eserin de doğrudan değil fakat zımnen tıpla ilgili olarak yazıldığını; böylece, bu dönemde tıpla ilgili olarak yazılmış eserlerin sayısının elli civarında olduğunu söylenebileceğini belirtir. Dönemin tıp kitaplarının sayısı hakkında benzer bir bilgi daha önce Vecihe Kılıçoğlu (1956: 9) tarafından da verilmiş ve Kılıçoğlu bu dönemde yazılmış Türkçe tıp kitaplarının sayısının elliye geçmeyeceğini belirtmiştir. Dönemin tıp kitaplarının sayısı ile ilgili tamamlayıcı ve destekleyici başka bir bilgi de Süveren ve Uzel'in "İlk Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış" adındaki makalelerinde dolaylı biçimde dillendirilmiştir. Süveren ve Uzel, sözü edilen makalelerinde, Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait yirmi sekiz eserin adını zikrederek bu eserlerin listesini kronolojik olarak vermişlerdir. (Güven, 2009:111),

1.4. ANADOLU SELÇUKLULARI HEKİMLERİ VE ESERLERİ

Anadolu Selçukluları dönemi hekimleri hakkındaki bilgiler tarih kitapları, münşeat mecmuaları, edebî eserler ve günümüze intikal etmiş yazma eserlerden takip edilebilmektedir. Bazı yayınlarda Anadolu Selçuklularında hekimbaşılık makamının olduğu zikredilse de bununla ilgili hiçbir vesika bulunamamıştır. Günümüze ulaşan kaynaklar, Selçuklu döneminde Anadolu'da tıbbî alanda büyük ilerlemeler kaydedildiğini, şehirlerde pek çok hekimin olduğunu göstermektedir. Bilhassa II. Kılıç Arslan ve Alâeddin Keykûbâd döneminde Anadolu'ya davet edilen bilim adamları arasında çok sayıda hekim olduğu bilinmektedir. Hekimlerin bir kısmı darüşşifalarda görev yapmış, bir kısmı şehirleri ve kasabaları dolaşarak mesleklerini icra etmişlerdir.

Hüküm sürdüğü 1075-1308 tarihleri arasında Anadolu coğrafyasında parlak bir medeniyet inşa etmiş olan bu devletin içinde yetişmiş veya farklı ülkelerden buraya gelmiş pek çok hekim vardır ve bunlar o dönem tıp anlayışının seviyesinin çok ötesinde eserler kaleme almışlardır. Bunlar içerisinde *Ravzatü'l-Küttâb ve Hadîkatü'l-Elbâb* adlı münşeatla ilgili

eserin sahibi Ebû Bekr bin el-Zekî el-Mutatabbib el-Konevî'yi, Ekmeleddîn'le birlikte ölüm döşegindeki Mevlânâ'yı tedaviye çalışmış olan ve İbn Sînâ'nın *el-İşârât ve't-Tenbîhât* adlı eserinin *et-Tabî'iyât* kısmına şerh yazan Gazanfer Tebrîzî'yibaşta zikretmek gerekir.

Ayrıca tıp, dil, edebiyat, astroloji, rüya tabiri, kıraat gibi alanlarda 30'a yakın eser vermiş olmasına rağmen İslam kaynaklarında kendisinden pek bahsedilmeyen ve müfred ilaçların toplanması, depolanması, yakılması, pişirilmesi ve kullanım süresi; mürekkep ilaçların formülleri ve hazırlanışı hakkında bilgi veren *Edviyetü'l-Edviye* adlı eserin sahibi Hubeş bin İbrahim et-Tiflîsî'yi zikretmek gerekir. Tiflîsî; Hippokrates'in *Aforizma*'sının Arapça muhtasarı olan *İhtisâru Fusûli'l-Bukrat'ı*; hastalıkların sebeplerini ve belirtilerini, İbn Sînâ'nın *Kanûn*'undan seçilmiş bazı örneklerle açıklamaya çalışan *Risâle fî Şerhi Ba'zî'l-Mesâi'l li-Esbâb ve 'Alâmât Müntahabe Mine'l-Kanûn* adlı eserleri de kalem almıştır.

Bunun dışında XIII. yüzyılda Anadolu'da yaşamış çok yönlü bir bilim adamı olup II. Keykâvûs zamanında onun veziri de olan ve Fahrüddîn er-Râzî'nin *Şerhu Külliyyâti'l-Kanûn*'unu *Hallu Şukûki'l-Mûrede fî Şerhi'l-Fahri'r-Râzî*; İbn Sînâ'nın *el-İşârât ve't-Tenbîhât*'ını *Zübdetü'n-Nakz ve Lübbâbu'l-Keff* adlarıyla şerh etmiş olan Necmüddîn-i Nahçüvanî'yi de belirtmek gerekir. Yine 1314'te Aksaray'da Hippokrates'in *Aforizma*'sına yapılan şerhi sadeleştirerek *'Umdetü'l-Fuhûl fî Şerhi'l-Fusûl* adıyla tıp dünyasına kazandırmış olan Abdullah Sivasî'yi; *Kitâbu İksîri'l-Hayât fî Telhîsi Kavâ'idi'l-Mu'âcelât* adlı eseri yazan Ali Sivasî'yi; *Muhtasar fî Ma'rifeti'l-Edviyeti'l-Müfredede* adlı eserin sahibi Tâcüddîn Bulgarî'yi ve kendisi Bağdat'ın meşhur hekimlerinden Ebû'l-Berekât'ın öğrencisi de olan ve *el-Muhtâr fî't-Tıbb* adlı eseri dönemin başvuru kitaplarından biri olmuş olan Muhezzibiddîn bin Hubel'iburada sayabiliriz. Fakat hassaten Hekim Bereket'e ayrı bir parantez açılması gerekir. Şöyle ki, Anadolu'da yazılmış ilk tıp kitabının hangisi olduğu uzun süre tartışılmıştır ve bu konuda farklı görüşler ortaya atılmıştır. Meriç Güven(2009:135), elimizde müellif nüshaları bulun(a)mayan ve ancak yazıldığı ilk tarihten asırlar sonra kopya edilmiş müstensih nüshaları bulunan söz konusu eserler bir tarafa bırakılacak olursa, kaynaklara göre yazılış tarihi kesin olarak bilinen ve müellif nüshası bulunan Eski Anadolu Türkçesine ait en eski Türkçe tıp kitabının *Müntahab fî't Tıbb* (M. 1420) olduğunu belirtir. Binnur Erdağı (2001:49); Mikail Bayram, Şehabettin Tekindağ ve Fuat Köprülü'nün de çeşitli görüşlerine yer verdikten sonra sonuç olarak *Tuhfe-i Mübârizi*'nin Anadolu'da telif edilen -bilinen- en eski Türkçe eser olduğunu söylemektedir.

Bu ve benzeri araştırmaların sonucunda Hekim Bereket'in *Tuhfe-i Mübârizî*'si Anadolu'da yazılmış ilk Türkçe tıp kitabı olarak kabul edilir ki bu da Hekim Bereket ismini Türk tıp tarihi açısından önemini tartışılmaz bir konuma getirir. Onun bu kıymetli eseri üzerinde yazılan pek çok makale ve yapılan fazla sayıda tez vardır.

Hekim Bereket bu eserini önce Arapça olarak yazmış, daha sonra Farsçaya evirmış ve son olarak da Hudâvendigâr Melikü'l-ümerâ Mübârizü'd-devle ve'd-din unvanlı kişinin (Alâeddîn Keykûbât'ın Amasya valisi) isteğiyle Türkçeye evirmiştir. Yazar bu eserini, İbni Sina'nın Kanun kitabını esas alarak düzenlemiş; bitkiler, tedavi ve ilâç hazırlama hakkındaki kendi deneyimlerini de eklemiş ve bölümlerin daha iyi anlaşılabilmesi için ayrıca daire biçiminde şemalar çizmiştir (Erdağı, 2001:46).

Anadolu Selçuklu tıbbının en önemli yönlerinden biri, belki de en önemlisi tıp dilinin Türkeleştirilmeye başlaması ve İslam paradigması içerisinde ilk Türkçe eserlerin kaleme alınmasıdır. Bu yönelim 1233 civarında Harezm'den Anadolu'ya gelen Hekim Bereket'in Arapça yazdığı *Tuhfe-i Mübârizi* adlı eserini Türkçe'ye tercüme etmesiyle başlayıp Beylikler döneminde, Aydınoğlu, Menteşe, Karesi, Candaroğlu beyliklerinde yazılan eserlerle devam etmiştir (Bayat, 2010:279).

Hekim Bereket'in bu eserini ve dönemin tıp eserlerine gösterilen ilgiyi göz önüne alarak Türkçe eserlerin sayısı, eser içeriklerinin doğunluğu, eserlerdeki Türkçe terimlerin zenginliği ve çeşitliliği bakımından modern Türk tıbbının ve Türk tıp dilinin ilk ve en verimli döneminin Eski Anadolu Türkçesi Dönemi olduğunu, daha sonraki Türk tıbbının ve Türk tıp dilinin bu dönem tıbbından hareketle geliştiğini ve zenginleştiğini söyleyebiliriz (Güven, 2009:134).

Öyle ki Tabiatname, Müntehab-ı şıfa, Teshil, Kamilü-Sına'a Tercümesi, İlsasiyye, Tervihu'l Ervah, Sultaniyye, Kitabü'l Müntehab fi-Tıp, Tercüme-yi Kanune, Miftahu'n-Nur ve Hazainü'a-Sürur, Zahire-i Muradiye, Bahname Tercümesi, Yadigar-ı İbn şerif, Eş-şıfa fi Ahadisü'l-Mustafa, Kitab-ı Güzide-i İlm-i Tıp, Mürşid, Mecmuatü'l-Mücerrebât gibi (Doğan, 2014:313) önemli kitapların hepsi bu dönemde yazılmıştır.

1.5. OSMANLI VE BEYLİKLER DÖNEMİNDE TIP SAHASININ YAZARLARI VE ESERLERİ

Anadolu Selçuklu Devleti siyasi otoritesini kaybettikten sonra Anadolu'da egemenlik yarışı içerisinde olan beyliklerde yöneticiler hekimleri beylik merkezlerinde tutma adına desteklemiş ve onlara saygı göstermiştir.

Hekimlerin çoğu eserlerini sultanlara takdim ederdi. Sultanlar önemli hekimleri emirlerinde bulundurmamak, gerektiğinde onlara tedavi olmak isterlerdi. Osmanlı beyi Yıldırım Bayezid, Bursa Darüşşifasını yaptırdığında (M. 1399/H. 802), darüşşifada ve sarayda çalışması için Mısır sultanı Berkuk'tan hekim istemişti.

Çelebi Mehmed, Karamanoğulları'na düzenlediği sefer sırasında (1415) Ankara'da hastalanmış, hekimleri başarılı olamayınca Germiyanolu sarayında göreve yapan hekim Sinan'ı davet etmişti. Hekim Sinan, sultana ruhi bunalım teşhisi koymuş, tedavisinin "hemen sevinmek" olduğunu söylemişti. Bir süre sonra sultan iyileşmiş, hekim Sinan'a kıymetli hediyelerle birlikte Tokozlu köyünü tımar olarak vermişti. Hekim Sinan eve dönerken eşkıyalar tarafından soyulmuş, bu olay vesilesiyle *Harnâme* adlı manzum eserini yazmıştı. Edebiyatımızda Şeyhî olarak tanıdığımız hekim Sinan'ın bu eseri klasik Türk edebiyatının temellerinden biri olmuştur (Erdağı, 2001:49).

Anadolu Selçuklu Devleti'nin eski gücünü kaybetmesi sonucunda ortaya çıkan otorite boşluğunda uç beyleri, Anadolu'nun zengin ve bereketli coğrafyasında devletçikler kurmaya başlamışlar ve bu coğrafyadaki siyasi birliği kendi kontrollerinde tutmak adına aralarında amansız bir mücadeleye girişmişlerdir. Bir yandan çevrelerindeki beyliklerle askerî mücadeleye girmişler, bir yandan da siyasi otoritelerini tescillemek adına kültürel, bilimsel, ticarî alanlarda rekabet içerisinde olmuşlardır. İşte bu noktada ilmî ve edebî çalışmaları desteklemişler; buldukları yerleri şifahane, han, ibadethane, külliye gibi mimarî eserlerle mamur hâle getirmişlerdir.

Beyliklerinin sınırlarını genişletme ve siyasi bir güç olarak tanınma mücadelesi içerisindeki Türkmen beyleri, Arapça ve Farsça eğitimi almadıkları için Türkçeye sıkı sıkıya sahip çıkmışlar, yönetimleri altındaki bölgelerde millî bir dil bilincinin güçlenmesini sağlamışlardır. Dolayısıyla onların destekleme ve teşvikleriyle eser veren âlim ve edebiyatçılar, sade bir dille eserler kaleme almaya özen göstermişlerdir. Sadece edebiyat

alanında değil; tarih, dinî ilimler, felsefe, tıp vb. alanlarda da sade bir Türkçeye yazılan veya tercüme edilen eserlerin sayısında gözle görülür bir artış olmuştur.

Bilim ve kültür adamlarını teşvik için birbirleriyle yarışan Germiyan, Aydın, Candar ve Osmanoğulları adına pek çok tıbbi eser yazılmıştır. Mesela Şirvânî Mehmed bin Mahmûd, Menteşeoğlu İlyas Bey adına *İlyâsiyye*; Germiyanoglu Ya'kub Bey adına *Ya'kubiyye*; Osmanlı hükümdarı Çelebi Mehmed adına *Sultâniyye*; II. Murad adına *Tuhfe-i Murâdî* ve vezirlerinden Timurtaş oğlu Umur Bey adına *Ravzatü'l-'Itr* adlı eserleri kaleme almıştır (Bayat, 2010:281).

Anadolu'da 14. ve 15. yüzyıllarda Arapçadan Türkçeye tercüme edilen tıp eserlerinin yanında, yine bu Arapça tıp eserlerinin yapısı esas alınarak yazılmış Türkçe telif eserler de mevcuttur (Gözlü, 2012:170).

Hekimler tercüme yaparlarken yer yer kendi deneyimlerini de eklemişlerdir. Bu nedenle tam bir tercümeden söz edilememektedir. Telif veya tercüme edilen bu eserlerin çoğunda zamanın geleneklerine uyularak yazılış tarihlerinin kaydedilmemesi ilk Türkçe tıp kitaplarının kronolojik sıraya konmasını güçleştirmektedir (Erdağı, 2001:47).

Osmanlının idari ve siyasi yapısının sonucunda Anadolu topraklarına hükümlan olmasıyla birlikte ise ilim sahasında, özellikle de tıp sahasında gelişmeler ve yapılan çalışmalar gözle görülür bir oranda ilerleme kaydetmiştir.

Osmanlı beyliğinin XV. yüzyıl ortalarında Anadolu'da siyasi birliği sağlaması ve Fatih Sultan Mehmed'in takip ettiği siyaset, kültür ve bilim politikası sayesinde İstanbul, kültür ve bilimde ileri durumdaki Kahire, Şam, Bağdat, Tebriz, Meraga, Semerkand ve Buhara'nın yerini alarak Türk-İslam dünyasında bilim ve sanat merkezi (dâru'l-ilm) olmuştur.

Devlet bir taraftan İslam kültürüne sahip çıkarken, diğer taraftan da fethedilen topraklardaki kültürlerin birikimlerini Türk kültürüyle sentezleyerek Osmanlı medeniyetini oluşturmuştur. Bu sentezde en önemli özellik Türk unsurunun ve Türkçenin ön planda tutulmasıdır. Daha önce kısaca aktardığımız Beylikler döneminde başlayan Türkçeleşme hareketini Osmanlılar devam ettirmiş; Selçukluların aksine, saray ve divanda Türkçeyi egemen kılmışlardır.

Yine bu dönemde pek çok ilim adamı tahsillerini tamamlamak için Anadolu dışındaki eğitim merkezlerine gitmiş olsalar da mesleklerinin olgunluk dönemlerinde beyliklerin yöneticilerinin -özellikle Osmanlı Devleti'nin- davetiyle tekrar Anadolu'ya dönmüşler ve yönetim merkezlerindeki avantajlardan ve teşviklerden yararlanmışlardır.

Osmanlı Dönemi'nde hekimlerin genellikle iki yolla yetiştiği bilinmektedir. Medreselerde ve darüşşifalarda usta-çırak usulüyle yetişen hekimler olduğu gibi, bu kurumların dışında yine usta-çırak usulüyle yetişip Anadolu'nun ve Osmanlı'nın çeşitli bölgelerinde halka şifa dağıtan hekimler de çoktur. EAT döneminde yazılan tıp metinlerinde iki farklı üslup göze çarpar. Birisi meslek erbabına yönelik yazılmış, çoğu zaman alanda kendi bilgisini de ispatlama kaygısının etkisiyle Arapça ve Farsça kelimelerin sıklıkla yer aldığı eserlerde, daha çok ilmî bilgi ve teknik terimin kullanıldığı üslup, diğeri ise usta-çırak usulüyle yetişen hekimlere ve halka yönelik kaleme alınan eserlerde, daha basit bilgilerin verildiği ve teknik terimlerin yanı sıra alana açıklık getirmek kaygısıyla betimleyici terimler ile çeşitli açıklamaların kullanıldığı üsluptur. İkinci tür üslupta betimleyici terimler, hem Türkçe hem de Arapça teknik terimlerin birer alternatifi olarak sunulabilmektedir (Gözlü, 2012:174).

İşte Osmanlı, siyaset arenasında etkin bir güç oluştururken bir yandan da ilim sahasında bir cazibe merkezi oluşturmuştur. Bu arada tıp alanında nam salmış, otorite kabul edilen tabipleri de el üstünde tutmuş ve onların ilimlerini icra edebilmeleri için uygun bir ortam oluşturmuştur. Tabipler bir yandan Fatih Dârüşşifâsı, Manisa Dârüşşifâsı gibi pek çok merkezde hem doktorluk yapmış hem de usta çırak anlayışı içerisinde yeni tabipler yetiştirmiştir. Bunun yanında o dönemin tıp ilmini tahsil etmek üzere tahsis edilmiş ilk kurumu olan Süleymaniye Külliyesinde veya daha sonra açılan kurumlarda bizzat tıp eğitimi verilmiştir. Zamanla gerek Arap ve İran gerekse Avrupa coğrafyasından İstanbul'a gelen hekimlerin tecrübeleriyle bu müktesebat daha da artmıştır.

Bunun yanında yabancı dil bilen fakat tıp tahsili almamış bazı kişiler de -özellikle Arapça ve Farsça tıp kitaplarından- edindikleri bilgileri pratiğe dökmüş ve doktorun bulunmadığı yerlerde hastalara şifa dağıtma gayreti içerisinde olmuştur. Hatta bunların bir kısmı daha sonra tıpla ilgili eserler de yazmıştır. Tervîhu'l-Ervâh'ın yazarı Ahmedî, *Kitâbu'l-Müntahabfi't-Tıb*'ın yazarı Mardânî ve *Kitâbü'l-Mühimmât*'ın yazarı bu kişilerdendi.

Hekimbaşılık, II. Bayezid döneminde müesseseseleşen ve Divan teşkilatına (bakanlar kuruluna) dahil olmadığı halde ülkenin sağlık politikasını yürüten bir kurumdu.

Yadsınamaz bir gerçektir ki bir muhitte bir bilim bu kadar gelişince onun meyvesi olan tıp eserlerinin de yazılması mukadderdir. İşte gerek İstanbul'da gerekse imparatorluğun diğer şehirlerinde tabipler hep el üstünde tutulmuş, onlar da bu teveccühe yazdıkları eserlerle cevap vermişlerdir.

Osmanlı döneminin önemli hekimlerini Ali Haydar Bayat'ın "Tıp Tarihi" (2010) eserinden takip etmek mümkündür. O dönemde öne çıkan hekimler ve onların verdiği eserler şunlardır:

1.5.1. Sabuncuoğlu Şerefeddin (1386-1468'den sonra)

Amasya'da önemli hekimlerden usta-çırak ilişkisi içinde iyi bir eğitim gördükten sonra uzun süre Amasya Dârüşşifâsında'da hekimlik yapmıştır. Arapça ve Farsçaya oldukça vakıf olduğundan klasik İslam tıp kitaplarını derinlemesine incelemiş ve pek çok öğrenci yetiştirmiş olan Sabuncuoğlu'nun Türkçe üç tıp kitabı vardır. Bu konu ile ilgili olarak Ali Haydar Bayat (2010:297-323) tarafından yapılan çalışmada geniş bilgilere yer vermiştir.

Akrabâdin: (M. 1454) Cürcânî'nin (ö. 1136) Farsça Zâhire-i Harezmsâhî'sinin akrabadin bölümünün tercümesine 2 fasıl eklediği farmakoloji (ilaçların etkisini ve kullanımını konu alan bir bilim dalı)'yle ilgili eserdir

Cerrâhiyetü'l-Hâniye: 1465'te kaleme aldığı eser, Endülüslü Arap hekimi Zehrâvî'nin Tasrif'inin 30. bölümünün tercümesi olmakla birlikte, kendi tecrübelerini de ilave ettiği bu eser, en kapsamlı Türkçe tıp kitabıdır.

Mücerrebname: 1468'de 82 yaşında yazdığı bu eserde tıpta kullanılan ilaçları hazırlanış şekillerine (hap, merhem, şurup, toz, lavman, macun, yakı...) göre 17 başlık altında sınıflandırarak hangi durumlarda ve nasıl kullanılacağını anlatmıştır. (Bayat, 2010:297-323).

1.5.2. İbrâhim bin Abdullah (ö. XVI. yy ilk yarısı)

Modon seferi [1500] sırasında Sultan II. Bayezid'in yanında cerrahbaşı olarak bulunduğu zannedilmektedir.

1.5.3. Ahî Çelebi (ö. 1524)

Ahî Çelebi; İsfendiyaroğlu İsmail Bey ve Fatih Sultan Mehmet'in zamanında meşhur bir hekim olan Tebrizli Kemal'in oğludur ve babasından ilk eğitimini almıştır. Onun vefatından sonra da devrin ünlü hekimlerinden Kutbeddîn ve Altunîzâde'den aldığı derslerle kendini yetiştirmiştir. Otlukbeli savaşında [1473] ordu hekimliği yapmış, Fatih Darüşşifası'nda çalışmış, darüşşifa hekimlerinden Muhiddîn ve Hacı'nın saraya intisaplarıyla başhekim olmuştur. II. Bayezid ile Kanuni'nin devirleri arasında alanıyla ilgili çeşitli görevlerde bulunmuştur. Kanuni'nin tahta çıkmasıyla [1520] hekimbaşılıktan tekrar azledilmiş, bundan sonraki hayatında hürmet edilen biri olarak yaşamıştır.

1.5.4. Nidâî (ö. 1567'den sonra)

Kanuni devrinde uzman bir hekim olarak tanınmış, Konya'da şehzade II. Selim'in hekimliğini üstlenmiştir. Tıpla ilgili üç eseri vardır:

Menâfiü'n-nâs: En önemli eseridir. 1566'da tamamlayıp Sultan II. Selim'e ithaf ettiği önsöz ve 60 bâbdan müteşekkil eserini, hekimin bulunmadığı ortamlarda halka faydalı olmak amacıyla sade bir **Türkçeyle** kaleme aldığını ifade etmiştir

Dürrü'l-Manzûm/Manzûme fi't-Tıb: 1567'de tamamlayıp Sultan II. Selim'e armağan ettiği 700 beyitlik manzum tıp kitabıdır

Rebû's-Selâme: Dostlarının salgın hastalıklardan taun ve veba hakkında bir risale yazmasını istemeleri **üzerine** kaleme almıştır. (Bayat, 2010:297-323).

1.5.5. Şirvânî Şemseddîn-î İtâkî (XVI-XVII. yy)

Kuzey Azerbaycan'da Şirvan'da doğup matematik, tıp, felsefe ve dini ilimler alanında bilgi sahibi olduktan sonra savaşlar ve talanlarla huzursuzlaşan ülkesini terk etmiş, çeşitli ülkeleri gezdikten sonra 60 yaşlarında İstanbul'a gelmiş, bir süre sonra da Sadrazam Recep Paşa'ya takdim edilmiştir.

1.5.6. Emîr Çelebi (Seyyid Mehmed) (ö. 1648)

Kahire'de tıp bilgilerini ilerletmiş, bir süre oradaki Kalavun Darüşşifası'nda çalışmıştır. Daha sonra İstanbul'a gelerek Unkapanı'nda açtığı muayenehanesinde yaptığı başarılı

tedaviler ve yazdığı tıp kitaplarıyla tanınmış, IV. Murad devrinde hekimbaşı olmuştur. Enmûzecü't-Tıb, Nefîcetü't-Tıb başlıca eserlerindedir.

1.5.7. Zeynelâbidîn bin Halîl (ö. 1647)

Medrese tahsilinden sonra müderris, kadı, Fatih Dârüşşifâsı'nda başhekim ve sarayda hekim olarak çalışmıştır. 1638'de hekimbaşılık görevine getirilmiş ve sekiz yıl bu görevde kalmıştır. En önemli eseri *Şifâ'ul-Fuâd*'dir.

1.5.8. Îsâ (Sakızlı) (ö. 1649)

Sakız adasında ilk öğrenimini tamamlamış, tıbbı heves edip bu sanatı öğrenmeye çalışmış, İstanbul'a gelince bu alandaki ilmini ilerletmiş ve *Devâu'l-Emrâz* adlı kitabıyla kendini kabul ettirmiştir. Sultan I. İbrahim devrinde hekimbaşılık görevine getirilmiştir. *Devâu'l-Emrâz, Nizâmü'l-Edviye* başlıca eserlerindedir.

1.5.9. Sâlih bin Nasrullah (İbn Sellum el-Halebî)

Medrese eğitimini Halep'te tamamlayıp tıp tahsiline başlamış, başhekimliğe kadar yükselmiştir. 1654'te İstanbul'a gelmiş; önce Fatih Dârüşşifâsında başhekim olarak çalışmış, saray hekimleri arasına alınmış, daha sonra hekimbaşılığa getirilmiştir [1656]. On üç yıl bu makamı korumuştur. Batı tıbbını Osmanlı tıbbına tanıtan ilk hekimlerdendir. Rönesans'ın önemli hekimlerinden Paracelsus'un [1493-1541] bazı kitaplarını tercüme edip yorumlamıştır. *Gâyetü'l-Beyân fî Tedbîri Bedeni'l-İnsân*, *Gâyetü'l-İtkân fî Tedbîri Bedeni'l-İnsân*, *Tıbb-ı Cedîdi'l-Kimyâ*, *Gâye fî't-Tıb* başlıca eserlerindedir.

1.5.10. Hayâtîzâde Mustafa Feyzî (ö. 1692)

Devrinin en başarılı hekimlerinden biri olup saray hekimleri arasına alınmıştır. IV. Mehmed tarafından 1669'da hekimbaşılığa tayin edilmiştir. Bazı kaynaklarda aynı ismi taşıdığı için torunuyla karıştırılmıştır.

1.5.11. Nûh (ö. 1707)

18 yaşındayken Osmanlıların Girit fethi sırasında [1645] İtalya'ya gitmiş, Padua'da tıp tahsilini tamamladıktan sonra İstanbul'a gelip Müslüman olmuştur. Başarılı hekimliğiyle kendini kabul ettirmiş, bir süre sonra saraya alınmış, 1675'de IV. şehzadelerinin sünnetlerini yaptığından derviş Mehmed Ağa yerine cerrahbaşılığa atanmıştır. 1695'de II. Mustafa'nın cülûsunu müteakip müneccimbaşı Arabzâde Mehmed Efendi yerine hekimbaşılığa getirilmiştir. Başlıca eseri şudur:

1.5.12. Şaban Şifâî (Ahmed bin Şaban) (ö. 1705)

Tahsilini Süleymaniye Tıp Medresesi'nde tamamlamış, hekimbaşı Hayâtîzâde Mustafa Feyzî'den büyük destek gördüğü için saray hekimleri arasına alınmıştır [1671]. Daha sonra ordu hekimbaşılığı, Süleymaniye Darüşşifası başhekimliği ve kadılık gibi önemli görevlerde bulunmuştur.

1.5.13. Kâtibzâde Mehmed Refî (ö. 1769)

Divan-ı Hümâyun çavuşlar kâtibi Mustafa Efendi'nin [ö. 1713] oğludur. Babasının vazifesinden dolayı Kâtibzâde unvanıyla tanınmıştır. Farklı alanlarda ilim tahsil etmiş olmasına rağmen tıbbi kendi kendine öğrenmiş, 1714'de saray hekimleri arasına girmiş, 1758'da Mehmed Arif'in yerine hekimbaşı olmuştur. Yanında çalışan saray hekimlerinden Tokatlı Mustafa Efendi'ye İbn Sînâ'nın *Kanûn*'unu tercüme ettirerek Türkçe'ye kazandırmıştır. Doğu kaynaklarından faydalanarak yazdığı *İllet-i Sadriye*, *Evcâu'l-Mefâsıl*, *İllet-i Mesâne*, *Padzehr-i Anber*, *Zafu l-Bâh* ve *Mevâni ü'l-Cebel* adlı 5 tıbbi risalesi vardır

1.5.14. Gevrekzâde Hâfız Hasan (ö. 1801)

İstanbul'da medrese tahsiline devam ederken tıp ilmiyle de ilgilenmiş, eline geçen parayla bu alanda iyi bir kütüphaneye sahibi olmuştur. Hocaları arasında devrin ünlü isimleri bulunmaktadır. Bir ara Süleymaniye Tıp Medresesinde başhekimlik görevinde bulunmuştur. 1869'da Rusya Seferi sırasında ordu hekimbaşılığına getirilmiş, birkaç yıl çalıştığı bu görevi sırasında orduda yaygın olan dizanteri salgınında 50 yıl önce Bursalı Ali

Münşî'nin ipecacuana (altınotu) tavsiye etmesine rağmen, klasik kaynaklara dayanan tedavisiyle sonuç alamamıştır. İstanbul'a döndüğünde 14 yıl saray hekimliği görevini yürütmüştür. 1786'da Hafız Hayrullah'ın yerine hekimbaşı olmuş, 1789 yılında görevinden azledilmiştir. Yaşadığı dönemde Avrupa tıbbına ait eserler Osmanlı'da tanınmaya başlamasına rağmen bunlardan faydalanmamıştır. Bu bakımdan, Batı'ya açılımın başladığı bu dönemin son temsilcisidir. Paracelsus'un Sâlih bin Nasrullah tarafından *Arapçaya* tercüme edilen *Tıbb-ı Cedîdi'l-Kimyâ*'sının Türkçe tercümesi dışında, klasik İslam kaynaklarından faydalanarak pek çok eser ortaya koymuştur.

Durretü'l-Mensûriyye fî Tercümeti'l-Mansûriyye: Ebû Mansûr Hasan bin Nûh'un (el-Kumrî) Gunâ' ve Münâ adlı iç hastalıkları ile ateşli hastalıklardan bahseden eserinin tercümesidir. Girişte kendi hayatı hakkında bilgi vermiştir.

Netîcetü'l-Fikriyye fî Tedbîri Velâdeti'l-Bikriyye: Kadın ve çocuk hastalıkları ile süt verme ve süten kesmeyle ilgilidir.

Mürşidü'l-Libâ fî Tercümeti Spagorya:Paracelsus'un Sâlih bin Nasrullah tarafından Arapça'ya tercüme edilen eserinin Türkçe'ye tercümesidir.

Zübdetü'l-Kühhâliyye fî Teşrihi'l-Basariyye: Sadaka bin İbrâhim eş-Şâzelî el-Mısrî'nin göz hastalıklarına dair 'Umdetü l-Kühliyye adlı eserinin tercümesidir.

Micennetü't-Tâ ûn ve'l-Vebâ:Abdüsselâmel-Mühtedî'nin (Hoca İlya el-Yahudî, İlya bin Abram) [XVI. yy başı], II. Bayezid zamanında İstanbul'da meydana gelen salgın için görevlendirildiğinde Arapça olarak kaleme aldığı bu eser, yüzyıllar sonra 1795'te Gevrekzâde Hâfız Hasan tarafından tercüme edilmiş ve eski-yeni hekimlerin bilgileri ilave edilmiştir.

Risâletü'l-Mûsikıyye Mine'd-Devâi'r-Rûhâniyye: Ruhi hastalıkların musikiyle tedavisiyle ilgilidir.

Risâle-i Nikris: Gut hastalığıyla ilgilidir.

Aslü'l-Usûl Tercümeti Faslü'l-Füsûl: Ebû Abdullah Muhammedbin Yûsuf el-İlâkî'nin el-Fusûl fî Külliyyâti't-Tıbb adlı eserinin tercümesidir.

Düstûru'l-'Amel fî Tedbîri's-Sihha ve'l-İlel: Kalp, nabız, ateşlenmenin sebepleri ve pnömoni (akciğer iltihabı) ile ilgilidir.

Risâle-i Tıbbiyye: Göz, gut, beyin, aksırık, nezle hastalıklarıyla ilgilidir.

Risâle fî Marazı'l-İskorbüt: C vitamini noksanlığından meydana gelen iskorbüt hastalığıyla ilgilidir. *Risâle-i Kıyâfetnâme*:Gevrekzâde Hâfız Hasan, iyi bildiği Arapça ve Farsça'sıyla, dini ve tarihi konularla ilgili telif ve tercüme eserler de kaleme almıştır (Bayat, 2010:297-323).

Bu ve ismini burada alamadığımız veya henüz keşfedilmeyen pek çok eserin gereken titizlikte ve sayıda incelenmediği kanaatindeyiz. Halbuki bu eserler üzerine yapılacak çalışmalar Türk kültür ve medeniyetine önemli katkılar sağlayacaktır.

Sonuç olarak Türk dili araştırmalarında çoğunlukla edebî eserler üzerinde çalışılmaktadır. Bu da Türkçenin tarihî dönemlerindeki günlük yaşam dilinin ya da gündelik dilin çok fazla araştırılmaması, yeterince aydınlatılmaması sonucunu doğurmuştur. Bir dilin yapısını, işleyişini ve söz varlığını tam olarak görebilmek için o dilin çeşitli düzeylerdeki, çeşitli alanlardaki kullanımını incelemek gerekir.

Özellikle son dönemlerde üzerinde çalışılmaya başlayan tarihî tıp metinleri, hem belli bir türün dil hususiyetlerini ortaya koymakta hem de halkın günlük dilini daha çok yansıtmaktadır. Bu nedenle tıp eserlerinin incelenmesi, dönemin tıp anlayışını göstermesi açısından tıp tarihi ve bilim tarihi çalışmaları için önemli olduğu kadar, yabancı terimlere verilen Türkçe karşılıklar ve açıklamalar nedeniyle dönemin halk dilini yansıtmaması açısından Türk dili, Türk dili tarihi, Türk edebiyatı, dil bilimi ve halk bilimi çalışmaları için de önemlidir. Bu sebeplerle Türk dili ve edebiyatı, dil bilimi ve halk bilimi çalışmaları edebiyat dışı metinlerin incelenmesi, bu alanlara yeni malzemeler sağlayacaktır.

Eski Anadolu Türkçesinin Selçuklu ve Osmanlı döneminde (13.-16.yy) bilim dili Arapça olduğundan bu döneme ait terimler genellikle Arapça kökenlidir (Doğuer, 2015:134). Ancak Anadolu Selçuklu Devleti'nin 1308 yılında yıkılmasından sonra güçlenen beyliklerde Selçukluların Arapça ve Farsça yanlısı dil tutumuna karşı millî dil bilincinde uyanış gerçekleşmiştir. Bununla birlikte gelişen milliyetçi tutumun etkisiyle 14. yüzyıldan itibaren çeşitli alanlarda kaleme alınmış veya tercüme edilmiş ilmî eserlerde sade bir dil kullanmaya özen gösterilir olmuştur. Böylece Türkçe, genel gelişimine paralel biçimde bilim dili olarak da gelişmeye başlamıştır. Bu dönemde, gelenekselleşmiş olarak kullanılan Arapça ve Farsça terimlerin yanı sıra Türkçe terimlerin de kullanılmaya *başladığı* görülmektedir. Özellikle tıp eserlerinde Arapça (ve daha az olarak Farsça ve Yunanca) terimlerin Türkçe karşılıkları da verilmektedir. Ayrıca, bu karşılıklarla birlikte, yine özellikle tıp eserlerinde halkın anlayabileceği biçimde açıklamalar yapılmaktadır (Doğuer, 2015:134).

Anadolu coğrafyasının bağrında neşv ü nema bulmuş bu eserlerin her biri pek çok bilim dalındaki araştırmacı tarafından keşfedilmeyi bekleyen birer hazine mahiyetindedir. Öncelikle halkın anlaması gayesiyle halk dilinde yazıldığı için bu eserlerde unutulmaya yüz tutmuş pek çok arkaik kelime, ek, cümle yapısı vb gibi husus dil araştırmacıları

tarafından ele alınmayı beklemektedir. Tıp ve eczacılık üzerine araştırma yapanlar da tecrübe edilmiş binlerce tedavi yöntemini ve ilaç yapımında kullanılan pek çok bitki ismini bu eserlerde bulabileceklerdir. Ayrıca, dil bilincine sahip tabiplerin örnek alması gereken betimleyici terim kullanımı (ilaç ve hastalık isimlerinin Türkçe karşılıklarının kelimenin sonuna eklenen “yani, demektir ki” vb gibi ifadelerle verilmesi) Türk dilinin modern tıp terminolojisinin kendi imkanları ile karşılanmasına katkı sağlayabilecektir. Halkbilimi araştırmacıları için tedavi yöntemlerinin içinde binlerce inanış, ritüel ve örnek saklıdır. Tasavvufun sadece belirli bir alana hapsedilmiş ritüeller zinciri olmadığını, halkın dertleriyle dertlenmenin inancın temel dinamiklerinden biri olduğunu gösteren eşsiz timsaller de vardır. Bunun yanında tarih, sosyoloji, psikoloji, kimya, biyoloji gibi daha pek çok farklı disipline mensup olan ilim erbabının da tıp ilmiyle ilgili yazılmış bu eserleri ele aldıklarında farklı ve zengin bir kaynak ile karşılaşacakları ifade edilebilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AKŞEMSEDDİN HAKKINDA BİLGİ

Kitab-ı Mücerrabat'ın Akşemseddin'e ait olduğuna dair tarihî kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Fakat üzerinde çalıştığımız nüshanın müstensihinin istinsah kaydında Akşemseddin'e ait olduğunu yazması, Akşemseddin'in tabiplik yönünün olması, özellikle de onun yine tıp alanında yazılmış Maddetü'-Hayat isimli eseriyle bu eserdeki üslubun, terminolejinin benzerliği bu eserin de ona ait olduğu kanaatini artırmaktadır. İşte bu açıdan Akşemseddin hakkında kısaca bilgi vermenin eserin anlaşılmasına katkı sağlayacağı mülâhazasıyla bu bölüm tertip edilmiştir.

Akşemseddin Mehmed b. Hamza (H. 792-863 / M. 1390-1459)⁴

İstanbul'un fethinin canlı tanığı ve manevi mimarı, büyük mutasavvıf, âlim, nâsir, hâzık tabip ve dönemin kanaat önderi olan Akşemseddin, ilim âleminde bu namla tanınsa da onun asıl adı Şemseddin Mehmed b. Hamza'dır. "Kendisi 1390 yılında Şam'da dünyaya gelmiştir. Babasının adı Şeyh Şerefüddin Hamza'dır." (Alparslan, 1998:5) Babası, Şam civarında yaşayan, ünlü bir tasavvuf erbabıydı. Annesi hakkında kaynaklarda bilgiye rastlanamamıştır.

Akşemseddin, nesep yönünden İslam tarihinin önemli mutasavvıflarından olan Şihâbüddîn-i Sühreverdî ile irtibatlıdır. Muteber kaynakların çoğu ise bu soy silsilesinin Hz. Ebubekir'e değin ulaştığı noktasında hemfikirdir. Avarifü'l-Maarif isimli eserin müellifi Şeyh Şihabüddin Sühreverdî'nin torunlarından olan ve ölümünden sonra Kurtboğan adını da alan Hamza-i Şamî ilmiyedendir. Şihabüddin Sühreverdî, 539/1145'te İran'da Cibâl eyaletindeki Sühreverd'de doğdu. Bağdat'a yerleşti; Halife Nasır'ın sarayına kabul olundu. Sufilerin reisi oldu. 618/1221'de halife tarafından Konya'ya Selçuklu

---

⁴ Şerafeddin Gölcük, "Akşemseddin", *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı:7, Konya 1997, s. 11.

Sultanı I. Alaaddin Keykubad'a gönderildi. Sünni sufiliğin büyük mümessillerindendir. 637/1234'te ileri çağda Bağdat'ta öldü.

Babasının kendisine verdiği isim Şemseddin Mehmet (Muhammed) olsa da Akşemseddin - özellikle mutasavvıflar arasında- Akşeyh unvanıyla da tanınmaktadır. Bu unvanın menşei hakkında farklı açıklamalar vardır. Fakat bunlar içerisinde en çok itibar edilenlerine göre fazla riyazatta bulunduğu için yüzünün ağarmasından dolayı bu isimle şöhret bulmuştur. Hacı Bayram Velî'ye intisap ettikten sonra tasavvuf erbabının prensibi olan "Az yemek, az uyumak ve az konuşmak" alışkanlığını kendisine âdet edinmiştir. Böylece riyazatta bulunur, sık sık oruç tutardı. Ayrıca saç ve sakalı da ak idi. Bunların yanı sıra hemen her zaman ak elbiseler giyerdi. İşte bütün bu âdetlerinden dolayı da ona "Akşemseddin" denmiş ve daha çok bununla ün yapmıştır.

Babasıyla birlikte Şam'dan Amasya'nın Kavak ilçesine göç etmiştir. Bu mekân değişikliğinin sebebi tam olarak bilinmese de "Göynüklü Emir Hüseyin Enisî'nin (ö.XVI. asır) "Menakıb-ı Akşemseddin" adlı eserinde belirttiği üzere Şeyh Hamza'nın Anadolu'ya gelişi İlahî bir emrin tecelli bulmasıydı." (Çelik, 2011:19) Anadolu'ya geldikten sonra da o devrin en önemli kültür ve eğitim merkezlerinden birisi olan Amasya'ya yerleşmiştir. Çünkü Amasya Anadolu Selçuklu Devleti'nin eline geçtiği 1143 tarihinden itibaren şifahanesi, medreseleri ve kültürel dokusuyla bir cazibe merkezi olmuştur. Zaten Osmanlı Devleti döneminde şehzadelerin eğitimi için uygun bir şehir olarak tercih edilmesi de onun önemli bir şehir olduğunu göstermektedir.

Konuyla ilgili yaptığı çalışmada Ali İhsan Yurt (1994:17), yedi yaşında Anadolu'ya babası Şeyh Hamza ile gelip Amasya'nın Kavak ilçesine yerleşen Akşemseddin Mehmed'in daha o zaman Kur'an'ı hıfz ettiğini belirtmiştir. Babasının hangi yılda öldüğü bilinmemektedir. Akşemseddin'in bu sırada nerede (olduğu) ve ne ile uğraştığıyla ilgili eldeki kaynaklarda açık bilgi bulunmamaktadır.

Lakin bilinen odur ki Akşemseddin ilk öğrenimini babası Şeyh Hamza'dan almış ve Amasya'da iken sevgili babasını kaybederek yetim kalmıştır. Akşemseddin'in Hacı Ali isminde bir kardeşi olduğu bilinmekte ise de ne zaman ve nerede öldüğüne dair elde kesin bilgi yoktur. (Alparslan, 1998:5)

1.1. ÖĞRENİMİ VE ÖĞRETİMİ

Akşemseddin'in ilk hocasının babası Şeyh Hamza olduğu yetiştigi çevrede bilinmektedir. Akşemseddin'in çocukluğunun geçtiği Şam ve Amasya'nın Kavak ilçesinde onun ilk hocası olan babası Şeyh Hamza'dan hangi ilimleri tahsil ettiği ve ondan neleri öğrendiği meçhuldür. Fakat daha sonraki eğitim hayatına yönelik olarak şunlar söylenebilir: O dönem eğitim sistemi göz önünde bulundurulduğunda 799 (1400)'da Anadolu'daki medreselerde öğrenim görenlerin okuyup icazet almakta sorumlu tutuldukları sarf, nahiv, mantık, maânî, belagat, fıkıh usulü bilimi, akaid ve hikmet diye adlandırılan ve birçok İslam bilginlerinin yazdıkları metinleri -zamanın usulüne göre okumakla vaktini geçirmiş olması- şimdilik düşünülebilir.

Akşemseddin'in çok yönlü bir kişiliğe sahip olduğunun bir göstergesi olarak şairlik yönü de zikredilebilir. Onun yazdığı şiirleri Kemal Eraslan bulmuş, derlemiş, gerekli açıklama ve düzeltmelerle birlikte yayımlamıştır.

Arşivlerde ve dönemle ilgili kaynaklarda Akşemseddin'in ilk ergenlik döneminden Hacı Bayram Velî'yle tanışmaya kadar geçen süredeki hayat serencamı belirsizliğini korumaktadır. Yine onun şeyhine intisabıyla ilgili tasavvuf çevrelerinde zikredilen ve onun Hacı Bayram Velî'yi beğenmeyip Şam'a Zeyneddine'l Hafî'ye gittiği ve gördüğü bir rüya üzerine tekrar Ankara'ya döndüğü ile ilgili rivayetler muteber kaynaklarca desteklenmemektedir.

Murat Karaca'nın çalışmasına (2017) göre ise Arapça ve Farsça öğrenerek küçük yaşta Kur'an-ı Kerim'i ezberlemiş, yedi yaşında hafız olmayı başarmış diğer yandan da babası ve çevresindekilerden oldukça kuvvetli bir tahsil görmüştür. İlerleyen yaşlarına kadar hem dini ilimleri hem de devrinin diğer ilimlerini son derece iyi bir şekilde öğrenmiş, tıp tahsilini de tamamlayarak kısa zamanda ilmiye sınıfının bir mensubu olmuştur. Babasının vefatından sonra Amasya ve Osmancık medreselerinde eğitimini tamamlayan Akşemseddin, müderrislik payesi alıp Osmancık Medresesinde müderris olmuştur.

1.2. HACI BAYRAM VELÎ'YE İNTİSABI

Akşemseddin'in Hacı Bayram'la tanışması ve ona intisap edişiyle ilgili farklı açıklamalar bulunmaktadır.

Akşemseddin hakkında bugüne kadar en geniş araştırmayı yapmış bulunan A. İhsan Yurt, Akşemseddin'in Def'u Meta'in adlı eserinde Zeynüddin el-Hafi'ye açıkça tarizde bulunduğu dikkati çekerek tenkit ettiği bir kimseye intisap etmeyi düşünmesinin mümkün olmayacağını belirtmekte ve onun doğrudan doğruya Hacı Bayram'a bağlandığını kaydetmektedir.

Akşemseddin için artık bu tarih, hayatının rotasının tamamen tasavvuf menziline çevrildiği noktadır. Hacı Bayram dergahında sülûk erkanını tamamlayan Akşemseddin, şeyhin halifesi mertebesine yükselmiştir. (Karaca, 2017)

Akşemseddin'in içinde çileye girdiği hücre bugün de Ankara Hacı Bayram Camii bodrumunda mevcuttur ve şeyhin adıyla anılmaktadır. Daha sonra şeyhinin yanından ayrılarak Beypazarı'na gitti, burada bir mescid ve değirmen inşa ettirdi. Fakat halkın büyük rağbet gösterip etrafına toplanması üzerine günümüzde Çorum'a bağlı olan İskilip kazasında Köseadağı civarındaki Evlek köyüne çekildi. (Köprülü, 1989:299-302)

Daha sonra tekrar Göynük'te bir değirmen ve mescid inşa ettirip, kendi çocuklarının tahsili dervişlerinin terbiyesi ile meşgul olmaya başlamıştır. Diğer taraftan da elimize ulaşan eserlerini Göynük'te kaldığı bu yıllar arasında yazmaya başlamış; üstelik bu esnalarda hacca gidebilme imkânı da bulmuştur. (Koç, 2007:129)

1.3. FATİH'LE TANIŞMASI VE İSTANBUL'UN FETHİ

Onun tarihî olaylardaki fonksiyonunu ve çağ açıp çağ kapatan bir padişah olan Fatih Sultan Mehmet'le tanışması ve ilişkisini ise daha sağlıklı bir şekilde, tarihî vesikalarla takip edebilmekteyiz.

Akşemseddin, şeyhi Hacı Bayram'ın II. Murad'la münasebetlerinde hemen daima yanında olduğundan oğlu II. Mehmed ile de tanışmış ve tahta çıktıktan sonra da onunla görüşmeye devam etmişti. Tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber İstanbul'un fethinden önce iki defa Fatih'in yanına Edirne'ye giden Akşemseddin, ilkinde II. Murad'ın kazaskeri Çandarlıoğlu Süleyman Çelebi'yi, öbür defasında da Fatih'in kızlarından birini tedavi ederek iyileştirmiş, Fatih'in kızı da kendisine Beypazarı'ndaki pirinç mezraalarını vermişti. (Köprülü, 1989:299-302)

Kimi kaynaklara göre Hacı Bayram Velî II. Murat tarafından Edirne'ye çağrılınca Akşemseddin de onunla birlikte Edirne'ye kadar gitmiş ve II. Murat ile bu şekilde tanışmıştır. Hacı Bayram'ın Edirne'ye gittiği yıl muhtemelen 1421 yılı olmalıdır.

Konuyla ilgili yaptığı çalışmada İbrahim Koç (2007:68), Akşemseddin'in asıl ününün II. Murat'ın emir ve isteğiyle II. Mehmed'in hocalığına tayin edilmesiyle başladığını

belirtmiştir. Akşemseddin, II. Mehmed'e danışmanlık yapıp İstanbul'un fethine katkıda bulunmuştur. Akşemseddin çocukları, öğrencileri ve müritleriyle birlikte fetih ordusuna katılmışlardır.

Onun hem komutanın hem askerin motivasyonu üzerinde yadsınamaz bir etkisinin olduğu açıktır. Fethin manevi mimarı ve askerin motivasyon kaynaklarından birisi olduğu aşikardır. Fetihten sonra, sebebi tarihi vesikalarda net bir şekilde ifade edilmese de İstanbul'da daha fazla kalmak istememiş ve 19 Şubat 1459'daki vefatına değin yaşayacağı Göynük'e geri dönmüştür. Murat Karaca'nın hazırladığı çalışmaya (2017) göre Sadullah, Fazlullah, Nurullah, Emrullah, Nasrullah, Nurullah Nurulhüda ve Hamdullah Hamdi adlarında yedi oğlu olan Akşemseddin hazretleri, Hicri 863, miladi 1459 yılında bugün de türbesinin bulunduğu Göynük'de vefat etmiştir.

İstanbul'un fethinden 6 sene sonra, ömrünün 70. yılına denk gelen bu tarihte vefat etmiştir.

1.4. TIP TAHSİLİ

Cahid Baltacı konuyla ilgili yaptığı çalışmada (1989:25) Akşemseddin'in tıp tahsilini nereden tamamladığının kesin olarak bilinmemesine karşın Tıbb-ı Nebevî'yi ve ilaç olacak nebatları iyi bildiği belirtmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi o dönemin en itibar gören darüşşifalarından birisi Amasya'da idi ve bu ve benzeri kurumlar şehzadeler şehrini bir cazibe merkezi yapmıştı.

Bu noktadan hareketle devrin hatırı sayılır, meşhur pek çok tıp âlimi ile Akşemseddin'in yaşadığı zaman dilimi ve coğrafya paralellik gösterdiği aşikardır. Fakat bunlar içerisinde Kitâbu Tıbbü'l-Hikmet eserinin de sahibi olan Şereffüddin Ali b. el-Hac İlyas'ı hassaten zikretmek gerekmektedir. 1386'da Amasya'da doğan Sabuncuoğlu Şerefeddin iyi bir tahsilden sonra şehrin önemli hekimlerinden ustak-çırak ilişkisi içinde tıbbi öğrenmiş, iyi bildiği Arapça ve Farsça sayesinde klasik İslam tıp kitaplarından bilgisini geliştirmiştir. 14 yıl kadar Amasya Dârüşşifâsında hekimlik yapmış, çevresinde olumlu etki bırakarak şöhretini arttırmış, zaman zaman çevre illerden aldığı davetleri değerlendirip Kastamonu, İstanbul, Bursa'ya gitmiştir. Bilgi ve birikimi dolayısıyla birçok öğrencisi olmuştur.

Dolayısıyla böyle bir coğrafyada yetişen Akşemseddin'in iyi bir tabip olması bir tesadüf değildir. Bu ilim atmosferinden istifade etmiş ve özellikle halk tıbbı alanında kendisini yetiştirmiştir. Cahid Baltacı (1997:24) konuyla ilgili hazırladığı bir çalışmada şunları

belirtmiştir. Fatih devrinde Halil Paşazade Kadıasker Süleyman Çelebi'nin hastalığının tedavisi için bütün tabipler Edirne'de seferber olmuşlarsa da tedavi edememişler. O sırada Edirne'ye gelen Akşemseddin, Kadıasker'in hastalığının *birsam* hastalığı olduğunu söyleyerek ona ilaç yazıp hazırlattırarak tedavi etmiştir.

Ayrıca Suheyl Ünver de (1946:224) çalışmasında Akşemseddin'in Fatih Sultan Mehmed'in kızını da tedavi ettiğini belirtmiştir.

Taşköprüzade Şakaik'inde, Enisi Menakıb'ında onun için “Tabib-i Erbabdan ve Tabib-i Ervah” tabirlerini kullanırlar. O'nun için yaygın kanaat, devrin Lokman'ı, Lokman-ı Vakt olduğu idi. O'na Lokman-ı Sani unvanını vermişlerdir.

II. Murad'ın Kazaskeri Çandarlıoğlu Süleyman ile Fatih'in kızını tedavi eden Akşemseddin'in tabibliği kesindir. (Gölcük, 1997:11)

2. AKŞEMSEDDİN'İN DİĞER ESERLERİ

Akşemseddin'in yazmış olduğu diğer eserlerin çoğunun dinî alanda olduğu ve tasavvufi bir içerik taşıdığı görülmektedir. Mücerrebat dışındaki diğer eserleri şunlardır:

Risaletu'n-Nuriyye, Deru'l-Meta'ini's-Sufiyye (Hallü Müşkilât), Risale fi Kavli'l-Müteşeyyihi't-Ta'in ibn Fahreddin, Risale-i Zikrullah, Risaletu Şerhi Akvali Hacı Bayram Velî, Risaletü'd-Dua, Makâmât-ı Evliya, Risaletu'n-Fi't-Tıb (Maddetü'l- Hayat), Mektupları, Nasihatname-i Akşemseddin, Kimya-yı Saadet Tercümesi.

3. MÜCERRREBAT'IN TÜRK TIP ESERLERİ ARASINDAKİ YERİ

Canlı bir varlık olan insanoğlu, yeryüzünde nefes almaya başladığı ilk andan itibaren sağlık sorunlarıyla karşılaşmış ve hayatını devam ettirebilmek için bunlarla mücadele etmek mecburiyetinde kalmıştır. İşte bu sebeple diyebiliriz ki tabiplik insanoğlunun icra ettiği en eski mesleklerden birisidir.

Günümüz tıp anlayışından önceki zamanlarda insanlar, hastalıkları tedavi etmek için öncelikle çevrelerindeki bitkilerden ve hayvanlardan elde ettikleri birtakım maddelerden yararlanmışlardır. Tecrübe ettikleri bu tedavi yöntemlerini zamanla yazıya geçirmişlerdir. Gerek sözlü gerekse de yazılı olarak günümüze kadar ulaşan bu tedavi anlayışları Türklerde de mevcuttur. Türklerin uzun zaman içerisinde oluşturdukları bu tıp anlayışı

klasik tıbbın insan bedenini dört unsura (kan, sevda, balgam ve safra) ayırdığı anlayışla yoğrularak ilk metinlerini Oğuzlar arasında XIII. yüzyıldan itibaren vermeye başlamıştır.

Oğuzların Anadolu'ya gelerek kendi ağızlarına dayalı bir yazı dili oluşturmalarının ardından pek çok Türkçe eser kaleme alınmıştır. Eski Anadolu Türkçesi ya da Eski Oğuz Türkçesi diye adlandırabileceğimiz bu ilk dönemde yazılan metinler içerisinde tıp ile ilgili olanlar da önemli bir yer tutmaktadır. 13-15. yüzyıllar arasında kapsayan bu dönemde yazılmış tıp metinleri; *dilin* sadeliği, Türkçe tıp terimlerini içermesi ve dönemin tıp anlayışına dair kıymetli bilgiler taşıması bakımından araştırmaya değerdir. (Doğan, 2014:312)

Konu ile ilgili hazırladığı çalışmada Emel Gözlü (2012:170) Eski Anadolu Türkçesi (EAT) ile yazılmış tıp metinleri çeşitli araştırmacılar tarafından çalışılıp ortaya konuldukça bu metinlerin sahip olduğu yeni Türkçe tıp terminolojisinin dikkat çekeceğini belirtmiştir. Bir alanda sağlam bir terminolojinin oluşabilmesi için, söz konusu alana bilimsel anlamda nüfuz edilmiş, derin ve ayrıntılı bir dizi yoğun çalışmanın yapılmış, paylaşılmış, alanın ortak unsurlarının ön plana çıkarılmış ve dilin sahip olduğu imkânların seferber edilmiş olması gerekir. Toplumun ve dönemin hekimlerinin nasıl düşündüğünü, neyi dikkate aldığını veya almadığını, neleri nasıl ifade etme ihtiyacı duyduğunu yani hekimin, tecrübelerinden yola çıkarak zihninde tasarladıklarını ortaya koyarken dili nasıl esnettiğini veya sınırlandırdığını anlamamızı sağlar.

“Mücerrebât”, yazarının yekûnlu tıp tecrübesinin kitabın sebab-i telif kısmında yer verdiği “İnsanların hayırlısı, başka insanlara faydalı olandır.” hadis-i şerifinin etkisiyle aktardığı bir denenmiş halk tıbbı ve eczacılık kitabıdır. Bir âlim, nâsir, veli zatın insanlığa bıraktığı bir miras, vefatına müteakip yok olup gitmesinden korktuğu tıp tecrübesini sakladığı bir sandık olarak da görmek mümkündür.

Kitab-ı Mücerrebât'ın Akşemseddin'e ait olduğuna dair tarihî kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat üzerinde çalıştığımız nüshanın müstensihinin istinsah kaydında Akşemseddin'e ait olduğunu yazması, Akşemseddin'in tabiplik yönünün olması, özellikle de onun yine tıp alanında yazılmış Maddetü'-Hayat isimli eseriyle bu eserdeki üslubun, terminolojinin benzerliği bu eserin de ona ait olduğu kanaatini artırmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

1. KİTAB-I MÜCERREBÂT'IN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Eser; başta yer alan ve kapak kısmı diyebileceğimiz ilk dört kısımdan sonra besmele, Allah'ın zatını ve varlığını ululama, Hz. Muhammed'e salat ve selamla başlamıştır. Akabinde bu eseri yazmasına dinî bir referans olarak gösterdiği “İnsanlığın en hayırlısı insanlara faydası dokunandır.” hadis-i şerifiyle beraber eserin yazılış gerekçesi açıklanmıştır. Bu eseri yazmadaki gayesinin özellikle uzman hekim bulamayan hastaların tedavisine katkı sunmak olduğunu belirttikten sonra 1/13 ile 8/16 sayfaları arasında kitabın içindekiler kısmı diyebileceğimiz ve eserde yer alan 40 babın konusunun özetlendiği bölüme geçilmiştir. Bu bölümde de ifade edildiği gibi eser, 40 çeşit hastalığı işleyen şu 40 bölümden oluşturulacağı belirtilmesine rağmen 31-39 arasındaki bablar eserde yer almamıştır.

Eserde belirtilen bölüm isimleri şunlardır:

EVVEL BĀB -şahife 8- Göz ağrısına ta' alluḡ olan marāzlarıñ devāsı beyānındadır. Göz ağrımaḡ ve aḡ düşmek ve uyumaḡ ve uyumamaḡ gibi.

İKİNCİ BĀB -15- baş ve dimāḡ ve şaḡiḡa ağrısına ta' alluḡ olan emrāzuñ devāsı beyānındadır. Sersām gibi ve māliḡulyā ve şar'a ve cünūn gibi.

ÜÇÜNCÜ BĀB -28- Kulaḡ ağrısına ta' alluḡ olan emrāzuñ devāsı beyānında dur. Kulaḡ ağrımaḡ ve şaḡır olmaḡ ve işitmemek gibi.

DÖRDÜNCÜ BĀB -30- Burına ve göḡüze ve eñseye ve unutsalıḡa ta' aluḡ olan emrāzuñ devāsı beyānındadır. Burun tımurmaḡ ve içinde ḡurd olmaḡ ve yaḡ olmaḡ ve ḡuru olmaḡ gibi.

BEŞİNCİ BĀB -32- Diş ağrımaḡ ve ḡabarmaḡ ve eti şişmek ve yinmek gibi. Bu zikrolan marāzlarıñ devāsı beyānındadır.

ALTINCI BĀB -37- Eñek ve yüz ağrısına ta' alluḡ olan emrāzuñ devāsi beyānındadır. Yüz çigit olmak ve şiş olmak gibi.

YEDİNCİ BĀB -28- Dil şişmek ve yarılmak ve ağız ağrımak ve koḡmak gibi.

SEKİZİNCİ BĀB -40- Çeñe ve tamac ve boğaz ağrısına

[3] ta' alluḡ olan emrāzuñ devāsi beyānındadır. Boğaz ve tamac şişmek gibi ki aña hunāk dirler ve çeñe ağrımak gibi.

TOĞUZUNCİ BĀB (45): Boyun ve eñse ve siñirler ağrısı beyānındadır ki bunlarda hanāzır çibānı olur, anuñ devāsi beyānındadır.

ONUNCİ BĀB -48- Göğüz ağrısına ta' alluḡ olan emrāzuñ devāsi beyānındadır. İnçkuruḡ ve irilik gibi.

ON BİRİNCİ BĀB -49- Dik-nefes ve öyken ve ciger ağrımak devāsi beyānındadır ki nefesi güçle virür ve alur.

ON İKİNCİ BĀB (51): Südde ve mi' de ağrısına emrāzuñ devāsi beyānındadır ki gönül dönmek ve ta' am hazm olmamak gibi.

ON ÜÇÜNCİ BĀB -53- Yürek ağrısına ta' alluḡ olan emrāzuñ devāsi beyānındadır ki hafakān ve 'aḡıl zā'il olmak gibi.

ON DÖRDÜNCİ BĀB -57-

[4] Verāme ve bağır veremine ve zātülcenbe ta' alluḡ olan emrāzuñ devāsi beyānındadır.

ON BEŞİNCİ BĀB -59- Tumağıya ve öksürüğe ve yaraḡana ta' alluḡ olan emrāzuñ devāsi beyānındadır.

ON ALTINCI BĀB -60- Şişüñ ve iskikāniñ envā' muñ devāsi beyānındadır.

ON YEDİNCİ BĀB -62- Talaḡ ağrısına ta' alluḡ olan emrāzuñ devāsi beyānındadır. Talaḡ ağrımak ve büyük olmak ve daḡı ḡayrısı gibi.

ON SEKİZİNCİ BĀB -67- Ḳulunc ve ḡabz olmak devāsi beyānındadır.

ON TOĞUZUNCİ BĀB -68- İçinde cānavar durması devāsi beyānındadır.

YİGİRMİNCİ BĀB -68-

4/13) berelenmek ve tatar ḡurdı ve göbek düşmek ve ağır yatmak devāsi beyānındadır.

YİGİRMİ BİRİNCİ BĀB -69- İç ağrısına ta' alluğ olan emrāzuñ devāsı beyānındadır.

YİGİRMİ İKİNCİ BĀB (72): Cimā'a ve böğrek ve kavuğa ve sidük dutulmağa ve kan işemege ve selesü'l-bevl olmağa ta' alluğ olan emrāzuñ devāsı beyānında- dur.

YİGİRMİ ÜÇÜNCÜ BĀB -75- Kasağ ve hāya zahmetine ta' alluğ olan emrāzuñ devāsı beyānında- dur. Kasağ ve hāya şişmek ve gicimek gibi.

YİGİRMİ DÖRDÜNCÜ BĀB -76- Mağ'ad çıkmaga ve bevāsire ve nevāşire ta' alluğ olan emrāzuñ devāsı beyānında- dur.

YİGİRMİ BEŞİNCİ BĀB -79- 'Avret oğlan eylemesi ve eylememesi ve oğlan şarılanması ve raħim renci ve hayız yürimemesi 'illetlerinüñ devāsı beyānındadır.

YİGİRMİ ALTINCI BĀB -83 - Beden süst olmak ve kıl bitmemek ve oğlancuqlaruñ içi zūrındadır.

YİGİRMİ YEDİNCİ BĀB -84- Böğürler zahmeti ve guşsa zā'il olmak ve şusuzluğ kanmak beyānındadır.

YİGİRMİ SEKİZİNCİ BĀB -84- Arğa ve bil ve sağı ve diz zahmetleri devāsı beyānındadır.

YİGİRMİ TOĞUZUNCU BĀB -86- şarıku'n-nisa ve kötürm ve yanbaşı ve niğrīs ve vac'-ı mafāşıl ve dırmak ığranmak zahmetlerininüñ devāsı beyānındadır.

OTUZUNCU BĀB -87- İştımlerüñ envā'ı ve ağır hastalık ve derlemek rencinüñ devāsı beyānındadır.

OTUZ BİRİNCİ BĀB: Cüzzām ve behağ ve baraş marāzlarınıñ devāsı beyānındadır.

OTUZ İKİNCİ BĀB: Sigil ve demregü ve giciyüç ve uyuz yaşı ve kurusu devāsı beyānındadır.

OTUZ ÜÇÜNCÜ BĀB: Cemre ve remed ve (rāhınş?) ve baş (burt?) ve sivilceler ve kabarcuqlar devāsı beyānındadır.

OTUZ DÖRDÜNCÜ BĀB Başda kel olmak ve ākile ve seraťān adlu çıbanlar

[7] ki ādemüñ üñ her yirinde olur, anuñ devāsı beyānında- dur.

OTUZ BEŞİNCİ BĀB: ħunām ve tāze ve eski cerāhatlar ve siñirler cerāhatında ve dermen çıkarması beyānındadır.

OTUZ ALTINCI BĀB Bağırsağ ve balgām ve sevdā ve şafrā ve kĀn ve ağıza çıkmış ve şınımış ve bertenmişlerinüñ devāsı beyānındadır.

OTUZ YEDİNCİ BĀB: ıssı su ve ıssı yanık veya od göyündürmesinüñ ‘ilācları beyānındadır.

OTUZ SEKİZİNCİ BĀB: Kūdüz tılamak ve ağılu nesne yimek ve içmek ve yılān ve ‘aķreb ve nekadar ağılu cānavarlar varısa soķmak ‘ilācları beyānındadır. Ve dağı bunları evden veya bāğdan kaçurması beyānındadır.

OTUZ TOĞUZUNCU BĀB: Kıtluca ve tĀ‘ün rencindenve göyündürme kabarcuķlarından emīn olmak devāları beyānındadır.

ĖIRĖINCI BĀB: Oñulmaz uyuzlar ve ongulur uyuzlar, giciyük ve oñilur zağmetler ve oñilur uyuzlarla başıda ola(n) ve çıbanlar gerek topuķda gerek incükde gerek gövdede olsun anlaruñ devāsı beyānındadır.

Bu içindekiler bölümünde, başlığın eserin hangi sayfasında yer aldığı evvel babda “sahife” ibaresine sayfa numarası eklenerek yazılmıştır. Otuzuncu baba kadar ise sadece sayfa numarası rakamla bab kelimesinin üzerine yazılarak belirtilmiştir. Buradaki cümlelerin hepsi “beyanındadır.” ibaresiyle bitmiştir.

Daha sonra teker teker bölümler açıklanmaya başlanmıştır. Bölüm başlarına geçilirken önce harfle bölümün sayısı, ardından koyu ve belirgin bir hatla “bab” kelimesi yazılmış; bunlarda yeni bir satıra geçilmemiştir. Her bölümde denenmiş ilaçlar veya tedavi yöntemleri; bunların nasıl, hangi miktarda, kaç kez veya kaç gün uygulanacağı, tedavinin nasıl sonlanacağı, varsa yan etkileri sıralanmıştır. Kırkıncı babın sonunda herhangi bir duaya ya da hatimeye yer verilmeden eser tamamlanmıştır.

96 sayfadan (77 rakamı sehven iki sayfaya verilmiş ve bu yanlışlık tarafımda 77a, 77b şeklinde yazılarak giderilmiştir.) oluşan eser okunması kolay bir nesih yazıyla yazılmıştır. Eserin başlarında 15 satırdan oluşsalar da sonlara doğru 16, 17 ve 18 satırdan oluşan sayfalara da yer verilmiştir.

2. KİTAB-I MÜCERREBÂT'IN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Müellif birinci sayfasının beş ila on üçüncü satırlarında eseri yazış amacını şu şekilde ifade etmiştir:

“Ve medh-i bî-gāyet ve şalavāt-ı bî-nihāyet bi-nihāyet (5) Muḥammed Muşţafā Ḥāzretlerine ki ümmetinden dalālet zulümātın (6) götürdi ve çün bildi ki kim ḥayru'n-nās men yenfe' u'n-nās (7) dur, diledüm ki tıb 'ilminden bir tuḥfe kitāb taşnīf (8) idem, şıḥḥati ḥıfz eylemek tarīḳasın ve daḥı şol (9) marāzlar kim çok vāḳi' olur, anuñ sebeblerin ve 'alāmetlerin (10) ve 'ilācların zikreyleyem, kaçan kim bir yirde ḥekīm-i ḥāzıḳ (11) bulunmasa bu muḥtaşar birle 'amel eyleyeler. Ḥaḳ Te' alā şıḥḥat (12) 'atā ide. Bu muḥtaşarı kırk bāb üzere iḥtişār (13) kıldum.”

Metindeki hamdele ve salvale kısmının hemen arkasından yer verilen bu alıntıda da görüleceği üzere yazarının tıp ilminden bir demet kitap derlemesinin gayesi hem Hz. Muhammed'in yukarıdaki hadisindeki övgüye mazhar olmak hem de uzman bir doktora ulaşma imkânı olmayan insanlara bazı hastalıkların sebeplerini, belirtilerini ve onları iyileştirebilecek ilaçları not etmektir. Bu şekilde o insanların mağduriyetlerinin giderilmesi noktasında bir nebze de olsa katkı sağlamayı hedeflemiştir.

Burada zikredilen hadis-i şerifin, eserin yazılış gayesine dinî bir referans göstermek meyanında -başka tıp eserlerinde de (bkn. Sabuncuoğlu, Maddetü'l-Hayat) yer verildiği göz önüne alınırsa- mücerrebât geleneği içerisinde zikredilmesinin bir teâmül olduğu söylenebilir. Zaten mücerrebât geleneğinin bu denli yaygın olmasında Tıbbu'n-Nebevî'nin yöntem olarak olmasa bile motivasyon noktasında etkisi büyüktür. Hz. Muhammed'in bazı hastalıkların tedavisinde uygun olacağına dair önerdiği metotlar veya ilaçlar bir yan destekleyici olarak o günden bu yana muteber kabul edilse de modern tıbbın alt dallarından birisi olmamıştır.

Tıbbu'n-Nebevî alanında müstakil bir çalışma yapan X. yüzyılın önemli muhaddislerinden Hattâbî [931-998], Hz. Muhammed'in ilaçla tedaviyi ihtiva eden hadislerinin toplumun beşeri bilgi ve tecrübesine dayandığını, dolayısıyla vahiy kapsamı dışında tutulması ve tavsiye ettiği ilaç veya duanın genel geçerli reçete kabul edilmemesi gerektiğini savunmuştur. Bu yorum klasik dönemde Müslüman hekimlerce benimsenmiş, bilimsel tıp kitaplarında *Tıbbu'n-Nebevî*'ye ait tedavi metotları kullanılmamış, eserlerin başında koruyucu hekimlikle ilgili bazı ayet ve hadislerle atıfta bulunulmakla iktifa edilmiştir. (Bayat, 2010:199)

Bu eserde de doğrudan Tıbbu'n-Nebevî'ye başvurulmamış fakat koruyu hekimlikle ilgili tedavi yöntemleri ve ilaçlar sıralandıktan sonra bazı ayet ve hadislere atıfta bulunulmuş; hastalıkların tedavisinde tılsım adı altında bazı muskalara başvurmuştur.

Müellifimizin eserini kaleme almasındaki temel insani gaye eserin isminin de ilham kaynağı olan ve metinde 30 kez geçen “mücerredür” kelimesinde anlamak mümkündür. Yazar hayatının sonbaharına geldiğinde bir ömrü boyunca biriktirdiği denenmiş tedavi metotlarını ve şifalı bitki müktesebatının kendisiyle birlikte kara toprağa gitmesine razı olmamış ve bunları insanlığın hizmetine sunma adına yazıya dökmüştür.

İnsanı merkeze alan bu anlayış, aynı zamanda halka hizmet etmeyi Hakka hizmet kabul eden bir medeniyetin bir ürünü; insanı yaratılmışların göz bebeği olarak gören tasavvufi algı biçiminin de bir sonucudur.

3. KİTAB-I MÜCERREBÂT'IN DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

Anadolu coğrafyasında beyliklerin hepsini yavaş yavaş kendinde toplayarak Anadolu Türk birliğini sağlayan Osmanlı Dönemi'nde ise hekimlerin genellikle iki yolla yetiştiği bilinmektedir.

Medreselerde ve darüşşifalarda usta-çırak usulüyle yetişen hekimler olduğu gibi, bu kurumların dışında yine usta-çırak usulüyle yetişip Anadolu'nun ve Osmanlı'nın çeşitli bölgelerinde halka şifa dağıtan hekimler de çoktur. EAT döneminde yazılan tıp metinlerinde iki farklı üslup göze çarpar. (Gözlü 2012:174)

İşte bizim üzerinde çalıştığımız eser bu ikinci üslubu yani hekim bulmakta güçlük çeken ve yüksek bir tahsili olmayan kişilerin istifade etmesine yönelik olarak yazıldığı için basit bilgiler, halkın anlayacağı bir dil seviyesiyle verilmiştir. Halkın anlamakta zorlanacağı tıp terimlerine (özellikle yabancı bir dilden alınmış olanlara) betimleyici terimlerle açıklama getirilmiştir. Binnur Doğuer Erdağı (2015:46-54) 14. yüzyılda, Eski Anadolu Türkçesi döneminde Türkçe yazılmış ya da Arapça ve Farsçadan Türkçeye çevrilmiş eser sayısının, bu *dönemdeki* dil duyarlılığı nedeniyle oldukça fazla olduğunu belirtir. Bu eserler arasında bulunan tıp eserleri de dönemin söz varlığının belirlenmesi açısından Türk dili için önemli birer kaynak durumundadır.

XV. yy'da yazılan bu eser -dil incelemesi bölümünde de görüleceği üzere- kullanılan eklerin, kelimelerin, ses olaylarının vb. Eski Anadolu Türkçesi hususiyetlerini ve o

dönemin konuşma dilini çok etkili bir şekilde yansıttığı söylenebilir. Kullandığı terimsel ifadeler bakımından “orta nesir”e; açıklığı, konuşma diline yakınlığı bakımından “sade nesir”e ait özellikler barındırmaktadır. Fakat özellikle bugün sadece mahalli söyleyişlerde kalan, unutulmaya yüz tutmuş pek çok kelimeyi ve yazarın sebep-i telif kısmında belirttiği “Uzman bir hekim bulamayan beldelerdeki hastalar tedavi olsun” ifadesini göz önünde bulundurursak “sade nesir” olarak görmek daha mümkündür. Yazarın eseri yazarken bilgi vermeyi ve anlaşılmayı amaçladığı eser boyunca kullandığı ifadeler ve anlatım biçimiyle kendisini göstermektedir. Metnin tamamının müstensih tarafından harekelenmesi, hatta bir harf ile gösterilen ünlülerin dahi hareke ile işaretlenmesi bu eserin hitap ettiği kitleyi işaret etmektedir.

Yazar eser boyunca tarih, miktar, uygulama incelikleri gibi pek çok hususta ayrıntıya girmekten kaçınmamıştır. Her babın madde başlığını ihtiva eden konuda öncelikli olarak hastalık tanımlanmış, ardından ayrıntılı bir şekilde bu hastalığı iyileştirecek ilaç karışımı veya bitki ismi zikredilmiş ve en sonunda bunun hangi kıvamda, sürede, nasıl uygulanacağından bahsedilmiştir. Şayet ilacın oluşturabileceği bir yan etki varsa bu da dile getirilmiştir.

Metinde günümüz tıp ve dil araştırmacılarına malzeme olabilecek pek çok sayıda bitki ismine, hayvanlardan elde edilecek ilaçlara, hastalık ismine kısaca tıp alakalı birçok kelimeye ve terime yer verilmiştir. Halkın anlamakta zorlanacağı pek çok kelimenin açıklayıcı betimleme yardımıyla halk arasında kullanılan yaygın ismine yer verilmiştir.

Günümüzdeki pek çok kelimenin “amrud, sarmusağ, şogulcan, yaşıl” gibi tarihî seyir içerisindeki orijinal kullanımına yer verilmiştir. Yine “berkid- (sıkılaştırmak, sağlamlaştırmak), çalça- (ayran, şerbet gibi sıvıları sallamak suretiyle homojen hâline getirmek), çıbuğ (üzüm omçasının ince dalı), çiyin (omuz), gicimikli (Yaramaz, yerinde duramayan çocuklar için kullanılır.), göden (canlıların şiş karnı), göynek (ince üst elbisesi), incik (ayak bileği), kaç- (bir hayvanın süsmesi), kaykana (yumurta ve pekmeze pişirilen bir yemek türü), koyul- (bir sıvının katı hâle yaklaşması), şuar- (evcil hayvanlara su içirmek), şıra (üzüm suyunun pekmeze dönüştürülmeden önceki ham hâli), yuğa (ince elbise veya örtü) ve ıgran- (sabit bir nesnenin yerinden oynaması) gibi sadece yöresel söyleyişlerde kalmış fakat yaygın olarak kullanılmadığı için yazı dilinden uzaklaşmış, unutulmaya yüz tutmuş pek çok kelimeye rastlamak da mümkündür.

Anlatımdaki inandırıcılığı artırmak ve bunların daha önce denenmiş, sonuç alınmış uygulamalar olduğunu belirtmek için 22 kez “fā’ideider”, 60 kez “nāfi’dür”, 17 kez “gide”, 15 kez “emīnola”, 6 kez “ḥalāşbula”, 23 kez “gidere”, 79 kez “giderür”, 13 kez “menāfi’”, 7 kez “şifā bula”, 16 kez “sākinide” ibareleri kullanılmıştır. Bazı bölümlerde “nesneleribildürür” ibaresinin ardından o hastalığa iyi gelecek veya onu artıracak bitki isimleri sıralanmış fakat bunların kullanım şekli açıklanmamıştır.

Yine uygulamanın bilimselliği veya itibar edilmesi gerektiği 30 kez kullanılan “mücerrebdür” ibaresiyle desteklenmek istenmiş hatta bazen bu vurgu “Beğāyet mücerrebdür kerrātile tecrübe olunmuşdur.” gibi cümlelerle pekiştirilmek istenmiştir. “Ḥavāşş-ıKūrān-ıḥakimeydür” veya “Ḥekim eydür” “Ḥāzret-iRasūlullahbuyurmuşturki” gibi ibarelerden sonra hadis-i şeriflere, ayet metinlerine veya sure isimlerine yer verilmiştir. Bunların ne zaman, kaç kez okunması gerektiği veya nasıl bir metotta uygulanacağı tafsilatlı olarak anlatılmıştır. Tıbb-ı Nebevi örneği diyebileceğimiz bu uygulama eserin ana temasını teşkil etmemiş, daha çok bölüm sonlarında çeşni katmak amacıyla kullanılmıştır. Eserde ayrıca muska veya tılsım diyebileceğimiz gizemli, anlaşılmaz sözlere yer verilmiştir ki bu, eserin bilimselliğine zarar vermiştir.

Ayrıca “İbn-i Sinâ, Sufyân-ı Endelüsi, Cerrah-ı Mubarek, Bukrat gibi o dönemde tıp alanında otorite kabul edilen kişilerden alıntı yapılarak tanık gösterme yöntemiyle de anlatım desteklenmiştir.

Anlaşılmaz olduğu için günümüzde sıklıkla yakınılan yabancı kökenli tıp terimleri o dönemde de bir sorun teşkil ediyor olmalı ki “Türkçe dirler” veya 34 kez kullandığı “yani” gibi ibarelerle kullanılan yabancı kökenli kelimenin betimleyici terimlerine (halk arasında nasıl bilindiğine) yer verilmiştir. Bu yöntem müellifin eseri yazış amacını gösterdiği gibi, günümüz tıp literatürünün millileşmesi noktasında da ilgili kurum ve kişilere ilham da vermektedir.

Bu eserin ne zaman yazıldığı ile ilgili tarihi kaynaklarda net bir bilgi yoktur. Ön sayfasında da belirtildiği üzere M. 1502 senesinde müstensih Ahmed b. Sadi b. Taci hattat tarafından elimizdeki orijinal nüshaya aktarılmıştır. Eserin içerisinde geçen özel isimler tarih kitaplarında yer bulacak kadar meşhur olmadığı için onlardan hareketle eserin yazılış tarihine ulaşmak mümkün görünmemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YAZIM VE DİL ÖZELLİKLERİ

1. YAZIM ÖZELLİKLERİ

Çalışma yaptığımız “Kitab-ı Mücerrebât” adlı yazma eser, XV. yy ait bir tıp metnidir. “Eski Anadolu Türkçesi Türk yazı dilinin XII. yüzyıldan XV. yüzyıl ortalarına, yâni klâsik Osmanlıca'nın başlangıcına kadar uzanan dönemi kapsar.”⁵Fakat dönemler arası zaman sınırını aşan kaymalar her zaman olabilmektedir. Mesela XV. yy'ın ikinci yarısında Osmanlı Türkçesinin başlangıcı olarak değerlendirilebilecek eserler yanında Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini devam ettirenler de mevcuttur. “Bu dönem Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine bir geçiş olarak nitelendirilebilir.”⁶

Eski Anadolu Türkçesinde, yerleşmiş bir imladan bahsetmek zordur. “Bu durum ikili yazımların yer alması, ünlülerin bazen hareke ile bazen harf ile gösterilmesi, ünlülerin üzerindeki uzunlukların Arapça ve Farsçada olduğu gibi Türkçe kelimelerde de gösterilmesi”⁷ gibi kullanımlarla kendini göstermiştir.

Çalışmamıza konu olan eser de bu döneme ait bir metindir.

1.1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞI

Bu bölümde, metindeki Türkçe kelimelerdeki ünlülerin yazılışı hakkında bilgi verilmiş ve bunlar metinde geçtiği şekliyle örneklendirilmiştir.

---

⁵ZeynepKorkmaz,“Eski Anadolu Türkçesi Üzerindeki Çalışmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar”, **Osmanlı ve Osmanlı Öncesi Araştırmaları Semineri Bildirisi** (24-26 Eylül 1974), Napoli 1974.

⁶MustafaÖzkan, **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995, s.53.

⁷ZeynepKorkmaz,“Eski Anadolu Türkçesi'nde Asli Ünlü Uzunlukları”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, XXV/3-4 (1968), s. 49-84.

a Ünlüsü

Ön seste : Bazen elif (ا), bazen de medli elif (آ) ile yazılmıştır. Metnimizde ağırlıklı olarak elif tercih edilmiştir.

Elif (ا) ile yazılan örnekler:

ağrısına (اغرسنه) 3/13   *ağşam* (اخشام) 37/4
ayranı (ایرانی) 50/12   *aru* (ارو) 57/9

Medli elif (آ) ile yazılan örnekler:

ağzı (آغز) 2/14   *ağır* (آغر) 6/7
ağ (آق) 15/2   *acı* (آجی) 94/15

Müellif ön sesteki a sesini yazarken seçtiği tercihlerini metin boyunca genel olarak sürdürmüştür. Ön sesteki a sesinin farklılık gösterdiği kelimeler de vardır.

ağac (آعاج) 38/5   *ağacı* (آعاجی) 47/7

İç seste: İç sesteki a sesi genellikle elif (ا) ile gösterilmiştir.

ağşam (اخشام) 37/4   *ayran* (ایران) 43/3
ğata (فاتنه) 56/12   *yağını* (یاغن) 84/5

İç sesteki a sesi yazılmayıp bazen hareke ile gösterilmiştir.

ğara (قره) 10/8   *ısıcağla* (اسیجقلا) 44/9
ğarında (قرنده) 68/15   *ğabağ* (فتیق) 83/3

Son seste : Son sesteki a ünlüsü çoğunlukla he (ه), bazen de elif (ا) ile yazılmıştır.

yumurda (یئمرده) 14/6   *baş* (باشا) 17/3
ğara (قره) 40/10   *bağla* (بقله) 44/13
arpa (ارپه) 63/3   *ışlanınca* (اصلننجا) 50/11

ğablubağa (قبلوبغا) 81/12 ,

Müellif -sa ekini hem elif ile hem de he ile yazmıştır. Bu tutarsızlıklar son sesteki a ünlüsünün yazımında da görülmektedir.

ola (اولا) 15/5

olsa (ولسا) 19/14

olmasa (ولماسه) 21/4

yazsa (يازسا) 23/14

ola (اوله) 35/14

ḳaynasa (قيناسه) 50/3

e Ünlüsü

Ön seste: Ön seslerdeki e sesi elif (ل) ile gösterilir.

eyler (أيلر) 54/1

eyleseler (ايلسالر) 58/1

el (أل) 61/14

eski (أسكى) 74/17

Müellif elma kelimesini yazarken bazen ön sesteki e'yi medli elif olarak yazmıştır.

elma (آلمه) 51/11

İç seste: Genellikle yazılmayıp bazen hareke ile işaretlenmiştir. Az da olsa he (ه) harfi ile gösterilmiştir. Elif ile gösterildiği örnekler de mevcuttur.

eylemesi 5/10 (ايلاميسى)

keklik (ككلك) 14/8

giydüreler (كيدرله) 23/7

süzeler (سزله) 24/15

verem (ورم) 49/15

derisine (درينه) 51/5

Son seste: Genellikle he (ه) ile gösterilmiştir. Son sesteki e sesi nadiren elif ile gösterilmiştir.

üzere (اوزره) 1/12

çeñe (چئا) 2/6

gögüze (گوكوزه) 2/6

içinde (اچنده) 29/11

dişe (دشا) 33/9

sirke (سيركه) 63/3

yiseler (يسالر) 74/16

ı, i Ünlüleri

Ön seste: Ön seslerde genellikle elif ye (ي) yazılmıştır. Bunun yanında ya sadece elif (ل) ile yazılıp bazen hareke ile gösterilmiştir.

it (ايت) 15/5

ıssı (استى) 25/10

işbu (اشبو) 37/7

idüp (ايدوب) 62/11

iki (ايكى) 70/8

iç (ايچ) 83/9 ,

İç seste: Genellikle ye (ي) ile yazılmıştır. Bunun yanında ı, i sesi hiç yazılmayıp bazen hareke ile gösterilmiştir.

şışlere (شيشلره) 62/7

dilkü (دلکو) 71/10

peynir (پينير) 74/17

Son seste : Son seslerde genellikle ye (ی) ile gösterilmiştir. Nadiren hareke ile gösterilmiştir.

eski (اسكى) 26/12

beşinci (بشنجى) 32/12

ekşi (اکشى) 51/15

kişi (کشى) 69/11 ,

Sondaki i sesi aşağıdaki kelimedede hemze ile gösterilmiş.

dane 'i (دانه) 69/6

Kapalı e Ünlüsü

Kapalı e (e) ünlüsünün metnimizdeki yazılışıEAT'ye uygun olarak hemen daima i tarafındadır. Kapalı e sesini taşıyan kelimelerin ünlüleri esre veya esreli y ile yazılmıştır.

“Kapalı e sesinin yazımı bu dönemde hemen daima i tarafındadır.”⁸

yimek (يمك) 7/11

bil (بين) 6/2

yil (يلي) 11/15

yimişini (يميشى) 32/15

dirlar (دزلر) 41/2

gice (گيجه) 69/14

u, ü, o, ö Ünlüleri

Kalınlık-incelik, darlık-genişlik açısından ayırt edici işaretler kullanılmaksızın u, ü, o, ö ünlüleri aynı şekilde yazılmıştır.

---

⁸Özkan, age, s.91.

Ön seste: Genellikle elif vav (و) yazılırken bazen elif (ل) şeklinde yazılmıştır.

uçuk (أُوچُق) 6/4 uyumak (أُيُومَك) 8/9

üzerine (أُوَزْرَنَه) 62/15 oğlu (أُغْلَى) 80/3

İç seste: Vav (و) ile gösterilmiş veya yazılmayıp bazen hareke ile işaretlenmiştir.

yumurda (يُمرَدَه) 49/3 göz (فُؤز) 80/14

muma (مُومَه) 81/12 şöñra (صُكْرَه) 92/9

Son seste: Düzenli olarak vav (و) ile gösterilmiştir.

eyü (أُيُ) 15/5 kendü (كَنْدُ) 73/7

yukaru (يُقَارُ) 83/9 ağulu (أُغُولُ) 87b/11

1.2. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI

Bu bölümde Türkçe kelimelerdeki ünsüzlerin yazımı hakkında bilgi verilmiştir.

ç Ünsüzü

Ön, iç ve son ses durumundaki ç sesi genel olarak (چ) ve bazen de cim (ج) ile yazılmıştır.

Son seste genellikle cim (ج) şeklinin tercih edildiği görülmektedir.

çene (چَنَّا) 2/15 çeyneseler (چَيْنَاسَلَر) 39/11

terenç (تَرَنچ) 33/10 çiçegidiür (چِچِگِي دُر) 55/3

içde (اِيچْدَه) 67/8 çörek (چُرَك) 68/7

çok (چُوق) 72/13 sirçe (سِرچَه) 75/4

Cim (ج) harfi ile yazılan örnekler:

içmek (اِچْمَك) 7/11 karlağuç (قَرْلَغُچ) 11/3

giç (گِيچ) 28/7 üç (اوج) 62/3

bulamaç (بُولْمَچ) 76/11

p Ünsüzü

Bu ses pe (پ) harfi ile gösterilir; bunun yanında be (ب) ile yazıldığı örnekleri de vardır.

turpı (ترپی) 9/1

perde (پرده) 10/5

panbuğile (پنبو غله) 10/9

kaplubagānuñ (قبلوبغانك) 18/11

arpa (ارپه) 43/6

iplik (اپلك) 92/7

be (ب) ile yazılan örnekler:

‘aḳreb (عقرب) 7/11

ḳabağından (قباغنده) 8/15

Metnimizde -Up gerundium ekinde bulunan son ses p ünsüzü, be (ب) harfi ile yazılmıştır.

ḳatub (قتب) 21/7

aldurub (الدررب) 45/3

ḳurıdub (قريدب) 71/4

ḳaynadub (قیندب) 87a/3

Bunun dışında metnimizdeki bazı kelimelerde son ses olarak be (ب) harfi kullanılmıştır.

turb (ترب) 29/6

ḥab (حب) 70/2

ṣab (شاب) 94/16

s, ş, ş Ünsüzleri

Türkçe kelimelerde, kalın sıradan kelimelerde sad (ص), ince sıradan kelimelerde sin (س) harfi kullanılmıştır. Peltek se (ث) Arapça kelimeler dışında kullanılmamıştır. Metnimizdeki Türkçe kelimelerin son sesinde sad (ص) ünsüzü yoktur.

şagır (صاغرر) 2/5

şandal (صندل) 19/3

sekizinci (سكزنجی) 40/1

öksürügi (اكسرکي) 50/4

şarusı (صاروسی) 49/3

şudan (صودن) 79/14

şag (صاغ) 82/5

şabuna (صابونه) 85/3

Kalın sıradan olmasına rağmen sin (س) harfi ile yazılan kelimeler de görülmektedir.

bağarsuḳ (بغرسق) 7/5

sancu (سنجو) 55/13

saḳızı (صقزی) 62/7

tasa (تاسه) 67/1

t ve ṭÜnsüzleri

Kalın sıradan kelimelerin ön sesinde *t* sesi genellikle tı (ط) ile ince sıradan kelimelerin ön sesinde te (ت) harfi ile yazılmıştır. Bu yazım iç ve son seslerde yaygın *değildir*.

<i>ṭalak</i> (طلق) 4/8	<i>tere yağı</i> (تره ياغی) 18/4
<i>ṭamak</i> (طماق) 41/1	<i>teke</i> (تکه) 43/4
<i>ṭatlu</i> (طتلو) 44/3	<i>ṭokuzıncı</i> (طقزنجی) 45/4
<i>tenden</i> (تندن) 47/13	<i>terlik</i> (ترلك) 52/3
<i>taşı</i> (طاشی) 73/2	<i>ṭutalar</i> (طوتلر) 84/8
<i>ṭaladığı</i> (طلادغی) 88/5	<i>ṭuzla</i> (طوزله) 94/10

Kalın sıradan kelimelerin ön sesi olmasına rağmen te (ت) ile yazılan birkaç kelime vardır.

<i>tavuk</i> (توق) 14/15	<i>tatar</i> (تتار) 68/13
--------------------------	---------------------------

İç ve son seste genellikle te (ت) harfi tercih edilmiştir.

<i>katarlar</i> (قاتلر) 11/9	<i>nişāsta</i> (نشاسته) 14/5
<i>altun</i> (التون) 54/1	<i>ısıtmaları</i> (استملری) 67/2
<i>şeftalü</i> (شفقالو) 67/14	<i>ṭutar</i> (طوتر) 79/18

Aşağıdaki örnek haricinde Türkçe kelimelerin iç ve son sesinde tı (ط) sesine rastlanmamaktadır.

<i>paluṭ ağacı</i> (پلوط اغاجی) 77/11

1.3. HEMZENİN (ء) YAZILIŞI

Yabancı kelimelerden iç sesindeki kesreli hemze (ء), bazen sadece ye (ی) ile yazılmıştır.

<i>fā`ide</i> (فايده) 9/7	<i>dā`im</i> (دايم) 11/15
<i>şerā`iṭ</i> (شرابط) 26/3	<i>mā`</i> (مای) 43/6
<i>zā`il</i> (زايل) 54/7	<i>‘acā`ib</i> (عجايب) 77/4

İç sesteki kesreli hemze (ء), bazen hemzeli ye (ئ) ile yazılmıştır.

zā' il (زَائِل) 3/15

fā' ide (فَائِدَة) 14/5

dā' im (دَائِم) 31/12

'acā' ib (عَجَائِب) 45/14 ,

Hemze seyrek olarak belirtme hâl eki olarak da kullanılmıştır.

dane' i (دَائِنَةُ) 69/6

sirke' i (سِرْكَةُ) 61/3

1.4. YABANCI KÖKENLİ KELİMELERİN YAZIMI

Yabancı kökenli kelimelerin yazımında bir tutarsızlık görülmeyip orijinal yazımlarına bağlı kalınmıştır.

teā' lā (تَعَالَى) 51/7

müte' allik (مُتَعَلِّق) 54/4

müfīd (مُفِيد) 76/15

nāfi' (نَافِع) 87b/5

ḥalāş (خَالِص) 88/11

ḥavāş (خَوَاص) 93/3

1.5. YARDIMCI SESLERİN YAZIMI

Yardımcı ünlü seslerin yazılmaması düzenlidir. Bu yardımcı sesler genellikle hareke ile gösterilmiştir.

yarılmağ (يَارَلَمَاق) 2/14

olunmuşdur (أُولُئْمُشْنُور) 11/12

bulınur (بُولُونُور) 24/5

kesilmiş (كَسِيلْمِش) 45/13

Yardımcı ünsüz seslerinin genellikle yazıldığı görülmektedir.

şuyın (صُونِين) 9/11

zihnini (زِهْنِينِي) 31/12

yatmaya (يَاتْمَيَه) 46/14

yumurtaya (يُومُرْتَيَه) 59/9

1.6. BİTİŞİK VE AYRI YAZILMIŞ KELİMELER

içün

Metnimizde için edatının bazen bitişik yazıldığı görülmektedir.

yağıçün (يَاغِيچُون) 28/12

gitmek için (گِئْمَكِيچُون) 40/7

ağrısıçün (أغرسِچُون) 55/12

balğamçün (بَلْغَمِچُون) 66/1

ile

Metnimizde ile edatının hem ayrı hem de bitişik örnekleri vardır. Ayrı yazımı ايله şeklindeken bitişik yazımı bazen له bazen يله şeklindedir.

şuyıyıla 13/2 (صُوِيِيْلَه)

otıyıla (اوتى يله) 26/11

yağıyıla (ياغيله) 33/4

çiçegile (چچاگله) 35/14

birle (برله) 45/4

incirile (اينجرله) 48/4

şuyıla (صويله) 52/10

za'ferānıla (زعفرانله) 57/6

Ayrı yazılmış örnekler:

yağıile (ياغى ايله) 29/3

şekerile (شكر ايله) 32/10

iken

Metnimizde iki yerde geçmektedir. Bu örnekler şu şekildedir.

gāfiliken (عَافِلِ الْيَكُنْ) 13/6

bişmişiken (بِشْمِشِكُنْ) 73/14

ki

Bağlaç olan ki, metnimizde كه şeklinde gösterilmiş ve bir örnek dışında bitişik yazıldığına rastlanmamıştır.

diledümki (دِيلْدُمْكِه) 1/7

oldurki (أُولْدُرْكِه) 15/3

ağrısıki (اغر سى كى) 21/10

sayılar

Metnimizdeki sayılar bazen rakamla bazen harfle yazılmıştır. Harf kullanılanlar ayrı yazılmıştır.

oniki (اون ايكى) 86/7

idi

Ek fiil metnimizde ayrı yazılmıştır. Ek fiilin metnimizde pek örneği yoktur.

arқasındaidi (آرقه سنده ايدي) 92/14

Yardımcı Fiil

Yardımcı fiiller düzenli olarak ayrı yazılmıştır.

tiz eyleye (تيز أَيْلَمَك) 8/11

ğargaraeyleye (غرغره أَيْلِيَه) 44/14

eyüola (أيو اولأ) 15/5

agrisiola (اغرسي اولأ) 22/13

ğargaraitse (غرغره اتسا) 41/11

1.7. İKİLİ YAZIMLAR VE DİĞER YAZIM ÖZELLİKLERİ

Metnimiz yazım bakımından genel olarak bir tutarlılığa sahiptir. Yabancı kelimeler kendi orijinal yazımlarına uygun yazılmıştır. Türkçe kelimelerde ise tercih edilen yazım şekli, metnin genelinde uygulanmıştır. Bunun yanında az da olsa ikili yazımlara da rastlanmaktadır. Bu yazımlar metne sadık kalınarak okunmuş ve indekste bu şekilde gösterilmiştir.

Metinde ikili yazımına rastlanılan sözcüklerden bazıları şunlardır:

yılān (پلان) 7/11

ilān (ایلان) 87b/1

şıqup (صُقْب) 9/11

sıqup (سُقْب) 60/9

birkaç (برقاچ) 22/12

birkaç (برقاچ) 87a/4

turb (ترب) 29/6

turp (تُرپ) 60/9

andan (اندن) 62/3

añdan (اكدن) 61/13

qurıdub (قُریدُب) 71/4

qurıtsalar (قوریتسلر) 41/8

bulamaç (بُولَمَچ) 76/15,

bulamaç (بلامچ) 50/2

2. DİL ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde, çalışma yaptığım XV. yy yazma eserlerinden olan “Mücerrebat” eserinin dil özellikleri incelenecektir. Ses bilgisi ve yapı bilgisi tasnifi ile ele alınacak incelemede ses olayları, ses uyumları ve ekler üzerinde durulacaktır.

2.1. SES BİLGİSİ

2.1.1. ÜNLÜ UYUMLARI

Bu bölümde metnimiz, kalınlık incelik uyumu ve düzlük yuvarlaklık uyumuna göre incelenecektir.

Kalınlık-İncelik Uyumu

Metnimizdeki Türkçe kelimeler, dilimizin en işlek uyumlardan biri olan kalınlık-incelik uyumuna, tam uyum göstermektedir.

ağırmağ 8/8

yusa 20/5

otıyla 26/11

ağız 39/10

şovuğluğın 52/5

gidermek 64/4

olmağ 65/15

içse 68/3

kepekden 76/14

kılmaya 82/8

Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Metnimizin ait olduğu Eski Anadolu Türkçesi döneminde, bu uyumdan söz etmek oldukça güçtür. Bu dönemde yuvarlaklaşma oldukça belirgindir.

Uyumsuzluk gösteren kelimelere örnekler:

bağarsuğ 7/5

eyü 15/5

altun 24/5

şarusın 49/3

sancu 55/13

aru 59/7

kendü 73/7

kasuğına 73/15

kapulara 89/7

Metnimizde dönemin özelliği olarak düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olan pek çok ek vardır: zarf-fiil eki *-Up*, sıfat-fiil eki *-dUK*, bildirme eki *-dUr*, isimden isim yapım eki *-IU*, *-sUz*, ilgi eki *-nUñ*, *-Uñ*, geniş zaman eki *-Ur*, küçültme eki *-cUk*, faktitif eki *-dUr*, iyelik eki *-I*, hâl eki *-I* vb.

şusuzlık 5/15

adlu 6/15

koparur 14/3

delüksüz 14/8

kazdursa 23/14

oğlancuğlar 41/12

kırub 68/17

çığduğına 69/1

itboncuğı 78/17

şuyıdur 80/1

yoğurdı 84/6

yaprađuñ 85/14

2.1.2. SES OLAYLARI

Bu bölümde sedalılaşma, sedasızılaşma, sızıcıılaşma, göçüşme ve ikizleşme ele alınacaktır.

Sedalılaşma

Sözcük sonundaki bulunan sedasız ünsüzler, ünlü ile başlayan bir ek aldığında genellikle sedalılaşır. Metnimizde *-p->-b-*, *-ç->-c-*, *-t->-d-*, *-k->-ğ-*, *-k->-g-* değişmelerine rastlanmıştır.

iriliği 8/12

yağuidüp 9/1

göbeği 11/6

çiçegin 14/1

kıynadup 16/2

dibini 35/4

ağacı 47/7

eridüp 78/1

yaprağın 85/13

dırnağına 86/13

taladığı 88/3

t~d Değişmesi

Eski Türkçede ön seste bulunan t- ünsüzü metnimizdeki bazı kelimelerde korunmuş, bazı kelimelerde ise d'ye dönüşmüştür.

t > d değişiminin gerçekleştiği kelimeler:

diledüm 1/7 *dutsalar* 9/14

dört 20/1 *demür* 24/4

dirile 23/1 *dağı* 35/15

t- ünsüzünün korunduğu kelimeler:

tağ 2/15 *taşı* 23/2

tağmasa 52/9 *tağlığı* 57/8

tağura 79/11 *tağalar* 84/8

k~g Değişmesi

Arap harfli metinlerde k ve g sesinin yazılışı aynıdır. Ancak metnimizde k/g ayrımı yapmak için genellikle sesin g olduğunu belirten üç noktalı kefler (ك) kullanılmıştır. Metnimizdeki Türkçe kelimelerden ön sesi g- kabul edilen kelimelere örnekler:

göz 1/14 *gice* 10/14

günlük 11/7 *gerek* 55/2

güneş 56/11 *gövde* 61/14

Metnimizde geçen Türkçe kelimelerden ön sesi k- olarak kabul edilen kelimelere örnekler:

kimse 63/8 *kendü* 73/7 *keçi* 79/5

Sedasızlaşma

Günümüz Türkçesinde sedasız bir ünsüzle biten kelimeye getirilen ek sedasızlaştırılarak benzeşme yapılır. Buna karşın Eski Anadolu Türkçesinde ekler, genellikle sedalıdır.

Metnimizde daima sedalı olarak yazılan, dolayısıyla sedasızlaşma kuralına aykırı olan örneklerden bazıları sıralanmıştır.

Bulunma hâli eki +dA : *yürekde* 55/8, *başda* 94/2

Ayrılma hâli eki +dAn: *elekden* 12/8, *şovukdan* 90/2

Bildirme eki +dUr: *otdur* 9/3, *gerekdür* 46/12

Sıfat-fiil eki -dUK: *geçdüğine* 71/3

Fiilden fiil (faktitif) yapma eki -dUr: *yapışdursa* 37/7, *kusdura* 52/13

Sızıcılaşma

“Türkçe kelimelerin iç ve son sesindeki k/h değişikliği, Eski Anadolu Türkçesinde geniş ölçüde görülen bir değişikliktir.”⁹Metnimizde iç sesteki değişime örnekler mevcuttur.

çanaḥ 32/10

aḥşām 37/4

koḥulasun 55/2

Göçüşme

Bir kelime içindeki ses birimlerinin yer değiştirmesi demek olan göçüşmenin örneklerine Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde de rastlanmaktadır.

armud>*amrud* 21/7

çömlek>*çölmek* 79/13

İkizleşme

Metnimizde ikizleşme örnekleri görülmektedir.

ıssi 7/8

ıssırğan 44/7

---

⁹MustafaÖzkan, **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995, s.91.

2.2. ŞEKİL BİLGİSİ

Bu bölümde kelime türleri ile ekler incelenecektir. Çalışılan eser bir tıp metni olduğu için eklerde ve kelimelerde çeşitlilik, kullanım alanları sınırlıdır. Örneğin 3. şahıs iyelik ekinin kullanımı çok olmasına karşın 1. şahıs iyelik eki hiç kullanılmamıştır. Şart ve istek kipleri metinde oldukça çok kullanılmıştır. Metinde edatların kullanımı siktir ancak zamirler oldukça azdır. Bu sebeple bazı başlıklarda örnekleme sınırlı kalmıştır.

2.2.1. EKLER

Metnimizdeki yapım ve çekim ekleri incelenecektir. Çekim ekleri isim ve fiil konusu içerisinde ele alınacaktır.

2.2.1.1. YAPIM EKLERİ

İsimden isim yapan ekler:

top-uç 8/4

yaş-ıl 9/15

delük-süz 14/8

ısı-cağ 17/3

kaşlu 23/8

unutsa-lık 30/12

şu-lu 32/7

derece-cük 49/8

gök-cek 53/1

taş-ra 63/13

boy-un-uz 66/10

oğul-an-cuğ 83/2

zahmet-süz 81/16

İsimden fiil yapan ekler:

bere-le-n 4/13

ağ-ar- 10/8

kaş-la 27/11

kan-a 32/1

kaş-a-r-dur 40/5

oyun-a 57/13

boğaz-la 64/8

Fülden isim yapan ekler:

<i>berelen-mek 4/13</i>	<i>del-ük 14/8</i>
<i>unut-sağ 31/13</i>	<i>koğ-u 40/6</i>
<i>boğ-a-41/13</i>	<i>çüri-g 42/5</i>
<i>bula-mac 50/2</i>	<i>ditre-me 55/11</i>
<i>öksür-üg 60/2</i>	<i>ez-ük 60/4</i>

Fülden fiil yapan ekler:

<i>art-ur- 31/12</i>	<i>biş-ür- 35/4</i>
<i>yaz-dur- 35/13</i>	<i>yap-ış-dur- 36/6</i>
<i>kar-ış-dur- 39/14</i>	<i>koğ-ud- 40/7</i>
<i>ısla-n 50/11</i>	<i>düş-ür- 67/10</i>

Fülden fiil yapım eklerine çatı ekleri tasnifi ile baktığımızda karşımıza şu örnekler çıkmaktadır.

Ettirgenlik (Faktitif) Eki

Metnimizde -T, -Ur, -r, -z, -dUr ettirgenlik ekleri kullanılmıştır.

<i>Artur- 16/11</i>	<i>kıynat- 16/14</i>
<i>Ŧamzur- 17/9</i>	<i>göyündür- 31/6</i>
<i>Geçür- 55/9</i>	<i>yumşad- 58/13</i>
<i>tırāş itdür- 95/3</i>	

Edilgenlik (Pasif), Dönüslülük Eki

Edilgenlik ve dönüslülük yapan ek -l ve -n ekidir. Bu kelimelerin yardımcı sesleri dönemin özelliklerine uygun olarak genellikle düz yazılmıştır. Ancak birkaç kelimde de olsa yuvarlak yazımlar vardır. Hatta bazen aynı kelimde bu ikilik bulunur.

bulın- 1/11

yarıl- 2/14

dutul- 5/2

olun- 11/12

kesil- 45/13

dürtün-55/2

dutıl- 72/4

2.2.2. İSİM

İsimlerde Çokluk

Çokluk eki +lar'dır.

kulağlar 21/2

koğular 65/10

nesneler 46/14

bağarsuğlar 71/17

kişiler 72/13

çıbanlar 78/5

sigiller 87a/4

İsimlerde İyelik

Metnimiz bir tıp metni olduğu için anlatım genellikle 3. şahıs olarak anlatılmıştır. Bu sebeple diğer iyelik eklerine pek rastlanmamaktadır. Metnimizde yer alan iyelik ekleri aşağıda gösterilmiştir.

Teklik ve çokluk 3. şahısta iyelik eki düzdür. Düzlük yuvarlaklık uyumuna uymamaktadır. "Diğer şahıslardaki iyelik ekleri ve yardımcı sesler Eski Anadolu Türkçesine uygun olarak dudak ünsüzü sebebiyle yuvarlak ünlü ile kullanılmıştır."¹⁰

Teklik 3. şahıs iyelik eki: +I/+sI

Ünsüzlerden sonra +I, ünlülerden sonra +sI olarak kullanılır.

gicisi 13/11

başına 15/5

beynisi 26/9

derisine 27/11

yumurdası 44/2

yağını 49/11

---

¹⁰Özkan, age, s.92.

ağrısı 85/1

yüzine 94/7

İyelik ekindeki yardımcı ses, metnimizdeki bir kelimedeki sin (س) yerine ye (ی) ile yazılmıştır.

şuyını 60/10, 33/12 ...

Çokluk 1. şahıs iyelik eki: +(U)mUz

itdigümüz 47/2

Çokluk 3. şahısiyelik eki +lArI'dır:

azuların 19/7

dişetleri 33/2

koğuların 36/4

nesneleri 42/10

veremleriñe 44/3

İsmin Hâlleri

İlgi (Genitif) Hâli: +Uñ/+nUñ

Metnimizde bu ek, ünsüz ile biten kelimelerden sonra kef (ك), ünlüyle biten kelimelerden sonra nun ve kef (نك) harfleriyle gösterilmiştir. Bu ek metnimizde pek çok yerde yuvarlak ünlü olarak harekelenmiştir. Diğerleri de buna ve Eski Anadolu Türkçesi özelliklerine uygun olarak yuvarlak ünlü seslerle okunmuştur.

mersinüñ 16/1

eşegüñ 23/7

kişinüñ 68/11

mercümeğüñ 70/11

sögüküñ 76/2

Vasıta (Instrumental) Hâli: +(y)lA

Vasıta eki olarak +lA/+(y)lA kullanılır.

yağıyla 10/13

şuyıyla 13/2

otıyla 26/11

ödüyle 29/7

ısıcaqla 44/9

kökle 80/2

Bazen zarf oluşturmuştur.

açla 12/8

toçla 12/9

güçle 82/11

Eşitlik Hâli: +cA

Metnimizde eşitlik eki +cA olarak kullanılmıştır.

delüce 45/6

siñürlüce 88/1

kalınca 79/14

kaçıca 84/4

Belirtme (Akuzatif) Hâli: +(y)I/+(n)I

Metnimizde belirtme hâli düz sesli olup düzlük yuvarlaklık uyumuna girmemiştir.

Ünsüzlerden sonra +I, ünlülerden sonra +(y)I olarak kullanılmıştır.

kiremüdi 23/2

şuyı 33/12

baklayı 45/7

elmayı 51/13

taşı 73/13

3. şahıs iyelik ekinden sonra +(n)I şekliyle birlikte -n şekli de kullanılmıştır.

ağrısın 29/5

otın 34/10

yemişini 70/15

Yönelme (Datif) Hâli: +(n)A/+(y)A

Yönelme eki günümüz Türkçesindeki gibi ünsüzlerden sonra +A, ünlülerden sonra

+(n)A/+(y)A şeklinde kullanılır.

gögüze 2/6

tuza 19/6

koğusına 39/13

üzerine 63/3

sirkeye 86/4

kuyuya 93/4

Bulunma (Lokatif) Hâli : +dA

Bulunma eki daima +dA şeklindedir ancak günümüz Türkçesinden farklı olarak sadece sedalı olarak yazılır.

topuğda 8/4   *çerçilerde 24/5*
ağacında 33/9   *sirkede 67/12*
küllükde 78/11   *otdan 89/15*

Ayrılma (Ablatif) Hâli: +dAn

Ayrılma hâl eki +dAn, günümüz Türkçesinden farklı olarak sadece sedalı olarak yazılır.

şovuğdan 20/11   *bizden 15/8*
balğamdan 39/15   *şafradan 54/2*
kepekden 76/14

2.2.3. SIFAT

Niteleme Sıfatları

kara 10/8   *kaşlu 23/8*
kesilmiş 45/13   *yaş 46/14*
katı 58/14   *hoş 65/10*
şovuk 66/12   *eski 74/17*

Belirtme Sıfatları

İşaret Sıfatları

Metnimizde işaret sıfatı olarak kullanılan sözcükler aşağıda sıralanmıştır.

bu 11/1   *şol 55/14*

bu 78/13

şol 76/3

ol 84/6

ol 87/15

Sayı Sıfatları

Metnimizde üleştirme sıfatına rastlanmamıştır.

otuz yedinci 7/7

beş 12/7

yarım 19/13

beş 22/5

ikinci 36/10

buçuk 69/15

Belirsizlik Sıfatları

her 12/3

birkaç 22/12

birez 49/6

hiç 77/4

her 77/9

bir 85/13

Soru Sıfatları

Metnimizde soru sıfat pek yer almamıştır.

ne renci 57/1

2.2.4. ZAMİR

Metnimiz bir tıp metni olması sebebiyle zamire fazla yer verilmemiştir. Kullanılan zamirler de çoğunlukla işaret zamirleridir. Metnimizdeki zamirler aşağıda sıralanmıştır.

İşaret Zamiri

aña 3/2

bu 12/6

anları 21/14

anı 81/2

Dönüştürme Zamiri

kendüsü 82/6

Belgisiz Zamirler

şey 26/15

nekim 29/1

kimse 63/8

kimesne 70/3

2.2.5. ZARF

Metnimiz zarf kullanımını açısından oldukça zengindir. Yazar anlatımında soru cümlelerini pek tercih etmediği için soru sözcükleri de az sayıdadır. Metnimizde soru ve yer-yön zarflarına rastlanmamıştır.

Zaman Zarfları

imdi 8/9

şeb 10/14

dün 20/4

her gün 27/5

soñra 50/11

çeharşenbesinde 64/4

ramazān ayı 65/9

şabah 67/14

gice 69/16

sağur vakti 87a/7

Durum Zarfları

çömelü 11/13

delüp 29/5

böyle etse 47/6

eyü 53/6

çeyneyüp 54/10

yumşak 70/1

ezüp 89/9

Azlık-Çokluk Zarfları

ğāyet 16/2

çok 21/14

birez 34/5

kerrāt ile 69/9

aẓīm 85/15

2.2.6. FİİL

Bildirme Kipleri

Metnimizde yer alan bildirme kipleri incelenmiştir. Gelecek zaman ve şimdiki zaman ekleri metnimizde kullanılmamıştır.

Görülen Geçmiş Zaman Kipi: -dI/-dU

Teklik 1. şahısta Eski Anadolu Türkçesi özelliklerine uygun olarak dudak ünsüzünün etkisiyle -dUm, teklik 3. şahısta ise düz ünlü olarak -dı şeklinde yazılmıştır.

diledüm 1/7

kıldum 1/13

bildi 1/6

yidi 24/2

Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi: -mIş

Öğrenilen geçmiş zaman eki metnimizde dönemin özelliklerine uygun olarak -mIş şeklinde yazılmıştır.

yumurdalamamış 25/8

çürümüştür 32/15

kalmış 64/9

çıkılmışdır 76/3

dürtilmişdür 78/7

dimişler 82/1

Geniş Zaman Kipi: -(U)r/-(A)r

dirlir 3/1

koparur 14/3

korlar 26/8

arturur 43/12

haleyler 46/5

giderür 54/6

keser 70/10

çıklar 77/3

Tasarlama Kipleri

İstek Kipi: -(y)A

şaklaya 11/4

karışduralar 14/14

yiye 51/14

kusdura 52/13

içeler 66/12

eyleyeler 92/6

Şart Kipi: -sA

olsa 10/8

agrısa 15/3

yese 21/14

içürseler 22/12

kurıtsalar 73/6

çıkarsalar 80/3

Gereklilik Kipi:

Metnimizde örneği yoktur. Bu anlam birkaç yerde gerek kelimesiyle karşılanmıştır.

hazer gerek 25/6

okımağgerek 37/6

Emir Kipi:

Teklik 3. şahısta düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak -sUn şeklinde kullanılmıştır. 2. şahıs emir ekinin tek örneği vardır.

bilgil 8/10

koğulasun 55/2

içsün 55/3

as 64/8

boğazla 64/8

Füllerde Birleşik Kipli Çekim

Metnimizde sadece şart birleşik zamana rastlanmıştır.

işidürse 32/11

oldıysa 54/7

isterlerse 59/13

Şahıs Ekleri

Birinci Tip Şahıs Ekleri

Zamir kökenli olan bu şahıs ekleri, öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman, gereklilik ve istek kiplerinin çekimlerinde kullanılır. Metnimizde 3. şahıs eki dışındaki eklerle kullanılmamıştır.

dirler 3/1

karışduralar 14/14

dimişler 82/1

İkinci Tip Şahıs Ekleri

İyelik kökenli olan bu ekler görülen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılır. Metnimizde 3. şahıs dışındakiler seyrek kullanılmıştır. Teklik 1. şahıs ile çokluk 2. şahıs birkaç yerde görülürken diğer şahıslar metnimizde kullanılmamıştır.

diledüm 1/7

kıldum 1/13

kaynadsalar 16/14

inanmazsañuz 64/7

kurıtsalar 73/6

Üçüncü Tip Şahıs Ekleri

Bu ekler emir kipinde kullanılan eklerdir. Metnimizde teklik 2. ve 3. şahıs ekleri sınırlı sayıda yer almaktadır.

bilgil 8/10

dürtünsün 55/2

içsün 55/3

as 64/8

boğazla 64/8

Birleşik Fiiller

İsime getirilen yardımcı fiillerle yapılan birleşik fiillerdir. it-, eyle-, ol-, kıl- yardımcı fiilleri metnimizde yoğun olarak geçmektedir.

hıfz eyle- 1/8

yaķu it- 9/4

ziyāde kıl- 13/12

eyü ol- 15/5

menfā' at kıl- 25/10

tütsi eyle- 35/1

hoş eyle- 36/4

vākiè ol- 39/4

gargara it- 42/6

ḥall eyle- 46/5

ḳavī kıl- 53/6

ḳuvvetlü kıl- 53/13

ḥāşıl ol- 54/15

ishāl it- 66/8

pāk ol- 83/1

tırāş it- 95/9

it-, eyle-, ol-, kıl- yardımcı fiilleriyle oluşturulan birleşik fiillerin dışında da kullanımlar vardır. Yardımcı fiilin önüne isim getirilerek oluşturulan bu birleşik fiiller, genelde deyimleşmiş ifadelerdir.

burun tımur- 2/7

gönül dön- 3/11

şişe çekse- 46/15

iç geçür- 67/3

Metnimizde, tasviri fiil, fiil+fiil şeklinde oluşturulan birleşik fiillerin pek fazla örneği yoktur.

aşakosa- 32/2

bitedur- 34/2

oturdı koşu- 76/16

olamı(a)- 81/6

2.2.7. FİİLİMSİ

İsim-Fiil

Metnimizde isim-fiil ile ilgili örnekler şunlardır:

uyumak 1/15

dutulmağ- 5/2

olmağ-5/3

içmek 7/11

ditreme- 55/11

ağlama- 82/8

Sıfat-Fiil

Metnimizde -An, -mAz, -Ar, -dUK, AcAK, -mİş sıfat-fiil ekleri kullanılmıştır.

uyuyan 13/5

düşen 15/2

kızmış 23/3

yarar (nesne) 42/9

bışmış 48/5

bışeceg(k)- 50/2

oynaduğ- 57/13

toğurmaz(‘avratuñ)80/17

oğlaneylemez(đatun) 81/8

giydüğ(k)- 88/5

yazacağ 89/11

Zarf-Fiil

Metnimizde -dUkcA, -IncA, -IcAK, -ken, -Up, -madın, -U zarf-fiil ekleri kullanılmıştır.

çömelü 11/13

toğmadın 23/7

irtedükce 27/5

olınca 45/7

dürticek 62/8

bışmışiken 73/14

çıkup 74/4

döğüp 75/14

yiyicek 85/11

gidince 95/4

2.2.8. EDAT

Edatlar genel tasnife bağlı kalınarak “bağlama edatları ve çekim edatları” olarak ele alınmıştır.

Bağlama Edatları

Metnimizde bağlama edatları sık kullanılmasına karşın çeşitlilik ačíısından zengin değildir. “ve, eđer, hem, dahi, veya, yani” en sık kullanılan bağlaçlardır. Metnimizde en çok (yaklaşık yedi yüz kere) “ve” bağlacı kullanılmıştır.

Sıralama Edatları

ve

şeker ve beş 12/7

Arđa ve bil ve diz ve sağrı 84/13

sürer ve yılleri tağlil ider 85/9

kıyuyu şuyıyla yuya ve evine şaça 88/14

ile

Metnimizde yer alan “ile” kelimesi genel olarak çekim edatı göreviyle kullanılmıştır.

üç gün sirke ile 16/4

ayu ödin bal ile 58/9

süd ile 77/9

de

Ögle de mücerrebdür 47/4

dahi

aklığın dahı 9/10

toz kıatsalar dahı 34/13

Aña dahı 85/1

Karşılaştırma Edatları

hem...hem

Hem hem bağlaçları işlevinde “ve hem” “ve dahi” bağlaçları kullanılmıştır.

Ve dahı çeban olduğına fâ`ide ider. 14/4

yaşlığı gidere. Ve hem ‘aklı artura. 16/11

Ve hem ağızda dutsalar balğamdan ne varısa giderür. 39/15

ya... ya

ağrıyan ya şakıkalari ağrıyan bir dün ya bir gün başına dürtse 20/3

gerek...gerek

gerek topuğda (5) gerek incükde gerek gövdede 8/4

gerek zeytyağında gerek şirgün yağında 28/14

Gerek қоһulasun gerek dürtünsün gerek içsün. 55/2

Denkleştirme Edatları

ya

burna ya қулақлар içine dürtсeler 21/1

талақа vursalar, ya içсeler nāfi^c ola. 63/9

kimesne yise ya anīsonıla bile yise 71/1

veyahut

bir kişinüñ bili ağırsa veyahud yili yürimese 11/15

çeyneseler veyahut bişürüp 35/4

veya

татлу veya ekşi 13/9

Çerçilerde veya қуyumcularda bulunur 24/5

boğazında veya mi^c desinüñ ağızında 58/3

Cümle Başı Edatları

amma

ammā perhīzi sar^c uñ 24/5

bağlayalar, amma 64/5

Ammā on iki gün 86/7

eger

Eger gelincük çiçegin dögseler 14/1

Eger dişi ağrıyan kişi 36/8

Eger sumak yaprağın suyla bişürüp 77/10

çün

çün bildi ki kim 1/6

zira

Zirā hāşiyet şarābındadır 84/11

şöyle ki

şöyle ki kıoyu ola 61/12

belki

Belki yimekten kırtıla 90/1

sonra

şoñra üstine çömelü otursalar 11/13

Ve şoñra ol kişi 51/14

şoñra alup kıduz taladığı 87b/2

hatta

hatta mi^ç desinde 55/9

yani

ya^ç ni ĥorūs çorbası 26/10

ya^ç ni yaş inciri kıaynadup 44/4

ya^ç ni deñiz köpüğin 73/11

Kuvvetlendirme Edatları

“dA, dahi, ki edatları hem bağlama hem de kuvvetlendirme fonksiyonunu da üstlenmektedir.”¹¹

de

Ögle de mücerredür. 47/4

dahi

durmaz (5) dahı düşer 27/5

çıbanına dahı fā'ide ide 45/9

Aña dahı fā'ide ider 85/1

bile

katsalar bile 50/3

anīsonıla bile yise 71/1

ikisin bile kaynadalar 87a/1

ki

Kulağ ağrısı ki issiden ola 28/12

Şol vakit ki şabağ yiyüp 67/14

kaynadalar ki yaprağın kuvveti yağa çıka. 85/14

kim

nesneler kim baş ağrıdur 21/13

bala katup diş eti kim çürümüş olsa 32/15

kuyu şuyına kim güneş irememiş ola 56/11

---

¹¹Muharrem Ergin, **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yay., İstanbul 1997, s357-360.

Çekim Edatları

Metnimizdeki son çekim edatları incelendiğinde sık kullanılmadığı görülür. Hatta bazıları bir iki kez kullanılmıştır. Bununla birlikte çeşitlilik açısından zengin olduğu söylenebilir.

gibi

tūtiyā gibi 10/4

merhem gibi 14/14

gümiş gibi altun gibi 24/3

ile

arpa unıyla 46/3

balık yimiyle 68/17

sirke ile 70/1

gül ile 82/4

içün

gül yağıçün 28/12

talak için 65/5

bevāsır için 78/8

üzere

kırk bāb üzere 1/12

karşu

öde karşu 85/15

dek

üç güne dek 64/3

üç güne dek 79/14

değın

kırk güne degin 46/10

öyleye degin 67/14

yidi güne degin 81/9

birle

kettān toḥmı birle 45/10

güllāb birle 89/9

bal birle 91/15

kadar

mercimek adarı 10/13

ü direm adar 12/3

ol adar 85/14

3. KİTAB-I MÜCERREBÂT İLE MADDETÜ'L HAYAT ESERLERİNİN DİL VE YAZIM YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI

Çalışma yaptığımız Kitab-ı Mücerrebât adlı eser bir tıp metnidir, müellifi Akşemseddin'dir. Bu eser müellifin ölüm tarihi olan 1459 yılından önce yazılmıştır. Elimizdeki yazma eserin sonundaki notlardan anlaşıldığı kadarıyla müstensih Ahmed b. Sadi b. Taci'dir ve H.906 (M.1502) yılında bu eseri yazıya geçirmiştir.

“Akşemseddin'in tercüme eseri olan Maddetü'l Hayat da bir tıp metnidir. Bu eser H. 1096 (M. 1685) yılında yazılmıştır. Çeşitli yönlerden benzerlikleri bulunan bu iki eserin yazım ve dil özellikleri bu bölümle karşılaştırılmıştır”¹²

“15. yy. ortalarından sonraya kadar Eski Anadolu Türkçesi (EAT) kabul edilir. Fakat dönemler arası zaman sınırını aşan kaymalar her zaman olabilmektedir. Bu dönem Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine bir geçiş olarak nitelendirilebilir.”¹³

Yazım Özellikleri Yönünden

Maddetü'l Hayat eserinin bir bölümü, Mücerrebât eserinin ise büyük bir bölümü harekelidir.

Eski Anadolu Türkçesi (EAT)'deki Türkçe kelimelerdeki ünlü harfler bazen imla ile bazen de hareke ile gösterilmiştir. Her müstensih kendine göre bir yol tutarak yazmıştır.

EAT'de a ünlüsü için üstün işareti, elif (l) ve he (◌) harfi kullanılmıştır. Ön seste üstünlü elif, medli elif; iç seste genellikle üstün veya elif ile; son seste ise üstün, elif bazen de üstünlü he ile karşılanır.

Her iki eserin ön ve iç sesindeki “a” ünlüsünde bu yazıma uyulmuştur. Son sesteki a ünlüsü Maddetü'l Hayat'ta sadece he ile yazılırken Mücerrebât'ta çoğunlukla he, bazen de elif ile yazılmıştır.

---

¹² Maddetü'l Hayat eseriyle karşılaştırılmasında “Ekin Aktürk, Maddetü'l Hayat Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniv. Sosyal Bilimler Ens., 2012” çalışması esas alınmıştır.

¹³MustafaÖzkan, **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995, s.92.

Ön sesteki “e” ünlüsü iki eserde de elif ile iç seste hareke ve he ile yazılmıştır. Son sesteki a sesi Maddetü’l Hayat’ta sadece he ile yazılırken Mücerrebât’ta az da olsa elif ile de gösterilmiştir.

Kapalı e (e) ünlüsünün metinlerdeki yazılış yönünden hemen daima i tarafındadır. Kapalı e sesini taşıyan kelimelerin ünlüleri esre veya esreli y ile yazılmıştır. İki eserimizde de benzer yazımlar bulunmakla birlikte Maddetü’l Hayat’ta iç sesteki kapalı e sadece ye harfi ile belirtilmiştir.

“ı, i” ünlüsünün son seste yazarken Maddetü’l Hayat’tan ye (ع) kullanılırken Mücerrebât’ta farklı olarak nadiren hareke de kullanılmıştır.

“u, ü, o, ö” ünlülerinin yazımında farklılık yoktur.

Her iki eserde de ç ünsüzü genellikle çim (چ), bazen cim (ج) ile yazılmıştır.

EAT’de olduğu gibi bu iki eserimizde de ön sesteki p ünsüzüne pek rastlanmaz. İç ve son seste p vardır. Hece ve kelime sonlarında p ile yazılması gereken yerlerde b ile yazıldığı görülmektedir. Özellikle zarf-fiil eki -up, -üp kalıplaşmış olarak -ub, -üp olarak yazılmıştır.

“s” ünsüzünün yazımında kalın sıradan ünlülerin yanında sad, ince sıradan ünlülerin yanında sin kullanılır. Ancak her iki eserde de bu kullanım düzenli değildir. Mücerrebât eserindeki Türkçe kelimelerin son sesinde sad ünsüzü yoktur.

“t” ünsüzü ön seste her iki eserde de ikilik göstermektedir. İç ve son sesteki t ünsüzü Mücerrebât eserinde bir kelime hariç hep tı (ط) ile yazılmıştır. Maddetü’l Hayat’ta ise ikilik söz konusudur.

Hemzenin kullanımı her iki eserde de benzerlik göstermektedir.

EAT’de çeşitli edatlar kelimeye bazen bitişik yazılır. Maddetü’l Hayat’ta “ile, çün, sonra” edatları nadiren bitik yazılmıştır. Mücerrebât ise “ile, çün, iken” bitişik yazılmıştır.

Ek fiil, Mücerrebât eserinde ayrı yazılmışken Maddetü’l Hayat’ta nadiren bitişik yazılmıştır.

Et-, ol-, eyle- yardımcı fiilleri her iki eserde de düzenli olarak ayrı yazılmıştır.

Ses Bilgisi Yönünden

Kalınlık-incelik uyumu EAT’de çok kuvvetlidir. Bu iki eserimizde de bu açıkça görülmektedir. Hatta bitişik yazılan edatlar da bazen bu uyuma girmiştir. “*şuyıla*”...

Düzlük-yuvarlaklık uyumu EAT döneminde düzenli değildir. Her iki eserimiz bu konuda benzerlik göstermektedir. “*eyü, adlu, kazdursa*”

Sedalılaşıma bu dönemde görülmektedir. Ön sesteki t>d dönüşümü bu dönemde tutarsızdır. İnce sıradan olanlar daha çok d’ye dönüşürken kalın sıradan olanlar tı ile yazılmıştır. “*demür, dile-, talak, taş*”...

İki ünlü arasında kalan sedasız ünsüzler sedalılaşımıştır. “*yapragı, çürüğü*” ... Sedalılaşıma her iki eserde de benzerlik göstermektedir.

Sedasızlaşma bu dönemde yoktur. EAT de bazı ekler tek şekillidir ve bunlar genellikle sedalı ünsüzle başlar. “*ggz eki -dI, bulunma hâli -dA*”... Yani ünsüzlerin sedalı olup olmama bakımından bir uyumu yoktur. EAT’nin bu özelliği eserlerimize de yansımıştır.

ğ>h değişimi EAT de geniş ölçüde görülür. Ancak bu düzenli değildir. Bu etki eserlerimizde de görülür. “*aşam>aşam, çanak>çanağ*”...

Yapı Bilgisi Yönünden

Hâl ekleri: Her iki eserde de dönemim özelliklerine uygun kullanılmıştır. -I, -n, -A, -dA, -dAn ekleridir. “*taşı, otın, ruha, günde, şovuçdan*”

İlgi eki: Mücerrebât’ta -Uñ, -nUñ şeklinde döneme uygun olarak kullanılmıştır. Maddetü’l Hayat çalışmasında ise bu ekin düz şekillerinin de olduğu belirtilmiştir. “*insānıñ, ādemiñ, resūlūñ*”...

İyelik eki eserlerimizde dönem özelliklerine uygun olarak yazılmıştır. Eserlerimiz bir tıp metni olduğu için genellikle üçüncü şahıs iyelik eki kullanılmıştır. “*agrısı, yüzüm*”...

Kip eklerinin kullanımda, iki eser büyük oranda benzerlik gösterir. Farklı olarak Maddetü’l Hayat’ta ögz. 3. şahıs ekinde yuvarlak şeklinin de olduğu belirtilmiştir. “*düşmüşüm, demişler*”...

Fiilimsi eklerinde döneme uygun yazım görülmektedir.

Faktitif eki Mücerrebât'ta sadece -dUr şeklindedir. Maddetü'l Hayat'ta ise -dİr şekli de vardır. “*indirüb/aldurub*”... Türkiye Türkçesinden farklı olarak -zUr eki her iki eserde de kullanılmıştır. “*tamzursalar*”

Bildirme eki Mücerrebât'ta -dUr olarak yazılırken Maddetü'l Hayat'ta -dUr, -dİr olarak belirtilmiştir. “*olandır, şınıfdur*”

Bu karşılaştırmada elde ettiğimiz verileri şöyle özetleyebiliriz:

Her iki eserde de ikili yazımlar bulunsa da pek fazla değildir. Eserler yazım, ses ve yapı bilgisi açısından karşılaştırıldığında EAT dönemine uygunluk görülmektedir. Her iki eser bu yönlerden büyük oranda benzerlik göstermektedir. Bu verilerden hareketle metinlerin istinsah tarihlerinin yakın olduğu söylenebilir.

Her iki eserde halk arasında yaygın olarak görülen hastalıklara sunulan alternatif tıp yöntemlerini içermektedir. Bu yönüyle sade bir dil kullanılmış ve betimleyici tanımlamalar yapılmıştır.

Bu iki eser incelendiğinde, bunların EAT dönemi dil özelliklerini taşıdığı görülmektedir, ancak istinsah tarihleri açısından öncelik sonralık için yeterli veri bulunmamaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1. Çeviriyazılı metnin oluşturulmasında izlenen yol:

Eserin telif edildiği dönemde Arapça ve Farsça sözcüklerde değil, ama Türkçe sözcüklerin yazımında mutabakat söz konusu değildi. Müellifler arası olduğu gibi bir müellifin kendi eserlerinde, hatta aynı eserinde bile farklı yazımlara rastlanabiliyordu. Biz çeviri yazılı metni oluştururken günümüz okuyucusunun durumunu dikkate alarak Türkçe yazımlarda bir mutabakat olmasına özen gösterdik. Eserin çeviri yazısı, Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi, Feridun Nafiz Uzluk Kitaplığında bulunan nüshasından başka bir nüshasına ulaşılamaması nedeniyle tek nüshadan hareketle yapılmıştır.

Ayrıca Arapça ve Farsça sözcüklerin Latin alfabesine transferinde de farklı tercihlerin olduğu bilinen bir gerçektir. Bu karışıklığın üstesinden gelmek için de İsmail Ünver'in önerilerini dikkate aldık.¹⁴

---

¹⁴İsmail Ünver, “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, (Çevirimiçi) <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/12/850/10771>, 18 Ocak 2017.

2. ÇEVİRİYAZILI METİN

KİTÂB-I MÜCERREBÂT

[1]

(1) Bismillahirrahmanirrahim. (2) Hâmd ü sipâs ve şükr ü bî-kıyâs ol Hâlık-ı cin ve inâs (3) ol yüce Tañrıya kim bu mevcûdâtı ‘ademden vücuda (4) getürdi. Ve medh-i bî-gâyet ve şalavât-ı bînihâyet (5) Muhammed Muştafâ Hazretlerine ki ümmetinden dâlâlet zulümâtın (6) götürdi ve çün bildi ki hayru’n-nâs men yenfe‘u’n-nâs (7) dur, diledüm ki tıb ‘ilminden bir tuhfе kitâb taşnîf (8) idem, şihhâti hıfz eylemek tarîkasın ve dahı şol (9) marâzlar kim çok vâki‘ olur, anuñ sebeblerin ve ‘alâmetlerin (10) ve ‘ilâcların zikreyleyem, kaçan kim bir yirde hekim-i hâzık (11) bulunmasa bu muhtaşar birle ‘amel eyleyeler. Hağ Te‘alâ şihhat (12) ‘atâ ide. Bu muhtaşarı kırk bâb üzere ihtisâr (13) kıldum. EVVEL BÂB -şahife 8¹⁵- Göz ağrısına ta‘alluk (14) olan marâzlarıñ devâsı beyânındadır. Göz ağrımağ ve ağ (15) düşmek ve uyumak ve uyumamak gibi. İKİNCİ BÂB -15-

[2]

(1) Baş ve dimâğ ve şakîka ağrısına ta‘alluk olan (2) emrâzuñ devâsı beyânındadır. Sersâm gibi ve mâlihülyâ (3) ve şar‘a ve cünün gibi. ÜÇÜNCÜ BÂB -28- Kulağ (4) ağrısına ta‘alluk olan emrâzuñ devâsı beyânındadır. (5) Kulağ ağrımağ ve şagır olmağ ve işitmemek gibi. DÖRDÜNCÜ (6) BÂB -30- Burına ve gögüze ve eñseye ve unutsalığa (7) ta‘alluk olan emrâzuñ devâsı beyânındadır. Burun tımurmağ (8) ve içinde kurd olmağ ve yaş olmağ ve kuru olmağ gibi. (9) BEŞİNCİ BÂB -32- Diş ağrımağ ve kabarmağ ve eti (10) şişmek ve yinmek gibi. Bu zikrolan marâzlarıñ devâsı (11) beyânındadır. ALTINCI BÂB -37- Eñek ve yüz ağrısına (12) ta‘alluk olan emrâzuñ devâsı beyânındadır. Yüz çığıd (13) olmağ ve şiş olmağ gibi. YEDİNCİ BÂB -28- (14) Dil şişmek ve yarıлмаğ ve ağız ağrımağ ve koğmağ gibi. (15) SEKİZİNCİ BÂB -40- Çeñe ve tımağ ve boğaz ağrısına

¹⁵ Bundan sonraki bablarda sahife yazısı yazılmadan numara yazılmıştır.

[3]

(1) ta'alluḡ olan emrāzuñ devāsı beyānındadır. Boğaz (2) ve ʔamaḡ ŧiŧmek gibi ki aña ḡunāḡ dirler ve ʕeñe aḡrımāḡ (3) gibi. ʦOKUZUNCI BĀB -45- : Boyun ve eñse ve siñirler (4) aḡrısı beyānındadır ki bunlarda ḡanāzir ʕıbanı (5) olur, anuñ devāsı beyānındadır. ONUNCI BĀB -48- (6) Göḡüz aḡrısına ta'alluḡ olan emrāzuñ devāsı (7) beyānındadır. İncikrūḡ ve irilik gibi. ON BİRİNCİ (8) BĀB -49- Diḡ- nefes ve öyken ve ciger aḡrımāḡ (9) devāsı beyānındadır ki nefesi ḡüçle virür ve alur. (10) ON İKİNCİ BĀB -51- : Südde ve mi' de aḡrısına (11) ta'alluḡ olan emrāzuñ devāsı beyānındadır ki ḡöñül (12) dönmeḡ ve ʔa'ām ḡazm olmamaḡ gibi. ON ÜÇÜNCÜ (13) BĀB -53- Yürek aḡrısına ta'alluḡ olan (14) emrāzuñ devāsı beyānındadır ki ḡafaḡān ve 'aḡıl (15) zā'il olmaḡ gibi. ON DÖRDÜNCÜ BĀB -57-

[4]

(1) Verāme ve baḡır veremine ve zātülcenbe ta'alluḡ olan (2) emrāzuñ devāsı beyānındadır. ON BEŞİNCİ (3) BĀB -59- ʦumaḡıya ve öksürüḡe ve yaraḡāna (4) ta'alluḡ olan emrāzuñ devāsı beyānındadır. ON (5) ALTINCI BĀB -60- ŧiŧuñ ve iskisḡanıñ (6) envā'ınuñ devāsı beyānındadır. ON YEDİNCİ BĀB -62- ʦalaḡ (7) aḡrısına ta'alluḡ olan emrāzuñ devāsı (8) beyānındadır. ʦalaḡ aḡrımāḡ ve büyük olmaḡ ve (9) daḡı ḡayrısı gibi. ON SEKİZİNCİ BĀB -67- Ḳulunḡ (10) ve ḡabz olmaḡ devāsı beyānındadır. ON (11) ʦOKUZUNCI BĀB -68- İçinde cānavar durması (12) devāsı beyānındadır. YİGİRMİNCİ BĀB -68- (13) berelenmeḡ ve tatar ḡurdı ve göbek düŧmeḡ ve aḡır (14) yatmaḡ devāsı beyānındadır. YİGİRMİ BİRİNCİ BĀB -69- (15) İḡ aḡrısına ta'alluḡ olan emrāzuñdevāsı

[5]

(1) beyānındadır. YİGİRMİ İKİNCİ BĀB -72- : Cimā'a ve bögreḡ ve (2) ḡavuḡa ve sidük dutulmaḡa ve ḡan iŧemeḡe ve (3) selesü'l-bevl olmaḡa ta'alluḡ olan emrāzuñ devāsı beyānında- (4) dur. YİGİRMİ ÜÇÜNCÜ BĀB -75- Ḳasuḡ ve ḡāya (5) zaḡmetine ta'alluḡ olan emrāzuñ devāsı beyānında- (6) dur. Ḳasuḡ ve ḡāya ŧiŧmek ve ḡicimeḡ gibi. YİGİRMİ (7) DÖRDÜNCÜ BĀB -76- Maḡ'ad ʕıḡmaḡa ve bevāsıra (8) ve nevāŧırata'alluḡ olan

emrāzuñ devāsı beyānında- (9) dur. YİĞİRMİ BEŞİNCİ BĀB -79- ‘Avrat oğlan (10) eylemesive eylememesi ve oğlan şarılanması ve raħım (11) renci ve ħayız yürimemesi ‘illetlerinüñ devāsı (12) beyānındadır. YİĞİRMİ ALTINCI BĀB -83 - Beden (13) süst olmak ve kııl bitmemek ve oğlancuqlaruñ (14) içi zūrındadır. YİĞİRMİ YEDİNCİ BĀB -84- (15) Bögürler zaħmeti ve guşsa zā’ıl olmak ve şusuzlık

[6]

(1) kıanmak beyānındadır. YİĞİRMİ SEKİZİNCİ BĀB -84- (2) Arka ve bil ve sağı ve diz zaħmetleri devāsı (3) beyānındadır. YİĞİRMİ TOĞUZUNCİ BĀB -86- Ğarıku’n- (4) nisa ve kötürüm ve yanbaşı ve niķrıs ve vac’-ı mafāşıl (5) ve dırnak ıgranmak zaħmetlerininüñ devāsı (6) beyānındadır. OTUZUNCİ BĀB -87- İştımelerüñ (7) envā’ı ve ağır ħastalık ve derlemek rencinüñ devāsı (8) beyānındadır. OTUZ BİRİNCİ BĀB: Cüzzām ve behak (9) ve baras marazlarınuñ devāsı beyānındadır. OTUZ İKİNCİ (10) BĀB: Sigil ve demregü ve giciyük ve uyuz (11) yaşı ve kıurusı devāsı beyānındadır. OTUZ (12) ÜÇÜNCİ BĀB: Cemre ve remed ve (rāınş?) (13) ve baş (burt?) ve sivilceler ve kıabarcuqlar devāsı (14) beyānındadır. OTUZ DÖRDÜNCİ BĀB (15) Başda kel olmak ve ākile ve seraťān adlu kııbanlar

[7]

(1) ki ādamüñ her yirinde olur, anuñ devāsı beyānında- (2) dur. OTUZ BEŞİNCİ BĀB: ħunām ve tāze (3) ve eski cerāťatlar ve siñirler cerāťatında ve dermen (4) kııkarması beyānındadır. OTUZ ALTINCI BĀB (5) Bağırsuk ve balgam ve sevdā ve safrā ve kıan (6) ve ağıza kııkımış ve şınmış ve bertenmişlerinüñ (7) devāsı beyānındadır. OTUZ YEDİNCİ BĀB: (8) İssişu ve issi yanıħ veya od göyündürmesinüñ (9) ‘ilācları beyānındadır. OTUZ SEKİZİNCİ (10) BĀB: Kıuduz talamak ve ağılu nesne (11) yimek ve içmek ve yılān ve ‘akreb ve nekadar (12) ağılu cānavarlar varısa şokmak‘ ilācları (13) beyānındadır. Ve dağı bunları evden veya bāğdan (14) kıaçurması beyānındadır. OTUZ TOĞUZUNCİ (15) BĀB: Kıutluca ve tã’ün rencinden

[8]

(1) ve göyündürme kabarcuklarından emîn olmak devâları beyânındadır. (2) KIRKINCI BĀB: Oñılmaz (3) uyuzlar ve oñılır uyuzlar, giciyük ve oñılır zahmetler ve oñılır (4) uyuzlarla başda olan ve çibanlar gerek topuğda (5) gerek incükde gerek gövdede olsun anlaruñ (6) devâsı beyânındadır.

BĀB-I (7) EVVEL:

Göz ağrısına ta'alluk olan emrāzuñ (8) devâsındadır. Göz ağrımağ ve aq düşmek (9) ve yaşarmağ ve uyumak ve uyumamak gibi. İmdi (10) bilgil ki eger darçını dögseler ve göze çalsalar (11) gözüñzulümātın gidere ve nūrın tiz eyleye ve za'afın (12) gidere. Habbu's-şanavber ya'ni köknār yemişi kaçan anı (13) yeseler gözde olan ruṭūbet ve rutubetden (14) hāşıl olan iriligi gidere. Eger kimesnenüñ gözi (15) kapağındağan olsa sülügi tuluğlarına avşuralar

[9]

(1) kan def' ola. Eger bālıla turpu yaqu idüp verseler (2) göz altında olan şişleri gidere. Eger nān-ı hūdi (3) ol bir otdur ki 'aṭṭārlarda olur, anı bālıla (4) karışdurup yaqu itseler gözün kapağı altında (5) olan kanı kaṭ' ide. Göze hem cilā vire ve dağı (6) şol ġalīza ki ṭabaqa-ı farkiyyesinde (7) hāşıl olur aña fā'ide ider. 'İlāc olan (8) eñirüñ kökinüñşuyıdır. Zāhirdür ki taḥfif (9) ider. Ve ol ruṭūbet ki gözde ola kırıdır ve hem (10) gözüñkarañulıgın giderür. Ve aqlıgın dağı giderür. (11) Eger şuyın göze çekseler eger kañaryūnı şıqıp (12) balıla göze çekseler hemin başarı giderür veya (13) altına dürtseler gözden inen yaşı keser. Eger (14) zifti yaqıp göyündürüp gözi anuñ tütünine dutsalar (15) gözi rüşen eyler. Ve yaşın keser. Eger yaşıl

[10]

(1) kurbāganuñkanın alsalar, göze ṭamzursalar ol (2) gözdeki kıl biter. Ayruğ bitmeye gide. Karanfil gözdeki (3) ağışayı ve sebeli giderür. Firūzeyi dögseler (4) tütüyā gibi olsa

ħarirden geċirüp göze ċekseler (5) gözde olan perdeyi gidere. Hüdhüd ċanın göze (6) ċamzursalar gözde olan ağı gidere. Ve hem ċıl bitme- (7) den emin eyleye. Edremütlü Paşa ‘Ali Beg eydür: (8) “Bir göze ki giren düşüp ağarmış olsa ċara (9) böğürtlenüñşuyın alup panbuğıla göze ċamzur- (10) salar Allahu Te‘alā fağlı ile řifā bula. Ammā birċaċ (11) kere ideler. Kirpi ödin göze ċekseler gözdeki (12) ağa fā’ide ider. Gündüs ki añā Türkċe ċođan (13) dirler. Eger mercimek ċadarı döğüp benefşe yağıyla (14) ol kimsedeki şeb köri ya’ni gice gözi görmiyen (15) kimsenüñ burnına ċamzursalar bir kere veya iki kere veya üç kere

[11]

(1) elbette ol ‘illet zā’il ola. Lākin vaċta ki bu ‘ilācı (2) ideler, güz güninde veya bahārda veya ċıř günlerinde (3) ideler. Eger ċarlağuç beynisin bālıla göze ċekseler (4) göze řu almakden řaċlaya ve hem zibilin gözinde aċ (5) olan kimesne gözine ċekse zā’il ide. Mücerrebdür meşhürdür: (6) Eger bir ċiřinüñ göbeği bursa iċinden ċan (7) gitse ayva dane ve günlük ve maştaki ve aċ itüñ (8) tersin bu mecmū’ın ‘alāħide yumřaċ dökeler, biribirine (9) ċatalar, ċaċrānla ol kimesnenüñ göbeği üstine (10) yaċu ideler. Üċ gün ċura. Allahu Te‘alā fağlı ile (11) burusin kese. Beđāyet mücerrebdür, kerrātile tecrube (12) olunmuşdur. Eger kiremüdi ċızdursalar üstine (13) sirke dökseler soñra üstine ċömelü otursalar (14) ċāyetde nāfi’ ola. Eger bir ċiřinüñ bili ağrısı (15) veyaħud yili yürimese iċinde döğülse dā’im

[12]

(1) sancular olsa maştaki ve sināmeki ve şeker her (2) birinden berāber idüp yumřaċ döke biribirine ċata, (3) her řabāħ üç direm ċadarı aċla yalaya, ol (4) zaħmetden ċurtıla, beđāyet mücerrebdür. Ammā ċatı issi de (5) itmeye ki ishāl ider. Bir daħı üç direm na’nā ve beř (6) direm maştaki bir dürlü daħı yigirmi direm sināmeki (7) yigirmi direm şeker ve beř direm maştaki bu mecmū’un yumřaċ (8) döke. Elekden eyleye. Her gün aċla iki diremin (9) yalaya. Tođla daħı olursa dürüstdür. Bunuñ (10) fā’idesi budur ki anadan bile olan toğmışın bař ağrısın (11) giderür, bil ağrısın giderür. Ve yili yürimese, iċinde (12) dökülse anı giderür. Ve cimā’a ċuvvet virür. Eger (13) şeker bulunmasa sināmeki yigirmi direm ve maştaki beř (14) direm dökülse biribirine ċatsa ma’cün gibi olsa (15) bir

hokkaya koysa vaqt-i hacetde iki direm veya üç (16) direm yise bu dahı dürüstdür. Eger yaresi göyündürse

[13]

(1) aq düşen göze çekse halāş bula. Ve hem dudagını (2) şogan şuyıyla ezüp şu inen göze çekse halāş (3) bula. Ve hem kanın göze çekseler gāyet görür ola. (4) Eger şeb kör dahı olursa ve yaşarması dahı olursa (5) gidere ve hem yağın yūñile uyuyan kişinūñ başı (6) altında gāfil iken qosalar kuşku ola uyumaya. (7) Eger ayunuñkanın göze çekseler kabaqda kıl bitürmeye (8) ve hem bir lahlma ödinden göze tamzursalar yaşardugın (9) gidere. Eger tatlu veya ekşi nāruñşuyın biribirine (10) katup bişürseler ta koyılınca andan soñra göze çekseler (11) gözün gicisi ve şılaq ki gözdedür gidere ve göziñ (12) kuvvetin ziyāde kıla. Eger sāyāğın zeyt yağıyla (13) qarışdurup kabağa dürtse uyuzın gidere. Eger (14) rāziyāne yise veya şuyın göze dürtse nūrın (15) tiz ide. Ve hem şuyın göze çekseler göze şu inmekden

[14]

(1) şaklaya. Eger gelincük çiçegin dögseler şuyın göze (2) çekseler aqlığın gidere. Tuz gözde olan artuq (3) eti koparur ve kabağı ıslağ ider. Nişāstā gözde (4) mādde olduğına fā'ide ider. Ve dahı çeban olduğına (5) fā'ide ider. Ve gözden yaşı keser. Ve hem nişāsta (6) yumurda ağı ile hatun kişi südi ile göze (7) dürtseler gözünissiligin gidere. Ve kapakların iriligin (8) gidere. Keklik ödine müşk ve delüksüz incüyi (9) berāber qatsalar döğüp göze çekseler gözde olan ağı (10) gidere. Tarfeyi ve gāşşā'yı gidere. İki iki marazdır ki (11) gözde olur. Nev' -i āhar, eger göz ağrısıçun şābı (12) ocaqda bişürseler sürtüp bizden geçürseler ve yumurdanūñ (13) ağın dökeler, şarusın ısıcağ ideler şābı katalar (14) ve qarışduralar, merhem gibi ola. Panbuğa dürteler vuralar. (15) Şifā bula. Nergis şuyın tavukqarañusı olan

[15]

(1) kişi gözine çeke, nāfi' ola. Şıgır boynuzın her (2) kim yüzük eyleyüp giyse gözine aq düşen kişinūñ (3) ağı gide. Eger bir kimsenūñ gözi ağrısa çok sināmeki (4) devşire,

kuruda,yumşak döke, ba‘dehu gözine çeke (5) ve başına süre gözi ağrısı eyü ola. İt (6) boncuğı ki aña seyyid-i mühre dirler ve ‘arabca veda’ (7) dirler. İssidür, kurudur. Eger anı göyündürseler (8) andan dikseler ve bizden eleseler sürme gibi (9) göze çekseler çöngelmiş gözlere cilā vire. (10) Hekim eydür: “Her kim ki süre-i Taħrim okıya, uykusın (11) getüre. Her kim süre-i Raħmān’ı yazup göz ağrısına (12) bağlasa ağrısı gide. Ve daħı yazup şuyın içe- (13) ler talağı gidere.

İKİNCİ BĀB

Oldur ki (14) baş ve dimāğ ve şaķıķa ağrısına ta‘alluķ olan (15) emrāzuñ devāsı beyānundadır. Sersām ve mālīhūlyā

[16]

(1) ve cünün gibi. Eger mersinüñ yaprağın şarābıla (2) kaynadup gāyet ağrıyan başa vursalar ağrısın (3) sākin ide. Eger tavşan māyesin üç (4) gün sirke ile içseler uçuk rencine fā’ide (5) ide. Boğa yumurdasın uçukıtutan kişi yise (6) nāfi’ ola. Susıgırınıñtoynağın göyündürseler (7) andan dögseler uçukıtutan kişiye şuyula içirseler (8) fā’ide ide. Haşhāşuñķabı ile başın dögseler (9) alnı üzerine vursalar issiden olan baş ağrısın (10) gidere. Darçını başda olan yaşlığı gidere. (11) Ve hem ‘aķlı artura. Eger kābil-i helīleye ķatsalar (12) daħı fā’ide ide. Eger ayu ķanın delüye içirseler (13) nef’ ide. Eger yüz direm devlügeç ķanın eyü sirke (14) ile ķaynadsalar üç veya dört ķaynamaķdan soñra indürüp (15) üç baķş itseler, her gün birincisin açla yise

[17]

(1) uçuğı gide. Gül yağı baş ağrısın giderür. İbn-i Sīnā (2) eydür: “Dimāğ kuvvetin arturur, gül yağın başa dürtseler (3) fehmi arturur. Isıcak idüp başa dürticek. Ve hem (4) Sufyān-ı Endelüsī eydür: “Gül yağı zeytile veya şirgānla (5) olmuş olsa sirkeye ķatup başa dürtseler dimāğun (6) ağrısın gidere. Benefşe yağı issiden olan baş (7) ağrısın giderür. Nilüfer yağı soğudur, yaşıdur. (8) İssi baş ağrısına nāfi’ dür. Zībāk yağın şar‘ī (9) olan kişinüñ burnına tāmzursalar ya iki tılugına (10) dürtseler nāfi’ ola. Zanbaķ yağı soğudan

olan (11) baş ağrısına ve şakîka ağrısına dürtmeler nâfi' dır. (12) Kabağ yağın başa dürtmeler sersâmi ve baş ağrısın (13) gidere. Ve mâlihülyâ ki bed-dürlü delülükleri burnına tanzursalar (14) gidere. Defne yağı baş ağrısına fâ'ide ider ve yarım (15) baş ağrısına dağı nâfi' dır. Acıbadâm yağı baş

[18]

(1) ağrısına fâ'ide ider ve tatlu bādâm yağı dağı (2) baş ağrısına fâ'ide ider. Eger ta'âmına katup ve- (3) ya şarâbına katup içseler sersâme fâ'ide ider. (4) Tere yağı isti' mâl itseler başda olan çibanları (5) gidere. Lekl¹⁶k zebîlin uçukıtutan kişi içse (6) uçığı gide. Zirâvend-i tavîl-i şar' ı çok kişiyeye (7) içseler fâ'ide ide. Eger bostân-ı selâbinüñ (8) şuyın alup ođlancuklarıñ burnı içine dürtmeler (9) şar'a rençinden emîn ola. Sellâb,şar'a (10) nâfi' dır. Eger günde bir diremin yise, eger kırudan (11) olan kabluabađanuñkanın şar'a olan kişiyeye içürseler (12) halâş bula. Ve hem odın uçığı olan (13) kişinüñ burnına dürtmeler uçığın gidere. Sinâmeki (14) isti' mâl itseler eski baş ağrısın gidere. Eger burun (15) deliklerine dürtmeler şandalışuyıla ezseler başa

[19]

(1) dürtmeler fâ'ide ide. Ve gül şuyıla ezseler issiden (2) olan baş ağrısın giderür. Eger burun deliklerine (3) dürtmeler fâ'ide ide. Ezilmiş ağşandalın bir cüz'ü (4) ve anzarut bir cüz'ü yumurda ağıyla iki taluya dürtmeler (5) issiden olmuş baş ağrısın gidere. Eger ma'denî (6) tuza bal kıatsa başa dürtse bitin ve sirkesin (7) kıra gidere. Eger dilkünüñ azuların uçukıtutan (8) kişinüñ boynına asakosalar nâfi' ola ve eger birisi (9) dağı olursa dürüstdür. Kâfûr issiden olan (10) baş ağrısına nâfi' dır. Eger gül yağıyla ezüp dürtmeler (11) acıbadâm yağın sirkeye katup alınma dürtmeler baş (12) ağrısın gidere. Maştaki şovuk baş ağrısına iyidür. (13) Yâsemen kırusı yarım baş ağrısına fâ'ide ider. Eger tavuk (14) yağın şol kişinüñ ki mâlihülyâsı veya sevdâsı olsa (15) başına dürtmeler gâyetde fâ'ide ide. Huşuşen ki

---

¹⁶ Kelime elifle uzatılmış. Fakat telaffuzdan dolayı leylek okunmuştur.

[20]

(1) Dört beş kere biribiri ardınca dürteler. Menâfi' dür ki (2) koyun tersin 'odıla başına vursa baş ağrısın (3) giderür. Eger eşek südin başı ağrıyan ya şakîkaları (4) ağrıyan bir dün ya bir gün başına dürtse (5) andan sonra yusa artuğ sâ' at gidere. Eger (6) bādāmı dögseler sirke ile ya gül yağıyla başa (7) yağu itseler olan baş ağrısın gidere. Vārşama (8) yaprağın döğüp alına dürtseler baş ağrısın, (9) âyet yaprağın döğüp başa yağu itseler şovuğdan (10) olan baş ağrısın gidere. Eger bābed-payı (11) döğse ya kaynadsa şovuğdan olan baş ağrısına (12) yağu itseler fā'ide ide. Baldırı qarayı göyündürüp (13) mersin yağına katup başa dürtseler başda olan (14) baş bāridi gidere. Menefşe yağı şafrādan olan (15) baş ağrısın gidere. Kabağ yağın sirke ile kaynadup

[21]

(1) başa vursalar issiden olan baş ağrısın gidere. (2) Eger kabağ yağın burna ya kulağlar içine dürtseler veya (3) tamzursalar dimāğ kuruluşın gidere, hoş eyleye. Eger (4) anuñla def' olmasa huşseteyni kabağ yağı içine (5) baturup birez vakit otursa dimāğı ter ola. (6) Mevizeç ki aña tağ üzümü dirler döğüp zeyt yağına (7) katup başa dürtseler biti ve sirkesi kırıla, gide. Amrudı (8) ta' āmdan sonra yiseler buğarı başa çıkarmaya. (9) Marül şuyın issi geçen başa dürtseler fā'ide (10) ide. Ve hem her baş ağrısı ki issiden ola gidere. (11) Mersin şuyı başda olan şudā' ı (baş ağrısı demektir.) giderür. Eger (12) kaynadup başa vursalar veya şuyın dürtseler... (13) Faşl-ı evvel nesnelere kim baş ağrıdur, (14) eṭ' imeden anları beyān ider. Balı çok yese başı (15) ağrıdur. Yaş finduğ başı ağrıdur ağzu başı

[22]

(1) ağrıdur. Hurmā ve kavun ve bŷy ve tere ve (2) fŷlŷl ve kara zeytŷn ve za' ferān ve şāhbalŷt (3) ve kerefes ve kendene ve kebere... Bu mecmŷ' ı çok (4) yimek başı ağrıdur. Havāş'u-şşarih uçuk (5) rencide bir kağıda āyete'l-kŷrsiyi beş kere yazsa (6) ve andan sonra bu isimleri yazsa... İsimler budur: (7) Esed, mār, medmāli, medrŷh, yahŷcā, (8) diyŷcā, iyŷcā ve yine bunuñ altına beş kere (9) āyete'l-kŷrsi yazsa ta kim on āyete'l-kŷrsi ola, eger (10) uçuk cinden veya periden olanda ayruğ olmaya. (11) Nev' -i āğar uçukŷutana

bunu yazsalar (12) şuya birağup şuyın içürseler birkaç gün (13) zâ'il ola. Yazacak budur: ... (14) (15) ...¹⁷lahavle vela kuvvete illa

[23]

(1) Menâfi'. Bir kişiyi uçukıtusa, ayaklu çenânı tuta dirile. (2) Taşı veya kiremüdi kızdura, ta kim katıķıza. Andan ol (3) çenânı kızmış kiremüd üzerine koyup kavura. Andan yumşak (4) döğüp birden eleye. Andan yumurda ile veya südile ol (5) kişiye içüre, şifâ bula. Yabandağı güre çetügi (6) tutup bağarsuğın çıkarup delüye yidürse eyü ola. (7) Eşegüñ öñ ayağınuñsağ toynağın gün toğmadın (8) kaşlu yüzük veya engüştene eylese şar'î olan kişinüñ (9) baş barmağına geçürseler veya delseler, boynına daqsalar (10) inşaallahu te'âlâ şar' ayı gide. Ve hem eşegüñ alnı derisin (11) takke eyleyeler, maşrû' uñ başına giydürelers fâ'ide ide. (12) Menâfi': Bir kişiye şar'a vâķi' olsa heft-i (13) cüşdan bir kaşlu yüzük doķutsa bu iki ismi ol (14) yüzüğün kaşına yazsa, dağı kazdursa, barmağına geçürse (15) şar'a gide. Ol iki ismüñ birisi budur: "Ya Şaţıta"

[24]

(1) Ve berisi dağı budur: "Ya Taţlıgâ'" Heft-i cüş (2) didigüm oldur ki yidi dürlü nesneden yüzük ideler. (3) Ya'ni yidi dürlü ma' denden gümüş gibi altun gibi (4) demür gibi bakır gibi kalay gibi tunc gibi kurşun (5) gibi düzerler. Çerçilerde veya kıyumcularda bulunur. Ammâ (6) perhîzi sar' uñ budur ki, şoğan ve sarmusaķ (7) ve cemî' acı nesnelere perhîz ide. Yoğurddan ve cemî' (8) ekşilerden ve keçi etinden ve şıgır etinden ve tavşan (9) etinden ve kaz ve ördek etinden, elma ve kirâs (10) ve hıyâr ve cemî' tabî' atı süst ider nesnelere perhîz (11) ide. Amrud yiye ve şeker şerbetin içe. Menâfi': (12) Oğlancuķlarda şar'a olsa lisānu's-sevrşuyında (13) büyānı kıynada ve süze. İçinde terencübini ezeler. İnleyin (14) limon şarābı üzere süzeler içürelers. Hekim eydür: "Her (15) kim süre-i Nün ve'l-ķalem yazdursa başında götürse veya

---

¹⁷ Burada tılsım yazılıdır.

[25]

(1) oğitsa baş ağrısından emîn ola. Faşıl: (2) Mâta‘ alluğ bi’d‘dimāğ yimeklerden dimāğa müte‘ allıq olan (3) nesnelere bildürür. Pirinç yiyen kişi eyü düşler (4) göre. Bādencân mâlihūlyāsi olan kişiye ziyān (5) ider. Hırdal dimāğa ve fikre ziyān ider. Hışhāş (6) uyku getürücidür. Mübellid-i havāsdur. Hazer gerek. (7) Tavuğ eti dimāğı ve ‘aqlı ziyāde kıılır. Hıuşūşen ki (8) tavuğ yumurdalamamış ola. Dimāğ ve beyni yimek dimāğı (9) ve ‘aqlı ziyāde kıılır. Hıuşūşen ki tavuğ beynisi ola. (10) Benefşe yağı dimāğa menfa‘at kıılır. Eger issi olup (11) kuru olsa ve dağı semiz olan kişiye uyku getüre. (12) Gül yağı nāfi‘dür. Dimāğun harāretine ve kuvvet virür. (13) Dimāğı ve ‘aqlı ve fehmi ziyāde kıılır. Turağ otı uyku (14) getürür. Kabak yimek unutsağılık ve eblehlik getürür. Ammā (15) aşhāb-ı mâlihūlyāya muvāfıkdur. Eşegün bağırın

[26]

(1) biryān idüp yise şar‘ ayafā’ide ider. Kerefes şar‘ ayı (2) tehyiç ider, yaramazdur. İssişu dimāğı fāsıd ider. (3) Süd çürüğü cemi‘ şerā’itle olsa mâlihūlyāya fā’ide (4) ider. Nemeksī ya‘ni tuzlu, kuru et aşhāb-ı mâlihūlyāya (5) ziyān ider. Faşıl: Mā yete‘ alluğ bi’s-sevdā (6) ol nesnelere ki sevdāya ta‘alluğdur. Menfa‘at ve mazarrat (7) cihetinden anları beyān ider. Bādirenç büya ya‘ni (8) oğul otı dimekle ma‘rufdur ki kovan önüne korlar. (9) Ve taṭriyūn cemi‘ ilel-i sevdāviyeye nāfi‘dür. Diküdem (10) ya‘ni horūs çorbasıve turağ (11) otıyla ishāl-i sevdā ider. Sepistān ishāl (12) ider. Şekerü’l-‘atıq yani eski şeker kani sevdāvi (13) kıılır (pıhtılaştırmak). Kerinet ya‘ni kalem sevdā hāşıl ider. Havāşş-ı (14) Kuran dir ki, şar‘a ve dīv tütana yarar. Kavluhu te‘ālā: (15) “أَفَعَيَّرَ دِينَ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي...¹⁸” السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

[27]

(1) “وَهُوَ فِي الْأَجْزَاءِ مِنَ الْخَاسِرِينَ”¹⁹ e varınca bu āyet Āl-i

¹⁸ Āli İmrān Suresi 83. Ayet, Meali: Göklerdeki ve yerdeki herkes ister istemez O’na boyun eğmişken ...

¹⁹ Āli İmrān Suresinin 85. Ayetinin son kısmı, Meali: o, ahirette "hüsranda olanlar"dan olur.

(2) ‘İmrān sūresindedür. Hekīm eydür: “Bu āyetüñhāşşası (3) budur ki eger maşrū‘uñkulağına oķısalar hoş (4) ola. Ve eger bir kimsenüñkulağına oķısalar ki şar‘a durmaz (5) daķı düşer, hoş ola. Ve eger her gün irtedikce (6) oķısa dīvi ayruķ gelmeye. Fermān-ı Hūdāyı kavluhu te‘ālā (7) “Muħammed Raşulullah” sūre aķirindeki oķısalar ki “innā fetahñā” (8) sūresinüñ āķiridür. Hekīm eydür: “Her kim bu āyeti Ramazān (9) ayınuñ on dördü gicesinde aķķarīr üzüre (10) müşķile ve gülābla ve kāfūrla yazar hoş koķulu nesnelere (11) buķūr itse, andan geyik derisine bađlasa ve ķablasa (12) başında götürse baş ađrısından emīn ola. Befermān-ı Hūdā (ra) (13) ve daķı. Hekīm eydür: “Her kim sūre-i Nūn ve’l-ķalemi oķısa veya (14) yazdursa götürse baş ađrısından emīn ola ve daķı (15) eydür: Her kim sūre-i Tahrimī delūye oķısa hoş ola.

[28]

(1) ÜÇÜNCİBĀB:

Ķulaķ ağrısına ta‘alluķ (2) olan emrāzuñ devāsındadır. Ķulaķ ağrımak ve şağır (3) olmak ve işitmek ve işitmemek gibi. Eger inciri südde (4) ĥardalıla ezselere ķarışdurup Ķulağa koysalar güürldüsün (5) kese. Ve ĥardalı incirle döğüp Ķulađlar ağrısına vursalar (6) ağrısın ve güürldüsün gidere. Sirkenüñ buķarı Ķulađı (7) giç işiden kişiyeye ve güürldüsüne çıñladusına nāfi‘dür. (8) Ve hem Ķulađı içinde ķurd olan kişinüñ ısıcaķ idüp (9) içine tāmzursalar Ķulađ içindeki ķurdı kıra. Eger (10) tanguzlan ķurdın zeytyağı içinde ķaynadsalar, andan (11) ol yağdan Ķulađ içine tāmzursalar ağrısın sākin ide. (12) Gül yağıçün Süfyān-ı Endelūsī eydür: “Ķulađ ağrısı ki (13) issiden ola, nāfi‘dür.” dir. Şol vaķıt ki ısıcaķ idüp (14) Ķulağa tāmzursalar gerek zeytyağında gerek şirgün yağında (15) terbiyet olmış ola. Keremed yağın Ķulağa tāmzursalar şovuķdan

[29]

(1) olan marazı nekim varısa gidere. Ve Ķulađdaki ķurdu kıra. (2) Acıbādām yağı Ķulađ ağrısına ve güürldüsüne ve çıñladusına (3) fā’ide ider. Öürümcegi gül yağı ile bişürüp Ķulağa tāmzursalar (4) ağrısın sākin ide. Ladeni gül yağı ile tāmzursalar (5) ağrısın sākin eyleye. Eger siñirlüce yapağın delüp (6) şuyın Ķulağa tāmzursalar ağrısın sākin ide. Turp (7) şuyın keçi ödüyle ķarışdurup şu girüp tutilan (8) Ķulağa tāmzursalar fā’ide ide.

Yâsemen yağına bir fitil (9) idüp bulaşdurup kulağı ağrıyan kişi kulağına şoksa (10) fâ'ide ider. Tütüyâyı döğüp yumurda şarusına (11) katup kulağa koysalar ağrısın gidere. Ve içinde kırd (12) varısa kıra. Keçi südin şuyıla kulağa tamzursalar (13) ağrısın gidere. Afyonı ayu ödüyle şuda ezüp (14) kulağı gürüldeyen kişi kulağına tamzursa derhâl sâkin ide. (15) Mazuyı yumşaq döğüp yasemîn yağına katup

[30]

(1) Kulağa tamzursalar kırdı varısa kıra. Havâşş-ı (2) Qurân-ı Hâkîm eydür: “Fâtiha sûresin bir pâk bardağa (3) yazup gül yağıyla ezseler ağrıyan kulağa tamzursalar

(4) fâ'ide ide. Kavluhu te'âlâ: “ وَإِذَا سَمِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنْ ” (5),(6)²⁰ ” الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

(7) Hekîm eydür: “Bu âyeti bardağa yazsalar (8) nâ-resîde oğlan eliyle ve zanbağ yağıyla yusalar (9) ve od üzerinde koyup ısıtsalar andan ağrıyan (10) kulağa tamzursalar kulağıñ ağrısına ve şağırlığına (11) fâ'ide ide ve hoş ola.

DÖRDÜNCİBÂB:

(12) Burına ve geñüze ve eñseye ve unutsalığa ta'alluğ olan (13) emrâzüñ devâsındadır. Eger ısırğan dikenî yaprağın (14) dögseler burnı tumuran kişinüñ burnına şoqalar qanı (15) diñe. Eger burnı tumuran kişinüñ burnı qanın bir oqa

[31]

(1) bulaşdurup yukaru sırtına vursalar fi'l-hâldür ki (2) ve hem örümcek evin düşürüp burına şoqsalar (3) qanın diñdüre. Eger qarlağuç evin yumşaq dögseler (4) burnına püskürseler diñdüre. Eger bağ çibuğın yaqsalar (5) külin marülıla burnına vursalar qanın diñdüre. (6) Eger tavuğ yumurdasın göyündürseler andan yumşaq (7) dögseler burnı tumuran kişinüñ burnına vursalar qanı diñe. (8) Kiremüd yağın geñüzi tutılan kişinüñ burnına tamzursalar (9) açâ. Ve hem unutsalığı olan kişinüñ eñsesine (10) dürtseler fâ'ide

²⁰ Maide Suresi, 83. Ayet, Meali: Resula indirileni işittiklerinde gözlerinin yaşla dolduğunu görürsün, hakkı öğrendiklerinden dolayı. Ve sözle dediklerini görürsün Rabbimiz inandık ve bizi şahitlerden kıl.

ide. Benefşe yađın burnı içi urıyan (11) kiřinüň burnına dürtsele gidere. Günlük adamuň ezberin (12) arturur. Eger dā'im yise zihnini açar. Ve unutsalıđın giderür.

31() Hüdhüd gözin unutsalığı olan kimesne getürse unutsalığı (14) gidere. Eger keklik ödinin ayda bir kez unutsalığı olan (15) kiřinüň burnına amzursalar zihni tiz ola ve zeyrek ola.

[32]

(1) Unutsalığı gidere. Burnı anasa bunı yazup iki aşı (2) arasında aşaosalar nāfi' ola. Bismillahirrahmanirrahim (3) "Vemen āmene vemā āmene me'ahu illā alil. Ve āle irkebū fihā (4) bismillahi mecrīhā ve mursāhā. İnnē Rabbī leğaturur'rahim." (Kim iman etti, neye iman etti. Kiminle iman etti. Ancak azı iman etti.) ve dedi. O gemiye Allah'ın adıyla binin. Onun bir yerde durması Allah muradıyladır. O gaffur ve Rahimdir.) Gelincik (5) ieđin dögüp şuyın alnına dürtsele burun anı diňe. (6) Rivāyet-i Cerrāh-ı Mübārek: "Burun amurmasına řol (7) řulu yerde biten kıızıl ieklü ot ki yaprağın (8) burna şoqsalar hemān diňe. Mücerrebdür." Havāřř-ı (9) urān-ı Hākim eydür: "Her kim Fātiha sūresin bir sırça (10) anađ içine şeker ile yazsa ve gül şuyıla ezüp (11) içse unutsalığı gidüp ne ki işidürse ezber ide. (12)

BEřİNCİBĀB:

Diř ağrısına ta'alluğ (13) olan emrāzuň devāsındadır. Diř ađrımāđ (14) ve ararmāđ ve eti şişmek ve yinmek gibi. Arduc (15) yimişini dögsele, bala atup diř eti kim ürimiř olsa

[33]

(1) dürtsele gidere. Turunç ekirdeđin yumřađ dögsele diř (2) etine muħkem sürsele eyü ide ve muħkem ide. Eger diř etleri (3) süst olsa sirke ile maźmaza itse süstiliđi (4) gidere. Gül yađıyıla diře maźmaza itsele ađrısın kese. (5) Eger zerāyı sirke ile biřürsele řuyın maźmaza (6) itsele diř ađrısına fā'ide ide. Zeytün yaprađın (7) oruřsuyıla biřürsele bal gibi olsa oyulsa řol (8) diřlerüň ki eti yüz üzerine dürtsele fā'ide ide. (9)

Sumağ ağacında şamğ olur, anı her kim alup dişe (10) sürse hoş ide. Şāh-tereç diş etin muhkem (11) ider. Eyüsi oldur kim yeñisi ola ve hem anı şuyıla (12) kaynadup ol şuyı ağızda maзмаza itseler dişi (13) muhkem ide. Dilde ve ağızda olan harāreti gidere. Şābı (14) şıblıklıla bişürüp balıla ve sirke ile qarışdurup (15) maзмаza itseler dişinñanın kese ve etin berk ide.

[34]

(1) ve dişi muhkem ide. Tereyağın oğlancuqlarıñ (2) biteduran dişine dürtseleler fā'ide ide. İbn-i Sīnā (3) eydür: “Temirçayı döğüp dişe dürtseleler dişi ağarda. (4) İlān kavın sirke ile dişe vursalar ağrısın (5) kese. Terhūni çeyneseler birez ağızda dutsalar (6) diş etin muhkem ide ve iştihā getüre ve kanın kese. (7) Eger mazunuñ içindeki unın içi qararmış dişüñ (8) içine koysalar ağrısın sākin ide. Eger ‘atīki (9) göyündürseleler dişe sürseleler diş kanamağı men‘ ide. (10) Eger çörek otın bişürseleler, şām ağacı kıtsalar (11) anuñşuyıla maзмаza itseler diş ağrısın gidere. (12) Eger şadef döğüp dişe sürseleler dişi ağarda ve eger (13) toz kıtsalar dağı yegrekdür. Sumağ zamkın dişe (14) kıosalar ağrısın gidere. Karanfil diş etin berk (15) eyler. Ve eger bir kişinüñ dişi ağrısa kendene tohumın döğüp

[35]

(1) Kıatrānıla qarışdurup dişe tütsi eyleseler ağrısın sākin ide (2) ve kıurdı varısa düşüre. Günlük diş etin (3) berk ider. Siñirlüce yaprağınuñşuyı diş (4) kanına nāfi‘dür. Eger dibini çeyneseler veyahut bişürüp (5) şuyın maзмаza eyleseler diş ağrısına fā'ide ider. (6) Maştağı diş etin berk ider ve ağrısın keser. Gül (7) şuyın maзмаza itseler dişi muhkem ider. Tuzı (8) sirkede ezseler ağızda maзмаza itseler diş (9) etinden çıkan kanı giderür ve dişi çıkan kişinüñ (10) kanın keser ve ağrısın giderür. Ve hem tuzı sirkeye (11) kıatsalar eti bitmeyen dişe vursalar nāfi‘dür. Na‘nā (12) çeynemek diş ağrısına nāfi‘dür. Hekīm eydür: “Her kim (13) Nūn ve'l-kālem süresin yazdursa dağı götürse (14) veya okısa diş ağrısından emīn ola. Çörek (15) otın diş ağrısına sirke ile dağı nār çiçeğiyle kaynadup

[36]

(1) şuyıla mazmaza itseler ağız ağrısının sâkin eyleye. (2) Ebemgümece yaprağın her tañla birkaç gün çeyneyüp (3) tükürseler diş eti çirkin ve ağızuñ çirkin (4) hoşlukların hoş eyleyüp etin bitüre. Menâfi‘i: (5) Eşek turpun sirke ile bişürüp ağızda dutsalar (6) diş ağrısının gidere. Menâfi‘i: Oğlan aşın (7) diş eti yinen kişinüñ dişine yapışdursalar (8) yinmekden kıla. Havâşşdandır: Eger diş ağrıyan (9) kişi vitr-i vâcibüñ evvel rek‘ atında “ve’t-tîn” süresin (10) okısa ikinci rek‘ atında “Gul ya eyyühe’l kâfirün okısa, (11) üçüncü rek‘ atda süre-i İhlâş okısa hâlâş bula. (12) Nev‘-i âhar her kim vitr-i vâcibüñ evvel (13) rek‘ atında “Gul e‘uzu birabbi’l felak” okısa, ikincide (14) “Gul e‘uzu bi-rabbi’n-nâs” okısa, üçüncide “zalike’l-kitâb” (15) okısa “ulâ’ike hümü’l-müflihün” diyen ol kişi

[37]

(1) ayrıık diş ağrısının görmeye. Hâzret-i Rasûlullah (2) şallallahu ‘aleyhi ve sellem buyurur: “Her kim orta namâzı sünnetinüñ (3) evvel rek‘ atında “Gul ya eyyuhel kâfirün” süresin okısa (4) Allah emri ile diş ağrısından emîn ola. Evet ahsâm (5) namâzı sünnetinde evvel rek‘ atda “Gul e‘uzu bi’rabbi’l felak” (6) okımak gerek. Ta hâlâş-ı ebedî bula ve dağı kimüñ ki (7) diş ağrısı işbu ismi yazup divara yapışdursa (8) lâkin mîm ve ‘aynın ve vâvın gözlü yazsa, andan (9) sonra mîm gözine bir mihkağsa eger diş ağrısı (10) diñmese, çıkarup ‘aynı gözine kağa. Andan dağı diñmese (11) çıkarup vâv gözine kağa, elbette gider. Mücerredür, evvel (12) yazacak budur: “Başı ‘alevun (13) “Yâ şem‘ alüne”

ALTINCIBÂB:

(14) Eñse ve yüz ağrısına ta‘alluğ olan emrâzuñ devâsındadır. (15) Yüzde çığıd olmak ve şiş olmak gibi. Eger

[38]

(1) gözsüz sepegüñ dimâğın yağıla ezüp yüze (2) dürtseler çığıdı gidere. Eger darçını bala katup (3) yüze dürtseler çığıdı gidere. Zebedü’l-bağr ya‘ni (4) deniz köpüğün hatunlar

yüze dürtseler çığıdın (5) gidere. Acıbadām ağacınıñ kökin kes idüp (6) bişürüp taşradan yüze dürtseler yüzdeki çığıdı (7) gidere. Peynir şuyı yüzde olan çığıdı giderür. (8) Noħudı yüze yaķu itseler yüzde olan uçuk (9) çıbanları gidere. Nişastāya za' ferān kıatsalar (10) yüze dürtseler çığıdın gidere.

YEDİNCİBĀB:

(11) Ağız ve dil ağrısına ta' alluk olan emrāzuñ devāsındadır. (12) Dil şişmek ve yarılmak ve ağız ağrımak ve (13) kıoķmak gibi. Her kim cevz-i bevveyı yise ağız kıoķu (14) gidere. Eger demür dikenin balıla kıarışdurup ağızda (15) tıtsalar ağız ağrısın gidere. Topalak ağız kıoķusın

[39]

(1) hoş ider. Şabı şıblıgıle bişürüp bala kıatsalar, (2) ağızda tıtsalar ağız ağrısın gidere. Eger göyünmiş (3) adam kıılın balıla ezseler ağızda tıtsalar nāfi' ola. (4) Ĥuşuşen ki oğlancuklarda vāki' ola. Tabāşir (5) oğlancuklarıñ ağızı ağrısın giderür. Tarħūn (6) ağız kıoķusına eyüdü. 'Aşabur toħmın balıla (7) ezseler oğlancuklarıñ ağızı ağrısına dürtseler (8) gidere. Böğürtlen yaprağın çeyneseler ağız ağrısın (9) gidere. Ve hem yimişinüñşuyın ağızda tıtsalar (10) ağız ağrısın gidere. Siñirlüce yaprağın (11) çeyneseler yahud şuyın ağızda tıtsalar nāfi' ola (12) Limon kıabı ağız kıoķusın giderür. Maştaki (13) ağız kıoķusına eyüdü. Ve tıdaķ yaruluğına eyüdü. (14) Zeyt yağıyla kıarışdurup vursalar eñir (andızotu) dil ağır (15) olduğına eyüdü. Ve hem ağızda dıtsalar balğamdan ne varısa giderür.

[40]

(1) SEKİZİNCİBĀB:

Mā yete' alluk bi'l-fem, ol nesnelere ki (2) ağıza müte' allıķdur. Mazarrat cihetinden anları beyān ider. (3) Turunç ekşisi ağız kıoķusına eyüdü. Bāadencān ağzı (4) kıabardur. Ĥurmā dişleri ziyān ider. Toħmekān diş (5) kıamaşduğın giderür. Ceviz ağzı kıabardur Ve dile ağır

ider. (6) Kerefes ağız ousına eyüdü, ağızdan yaramaz (7) gitmekiün ‘üd-hāhuzıla yiye, ağızı hoş oıda. (8) Tereyi balıla biürüp yiseler balam varısa gidere. Ve (9) ağızdan ıra, u gelmeyi at‘ ide. Kestāniyi tuzıla (10) yimek ağızdan ara u inmesin giderür ve ousun giderür. (11) Lābada uyın ağızda dutsalar ağız arısın gidere. (12) İt burnı iindeki arusın ağız ızladıına fā‘ide ider. (13) Topalak ki aa so‘d dirler, ağız ousun giderür. (14) ‘aır-ı arayı yumak dögseler ağızda dutsalar ağız arısın (15) giderür. Faıl: amak ve boaz arısına ta‘ allu

[41]

(1) olan emrāzu devāsındadır. Boaz ve amak imek gibi (2) ki, aa hunā dirler ve ee arımaq gibi. arlaucu göyüdüdüüp (3) külin alsalar boazı ien ve i olan ve boazında (4) arısı olan kiinü boazına yau itseler fā‘ide ider. (5) Ve ee arısına daı bu yau fā‘ide ider. Ve hem arlaucu (6) yavrusın ve anasın bir ölmek iinde göyüdürseler, alsalar, (7) balıla arıdursalar, hunā olan kiinüamaına dürtseler (8) hoş ola. Ve hem arlaucu biürseler daı urıtsalar, (9) her kim ol urumı arlaucudan iki direm yise hunāı gide. (10) Boazına sülük yapıan kii sirke ise sülüi düüre, (11) alā bula. Ve hem sirke ile arara etse boaza nesne indürmeye. (12) Oqlancular ki ta‘ām yimemi olsa anu zibilin alup urıtsalar (13) balıla arıdurup hunā olan kiinü boazına dürtseler (14) fā‘ide ide. Adam zibilin urıtsalar balıla arıdurup hunā (15) olan kiinü dimāına dürtseler gidere. Eger bir kii sülük

[42]

(1) yutsa ol kiinü depesin yolup atrān dürtseler (2) fi‘l-hāl ol sülük düe. Mücerrebdür, eger balı boaza arara (3) itseler ovukdan olan ii gidere. Ve ovukdan olan (4) hunāı gidere. Ve her kim balı arara itse eelerde olan (5) üriin arıda, etin bitüre. Eger turpı biürüp sirkencübın ile (6) ısqakla arara itseler hunāı gidere. Eger ara düeligin (7) ıır ödiyle ve balıla arıdurup ādamu dimāına dürtseler (8) hunāı gidere. Faıl: Mā yete‘ allu-ı bi‘d-dem. (9) Bu faıl boazdan an gelmesin beyān ider, aa yarar (10) ve yaramaz nesnelere bildürür. Maarrat ve menfa‘at cihetinden (11) zebīb ya‘ni uru üzüm anı göyüdüdüüp, eyüdü. an gelmesin (12) men‘ ider. eker‘ül-‘atı, ya‘ni eski eker yaramaz an (13) hāıl ider. Semiz otı, balam an hāıl ider. Sumaq (14)

kan gelmeği men' ider. Şarāb-ı 'unn'āb kan ğalebesine fā'ide ider. (15) Mercimek kan tizliğin sākin ider. Ve kanı koyuldur. 'Unnāb

[43]

(1) Kanuñ ğılzetine ve ħiddetine nāfi' dūr. Kürrāb ya' ni kendene yābisdūr, (2) kurudur, kanı ishāl ider. Süd iç geçürür ve içinden (3) kan giden kişiye ziyān ider. Yağı alınmış ayran, ishāli (4) men' ider. Teke eti ve şıgır eti sevdāvīkan ħāşıl ider. (5) Mā'ü'l-bārid ya' ni şovukşu, kanuñ'ufūnetin giderür. (6) ve seyelānın men' ider. Mā'ü's-şā'ir ya' ni arpa şuyı (7) kanuñħiddetin sākin ider. Mi' de ve bağarsuk ve yelin ve (8) tavaruñĥāyası, bunlar mecmū' koyı kan ve balğamı kan ħāşıl ider. (9) Nebağ-ı sevdāvīkan ħāşıl ider. Mişmiş ve ĥūĥ (10) ya' ni zerdālū ve şeftālū, bunlar kanı müte'affin ider. Ürsülük, (11) ya' ni çügündür kanı ifsād ider. Nār-ı ĥāmıd, ya' ni ekşi nār (12) kanuñissiligin giderür. Ĥurmā yimek kanı arturur, ammā yemiş (13) yimek kanı göyündürür. Buķül'u-lbāride ya' ni erruṭbeti ya' ni (14) yaş otlar ki tabi' atı bārid ü ruṭbudur, marūl gibi, kanuñ (15) ħiddetin sākin ider. Ve daĥı rakik ider. Ğılzetin giderür.

[44]

(1) İsfınāh boğazı yumşadur. Züfzūf ya' ni rūfadan tavuğ (2) yumurdası boğazı yumşadur. Ekşi tuṭ boğaz şişine (3) eyüdür, fā'ide ider. Tatlu tuṭ boğazuñ veremleriñe eyüdür. (4) Tīn yaşı ya' ni yaş inciri kaynadup şuyıla ğarğara (5) itseler ĥunāķı taḥlil ide ve bişüre. ĥabb'u-şşanavber ya' ni (6) göknār yimişi boğazuñ iriligin giderür. Şalğam boğazı yumşadur. (7) Mercümeķ ĥunāķa fā'ide ider. Issırğan dikenini, eger boğaz (8) ağrısı katırağ olsa anuñ yaprağın döğüp şuyın alup (9) ısıcaķla ğarğara itseler fā'ide ider. Siñirlüce ot (10) issiden olan boğaz ağrısın giderür. Şişin daĥı (11) giderür. Şol vaķit ki şuyın ğarğara ideler, şabrī (12) iki dirhem içseler boğazdan kan gelmesin sākin ider. (13) Baķla ķurdı kim içinde olur boğazına sülük tūran kimesne (14) döğüp şarf sirke ile ĥal idüp ğarğara eylese fi'l-ĥāl (15) sülüği düşüre. tütin it boķıyıla ğarğara itseler

[45]

(1) Hunāk ağrısının fi'l-hāl sâkin ide. Çok tecrîbe olunmuşdur. (2) Hunāk için eger kan gâlib olsa dil altındağı tãardan (3) kan aldurup ve baldırından hacâmet ideler. Dalaguk (4) ziyâde birle gârgara ideler.

TOKUZUNCIBÂB:

(5) Boyun ve eñse ve siñirler ağrısı devâsı beyânındadır ki bunlarda (6) hanâzîr çıbanı olur, anuñ beyânındadır. Tûrs ya'ni delüce (7) baqlayı sirke ile bişürseler ta koyulup merhem gibi olunca (8) andan ol çıkan çıbana vursalar nâfi' ola. Ve hanâzîr (9) çıbanına dağı fâ'ide ide. Eger gögercin boğın sirke ile (10) ve kettân tohumu birle qarışdursalar hanâzîre dürtseler (11) gidere. Eger kelem şuyıla sirkencübîn ile hanâzîr çıbanına (12) yağı itseler tañlil idüp gidere. Tañlilen kavıyyen yir (13) bağarsuğın eger dögüp kesilmiş siñir üzerine vursalar (14) 'acâ'ib fâ'ide ide. İñleyeni iyileşdüre, hañmî tohumın dögüp (15) hanâzîr üzerine vursalar fâ'ide ide. Gözsüz sebek

[46]

(1) kuyruğı kanın hanâzîr olan kişinüñ boğazına dürtseler (2) gidere. Ve hem dimâğın gül yağıyla ezseler hanâzîre (3) dürtseler şifâ ola. Zifti arpa unıyla qarışdurup (4) oğlan bevlîn katup bişürseler,hanâzîre dürtseler (5) ağzın açsın. Sedâb, hanâzîr çıbanın hâll eyler. (6) Kişniş yaşını kavudıla qarışdursalar hanâzîr çıbanına (7) vursalar hâll ide. Siñirlüce yaprağın tuzla hanâzîre (8) vursalar nâfi' ola. Ve hem dibin hanâzîri olan (9) kişinüñ boynına asalar, fâ'ide idüp nâfi' ola. Mâmirânı (10) çiyini sağı itmeler, günde bir direm ta kırk güne degin (11) şovuşşuyıla hanâzîr olan kişiye içürseler nâfi' ola, (12) mücerredür. Ammâ gerekdür ki açla içe ve dağı gerekdür ki haftada (13) bir gün istifrag ide. Ve çokşöylemeye ve çok uyumaya (14) ve dağı yaş nesnelere yimeye. Ve imtilâyıla yatmaya. Ve ekşiler (15) yimeye ve eger hanâzîr üzerine sülük vurup şişe çekmeler

[47]

(1) nāfi' ola. Müshillerden ḥabb-ı vāşıl vireler, nāfi' ola. (2) İşbu zikir itdigümüz nesnelere ḥanāzīr için tekrār tecrībe (3) olunmuşdur. Hiç teḥallūf itmez. Her kim ḥanāzīr çıbanına yidi (4) gün muttaşıl öyken vursa kurdını çıkarar. Öğle de mücerredür. (5) Ve her kim günde üç zerdālūyi süci içinde ıslasa (6) ve yise ta kırk güne degin böyle etse ol ḥanāzīrı kırıya (7) gide. Bu daḥı mücerredür. Menāfi':Defne ağacı issidür, (8) kurudur. Siñirler ağrısına ve süst olduğına ışşı kılar. (9) Her kim anuñ yaprağın zeytyağıyla kaynadalar, siñirlere dürteler (10) şovuk yılleri tenden giderür. Kendene toḥmı yağı siñirleri (11) giderür. Belesān yağı sevdāya ve balğamī marazlara fā'ide ider. (12) Ve siñirlere yarar ya'ni siñir süstliğine fā'ide ider. Ve (13) şovuk yılleri tenden sürer, tağıdur. Nilüfer yağı (14) yaşıdur. Siñirleri yumşadur ve baş ağrısı ki şafrādan ola, (15) zā'il ider. Mersin yağı ve yasemen yağı siñürler

[48]

(1) süstliğine ve zaḥmetine fā'ide ider. Böğürler ağrısı ki (2) şovukdan ola, zā'il ider.

ONUNCIBĀB:

(3) Göğüz ağrısına ta'alluḫ olan emrāzuñ devāsı beyānındadır. (4) İnciḫrük ve irilik gibi. Eger bütī incirile yiseler (5) geñüzde bişmiş balğam varısa giderür. Fıstıḫ yağı geñüze (6) nāfi'dür. Finduḫ geñüz ağrısına fā'ide ider. Rāvend-i tavīli (7) inciḫrük olan kişi şuyıla içse emīn ola ve hem (8) geñüzi balğamdan arıdur ve levni gökcek ider. Turaḫ (9) otı inciḫrük giderür. Acıbādām geñüzden ağrıları (10) giderür. Tatlu bādām geñüze eyüdur. Eger üstine bal şerbetin (11) içseler maştaḫi geñüzden hılḫaları giderür. Nişāstayı (12) südile yiseler geñüz ağrısına fā'ide ider. Na'nāyı maştaḫi (13) birle içseler inciḫrüge nāfi' ola. Eñir geñüz ağrısına (14) nāfi'dür. Şalğam mi'deden şafrāyı arıdur. Ve geñüze fā'ide (15) ider, yumşadur. Ḥabbu's-şanavber ya'ni köknār içi

[49]

(1) geñüz hıltaların arıdır. Zeberker yağı geñüzdeki hıltayı taħlil (2) ider, bitürür. Semensā yağı geñizi yumşadur, şarāb-ı (3) ‘unnāb geñüz ağrısına fā’ide ider. Yumurda şarusı geñüz (4) huşūnetine fā’ide ider.

ON BİRİNCİBĀB:

(5) dīk-ı-nefes olmak ve öyken ve ciger ağrımağ devāsı beyānındadır. (6) Nefesi güçle virmek gibi. Devlügeçkanına birez müşğ ve birez (7) gül şuyı kıatup içseler öyken ağrısın ve dīk -ı nefes (8) olmağı gidere. Darçını öykenüñ arasındağı derececüklere (9) balğam girse arıdır. Kiremüd yağın şarāb-ı zūfāyıla (çörtük otu) (10) kıarışdurup içseler öykende olan ağrıyı ve dīk -ı nefesi (11) gidere. Eger yağını yiseler öykende olan yapışmış balğamı gidere. (12) Zifti balıla yiseler öykende yaşı olan kışıye nāfi‘ ola, ki ol (13) rence “sīl renci” dirler. Şarābı kıurı tōrağ otıyla (14) bişürüp içseler dīku’n-nefese fā’ide ide. Ve öykenüñ issi (15) veremlerine fā’ide ide. Eger serveğül kıozağın tere ile içseler

[50]

(1) dīk-ı nefese fā’ide ide. Eger kepegi ıslasalar şuyın alup (2) bulamac itseler bişeceğine yağın ferāsiyyūn yaprağından (3) buçuğ vukıyye kıatsalar bile kıaynasa, kıarışdursalar ta ki (4) kāmil bişe, ol heriseden dīk-ı nefese ve öksürüğü (5) olan kışıye altı gün biribiri ardınca içse (6) rāziyāne taħmīnen müfid ola. Fe inne ‘acībūn mücerreb. Kıarğa (7) düğleginden iki direm arpa kıavuralar veya arpa (8) unıyla dīk-ı nefese içürseler fā’ide ider. Eger (9) bir def‘ ada itmezse bir iki def‘ a ide. Eger burçağ (10) toħmından her tañla iki direm alup ağzında dutsa (11) ta ışlanınca ışlandığundan şöñra çeynese yutsa (12) dīk- ı nefese kıavifā’ide ide. Şığır yoğurdınıñ ayranı (13) ashab-ı silleye eyüdür. Şarāb-ı sandal issi cigere (14) fā’ide ider. Şarāb-ı ‘asel cigeri issi kıılır. (15) Şığır yoğurdı ayranı ciger ıssisine fā’ide ider.

Yan yazı: Darçını, ciger süddesin açar. Zencefil şovuk cigere fā’ide ider.

[51]

(1) Havaşş-ı Kurān kavluhu te'ālā, Muhammed resūlullahdan sūre-i āhirine (2) deyin ki "innāa fetahñā" sūresinüñ āhiridür. Hekim eydür: "Her kim (3) bu āyeti Ramazān ayınıñ on dörd gicesinde mişkile (4) ve kâfurla ve güllābla yazsa ve hoş kokuşu nesne (5) ler buhūr idüp geyik derisine kablara ve ol kişide (6) kim ciger ağrısı ola, bunı götürse ol zahmetden (7) halāş ola, bi'iznillahi tea'lā.

ONİKİNCİBĀB:

(8) Südde ve mi' de ağrısına ta'alluğ olan emrāzuñ devāsı (9) beyānındadır. Göñülü dönmek ve ta'ām hazm olmamağ gibi. (10) Bir kişinüñ ki gāşeyāni: kusma olsa, ya'ni kuru kuru kusar (11) olsa bakla yise nāfi' ola. Elma kalbe kuvvet (12) virür, dimāğa kuvvet virür, hafaķāna yarar. Eger (13) ekşi ve tatlu elmayı döğüp içseler gāşeyāni giderür. (14) Gerekdür ki balğamī kişi tatlu elma yiye. Ve soñra ol kişi (15) ekşi elma yiye, eger gerdeme yiseler iştihā getüre,

[52]

(1) ta'āmı siñdüre. Havlincān her kim yise ta'āmı hazm idüp (2) mi' deye kuvvet virüp ağız kokuşın gidere. Ve hem (3) balğamlu kişiyeye ve mi' desinde terlik olan kişiyeye (4) nāfi' dür. Ve meniye harekete getürür. Darçını mi' denüñ (5) mi' denüñ²¹şovukluğın giderür. Ve dağı terligin giderür. (6) Ve ta'āmı hazm idüp mi' de ağrısın giderür. Ravend (7) toğma olan kişiyeye fā'ide ider. Ve ta'āmı hazm ider. (8) Rāziyāne göñül döndüğün giderür. Eger bir kişi dā'im (9) kusar olsa, hatta mi' desinde ta'ām tırmasa sumakı (10) kimyonla yumşak döğse şovukşuyıla içse kusduğın (11) kese. Turağ otı göñül döndüğün giderür. (turağ otı)²² (12) kabın balıla veya sirke engebin birle içseler kolayca (13) kusdura. Qaranfil göñül döndüğün giderür. Göñli ferağ (14) ider. Ve mi' deye kuvvet virür. Ve ta'āmı hazm ider. (15) Göñlin kusmağı giderür. Ve mi' de ağrısın giderür serhaslar kökin

²¹ Bu kelime müellif tarafından iki kez yazılmış.

²² Sayfanın yanına yazılmıştır ve metindeki aynı kelimelerin hareketlenmiş yazımıdır.

[53]

(1) içseler tîz kûsdura. Elmanuñ gökçek kokuşu mi' deye (2) kuvvet virür, kûsmağı men' ider. Menāfi' deñiz fülful hażm (3) -ı ta'am ider ve mi' deye kuvvet virür. Ayva kûsmağdan (4) ider, şovukluğı giderür, mi' deye kuvvet virür, gönül döndügin (5) giderür, mi' de fāsîd olmaz. Menāfi' limon şerbeti (6) mi' deye kuvvet virür. İştihā getirür ve kavîkılır. Ta'amı eyü (7) hażm ider. Kûsmağı giderür, şuşalığı giderür. Kuru üzüm (8) şovuk mi' deye eyüdür. Zerdālū mi' deyi şovudup cidden (9) kûsmağı köñez ider.

ON ÜÇÜNCİ BĀB:

(10) Yürek ağrısına ta'alluk olan emrāzuñ devāsı beyānındadır. (11) Hafaķān ve 'aķıl zā'il olmaķ gibi. Oğul otunuñ yaprağın (12) yaşla yiyicek yürek oynamasın giderür. Zerdunc yürek (13) oynaduğına fā'ide ider. Hāşiyeti yüregi kuvvetlü kılır. (14) Ve feraħ ider. Şarābı tuffāhıla ol hafaķānı giderür. (15) Eger hafaķān issi olsa azacuķkāfūrķatsalar yüregi

[54]

(1) issi eyler. Altun, yüregi oynaduğına ve ağrısına fā'ide ider. (2) Senderūs içseler hafaķānı giderür. Eger şafrādan olmış ola. (3) Ve aķşandal hafaķāna ve yürek za'ifliğine ve daħı yürege (4) müte'alliķ nesnelere fā'ide ider. Koyun kığın sirke ile (5) yaķu itseler ğaş olmış ya'ni öñü gitmiş kişinüñ yüregine vursalar (6) fā'ide ider. Tabāşir hafaķān giderür ve ķalbi kavī ider. Eger hafaķān (7) ħarāretten oldıysa yarpuz şuyın sirke ile 'aķıl zā'il (8) olan kişinüñ burnına tāmzursalar fā'ide ider. İki direm burçaķ (9) toħmından her tañla ağızda tutsalar, ışlanınca andan şoñra (10) çeyneyüp yutsalar, yürek oynaduğına fā'ide ide. Günlük (11) hafaķāna nāfi' dūr. Kehribāşafrādan olan hafaķāna (12) nāfi' dūr. Lisānu's-şevr içseler ķalbi tefrīħ idüp (13) hafaķānı gidere. Lisānü'l-'aşāfir hafaķānı giderür. Lü'lü' (14) hafaķāna ve ħavfa ve ceza'a ve feza'a eyüdür. Şol vaķit ki (15) sevdādan ħāşıl ola. Limon ķabı yürege kuvvet ider.

[55]

(1) Gül şuyı yürece kuvvet virür ve hafakāna ve ğaşye ki ögi (2) gitmekdür, eyüdü. Gerek koğulasun gerek dürtünsün (3) gerek içsün. Hindiba ki göynek çiçegidür, mi' de (4) üzerine yağu itseler hafakānı giderür. Menāfi': Gül (5) engebin yise yürece kuvvet virür, içi hoş tutar. (6) Menāfi' ide. Ayva şarābı yürek oynamasına fā'ide ider (7) ve yürece kuvvet virür. Menāfi' i:topalağ issidür, kurudur. (8) Yürekde olan taşu giderür. Menāfi' i sūd çürüğü şovukdur (9) Ve kurudur, karnı geçürür. Müberriddür, yüregi şovudur ve (10) ahlātuñ tizligin giderür. Menāfi' i:sandal şovukdur. (11) Yürek ditremesine menfa'at ider. Her kişünün yüregi (12) ağrısa ve ağrısıcün berki yise yidükden (13) soñra bir beze birez dürtse, sancu üzerine vursa (14) fā'ide ide. Havāşş-ı Kurān yürek ditremesine nāfi' dür.

(15) Kavluhu te'ālā “وَأَفْعَيْزِ دِينَ اللَّهِ يَبْعُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ”

[56]

(1) قُلْ أَمَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ “ وَالنَّبِيِّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (۸۴) وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ (۸۵) ”²³

(2) (3) (4) (5) (6) Hekim eydür: (7) Bu āyetünhāşiyeti oldur ki hafakānı teskin ider. Ve dağı (8) uykuda ditremegi diñmese diñmenün kim hafakānı ola, (9) ditremesi çok olur. Ele olsa beriki ve arı (10) şoğmasına bu āyeti yaza, dağı yağmur şuyına veya tatlu (11) kıyu şuyına kim güneş irememiş ola, aña birağa ve ol (12) şuyı ğastanuñta'āmına kıata veya şarābına kıata. Üç gün²⁴ (13) ve üç gice içse şifā bula bi'iznillah. Süre-i (14) Kıureyş hekim eydür: “Bu dağı fā'ide ider. Hafakān erden (15) ve 'avratdan kıankısı gerekse olsun. Kavluhu Te'ālā: “Ve neze'nā

²³ Āli İmrān Suresi 83, 84, 85. Ayet, Meali: Göklerdeki ve yerdeki herkes ister istemez O'na boyun eğmişken ve O'na döndürölüp götürülecekken onlar Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? (84) De ki: “Allah'a, bize indirilene (Kur'an'a), İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve Yakuboğullarına indirilene, Mûsâ'ya, İsa'ya ve peygamberlere Rablerinden verilene inandık. Onlardan hiçbirini diğerdinden ayırt etmeyiz. Biz O'na teslim olanlarız.”

²⁴ “gün” kelimesi mısranın dışına yazılmış.

[57]

(1) وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍ تَجْرِي مِنَ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ “ (25) هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رَسُولُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَتُودُوا أَنْ تُلَكُمُ الْجَنَّةَ أُورَثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

(2) (3) (4) Hekim(5) eydür: “Her kim bu āyeti bir ulu ve yeñi çanağa yazsa aña nesne (6) kırılmamış olsa hāliš za‘ferānla ve gülābile ve andan kıyu (7) şuyıyla yusa, her kimüñ ki bögreği ağrısı ol şudan (8) içse ol ağrı gide. Ve gönül tarlığı gider. Hekim eydür (9): “Her kim Fātiha sūresin bir aru bardağa yazsa ve şuyıla (10) yusa dağı içse inkılab ve derdi veya zahmeti ve (11) ya ditremegi olsa ve her ne renci varsa gide ve zā’il ola. Haq (12) Te‘ālā fermānıyla, eger na‘nāyı maştağı birle çeyneseler yürek (13) oynadığına fā’ide ide.

ONDÖRDÜNCİBĀB:

(14) Verem ve bağır veremine ve zātü’l-cenbe ta’alluq olan emrāzuñ (15) devāsı beyanındadır. Allāhümme ‘āfinā, mersin yaprağın halka

[58]

(1) eyleseler zātü’l-cenbi olan kişinüñ sirçe barmağına (2) geçürseler emīn ola. Eger adamuñ mi‘desinde verem olsa (3) veya boğazında veya mi‘desinüñ ağzında olsa izzihiyri ki (4) Mekke ayrığıdır, dögseler ol verem döşine yağı idüp (5) vursalar nāfi‘ ola. Ve hem izzihiyrikanuñda şeker hatun (6) kişi içine girüp otursa qarında veremi hal olup (7) gide. Eger bakla unın bādam yağıyla meze idüp (8) içseler zātü’l-cenbi gidere. Eger bir kişinüñ issi veremi olsa (9) bakla yese nāfi‘ ola. Eger ayu ödin bal ile qarışdurup (10) er yā ‘avrat içseler boğaz ağrısın gidere. Ve hem ayunuñ (11) içi yağın vereme vursalar hal ide ve bişüre. Eger (12) ağı ağacı yaprağın ki, aña dağla dirler, bişürseler (13) kara verem

²⁵ A’raf Suresi 43. Ayet, Meali: Biz onların kalplerinde kin namına ne varsa söküp attık. Altlarından da ırmaklar akar. “Hamd, bizi buna eriştiren Allah’a mahsustur. Eğer Allah’ın bizi eriştirmesi olmasaydı, biz hidayete ermiş olamazdık. Andolsun, Rabbimizin peygamberleri bize hakkı getirmişler” derler. Onlara, “İşte yaptığımız (iyi işler) sayesinde kendisine varis kıldığımız cennet!” diye seslenilir.

üzerine vursalar ‘alîl ide, yumşada. Eger (14) zanbağ yağın ağ muma katup katı veremlere vursalar (15) ħal ide. Tabāşir şol bağır ki issi ola, ħaddeden geçe aña yarar, eyüdür.

[59]

(1) Eşek südin veremi deşilen kimesneye içürseler nāfi‘ ‘ola. (2) Ĥavāşşdandur ki: “Her kim receb ayında dört gün oruc (3) dutsa zātü’l-cenb rencinden emîn ola.

ON(4) BEŞİNCİBĀB:

Ṭumağıya ve öksürüğe ve yaraķāna (5) ve nāzileye ta‘alluķ olan emrāzuñ devāsi beyanındadır. Mersin (6) şarābı öksürügi giderür. Baķla unın bādem yağıyla?????(7) idüp içseler öksürügin gidere. Ebemgümececin yağıla bişürüp (8) yiseler ħara öksürügi ve ħuşūneti şadrından gidere. Ķasniyi (9) rufadan yumurdaya katup içseler öksürügin gidere. Ve hem ħuru (10) incirle yiseler yaraķanı gidere. Yir bağarsuğın kurutsalar, (11) yumşakdöğseler, bal şerbeti içseler yaraķanı gidere. (12) Ĥıyār şenberi bişmiş kıızıl üzüm şuyıyla içseler yaraķanı (13) gidere ve bağır arıda. Eger çok ishāl itmek isterlerse (14) on beş diremiyle çıķmış ola. Süd çürigiyle içseler (15) ishāl ide. Ādam zibilin içseler yaraķanı gidere.

[60]

(1) Senderüsi tütsi itseler dimāğa fā’ide ider. Eger sā yağın (2) ħuru öksürüğe ki ħararetden ola, fā’ide ide. ????? süsen (3) öyken öksürüğine ve dumāğıya nāfi‘dür. Ve cemî‘ öksürüğe (4) fā’ide ider. Eger ezük yosın içseler öksürüğe fā’ide (5) ide. Veya ağızda dutsalar nāfi‘ ola. Günlük öksürüğe (6) fā’ide ider. Kehribāyı yaraķanı olan kişi getürse nāfi‘ ‘

(7) ola. Sa‘ter ya‘ni güyegü otı ki issidür, ħaynadup (8) şuyın ħammāmda dürtsele yaraķān rencine fā’ide (9) ide. Eşek turpı ħurudur. Eger anı döğüp ve sıķup (10) şuyını burına ħoysalar yaraķāna fā’ide ide. Na‘nā (11) yaraķāna nāfi‘dür.

ONALTINCIBĀB:

(12) Şişler ve istiskā envā'ına ta'alluḡ olan emrāzuñ (13) devāsındadır. Esārūn-ı istiskā ki lahmī ola (14) fā'ide ider. Lahmī oldur ki barmağıla basıcaḡ yiri çoḡ (15) olur, gine kalkar. Darçını istiskā-yı lahmī olan

[61]

(1) kişiye içirseler fā'ide ide. Eger istiskā zıkkī olsa (2), ya'ni ṭolmuş tuluḡ gibi olsa darçını içirseler (3) fā'ide ide. Eger sirke²⁶yi istiskāsi olan kişiye (4) ḡaynadup buḡarına oturtsalar fā'ide ide. Eger sirkeyi (5) şiş üzerine vursalar nāfi' ola. Eger çügündür yapraḡın (6) ḡaynadup şiş üzerine vursalar gidere. Ḳan varsa (7) eride. Reyḡānı dōgseler, şişmiş yire vursalar (8) aḡrısın sākin ide. Kişnici dōḡup şiş (9) üzerine vursalar fā'ide ide. Şıḡır tersini issile (10) şişe vursalar gidere. Çiriş otı issidür. (11) Eger 'avratuñ emciḡinde veya erüñkasuḡında şiş (12) olsa anuñ dibini ḡaynadup, söyle ki ḡoyu ola, (13) añdan²⁷ anuñ üstine yaḡu isteler gidere. İt keseri (14) istiskā rencine ve gövde ve el ve ayaḡ ve göz (15) ve yüz şişine anı dōḡup vursalar fā'ide ide.

[62]

(1) Tavuḡı yarup ḡatı şişlere yaḡu idüp vursalar eyüdü. (2) Çuḡanuñ on diremin içicek istiskāyı giderür. (3) Benefşe şovukḡdur, yaşdur. Üç diremi andan şeker ile (4) içseler şişi gövdeden süre. Ve eger issi şişelere (5) yaḡu idüp vursalar gidere. Buy-ı ????? ziyāde ve şovukḡ (6) şişlere fā'ide ide. Tabāşîr şovukḡdur, ḡurudur; (7) şovukḡ şişlere fā'ide ider. Şam saḡızı issidür (8), ḡurudur. şovukḡdan olan şişlere dürticek giderür.Ḳaṡran (9) issidür, ḡurudur. Eger birkaç kerre yaḡu idüp gövdeye (10) vursalar istiskāyı giderür. Ḳuzıyı sevdādan (11) olan şişlere yaḡu idüp vursalar gidere. (12)

²⁶ Bu kelimedeki hāl eki hemze ile yazılmıştır.

²⁷ Bu kelimedeki yardımcı ses metnimizdeki diḡerlerinden farklı olarak -ñ ile yazılmıştır.

ONYEDİNCİBĀB:

Ṭalaḵ ağrısına ta‘alluḵ (13) olan emrāzuñ devāsındadır. Ṭalaḵ ağrısı gibi ve ‘irsī (14) gibi. Eger bir kişinün ṭalaḵı büyük olsa buḥūr-i meryemi dögüp (15) balıla arışdurup ṭalaḵ üzerine yau itseler nāfi‘ola.

[63]

(1) Āsārūn ṭalaḵatısın yumşadur. Ḥabbu’l-lebānı dögşeler (2) bir direm midārı sirke ile içseler ṭalaḵı arıdır. Vatā (3) ki sirke ile arpa unına arışdurup ṭalaḵ üzerine (4) ṭabla ideler nāfi‘ola. Ḥurmā yiyicek ṭalaḵa ziyān ider.(5) Eger kerdeme toḥmın ṭalaḵ üzerine dürtşeler ḥal eyleye. (6) Eger buyı un eyleseler taṭrūn ile ṭalaḵ üzerine (7) vursalar ḥal eyleye. Acıbādām yağın ṭalaḵı şişmiş (8) kimse içe, gidere. Eger büberi sirke ile arışdurup (9) ṭalaḵa vursalar, ya içseler nāfi‘ola. Kerdeme toḥmı issidür (10) tizdür; içi arışdurur, ṭalaḵı giderür. İt boncuğı (11) issidür urıdır, dögüp sirke ile içseler ṭalaḵ ağrısın (12) giderür. Yüzerlik issidür, urıdır, toḥmından yiseler ṭalaḵ (13) ağrısın giderür. Ve hem bala atup ařradan yau idüp (14) üzerine vursalar giderür. uru incir yimek ṭalaḵa(15) fā’ide ider. şığır aşuğın göyündürüp dögüp içseler

[64]

(1) ṭalaḵı eridür. Aṭuṭ ağacınıñabın alalar, bir küllükde (2) yaalar kömür eyleyeler, bir diremine on dāne yüzerlik (3) toḥmın atalar, üç güne dek bir direm balıla acla yiyeler, (4) gidere. Menāfi‘: Ṭalaḵ gidermek için ayuñ ilk çehar (5) şenbesinde yazalar, şol olına bağlayalar, ammā dā’im (6) elin yuaya göre kim gitmiş ola. Bu du‘āyı gidere ve eger (7) gitmemiş ola, gidermeye ta bir deriye omaya. Eger inanmazsañuz (8) bu du‘āyı bir oyun boynına as. Ve ol oyunu boğazla.

(9) Gör kim hiç ṭalaḵalmıř mıdır? Du‘ā budur:(10) – (15) ²⁸

[65]

(1) Estağfirullah min külli řenbin eznebtükü ‘amden ve hata‘en. Ev sirran (2) ev‘alā niyeten ve etūbu ileyh minez zenbi. Ellezi a‘lem. Ve min (3) ezzenbi ellezi lā a‘lem. Ve

²⁸ Burada tılsım yazılıdır.

ente ‘allamul ğuyüb. Allāhümme, ya malikü (4) yevmiddîn iyyakenağbu ve iyya kenesta‘in. Saħħirhü ve (5) qallibu ²⁹Ve talağ için ayuñ āħir çeharşenbesinde ol sâ‘atde (6) yazup şol qolına bağlaya. Yazcağ budur: ...

(7) ...³⁰Ĥavāşş-ı Qurān’dur. (8) Qavluhu Te‘ālā Muħammedün Rasūlullāh sūre-yi āħirine varınca ĥekīm eydür: (9) “Her kim bu āyeti ramazān ayınuñ on dördi gicesi mişkile ve (10) güllābile ve kāfūrle aqħarİR üzerine yaza, hoş qoqular (11) buħūr ide. Ve geyik derisine qaplaya, talağı olan kişi (12) getüre, emİN ola. Ve dağı ĥekīm eydür: “er-Raħmān sūresin yazup (13) şuyıla ĥal idüp içse ol zaħmetden emİN ola. (14)

ONSEKİZİNCİBĀB:

Qulunç ve qabız (15) olmağ devāsı beyanındadır. Eger ĥabbulebān dibin (16) qulunçtutan kişinüñ boynına aşā qosalar ĥalāş bula.

[66]

(1) Eger baqlayı başdan inen balğamçün göğüze yaqu idüp vursalar (2) fā’ide ide. Ve ham baqlayı qulunc olan kişiyeye yidürseler ziyān ide. (3) Yüzerlik toħmın quluncı giderür. Tavuğ zibilin şarābile ya (4) sirke ile içseler qulunç gidere. Tatlu bādam yağın qulunç (5) olan kişiyeye içürseler fā’ide ide. Hüdhüd etin eger (6) şuyıla ve turağ otıyla bişürseler qulunç olan kişiyeye (7) şuyın içürseler ve etin yidürseler ĥalāş bula. (8) Qabızı ishāl itmek için bāzincān yağıyla bişürseler (9) ve yidürseler qabızı telyİN ide. Noħud içi yüridür. Keçi (10) boynuzı yaşı ishāl ider. Ĥaşħāş şuyı ishāl (11) ider. Erük şovuğdur, terdür, qarnı geçürür. Ve şusalığı (12) giderür. Eger tatlu erügi yiyeler, ardınca şovuğşu içeler (13) içi sürer. Aftimün issidür, qurıdur. Qoyu balğamları (14) bedenden arıdur. Ve fālic velkavİ ve şar‘a rencine fā’ide ider. (15) Ve sevdāyı ve mālihülyāyı men‘ ider. Eger bir direm iki diremden (16) yapalar, ishāl ider. Ve aftimün qoca kişilere muvāfiğdur,

²⁹ Burada Arapça bir dua bulunmaktadır.

³⁰ Burada tılsım yazılıdır.

[67]

(1) şafrāvī kişilere yaramaz, şovukluk ve tasa getirür. Temr-i hindi (2) şovukdur, içi geçürür. Isıtmaları ve kusmağı fūrağurur. (3) Hāşşa ki iç geçürmek hācet ola. Hıyārşenbe mu' tedil- (4) dūr. Gegirdür. Şerbeti on diremden on beş diremden- (5) dūr. Süd çürügi şovukdur, kurudur, karnı geçürür. Ve evvel (6) derecede müberriddür: yüregi şovudur ve ahlatıñ tizligün giderür. (7) Ve süd ki yolın açar.

ONTOKUZUNCIBĀB:

(8) İçde cānavar durması beyanındadır. Eger delüce bakla (9) unın balıla yalasa namazbūri düşüre. Eger gerdeme toħmın (10) dögseler, balıla yalasalara namazbūri düşüre. Eger hayyü'l-alem (11) şuyın şarābla içseler karnında durıyan cānavarı düşüre. (12) Yüzerlik namazbūri düşürür. Eger noħudı sirkede bir gün (13) ve bir gice ışlasalar yeseler namazbūri düşüre. Şol vaķit (14) ki şabaħ yiyüp öyleye degin nesne yimeseler, eger şeftālū (15) yaprağın döğüp karnına vursa, şoğulcanı düşüre. ammā, göbegine (16) vura, nāfi' ola. Ve hem şeftālū yaprağın ve çiçeğin döğüp şuyın

(17) sıkşalar karnında namazbūr ve şoğulcanı olan kimesneye içüre.

[68]

(1) hālāş bula. Eger kiremüd yağın iki mişkāl içseler karnında durıyan(2) cānavarı öldüre. Eger enārķabın dögseler ol diremin şoğulcanı (3) olan kimesne içse, üzerine issi şu içse şoğulcanı düşe. (4) Sedābı zeytile kaynadup içseler karnındağı kurdı düşüre. (5) Hōrasānīkarnındağı kurdı ve namazbūri düşürür. Eyüsi ol- (6) dur ki rengi yaşıl ola. Ve rāyiħası kati ola ve dadlıcı (7) ola. Çörek otı yigirmi direm, şabır yidi direm beraber döğüp (8) elekden geçürüp bir şıgır ödiyle yoğurup yaķu eyleyüp göbege (9) vursalar şoğulcanı gidere.

YİGİRMİNCİBĀB:

(10) Bergenmiş ve Tatar kurdı dolmuş ve göbegi düşmüş ve ağır (11) başmış kişinin devāsındadır. Eger serahsiñ dibin (12) döğseler, üç rufadan yumurda ile üç gün muttaşıl (13) dökülmüş kişiye ya yüksek yirden düşmüş kişiye içürseler (14) fā'ide ide. On direm seheri yigirmi direm Sā' yağı ile dürtsele (15) içürseler fā'ide ide. Qarında olan 'illeti ve göbek düşmesin (16) gidere. Darb doğunmuş yire sumaq yaprağın vursalar fā'ide ide (17) Egertamla kırup yumşaq dökseler balık yimiyle oğlancuqlaruñ

[69]

(1) Göbegine yaqu itseler göbek çıkdugına nāfi' ola.

YİGİRİMİRİNCİ(2) BĀB:

İç ağrısına ta'alluq olan emrāzuñ devāsında. (3) Eger mersinüñ yaprağın dökseler şuyıla bişürseler kulunca yaqu (4) eyleseler şafrādan ishāl olan kişinin karnına yaqu itseler emān (5) ola. Ve eger ishāl olan kişiye mersin tohmın yidürseler qabz ide.

(6) Eger bir kişinin göbegi bursa içinden kan gitse ayva dane'i ve (7) günligi ve mezdigi ve aq itüñ tersini bu mecm'ın yumşaq dökeler, (8) qatrāna qatarlar, göbegine yaqu ideler. Burusın kese. Begāyet mücerredür. (9) Kerrāt ile tecribe olmuşdur. Eger baqlayı sirke ve şu içinde qabıyla (10) bişürseler ishāl olan kişiye yidürseler qabz ide. Eger (11) ishāl olan kişi demürciler demür şuvarduğı şudan içse (12) ishāli gide. Qasniye üzüm çekirdegi qatup çokdan ishāl (13) olan kişiye virseler, yise gidere. Eger harnüb, ya'ni keçi (14) boynuzı korusın içi ağrıyan kimesne yise qabz ide. (15) Eger haşhāş qabın bucuq direm şabaq ve bucuq direm (16) gice şuyula içseler harāretten olan ishāli kese, qabz (17) ide, mücerredür. Eger ekşi nārqbabın alsalar, berāber mazu

[70]

(1) kıatsalar, yumşak dögseler andan sirke ile bişürseler ta kıaşatı (2) olunca andan bu berkararı hab çeküreler, eyleseler yigirmi hab (3) her ki ishāl olsa yutsa ishāli tura. Kıaçan bir kimesne (4) müşhil içse işelemesi haddeden geçse, tırmasa tereyağına (5) bādamyanın kıatup yidürseler ishāli tura. Eger sumaķı (6) yelegür şovukşuyıla içseler içinden kıan gelmesin (7) kese. Eger sünbül içseler kıabz ide. Eger on direm sa yağın (8) iki üsküre nārşuyıla kıan gidere, içürseler (9) fā'ide ide. Eger kıavudı ekşi nārşuyıla içeler kıabız (10) ide. Tābāşir kıarnı tutar ve şafrādan ishāli keser. (11) Tıyn-ı irmeni ishāli men' ider. Eger mercümeğün cirmin iki (12) kez bişürseler, şuyın dökseler andan şoñra yiseler, ishāli (13) kıabz ide. Her kim 'akıķi yüzük idüp daķınsa içden (14) kıan gitmesin men' ide. Eger böğürtlen yaprağın yiseler (15) kıarın geçdüğine fā'ide ide. Ve hem böğürtlen yemişini hamlā (16) yiseler kıarnı kıabz ide. Kāfūr, içinden kıan giden kışiyeye (17) nāfi' dür. Eger -gül degmezın kıurup-³¹ güllüğü nārşuyıla

[71]

(1) zehir olmuş kimesne yise ya anısonıla bile yise nāfi' ola. Ve hem (2) kıızdurup ishāli kıabz ider. Kehribā'ıñhāşiyeti oldur ki kıanı (3) tutar ve zehirı giderür. Çivvid kıan geçdüğine nāfi' dür. Eger gül (4) döğmesin kıurıdup dökseler içseler iç ağrısın gidere. (5) Ayva ishāle fā'ide ider. Elma ishāle fā'ide ider. Her kimün (6) ki içi kıanı durmasa yüzerlik toħmın gül yağıyla kıavuralar (7) andan yiyeler kıanı tura. Labardanuñ toħmı tizdür. İçinden kıan gelmeklige (8) fā'ide ider. Sancuya şifādur. İt boncuğı şovukdur, (9) kıurıdur. Eger kimsenüñ içinden kıan gitse, içüreler kıanı kese. (10) Dilkü taşağı issidür kıurıdur, kıarında olan kıurdı kıırur. (11) Sumaķķarından kıan gelmesin keser. Ve içe kıuvvet virür. (12) Žaymeran issidür, kıurıdur, eger toħmın gül yağıyla kıavurup (13) şovukşuyıla içseler ishāli kıabz ide ve issi (14) mizāclu kışilere yaķu itseler baş ağrısın giderür. (15) Kıadun tuzluğu şovukdur, kıurıdur. Eger döğüp güllābla (16) kıarışdurup yiseler şafrāyı döğeli endamlardan süre (17) ve kıarnı bağlıya ve bağıra kıuvvet vire ve bağarsuķlar ve başları gidere.

³¹ Bu kısım yazılmış ancak müellif tarafından üzeri çizilmiştir.

[72]

(1) Ve kan gelmesine fā'ide ide. Menāfi': zoriçün sumagıla (2) ışlayalar, andan řoñra keçinüñ içi yağıyla bişüreler ve yiyeler, (3) řifā ola.

YİGİRMİİKİNCİBĀB:

Cimā'a ve yürece (4) ve kavuğa ve südüñ dutılmasına ve kan işemege ve selesü'l-bevl (5) marazlarınuñ devāsındadır. Eger bir kiřininüñ bevlı dutılsa (6) izzihıyrı ki Mekke ayrığıdır, dögüp şuyın içseler bevlı ve şayzı (7) yüride. Eger keçi geyik zekerin bunlar şırayla içüreler ve (8) zekeri kıvāma getüre, mücerrebdür. Eger ısırğan dikenı toħmından (9) bir diremin dögüp ılıcaşuyıla içseler cimā'a (10) kuvvet ide. Eger delüce baķla kökin şuyıla kaynadup (11) içseler bevlı yolın açā. Filhāl, cezerbedi, ya'ni (12) řakaķul şehveti ziyāde ider ve cimā'a kuvvet virür. (13) Hātun kişiler yiseler südlerin çok ider. Her kim (14) ĥorüs taşağın kırıtısa ve dögse, andan zeytyağıyla karışdurup (15) mücāme'at vaķtinde zekerine dürtse 'avrata bir lezzeti hāmıl (16) ola ki erinden gayrışarıs olmaya. Her kimüñ ki cimā'a kuvveti(17) za'if olsa

[73]

(1) demürciler demür şuvarduğı şudan içse kavı ola. Eger (2) demür dikenin kaynadup şuyın içseler bögründe olan taşı (3) eride, gidere. Eger gögercin boķın şuyla kaynadup südiği (4) dutulan kişi içine girüp otursa açıla. Eger buzağınuñhāyasın (5) dögüp içseler zekeri kıvāma getüre. Eger yir bağarsuğın

(6) yusalar ve kırıtısalār ve dögüp şırağın yağıyla zekere dürtıeseler

(7) yoğun eyleye. Eger karlağucı bir hātun kişiye kendü bilmeden (8) içürıeseler ol hātunda cimā' hevāsı gide. Eger yarasanuñ beynisin (9) şaban altına dürtıeseler cimā'a kuvvet bula. Eger ĥavlincanuñ (10) bir bādesin ağızda dutsalar, řoñra zekere dürtıeseler kıvāma (11) getüre. Mücerrebdür. Zebedü'l-baħr, ya'ni deñiz köpüğin 'urru'l-bevle fā'ide (12) ider. Eger sırça dögüp aķ řarābla içseler calinos (13) ider, kavuķda olan taşı ĥal ide, gidere dirler. Eger (14) řarābı bişmişiken yiseler meniye kať'ide ve hem südiği (15) dutılan kiři

zeytyağıyla asugına durtse suding yolu aıla. (16) Eger opalak iseler bevli yuride ve hem avudağı aşı (17) eride gidere. Eger ekeri s yağıyla iseler avuğa ve bögрге f'ide ide.

[74]

(1) Ve hem sudi ki fet ide. Turak otı bevli yuridür. Hav-ı urn:” (2) Eger bir kişinüñ‘ urru’l-bevli olsa bu yeti bir pre kağıda yazup (3) şuyın iüre, filal aıla. yet budur: “Tha- (4) .....liteşke” Eger balı amndan ıup arşu bir (5) mikdr zekerine durtse ovsa zekerin uzada. Eger hüdhd (6) etin tütü itseler bağlu kişı bağından al bula. Ve siirlü (7) dağı olursa urtıla. Burekim eydür: Bir kişinüñ bevli yolında (8) um olsa, bevli yolu acısa, bir bir amlasa turpı sudidile (9) bişürüp üç kez yidürseler bevli aıla. Bir kişinüñ sudiği (10) yolu dutılsa sebebi um olsa eñiriñ dibin ki aynadup (11) şuyın iürseler şif bula. Her oğlan ki işegen olsa, reynı (12) yağla avurup bir mişal yidürseler şif bula. Eger oğlanı (13) döşege işegen olsa bir mişal ariri göyündürüp a‘ amına (14) atup yidürseler işemez ola. Verşama issidür. Tomın şuyıla (15) iürseler asukdağı aşı arıda gidere. Tavu yumurdasın (16) ayana eyleyüp yiseler bögründe ve avuda aş aşıl ider. (17) Eski peynir bögründe aş bitürür. Söd hemunan lebenünnisa (18) ya‘ ni ‘ avrat sudi

[75]

(1) avudağı aşı eridür. Şol vait ki balıla iilür. Lübb ya‘ ni (2) aymaavuda aş bitürür.

YİGİRMIÜÇÜNCİBB:

(3) asuk ve ya zametlerine müte‘ allı olan emrzuñ devsındadır. (4) asuk ve ya şişmek gibi...asukda sancu olsa sirçe (5) barmağına geürseler emn ola. Balayı asugında zamet (6) olan kişı yise ziyde ola. Eger ebemgümebine şarb atup (7) ise asukda olan zameti gide. Ve hem avuda olan (8) veremi yağla bişürüp yau itseler f'ide ide. Tereyağı (9) asukda olan ıbana f'ide ider, aan yau idüp vursalar. (10)

Eger oca kelerin ki aña sām-ı ebraş dirler, anuñkanın (11) oğlancuqlaruñkasuğı yaruğına dürtsele bitüre. Eger defne (12) yağına bal döğüp şuyla arışdurup hāyada olan vereme (13) vursalar şişin gidere. Eger servüñ budanın yaprağın (14) ve uru döğüp asuğı yarılan kişinüñkasuğına yaqu ideler (15) fā'ide ide. Eger ablubağanuñ kendüsin şu içinde bişüreler, (16) asuğı yarılan oğlancuğı ol şu içinde oturdı osalar (17) yarığı bite. Eger şuşam kökin gül yağıla saħk itseler

[76]

(1) hāya şişine dürtsele nāfi' ola. Eger bir cüz' ve şab döğüp hāya (2) şişine dürtsele fā'ide ide. Eger söğügin eskisin göyündürsele (3) şol çıbana ki uru 'uzuvda ıkılmışdur, aña ekseler gidere. Eger (4) amlanı arup döğüp balıq yemiyile şırgun içinde hal (5) idüp asuk yaruğına dürtsele veya yaqu itseler (6) nāfi' ola. Mücerrebdür. Eger na' nāyi döğüp ızıl üzümile biribirine (7) atup merhem gibi idüp hāyada olan şişe dürtsele (8) nāfi' ola ve ağırsın gidere. açan hāya şişmiş olsa 'ilācı (9) budur ki an alduralar. Gövde amarından ve eger beden gibi olursa (10) olursa bir iki kez an alduralar ve dağı baqla unın (11) sirke ile ve balile ve sā yağıla bişürüp bulamaç gibi alız ideler. (12) Ve günde iki kez yaqu gibi vuralar. Ve hem yil eyler ve ekşi nesnelere (13) yimeyeler ve dağı zeyt yağıyla unduz aşağın aynadup (14) ısıcaqla dürtsele şifā ola. Ve eger baqla bulunmasa kepekden (15) bulamaç ideler. uzla ve sā yağıyla üstine vursalar müfid ola. (16)

YİGİRMİDÖRDÜNCİBĀB:

Mağ' ad çıkmağa ve bevāsıra ve nevāsıra (17) müte' allıq olan emrāzuñ devāsındadır.

[77]

(1) Eger ceviz yaprağı şuyın sirke ile arışdurup mağ' adı çıkan kişinüñ (2) mağ' adına dürtsele mağ' adı yerine vara. Eger hunfesāyı ya' ni toñuzlan (3) urdunı zeytde bişürsele. Ta uvveti zeyle çıkar. Andan şoñra (4) dürtsele 'acā'ib fā'ide ide. Eger dā'im³² dürtsele hiç nesne (5) omayup gidere. Eger Bābunec yağın mağ' ada verem olsa (6) dürtsele

³² Bu kelimedede hemzenin gösterilmesi unutulmuştur.

nāfi' ola. Eger kiremüd yağın yūñile maḳ'ada dürtsele (7) maḳ'adda olan ufacuḳḳurdu kıra gidere. Eger sā yağın maḳ'adda (8) olan çıbana dürtsele nāfi' ola. Ḳavız yağı bevāsıra ve nevāsıra (9) fā'ide ider. Eger süd ile toḥmdan her gün iki direm balıla sengcebiz (10) idüp içsele maḳ'adda olan ḳurdu düşüre. Eger sumaq yaprağın (11) şuyıla bişürüp bevāsıra vursalar fā'ide ide. Ve hem paluḫ ağacı (12) kömürine ḳarışdurup vursalar yine fā'ide ide. Eger sisamı maḳ'ad (13) yaruğına ki aña şu'āk dirler, yaḳu itseler nāfi' ola. Eger (14) senderüsi tütsi itseler nevāsırı ḳurıda ve eger içsele (15) bevāsırı gidere. Eger 'aḳrebi dutsalar, şol gün kim aydan üç (16) veya dört gün ḳalmış ola bir ḳaba ḳoysalar üzerine zeyt (17) yağı ḳoysalar, ağzın bağlasalar ki ta zeytin ḳuvvetin ala. Eger (18) ol yağdan bevāsıra dürtsele ḳurdın düşüre. Eger şam saḳızın

[78]

(1) eridüp berāber bezir ḳatsalar şol sigil ki maḳ'adda çıḳmışdur, üzerine (2) vursalar hoş eyleye. Ammā gerekdür ki ol sigil düşünce vursalar. Eger (3) kendene maḳ'adda olan bevāsıra tütsi itseler gidere. Ve hem aşına ḳatup (4) yidürsele gidere. Eger kendeneyi gerdeme toḥmına ḳatup ḳaynadsalar bevāsırı gidere. (5) Eger günligi südile fetil idüp şol ḥabīs çıbanlar ki maḳ'adda (6) olur, ve bāḳī a'zālarda olur, fesādı dökmeden veya ğayrıdan (7) mezkūr fitili ki südile dürtülmüştür, maḳ'ada ḳoysalar emīn ola. (8) Menāfi': Bevāsır için mücerredür ki toñuz ödin alalar ve ḳurıdalar. (9) Ḥācet vaḳtinde ağzı şuyıla ısladalar panbuğ üzerine ḳoyalar, (10) andan maḳ'ad zaḫmeti yirine vuralar, nāfi' ola. Zaḫmetsüz gidere. (11) Menāfi': Bevāsır için ğāyet mücerredür ki yeñi kökin alalar, küllükde ḳurıdalar, (12) daḫı kükürdile tütsi eyleyeler. Ol zaḫmetlü kimesne tütünine otura, (13) 'aẓīm fā'ide ide. Taşrasına ve içerüsine. Menāfi': Bu otları bevāsırı olan (14) balıla yidürsele bevāsırını kese. Otlar budur: Ceviz ve ḳaranfil ve ḳaḳule (15) ve sü'd-i hindī ve darḳını ve emlec ve sünbül mücerredür. Menāfi': (16) Her kim keşüri üzümle ḳaynadup şuyın şāfi idüp içse bevāsırı (17) gidere. Ve muḫālif yili tenden gidere. İt boncuğı şovuḳdur, ḳurıdur.

[79]

(1) Eger anı bevāsırı olan kişiye içürsele fā'ide idüp ḳanın kese ve bevāsırı (2) hoş eyleye. Bādencān bevāsır ḥāşıl ider. Şovuḳ şu içmek aşḫāb-ı (3) bevasıra ziyāndur.

YİGİRMİBEŞİNCİBĀB:

‘Avrat oğlan (4) eylemesin ve eylememesin ve şarplanması ve hayız yürimesin ve rahim (5) renci illetlerinüñ devāsındadır. Keçi geyik boynuzın hāmile ‘avrat (6) boynına aşakosalar tiz ve āsān toğura. Eger tavşan māyesin (7) hātun kişiye şarābile içürseler yüklü ola. Eger tavşan erkek (8) olursa oğlan ola ve eger dişi olursa kız ola. Eger deve (9) incügin yumşak döğüp panbuğla hātun kişi ferecinde getürse (10) andan eriyle cimā‘ itse, yüklü ola. Eger çakmağtaşın oğlan (11) toğurmaz ‘avratuñ uyluğına bağlasalar filhāl toğura. Eger ‘avrat (12) bir kere toğursa artuğtoğurmasa birez yüzerlik toğmın bir büyük (13) çölmege kıoyalar, tokuz ve şuyıla kıaynadsalar ta rub‘ı (14) kıalınca andan her gün ol ‘avrat ol şudan üç güne dek (15) içse fā’ide ide. Fā’idesinüñ‘alāmeti ol ola ki ‘avrat yüzerlik (16) toğmın kıusa ve hayzın yüride. Ve hem hātun kişiler şuşam yağıyla (17) kıarışdurup fereclerinde getürseler yüklü olalar. Kıoruğ şarāb yüklü (18) hātunlara fā’ide ider. Ve mi‘delerin kıurı ider, oğlanı muhkem kıutar. Bunüñ

[80]

(1) evveli kıoruğşuyıdır ve ekşi alma şuyıdır. Eger ebemgümezinüñ yaprağın (2) kökle bişürseler, şuyın³³ südsüz ‘avrata içirseler südi çok (3) ola. Eger hātmenüñ lū‘ābın issişuyıla çıkarsalar oğlı olmayan (4) hātuna içirseler oğlanı ola. Belesenk ödin oğlan (5) toğurmakda zahmet çeken hātunuñ ferecine dürtsele fi’l-hāl toğura. (6) Mücerrebdür. Eger merzengüş yağın kim kıuvvet issidür issi eyler. Ve (7) rahmüñ ağzın açar ve hayzkanın yüridür ve oğlan yatağın (8) düşürür ve rahm ağrısın giderür. Ve şol ağrı kim anuñla hūnāğ(9) rahm hāşıl olmuşdur, giderir. Gül yağı rahm ağrısın sākin ider. (10) Şol vakit ki hūkne ideler. Eger hātun kişi kıurduñsağ (11) hāyasın döğüp zeyt yağı kıatup bir pāre yūñe baturup ferecinde (12) götüre cimā‘ hevesi ol hātundan gide. Eger ‘avrat oğlan (13) toğurmasa iki direm za‘ferān içürseler fi’l-hāl doğura. Ve hem oğlan (14) şañı düşmese bir göz kıaranı ‘avratuñ boynına asaşosalar (15) fi’l-hāl düşüre. Eger serhas-i rūmi dibin altı direm içinde oğlanı (16) olan ‘avrata içürseler oğlan düşe. Eger ılān kıavın oğlan (17) toğurmaz ‘avratuñ uyluğına bağlasalar fi’l-hāl vaż‘-ı haml ide, kıurtıla.

³³ Bu kelime suyun şeklinde harekelenmiştir.

[81]

(1) Şakāyık'ı-nnu' mān ki aña gelincük çiçeği dirler, hatun kişisi (2) anı ferecinde götürse hayzı yürüde ve südin artura. (3) Zeytun südin hatun kişi balıla içse oğlanı düşüre. (4) Kurt derisin oğlan düşüren hatunuñ boynına aşakosalar (5) ayruş oğlanı düşmeye. Eger maraş buberi hatun kişi cimā' dan (6) şoñra götürse yüklü olamiya. Eger yārpūzi içseler (7) hayzkanın yürüde. Ve hem oğlan yatağın düşüre ve hem ölmüş (8) oğlanı qarından düşüre. Eger fil dışından oğlan eylemez hatun (9) yidi güne degin her günde iki diremin içse bal şerbetiyle andan (10) halālī ile cimā' eylese fi'l-ḥāl yüklü ola. Ve hem zibilin hatun (11) kişi balıla götürse hiç yüklü olmaya. Eger lādeni tütsi itseler (12) oğlan şoñın düşüre. kabluğa ödin muma katup içinde (13) oğlanı olan 'avrata virseler içse ölmüş oğlanı düşüre. (14) Ḥacerü'n-nār ya' ni şumaқтаşı aristoḡālis ider. Her 'avratı ki (15) oğlan toğurmaқта zahmet çeke, eger bir pāre bize bağlayup (16) kendürine bağlaya zahmetsüz toğura. Eger kişnici kökiyle çıkarup (17) ol 'avrat ki oğlan toğurmaқта zahmet çeker, budına bağlasa āsān

[82]

(1) toğura mücerredür dimişler. Havāşş-ı Qurān kavluhu te' ālā:

“إِذْ قَالَتِ امْرَأَةُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي ۖ (٣٥)“

(2) Bu āyet Āl-i ' İmrān (3) sūresindedür:

“إِنَّ اللَّهَ يَرُزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ (٣٧)“³⁵

(4) varınca. Hekīm eydür: Her kim bu āyeti za' ferānla ve gül ile geyik (5) derisine yazup ḥāmīle 'avratuñşağ bazusına bağlasa ta toğınca (6) kendüsi ve oğlanı cemī' 'āfetden ḥalās bula. Ve daḡı her kim (7) mişk ve za' ferānla yazup tıfil oğlan boynına taḡsa ḥarz-ı ' aẓīm (8) olup nāfi' ola. Ve ağlaması ve iñlemesi ve ḡorḡusı ḡalmaya (9) ve azacuḡ süd ki anası

³⁴ Āli İmrān Suresi, 35. Ayetin bir bölümü verilmiştir. Meali: İmran'ın zevcesi şöyle demişti; Rab'bim! Karnımdakini azatlı bir kul olarak sırf sana adadım.

³⁵ Bu ayetin son bölümü verilmiştir. Āli İmrān Suresi, 37. Ayet, Meali: ... Zira Allah, dilediğine hesapsız rızık verir.

cibillinden emer, kifāyet idüp temām (10) ıgla ola. Ve hem yüzi hūb ve mübārek ola. Hekīm eydür: “Avrat (11) oğlanı güçle çoğursa bu āyeti sırcaya yazalar şuyın içeler

(12) āsān çoğura. Āyet budur: “بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الَّذِیْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ *سُبْحٰنَ اللّٰهِ” (13) (14) (15) ³⁶ *رب العرش العظيم * والحمد لله رب العالمين

“كَانَتْهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبُثُوا اِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ فَهَلْ يُهْلِكُ اِلَّا الْقَوْمَ الْفٰسِقُونَ”³⁷

(16) Ve dağı hekim eydür: “Nūh sūresin yazup nifās gören

[83]

(1) ‘Avratuñta‘āmına kıatsalar pāk ola. Ve dağı südden kesilmiş (2) oğlançuğ boynına aşsalar pāk ola, fā’ide ide. Ve dağı hekim (3) eydür: “Her kim bu āyeti yazup tolu kıaba kıabına ve ‘avratuñşag (4) bazusına bağlasalar oğlan çoğurmada ağrısı āsān ola. Āyet (5) budur:

“قُلْ مَنْ يَّرْزُقْكُمْ مِّنَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ”³⁸ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللّٰهُ فَقُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ

(6) (7) Bu hāşşa ağızdan (8) işidilür, mücerredür. ‘avrat oğlan çoğurma kıla zor bulinsa örümcegi (9) alalar, şag uyluğına yukaru yanına iç yanına bir bizile bağlayalar, (10) fi’l-hāl çoğura.

YİGİRMİALTINCIBĀB:

Beden süstliğinde (11) ve kııl bitmemesinde ve oğlançuğlarıñ içi zūrında ve iç geçmesiniñ (12) ‘illetleri devāsındadır. Eger çoruğı güllükde kıurıdup saħkı idüp (13) hamām içinde

³⁶ Ayetten önce takdis için dua edilmiştir.

³⁷ Ahkaf Suresi, 35. Ayetin sonu verilmiştir. Meali. Onlar hakkında acele etme, onlar vâdedildikleri azabı gördükleri gün sanki dünyada sadece gündüzün bir saati kadar kaldıklarını sanırlar. Bu, bir tebliğdir. Yoldan çıkmış topluluklardan başkası helâk edilir mi hiç!

³⁸ Yunus Suresi 31. Ayet, Meali: De ki: "Sizi gökten ve yerden kim rızıklandırıyor? Ya da işitme ve görme yetisi üzerinde kim mutlak hakimdir? Ölüden diriyi, diriden ölüyü kim çıkarıyor? İşleri kim yürütüyor?" "Allah" diyecekler. De ki: "O halde Allah'a karşı gelmekten sakınmayacak mısınız?"

ādamuñ bedenine dürtsele beden süstliğı gide. Ol (14) yıl içinde bedeni kavī ola. Eger yarasınuñkanın bālīg olmaduğ (15) oğlancuqlaruñkasuğına dürtsele kıl bitmeye. Eger merzengüş yağıñ (16) süst olmış bedene dürtsele gāyet fā'ide ide. Eger şumāķı oğlancuqlaruñ (17) ķarnına yaķu itseler ağırsın gidere. Eger balı acıbadāmıla

[84]

(1) ķarışdurup arpa unın ķatup şol gövdeye dürtsele ki derlemez (2) derleye. Eger 'ūd-ı şalīb oğlancuqlaruñ boynına aşakosalar (3) boncuğ gibi idüp şar'ayı gidere. Menāfi': Oğlancuqlaruñ zūr için (4) ki ķabz olur, yağısuz birinci birezķatıca bişürele. Evet (5) hemāñ şuyıla ola, andan yoğurdı çalkayup yağıñı çıkaralar. (6) Andan ol yoğurdı süzeler, şuyı gide. Andan ol yağısuz birincile (7) yidürele. İçi tura. Evet içinden giden ķoķarısa hiç dürtmeyeler. (8) Ve eger şoķıb geçürse tıtarlar, nāfi' ola.

YİGİRMİ YEDİNCİ BĀB: (9) Bögürle zaķmeti için ve guşsa zā'il olmaķ için ve şusalıķ (10) ķanmağıçun bunlaruñ devāsındadır. Eger ķoruğ şarābın içeler (11) şusalıģı gidere. Zira hāşiyet şarābındadır. Tabaşir 'atāşı (12) giderür. Topalağ böbrege fā'ide ider ve zeyreklik getirür.

YİGİRMİ SEKİZİNCİ BĀB: (13) Arķa ve bil ve diz ve sağıñ (14) zaķmetlerinüñ devāsındadır. Yüzerlik bil ve arķa ağırsın (15) giderür. Eger yarasayı bişürüp şuyın içsele bil ağırsın (16) gidere. Darçımı yilleri tağıdır. Eger ağı ağacınıñ çiçeğın (17) döğüp arķaya vursalar ağı şovuğdan olmış olsa giderür ve diz

[85]

(1) ağırsı ki şovuğdan olmışdur, aña dağı fā'ide ider. Eger turaķunı (2) yağıñ bil ağırsına dürteler fā'ide ide. Eger sināmekiyi (3) bişürüp şuyın içsele arķa ağırsın gidere. Eger şabuna berāber (4) ķına ķatsalar ve diz ağırsına dürtsele gidere. Ve dār-ı fūlfül(5) galiz yilleri taħlil ider. Taberi neftin ağı ve ķarası yili(6) sürer giderür. Her kim sekrāb yağıñ bil

ağrısına dürtse, eger (7) şovukdan olsa, giderür. Belesân yağı issidür ve yaşdur(8) ve laîfdür sevdâvî ve balgamı marâzlara azîm fâ'ide ider ve(9) bil ağrısı ki yilden ola, sürer ve yılleri taḥlîl ider giderür.(10) 'İlğın yimişi ki aña kermâzû dirler, şovukdur, kurudur, yıl ağrısı (11) ki issiden ola, bala katup yiyecek fâ'ide ider ve bağırsuqlardaki(12) yaş ola öñledür. Bil agrısıçun on direm defne ağacınıñ (13) yaprağın ve yüz direm zeytyağın alalar, bir çölmege koyalar (14) şol kadar kaynadalar ki yaprağın kuvveti yağa çıka. Andan soñra indürel.(15) Hâcet vaḳtinde öde karşı bil ağrısına dürteler, azîm fâ'ide ide. (16) Anîson mi' deden ve bağırsuqlardan yılleri sürer giderür. Şalgam neffâhdur, (17) yıl eyler. Bâdencân yıl eyler. Zencebîl yılleri taḥlîl ider. Kimyon

[86]

(1) Yılleri taḥlîl ider.

YİGİRMİ TOKUZUNCU. BÂB:

'Urḳ-ı nîsâ ve kötürüm (2) ve yan ve baş ve niḳrîs ve vec'-i mafâşıl ve dırnaḳ arıḳanmaḳ (3) marâzlarınuñ devâsındadır. Eger türmüsi ki delüce baḳladur, (4) unın sirkeye katup 'urḳ-ı nîsâ ağrısına dürtseler nâfi' ola. Eger (5) yüzerlik toḫmın bir bucuḳ mişḳâlin döğmeden bütünle ağzına koysa (6) şuyıla çalkasa, yudsa, 'urḳ-ı nîsâyı ve vec'-i mafâşılı (7) gidere. Ammâ on iki gün isti' mâl ide. Eger Ḥayyü'l-'alem (8) yaprağın döğüp niḳrîse vursalar gidere. Eger ḥardal döğüp (9) balıla yaḳu idüp 'urḳ-ı nîsâ üzerine vursalar gidere. Bettinûs (10) yağı vec'-i mafâşıla fâ'ide ider. Ve yanlar ağrısına nâfi' dür. (11) Eger zifte berâber mum kıatsalar dırnağa vursalar aḳlığın (12) gidere. Eger serv çozağın sirke ile katup bişürseler (13) dırnağında ağ olan kişinuñ dırnağına yaḳu itseler (14) ağın gidere. Eger şalgamı bişürseler ısıcaḳ idüp şuyın (15) niḳrîsi üzerine vursalar nâfi' ola. Ve hem dibin bişürüp (16) niḳrîse vursalar nâfi' ola. Ve diz ağrısına kelâm yaprağın ve kettântoḫmın

[87a]

(1) ikisin birle kaynadalar, yumşak olınca andan bir bize dürteler, yaḳu (2) ideler, nâfi' ola. Menâfi': Uşaq bendüñ kişiler ağrısına bunları (3) kaynadup şuyın içürseler fâ'ide ide. Menâfi': Tavşan boḳın (4) sigiller üzerine birkaç kez vursalar fâ'ide ide. Eger barmaḳ (5)

dırnağı kör olsa göden çekürgesi tutup barmağı içine (6) koyup şarsalar ol dırnağı giderür, yirine yiñi dırnağ (7) bitüre. Havâşş-ı Qurân-ı hakîm der: “Bu âyeti sahur vaqtinde (8) yazup şol kişinüñ yanı ağrısı, aña aşakosalar hoş (9) ola. Âyet budur:

“وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بَصُرًا فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمْسَسْكَ بَخِيرٌ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (١٧) وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ
وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ (١٨)(10)(11)”³⁹

OTUZUNCU BĀB:

(12) Isıtmaların envā‘ı ve ağır hastalık veremleri renciler devāsıdadur. (13) Eger bir ’ādama veremün çok vāqı‘ olsa mersin yaprağın (14) döğüp gövdesine saçsalar derlemesi (terlemesi demektir) sâkin ola. Eger bir kişinüñ (15) balgamı ısıtması olsa izzihîyri ki Mekke ayrığıdur döğüp (16) sirkencübîn katup içse fâ’ide ide. Ve sirkencübîn men‘-i sıtmaya nâfi‘dür.

[87b]

(1) Kıduz, ılan ve çıyan ve akreb ol eve girmeye. Eger demürçiler (2) demür şuvardığı şu soñra alup kıduz taladığı kişiye ki (3) şudan kırkar olsa uğurlayın içürseler halâş bula. Eger (4) kasniyi kıduz taladığı yire vursalar nâfi‘ ola. Ve hem ağulu (5) cānavarlara ısırdığı yire vursalar nâfi‘ ola. Ve hem ağulu (6) oğıla vurılan yire yaqu itseler nâfi‘ ola. Ve hem ‘akreb (7) şokduğı yire zeytle vursalar nâfi‘ ola. Ve hem kıduz taladığı (8) kişiye hantarun kırışdurup içseler fâ’ide ide. Eger hayyü’l-‘alem (9) yaprağın döğüp bu şokduğı yire vursalar fâ’ide ide. (10) Eger hatmenün tohmın zeyt yağıyla kırışdurup ve sirke katup (11) ağulu cānavarlar şokduğı yire vursalar nâfi‘ ola. Eger ağı (12) ağacınun çiçegin kırnadup şuyın alup eve saçsalar (13) buragide, kırıla. Eger kırduñzibilin bir yirde tütsi (14) itseler sıçanlar anda cem‘ ola. Eger ılan kavın evde (15) tütsi itseler ılanlar ol evden kırça. Eger iki direm içseler (16) bu şokan kişiye nâfi‘ ola. Ve hem çörek otın tütsi itseler (17) ısırcı cānavarlar kırça. Ve hem döğüp hergün kıduz talayan kişi içse

³⁹ En’am Suresi 17, 18. Ayet, Meali: Eger Allah seni bir zarara uğrattırsa, onu kendisinden başka giderecek yoktur. Ve eğer sana bir hayır verirse, (bunu da geri alacak yoktur). Şüphesiz O herşeye kadirdir. (18) O, kullarının üstünde her türlü tasarrufa sahiptir. O, hüküm ve hikmet sahibidir, herşeyden haberdardır.

[88]

(1) nāfi' ola. Eger siñirlüce yaprağın kuduz tılayana tuzıla vursalar (2) nāfi' ola. Varşama aru şoğduğına nāfi' dür. Buğdayı çeyneyüp (3) açla kuduz tıladığı yire vursalar mazarratın gidere. Nev' -i āḥar, (4) kuduz tıladığına mücerrebdür. Bu tılsım eşek derisine ki tāze ola yazup (5) boynına dağalar, ğayrı tınlar giyindüreler. Tıladığı vaqıt giydüğü tını (6) giydüreler, eger zārūret olup ğayrı tın yunmasa ol tını birçaç (7) kerre yuyalar, giydüreler. Tılsım budur: ... (8) ...⁴⁰ Bu tılsım üç

(9) kez şırağün yağı üzerine oқыıyalar, ol kimsenüñ gövdesine tamām (10) dürteler. Süre'-ittahrīm. Hekīm eydür: "Bu sözi ilan şoğan kişiye (11) oқыsalar ḥalāş bula. Süre-i Qāri' a, hekīm eydür: "Her kimüñ ki (12) rūzı tār olsa bu süre oқыsa ravzı çok ola. Hekīm eydür: (13) "Her kimüñ evinde ḥaşerāt olsa, mazarratın itse, bu süreyi (14) bizligin içine yaza ve kuyu şuyıyla yuya ve evine şaça, (15) ḥaşerāt az ola ve şerrinden emīn ola.

OTUZ TOKUZUNCIBĀB:

(16) Kutluca ve tār' ūn ve geyündürme ve kabarcuqlar ve fālic ve laḳavā

[89]

(1) Ve ümm'ü-sssıbyān ki oğlancuqlarda olur ve yabana çok varmağüñ (2) devāsındadır. Eger bir kişinüñ dā'im gövdesinde kabarcuqlar olsa (3) bir pāre pula dökdürse ayruq çıkmaz ola. Eger zedunç(4) bir pāre evde aşāşosalar ol eve tār' ūn giremeye. Eger fil (5) söküğün oğlan boynına aşşalar vebā şerrinden emīn ola. (6) Nev' -i āḥar: Her kişi ki vebā vaqtinde bu du'āyı yazup (7) ḳapularda yapışdura ol 'āfetden emīn ola. Yazacaḳ bu: (8) ...⁴¹ Nev' -i āḥar: (9) Her kim bu şekil yazup vebā çıkarana bal güllāb birle ezüp içireler, (10) şifā bula. Ve cem' i-i zārarı olana yazup içire, nāfi' ola; mücerrebdür. (11) Yazacaḳ budur:

⁴⁰ Burada tılsım yazılıdır.

⁴¹ Burada tılsım yazılıdır.

“وَنَزَّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ” 42

“قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ” 43

(12) Zedünç ki aña (13) çıyan otu (14) dirler, meşhurdur. (15) Geçen otdan ev (16) içine aşakosalar (17) ol evde vebā (18) olmaya. Tecribe olunmuşdur. Ve andan bir pāre hāmile ‘avrat boynına daqsalar (19) ol ‘avrat oğlanı bırakmaz ola ve āsān toğura. Ve her kim

[90]

(1) başında getüre, belki yimekten kırtıla ve yaramaz düşlerden emīn ola. (2) Ve bir direm andan yiseler göñli feraḥ ide ve şovukdan olan yürek (3) oynamasın gidere. Ve ‘aḳreb ve ?????şoḳduğına fā’ide ide. Ve hem (4) incir birle yaḳu ideler ve şovuk yılleri tenden taḥlīl ider. Şan’at (5) budur ki süd birle ḳaynadalar, her şabāḥ açla üç ḳaşuḳ içeler, (6) ol zaḥmetden ḥalāş bula. Ve ḳalaca ve laḳavāya aẓīm fā’ide ider. (7) Ve bögrekdeki ve ḳavukdağı taşı pāre pāre ider ve endāmlar süstiliğın (8) zā’il ider. Ve her kim bu du‘āyı yazdura-getüre vebā şerrinden emīn (9) ola. Du‘ā budur: Bismillahirrahmānirrahīm ...⁴⁴
Ya erhamerrahīmīn

[91]

(1) ...⁴⁵ (15) Ḳutluca için üç pāre (16) kağıda yazup bal birle ḳutluca üzerine yapışdura,birezṭura,

[92]

(1) anı gidere. Birin daḥı vura. ‘Aled-devā’ bu resme ide. Ḳutlucayı (2) zā’il idüp sündüre, ḳatī mücerredür. Ol yazacaḳ budur (3) (4) ...⁴⁶Nev’-i āḥar, (5) ḳutluca için büyük engerek ılanuñ ödin ḳurıdalar ve ḳatī (6) ki ḳutluca belüre, bir pārecuḳ ezüp üzerine dürteler, nāfi’ ola. (7) Nev’-i āḥar. Lām’ü-şşıbyān mücerredür, kerrātla tecribe olmuşdur. (8) Bir kız ile anası ikisi bir pāre panbuğı iplik eyleyeler, bükeler, kırḳ (9) bir kere “ḳul uḥıye” sūresin oḳıyalar, her oḳıduḳca ol iplige (10) bir düğün düğeler. Ta kırḳ bir düğün

⁴² İsrā Suresi 82. Ayet, Meali: Kur’ân’dan indirdiğimiz şeyler, mü’minler için şifadır ve rahmettir.

⁴³ Bu metin yukarıdan aşağıya yazılmıştır. Yunus Suresi 58. Ayet, Meali: De ki: “Ancak Allah’ın lütuf ve rahmetiyle, yalnız bunlarla sevininler. Bu, onların toplayıp durduklarından daha hayırlıdır.”

⁴⁴ Burada tılsım yazılıdır.

⁴⁵ Burada tılsım yazılıdır.

⁴⁶ Burada tılsım yazılıdır.

ola, andan sonra oğlancuklar (11) boynına bağlayalar, Allah fazlıyla ol zahmetden emîn ola. Nev^ç-i āhar, (12) cündüberdenhār ki kuzdur taşığıdır. Yumşak dögeler, bādām yağı (13) birle ezeler ve burnuñ iç yanına dürteler, ümm'ü-şşibyān zā'il ola. (14) Tā'ün için mühr-i nübüvvet ki peygāmbere hāzretinüñ mübārek (15) arkasında idi, her dürlü derde devā ve her dürlü rence şifādur. (16) Anı yazup mevzı^ç-ı veceāa (ağrıyan yere) koyalar, şifā ola. Ve ol oldığı (17) eve tā'ün girmeye, mücerredür. Ve hem katıhastaya mişkile ve za^ç ferānla

[93]

(1) bir çini üsküreye veya çanağa yazup içürseler, elbette şifā bula. (2) Bu rivāyet Burhāneddīn-i Fārīyānīdendir. Mücerredür. (3) ...⁴⁷Havvāş-ı tā'ün zemānında (4) herkim bu muşhayı yazup kuyuya yapışdura, Hāq Te'ālā ol kişiye (5) cemā'atile tā'undan saklaya. Yazacak budur: Bismillah (6) ... Bismillahi'l-azimüşşān el-ķaviyyü'l-burhān, eş-şedīdü's-sultān, mā-şāallah kāne, külle (7) yevmin hüve fī şe'n. E'üzübi'llahimine'ş-şeytāni'r-(8) racīm Allahümme innī es'elüke ve e'uzubike mine't-tā'ne't-tu'yan. (9) Ve mevtü'l fec'ā ve hücumu'l-veba ve su'il-ķazā ve'l-belā ve(10) _____ Rabbi ekşif 'anne'l-azābe. İnnā mü'minün. Rabbenā (11) ısrıf 'annā' azābe cehennem... .

“قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَعْفُفْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ”⁴⁸(12)

“وصلی الله علی سیدنا محمد اله اجمعین * حسبنا الله ونعم الوکیل نعم المولا ونعم النصیر”⁴⁹(13)

(14) (15) (16) (17) ...⁵⁰

[94]

(1) ...**KIRKINCI BĀB:**

(2) Oñulmaz ve giç oñulur uyuzlar ki başda olur ve çıbanlar (3) ki topuğda ve incikde ve gövdede olur, anuñ devāsındadır. (4) Eger mersini şarābıla bişürseler topuğda olan çıbana

⁴⁷ Burada tılsım yazılıdır.

⁴⁸ A'raf Suresi 23. Ayet, Meali: İkişi şöyle dedi: “Rabbimiz, biz nefslerimize zulmettik, şâyet Sen bize mağfiret ve rahmet etmezsen, biz mutlaka hüsrana uğrayanlardan oluruz.”

⁴⁹ Salavat ve dua.

⁵⁰ Burada tılsım yazılıdır.

yaķu (5) itseler, nāfi‘ ola. Eger buķūrimeryemin yemek dibin uşak çıbana (6) sūrseler gidere. Ve hem balı sirkeye atup yūzinde ıgıdı olan (7) kişinūñ yūzine dūrtseler gidere. Bir kişinūñ çıbanı olsa baķlayı (8) bişürüp yidūrseler fā’ide ide. Ve hem gūnligi uru gūlile (9) ve yumurda ağıyla arışdurup ulağ ardındağı çıbana vursalar (10) gidere. Eger kerdene toķmın şuyıla ve tuzla yaķu idüp (11) deşilmiş çıban ūzerine vursalar ağızın aa ve içindeki (12) aķıta. Eger zifte bal atup cerāhate ve ıbanlara vursalar ģal (13) ide. Ve hem sirke ile bişürüp çatı çıbana vursalar yumuşada. Eger (14) bōğūrtlen yaprağın dōgūp başında olan ıbanlara vursalar gidere. (15) Nev’-i āķar, uyuz iūn gāyet mūcerrebdūr. Acı sā yağıla (16) bezir dişi zifti ve birez daķı şāb ve birez daķı yumşak (17) dōgūlmış tuzla ve birez ocaķķurumı ve birez sergūl dibi

[95]

(1) dōgūlmış ola. Bularuñ mecmū‘ ın arışdurup ocaķ ūzerine (2) oyalar. Birez daķı arışduralar, ta ki merhem gibi ola. Andan (3) şoñra başı gāyetde tırāş itdūreler. Biribiri ‘aķabince dūrteler (4) ta gidince, gāyet mūcerrebdūr. Bir kişinūñ başı kel olsa (5) ōnlenemese, bundan artuķ aña çāre yokdur ki zifti ve alemi (6) jengāri, evet zengār ziftiden az ola ve uz (7) içi ziftiyle berāber ola ve acı sā yağı bu mecmū‘ ın (8) cem‘ idüp biribirine ģalať ide. (9) Andan başın tırāş itdūre, (10) andan başa dūrteler, (11) daķı ģamāma vereler (12) ve ģamāmdan ıķacaķ (13) şām abın yumşak (14) dōgūp ūstine (15) ekeler, gāyet (16) mūcerrebdūr.

SONUÇ

Bu çalışmamızın sonucunda aşağıdaki çıkarımlar ve sonuçlar elde edilmiştir:

1. Bu çalışmanın konusunu teşkil eden “Kitab-ı Mücerrebât” adlı eserin yazarının yaşadığı dönem itibarıyla oldukça yetkin sayılabilecek bir tıp bilgisine sahip olduğu anlaşılmaktadır.
2. İnsanoğlunun nefes almaya başladığı ilk günden itibaren hayatında yer bulan tıp ve buna bağlı olarak yazılan eserler bizim medeniyet tarihimizde mücerrebât ismiyle ayrı bir tür olarak yerini almıştır. İşte bu eser de anlatımında kullanılan ibareler, üslubu, kitabın tertibi, içeriği, anlatış yöntemi, o dönemin halk tıbbı literatürüne ait terimleri kullanması ve betimleyici terimleriyle bu geleneğin olgun bir örneğini teşkil etmektedir.
3. Tarihi kaynaklarda ön plana çıkan mutasavvıflar, ilgi ve etkinlik alanlarını sadece tekke gibi dar bir mekana hapsedmemişler; “Halka hizmet Hakk’a hizmet.” düsturu gereği halkın farklı alanlarındaki sorunlarıyla da ilgilenip bunlara çözüm yolları bulmanın gayreti içerisinde olmuşlardır.
4. Türkçenin tarihi dönemlerine ait tıp eserleri dil araştırmacılarının yanı sıra tıp, tarih, tasavvuf vb. gibi alanlarda çalışmak isteyen ilim erbabına sayısız imkan sunan bir hazine mahiyetinde olsa da bu eserlerle ilgili olarak yeteri sayıda ve nitelikte çalışma yapılmamıştır. Bu eser, 15 yüzyıldaki halk tıbbının bulunduğu seviyeyi tespit etmek ve o dönemde mevcut olan tıp bilgisini gün yüzüne çıkarmak isteyen araştırmacılara çalışma sahası açabilecek bir genişliğe ve yetkinliğe sahiptir.
5. Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılan tıbbî eserlerin dil müktesabatını ortaya koyacak, çalışma yapan araştırmacıların dönemin dilini ve dilin o dönemdeki tarihî seyrini tespit etmesine yardımcı olacak derli toplu, bütüncül ve yetkin sözlük çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Böyle bir sözlük çalışması yapmak isteyenlerin bu eserde sayısız tıp terimini, bunların betimleyici tanımlarını, yani halk dilindeki karşılıklarını bulmaları mümkündür.

6. Günümüz doktor-hasta ilişkilerinde sorun teşkil eden tıp terimlerinin yabancı kökenli olması veya anlaşılabilmesi eski zamanlarda da vardı. Fakat bu problemi aşma noktasında mücerrebâtlarda betimleyici terimlerle yani halkın seviyesinin üstündeki bir terimin hemen ardından onun halk dilindeki karşılığının verilmesi yoluyla bir çözüm yolu bulunmuştur. Günümüzde tıp alanındaki ifadelerineTürkçe karşılıklar bulmak isteyen uzmanlara bu eserdeki betimleyici terimler önemli ilhamlar sunmaktadır.
7. Osmanlı medeniyetinin en mübariz özelliklerinden birisi olan kütüphanecilik ve arşivcilik, etkisini tıp alanındaki eserlerde de göstermiş ve bu eserler günümüze kadar ulaşmıştır. Orijinal nüshası Konya Mevlana Kütüphanesi'nde bulunan bu kitabın da titizlikle korunduğu ve günümüz okurlarına ulaştırıldığı gözlemlenmiştir.
8. Müstensihin kitap kapağının iç kısmında iddia ettiğinin haricinde Kitab-ı Mücerrebât'ın Akşeyh lakaplı Akşemseddin b. Mehmed b. Hamza'ya ait olduğunu gösteren herhangi bir beyan veya referansa rastlamadık. Bu konuda Akşemseddin'in bütün eserlerinin incelenmesiyle daha net bir kanaate varılabilir.
9. Kitab-ı Mücerrebât tam bir pratik tedavi rehberi olma özelliğini gösterirken Akşemseddin'in tıbbî eseri olan Maddetü'l Hayat, teorik bilgiler de barındırmaktadır. Örneğin, yazar orada anâsır-ı erbaâ ve insan anatomisi hakkında klasik tıbbi bilgiler de vermiştir.
10. Maddetü'l Hayat ile Kitab-ı Mücerrebât'ı karşılaştırdığımızda her iki eserde de ikili yazımlar bulunsada pek fazla olmadıkları görmekteyiz. Eserler yazım, ses ve yapı bilgisi açısından karşılaştırıldığında EAT dönemine uygunluk görülmektedir. Her iki eser bu yönlerden büyük oranda benzerlik göstermektedir. Bu verilerden hareketle metinlerin istinsah tarihlerinin yakın olduğu söylenebilir. Her iki eserde halk arasında yaygın olarak görülen hastalıklara sunulan alternatif tıp yöntemlerini içermektedir. Bu yönüyle sade bir dil kullanılmış ve betimleyici tanımlamalar yapılmıştır. Bu iki eser incelendiğinde, bunların EAT dönemi dil özelliklerini taşıdığı görülmektedir, ancak istinsah tarihleri açısından öncelik sonralık için yeterli veri bulunmamaktadır.
11. Bu eserde olduğu gibi edebiyatın tarihi sürecine de bakıldığında iletinin doğrudan halka ulaşmasını isteyen nesir türlerinde muhatabının seviyesi gözetilerek sade, anlaşılır, yalın bir dil kullanılmış; kelimelerin farklı mahallî kullanımlarına da yer

verilmiştir. Bu da gerek eczacılık ve tıp tarihi gerekse dil araştırmacıları için hastalık, ilaç, şifalı otlar gibi pek çok başlıkta önemli bir hazine sunmuştur.

12. Günümüz Türk Dili'nin tarihî alt yapısının hazırlanmasında çok önemli bir konuma sahip olan Eski Anadolu Türkçesi'nin çözümlenmesinde -Osmanlı alfabesinin Türkçe sesleri tam anlamıyla yansıtmadığı da göz önüne alınırsa- o döneme ait harekeli metinler oldukça işlevseldir. Kitab-ı Mücerrebât gibi kolay okunmayı ve anlaşılmayı esas alan harekeli bu metinlerde, özellikle kelimelerin tarihî gelişimini ve farklı yazılımlarını rahatlıkla görebilmekteyiz.
13. Türk medeniyet tarihi araştırıldığında Mücerrebât gibi halka fayda esasını amaçlayan tıp eserlerinde şifalı bitkiler, macunlar, karışımlar, tedavi yöntemleri gibi zengin bir birikimin olduğu görülmektedir. Botanikçilerden attarlara, eczacılardan peyzajcılara kadar pek çok meslek alanını ilgilendiren bu hazine, işte bu tarz yazma eserlerde keşfedilmeyi beklemektedir.
14. Metnimizde madde başı 11 bin, alt madde olarak ise 3600 kelime yer almaktadır.
15. Yerleşmiş bir imlâsı olmayan Eski Anadolu Türkçesi'nde, ikili yazımlar (*birkaç* برقاچ 22/12, *birkaç* برقاچ 87a/4), ünlülerin bazen hareke ile bazen harf ile gösterilmesi (*kurudub* قور دُوب 71/4, *kurtsalar* قور تسلر 41/8), ünlülerin üzerindeki uzunlukların Arapça ve Farsçada olduğu gibi Türkçe kelimelerde de gösterilmesi (*yılân* پلان 7/11) gibi yazım özellikleri vardır. Bu yazım özelliklerinin metnimizde de yer aldığı görülmüştür.
16. Yazım özellikleri yönünden metin, genel bir tutarlılığa sahiptir. Türkçe kelimelerde tercih edilen yazım şekli, metnin genelinde uygulanmıştır. Yabancı kelimeler ise orijinal yazımlarına uygundur.
17. Türkçenin temel ses uyumu olan ve Türkçenin tüm dönemlerinde etkin olarak kullanılan kalınlık-incelik uyumu, metnimizdeki Türkçe sözcüklerde de sağlamdır. (*içse* 68/3, *kılmaya* 82/8)
18. Eski Anadolu Türkçesi'nde olduğu gibi metnimizde de düzlük-yuvarlaklık uyumu düzenli değildir. (*susuzluk* 5/15, *çıkdığına* 69/1) Bu dönemdeki yuvarlaklaşmanın etkisi metnimizde de kendini göstermektedir. (*sancu* 55/13, *kendü* 73/7)
19. Günümüz gramerinde yer alan sedalılaşıma metnimizde yer almaktadır (*ağacı* 47/7, *eridüp* 78/1) ancak metnimizde sedasızlaşma kuralına aykırılık daha fazla öne çıkmaktadır. (*yürekde* 55/8, *otdur* 9/3)

20. Sızıcılışma (*çanağ* 32/10), göçüşme (*armud>amrud* 21/7), ikizleşme (*ıssırğan* 44/7) gibi ses olaylarının örneklerine metnimizde az da olsa rastlanmaktadır.
21. İsimlere getirilen çokluk (*çıbanlar* 78/5), iyelik (*agrısı* 85/1), ilgi (*eşegün* 23/7), eşitlik (*kaşıca* 84/4), vasıta (*şuyuyla* 13/2), hâl ekleri (*kiremüdi* 23/2, *tuza* 19/6) ile fiillere getirilen kip ekleri (*bildi* 1/6, *dimişler* 82/1, *arturur* 43/12, *içeler* 66/12, *çıkarsalar* 80/3) günümüz ile küçük farklılıklar gösterse de genel olarak uyum göstermektedir.
22. 3. şahıs iyelik ekinden sonra +(n)I şekliyle birlikte -n şekli de kullanılmıştır. (*otın* 34/10, *yemişini* 70/15)
23. Metnimizde yer alan bildirme kipleri incelenmiştir. Gelecek zaman ve şimdiki zaman ekleri metnimizde kullanılmamıştır. Görülen Geçmiş Zaman: -dI/-dU; Öğrenilen Geçmiş Zaman: -mİş; Geniş Zaman: -r/-(U)r/-(A)r şeklindedir.
24. Fiillerde Birleşik Kipli Çekim: Metnimizde sadece şart birleşik zamana rastlanmıştır. *işidürse* 32/11, *oldıysa* 54/7
25. *Metinde* gelecek zaman ve şimdiki zaman ve gereklilik kip ekleri kullanılmamıştır. Gereklilik kipinin anlamı birkaç yerde gerek kelimesiyle karşılanmıştır. (*hazer gerek* 25/6, *oğınmak gerek* 37/6)
- Şahıs Ekleri:
- a- Birinci Tip Şahıs Ekleri: Zamir kökenli olan bu şahıs ekleri, şart, emir ve görülen geçmiş zaman dışındaki çekimlerde kullanılır. Metnimizde 3. kişi eki dışındaki eklerle rastlanmamıştır.
- b- İkinci Tip Şahıs Ekleri:
İyelik kökenli olan bu ekler görülen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılır. Metnimizde 3. kişi dışındakiler seyrek kullanılmıştır. Teklik 1. kişi ile çokluk 2. kişi birkaç yerde görülürken diğer şahıslar metnimizde kullanılmamıştır.
- c- Üçüncü Tip Şahıs Ekleri: Bu ekler emir kipinde kullanılan eklerdir. Metnimizde teklik 2 ve 3. kişi ekleri sınırlı sayıda yer almaktadır.
26. Birleşik Fiiller:
- a- İsimlere getirilen yardımcı fiillerle yapılan birleşik fiillerdir. it-, eyle-, ol-, kıl- yardımcı fiilleri metnimizde yoğun olarak geçmektedir.
- b- it-, eyle-, ol-, kıl- yardımcı fiilleriyle oluşturulan birleşik fiillerin dışında da kullanımlar vardır.

c- Metnimizde, tasviri fiil, fiil+fiil şeklinde oluşturulan birleşik fiillerin pek fazla örneği yoktur.

27. Fiilimsiler:

İsim-fiiller: -mA, mAk isim-fiilleri kullanılmıştır.

Sıfat-fiiller: -An, -mAz, -Er, -dUK, AcAK, -miş sıfat-fiil ekleri kullanılmıştır.

Zarf-fiiler: -dükce, -IncA, -IcAK, -ken, -Up, -madın, -U zarf-fiil ekleri kullanılmıştır.

28. Tıp metnimizde zamire fazla yer verilmemiştir. Kullanılan zamirler de çoğunlukla işaret zamirleridir. (*bu 12/6, anları 21/14, kimse 63/8*)

29. Metnimiz zarf kullanımını açısından oldukça zengindir. Metnimizde soru ve yer-yön zarflarına rastlanmamıştır. (*imdi 8/9, eyü hażm ider. 53/6, gāyet ağrıyan 16/2*)

30. Metin sıfatlar açısından da zengindir. Soru sıfatı bir kere geçmiş, üleştirme sıfatına ise rastlanmamıştır. (*yaş nesnelere 46/14, şol çıbana 76/3, üç gice 57/13, her şabāh 12/3 , ne renci varsa 57/1*)

31. Bağlama edatları metinde sık kullanılmıştır ancak bunlar çeşitlilik açısından zengin değildir. “*ve, eğer, hem, dahi, veya, yani*” en sık kullanılan bağlaçlardır.

32. Metnimizdeki son çekim edatları sık kullanılmamasına rağmen çeşitlilik vardır. “*gibi, ile, için, üzere, karşı, dek, değin, birle kadar*”

33. Metnimiz zamir, sıfat, zarf ve edat türlerinde Eski Anadolu Türkçesi’ne uyum göstermektedir.

34. Türk dili, bilim dili olmayı hak edecek bir canlılıkta ve zenginliktedir. Özellikle Eski Anadolu Türkçesi metinlerini günümüz bilim insanının istifadesine sunma hususunda dil araştırmacılarına mühim bir sorumluluk düşmektedir. Bu eser; tarihî gelişimini tamamlamamış pek çok kelimenin o dönemdeki durumunu, günümüzde sadece bazı ağızlarda kullanılan kelimelerin tarihî seyrini ve Eski Anadolu Türkçesindeki dil varlığını günümüz araştırmacılarının istifadesine sunmaktadır.

KAYNAKLAR

Aktürk, Ekin:**Maddetü'l Hayat**, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniv., Çanakkale 2012.

Alparslan, Cevat:**Akşemseddin Hazretleri Hayatı, Eserleri, Şiileri ve Bolu Erenleri**; Bolu Kalkınma ve Tanıtma Vakfı, Ankara 1998.

Ayverdi, İlhan:**Misalli Büyük Türkçe Sözlük**, (redaksiyon: Ahmet Topaloğlu), Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2005.

Baltacı, Cahid: “Akşemseddin ve Yetiştirdiği İlim Çevresi,” Akşemseddin Sempozyumu 25-27 Mayıs 1988, Bolu 1989.

Banarlı, Nihat Sami:**Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, C II, MEB Basımevi, İstanbul 1983

Batmaz, Macidegül:“Eski Uygur Türkçesinde Tıp Terimleri”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.

Bayat, Ali Haydar:**Tıp Tarihi**, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği, İstanbul 2010.

Bayrak, Özlem:“Tarihî Türk Lehçelerinde Bitki İsimleri”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 2005.

Canpolat, Mustafa: “XIV. Asırda Yazılmış Değerli Bir Tıp Eseri Edviye-i Müfrede”, **Türkoloji Dergisi**, C 5, Ankara 1973.

Çelik, Metin:**Her yönüyle Akşemseddin Hazretleri**, İstanbul 2011.

Develioğlu, Ferit:**Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Doğu Matbaası, Ankara 1962.

Doğan, Ahmet Turan:“Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Bir Tıp Metni, Kitâbu Tıbbü'l-Hikmet”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C7, Sayı: 29.

Erdağı,Binnur Doğuer:“Halk Dilini Yansıtması Açısından Edebiyat Dışı Metinler”,**Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C 32, Ankara, Haziran 2015.

Erdağı,Binnur:“Anadolu'da Yazılmış İlk Türkçe Tıp Kitabı, Tuhfe-i Mübâriz (İnceleme-Metin -Sözlük)", Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Türkbilig 2001/2.

Ergin,Muharrem:**Türk Dil Bilgisi**, 19. bs., Bayrak Yayınları, İstanbul 1992.

Gölcük,Şerafeddin: “Akşemseddin”, **Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, sayı:7, Konya 1997.

Gözlü,Emel Kaya: “Betimleyici Tıp Terimi Kavramı ve Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Tıp Metinlerindeki Betimleyici Terimler”, **TÜBAR-XXXI-/2012-Bahar**.

Güven,Meriç:“Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Tıp Yazmalarındaki Türkçe Organ Adları Üzerine Bir İnceleme”,**TÜBAR-XXVI-/2009-Güz/Uşak**.

Kanar,Mehmet:**Türkçe-Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Say Yayınları, İstanbul 2010.

Karaca, Murat:Akşemseddin, Şemseddin Mehmed, www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com, (Çevirimiçi) 17 Şubat 2017.

Kirişçiöğlü,Fatih:“Eski Anadolu Türkçesinde Tıp Terimleri”, Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale 2006.

Koç,İbrahim:**İstanbul'un Manevi Fatihi Akşemseddin**, Elest Yayınları, İstanbul, 2007.

Korkmaz,Zeynep:“Eski Anadolu Türkçesi Üzerindeki Çalışmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar”, Osmanlı ve Osmanlı Öncesi Araştırmaları Semineri Bildirisi (24-26 Eylül 1974), Napoli 1974.

Korkmaz, Zeynep: "Eski Anadolu Türkçesi'nde Asli Ünlü Uzunlukları", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, XXV/3-4 (1968).

Köprülü, Mehmet Fuat- Uzun,Mustafa: “Akşemseddin”, TDV İA, C 2, İstanbul 1989.

Kuran-ı Kerim ve Meali: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.

Önler,Zafer:**Celalüddin Hızır (Hacı Paşa), Müntahab-ı Şifa, Giriş- Metin**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1990.

Önler,Zafer:“Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yazılmış İki Tıp Kitabında Yer Alan Sağlık Bilgisi Terimleri”, **TDAY**, 1985.

Özkan,Mustafa, **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, 2. bs., Filiz Kitabevi, İstanbul 2000.

Özlu,Zeynel: “Tezkereler Işığında Göynük’te Aile”, **Akademik Araştırmalar Dergisi**, yıl: 2006, sayı:29.

Süveren,Kenan:“İbni Sina'nın Akrabadin Eseri ile Şerefeddin Sabuncuoğlu'nun Akrabadin Eserinin Tıp ve Bilim Tarihi Açısından Karşılaştırılması”, Doktora Tezi, Ankara 1991.

Türk Dil Kurumu:**13. Yüzyıldan beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanımlarıyla Tarama Sözlüğü**, 8 Cilt, TDK Yayınları, Ankara 1963-77.

Türkmen,Seyfullah:“Eski Anadolu Türkçesinde Tıp Terimleri”, Doktora Tezi, Kırıkkale 2006.

Ünver,İsmail:“Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, (Çevirimiçi)
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/12/850/10771>, 18 Ocak 2017.

Ünver,Süheyl:**Fatih Külliyesi ve Zamanı İlim Hayatı**, İstanbul 1984.

Yakıt,İsmail:“Akşemseddin’in Eserlerinin İstanbul Kütüphanelerindeki Yazma Nüshaları Üzerine Bir İnceleme”, Akşemseddin Sempozyumu Bildirileri, Akşemseddin Hazretleri Vakfı Yayınları, İstanbul 1989.

Yurt,Ali İhsan:**Akşemseddin Hayatı-Eserleri**, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, no. 74, İstanbul 1994.

GRAMATİKAL DİZİN

A

a

a.+nda 87b/14
a.+ndan 13/10, 15/8, 16/7, 20/5, 22/6,
23/2, 23/3, 23/4, 27/11, 28/10, 30/9,
31/6, 37/10, 37/8, 45/8, 54/9, 57/6,
62/3, 70/1, 70/12, 70/2, 71/7, 72/14,
72/2, 77/3, 78/10, 79/10, 79/14,
81/9, 84/5, 84/6, 84/6, 85/14, 87a/1,
89/15, 90/2, 92/10, 95/10, 95/2,
95/9
a.+nı 12/12, 15/7, 33/9, 61/15, 79/1,
8/12, 81/2, 92/1, 92/16, 33/11, 60/9,
9/3
a.+nları 21/14, 26/7, 40/2
a.+nlarıñ 8/5
a.+nuñ 1/9, 3/5, 34/11, 41/12, 45/6,
47/9, 61/12, 61/13, 7/1, 9/14, 94/3,
44/8
a.+nuñla 21/4, 80/8
a.+ña 10/12, 15/6, 21/6, 3/2, 40/13,
41/2, 42/9, 56/11, 58/12, 58/15,
75/10, 76/3, 77/13, 81/1, 85/1,
85/10, 87a/8, 89/14, 95/5, 57/5, 9/7
a.+ñdan 61/13
a.+ñuñ 75/10
ana
a.+dan 12/10
a.+sı 82/9, 92/8
a.+sın 41/6
‘acā’ib
‘a. 45/14, 77/4
acı
a. 24/7, 94/15
a.+sā 95/7
acı-
a.-sa 74/8
acıbādām
a. 17/15, 19/11, 29/2, 38/5, 48/9, 63/7
a.+ıla 83/17
aç
a.+la 88/3, 90/5, 12/3, 12/8, 16/15,
46/12, 64/3
aç-
a.-a 31/9, 46/5, 72/11, 94/11
a.-ar 31/12, 67/7, 80/7
açıl-

a.-a 73/15, 74/3, 74/9, 73/4

adam

a. 39/3, 41/14, 42/7, 83/13, 59/15
a+e 87a/13
ā.+üñ 31/11, , 7/1, 58/2
‘adem
‘a.+den 1/3
ad
a.lu 6/15
’āfet
’ā.+den 82/6, 89/7
aḥlāt
a.+uñ 55/10
aḥṣām
a. 37/4
aftimūn
a. 66/13, 66/16
afyon
a.+ı 29/13
agaç
a.+ı 47/7, 58/12, 38/5, 34/10
a.+ında 33/9
agrı
a.+sıçun 85/12
ahlat
a.+ıñ 67/6
āḥir
ā. 65/5
ā.+idür 51/2, 27/8
aş-
a.-şalar 89/5
a.-salar 83/2
aşako-
a.-salar 32/2, 81/4, 84/2, 87a/8, 89/14,
89/4
aşako-
a.-salar 79/6
aḥ
a. 1/14, 11/4, 11/7, 13/1, 15/2, 27/9,
64/1, 65/10, 69/7, 73/12, 8/8
aḥıt-
a.-a 94/12
aḥlīg
a.+ın 14/2, 9/10, 86/11
aḥreb
a. 87b/1

aķşandal
   a. 54/3
   a.+ın 19/3
 aşāķosa-
   a.-lar 65/16
 aşhāb-ı bevasır
   a.+a 79/2
 aşhāb-ı mālīhulyā
   a.+ya 25/15, 26/4
 al-
   a.-a 77/17
   a.-alar 78/11, 78/8, 83/9, 85/13, 64/1
   a.-salar 10/1, 41/3, 41/6, 69/17
   a.-up 10/9, 18/8, 33/9, 41/12, 44/8,
     50/1, 50/10, 87b/12, 87b/2
   a.-ur 3/9
 aldur-
   a.-alar 76/10, 76/9
   a.-up 45/3
 alın
   a.+a 20/8
   a.+ına 32/5
 alın-
   a.-mış 43/3
 allah
   a. 37/4, 92/11
   a.u+te^çālā 11/10
   a.ute^çālā 10/10
   a.ümme 57/15
 alma
   a. 80/1
 almak
   a.+den 11/4
 alın
   a.+ı 16/9, 23/10
   a.+ına 19/11
 alāhıde
   a. 11/8
 alt
   a.+ına 22/8, 73/9, 9/13
   a.+ında 13/6, 9/2, 9/4
   a.+ındağı 45/2
 altı
   a. 50/5, 80/15
   a.+ncı 2/11
   a.ncı 37/13
 altun
   a. 24/3, 54/1
 ammā
   a. 10/10, 12/4, 24/5, 25/14, 43/12,
     46/12, 64/5, 67/15, 78/2, 86/7
 amrud
   a. 24/11
   a.+ı 21/7
 anīson
   a.+ıla 71/1, 85/16
 anzarut
   a. 19/4
 aġ
   a. 58/14, 86/13
   a.+a 10/12
   a.+ı 10/6, 14/6, 14/9, 15/3, 85/5
   a.+ın 14/13, 86/14
   a.+ıyla 19/4, 94/9
 aġac
   a.+ı 77/11
   a.+ınuñ 64/1, 84/16, 85/12, 87b/12
 aġar-
   a.-mış 10/8
 aġard-
   a.-a 34/12, 34/3
 aġır
   a. 39/14, 4/13, 6/7, 87a/12
 aġız
   a. 36/1, 38/11, 38/12, 38/13, 38/15,
     38/15, 39/10, 39/12, 39/13, 39/2,
     39/6, 39/8, 40/11, 40/12, 40/13,
     40/14, 40/3, 40/6, 52/2
   a.+a 40/2
   a.+da 33/12, 33/13, 34/5, 35/8, 36/5,
     38/14, 39/11, 39/15, 39/2, 39/3,
     39/9, 40/11, 40/14, 54/9, 60/5,
     73/10
   a.+dan 40/10, 40/6, 40/9, 83/7
   a.+ı 39/5, 39/7, 40/7
   a.+uñ 36/3
 aġla-
   a.-ması 82/8
 aġrı
   a. 40/5, 57/8, 68/10, 80/8, 84/17
   a.+dur 21/13
   a.+ları 48/9
   a.+sa 15/3, 87a/8

- a.+sı 15/12, 15/5, 21/10, 28/12, 3/4,
37/9, 41/4, 44/8, 45/5, 47/14, 48/1,
51/6, 62/13, 83/4, 85/1, 85/10, 85/9
- a.+sıçun 14/11
- a.+sıçün 55/12
- a.+sın 12/11, 16/2, 16/9, 17/1, 17/12,
17/6, 17/7, 18/14, 19/12, 19/2, 19/5,
20/10, 20/15, 20/2, 20/7, 20/8, 21/1,
28/11, 28/6, 29/11, 29/13, 29/4,
29/5, 29/6, 33/4, 34/11, 34/14, 34/4,
34/8, 35/1, 35/10, 35/6, 36/1, 36/6,
37/1, 38/15, 39/10, 39/2, 39/5, 39/8,
40/11, 40/14, 44/10, 45/1, 49/7,
52/15, 52/6, 58/10, 61/8, 63/11,
63/13, 71/14, 71/4, 76/8, 80/8, 80/9,
83/17, 84/14, 84/15, 85/3
- a.+sına 1/13, 15/11, 15/14, 17/11,
17/11, 17/14, 17/15, 17/8, 18/1,
18/2, 19/10, 19/12, 19/13, 2/1, 2/11,
2/15, 2/4, 20/11, 28/1, 28/5, 29/2,
3/10, 3/13, 3/6, 30/10, 32/12, 33/6,
35/12, 35/15, 35/5, 37/14, 38/11,
39/7, 4/15, 4/7, 40/15, 41/5, 47/8,
48/12, 48/13, 48/3, 48/6, 49/3, 51/8,
53/10, 54/1, 62/12, 69/2, 8/7, 85/15,
85/2, 85/4, 85/6, 86/10, 86/16, 86/4,
87a/2
- a.+sından 25/1, 27/12, 27/14, 35/14
- a.+sudan 37/4
- a.+yı 49/10
- ağrı-
- a.-dur 21/15, 21/15, 22/1
- a.-mağ 1/14, 2/14, 2/5, 2/9, 28/2, 3/2,
3/8, 32/13, 4/8, 41/2, 49/5, 8/8
- a.-māk 38/12
- a.-sa 11/14, 34/15, 37/7, 55/12, 57/7
- a.-yan 16/2, 20/3, 20/4, 29/9, 30/3,
30/9, 36/8, 69/14
- ağrıd-
- a.-ur 22/4
- ağşā
- a.+yı 10/3
- ağu
- a.+ağacı 58/12
- ağu
- a. 84/16, 87b/11
- a.+lu 7/10, 7/12, 87b/11, 87b/4, 87b/5
- ağza
- a. 7/6
- ağz
- a.+ı 2/14, 40/3, 40/5, 78/9
- a.+ın 46/5, 77/17, 80/7, 94/11
- a.+ına 86/5
- a.+ında 50/10, 58/3
- ağzu
- a. 21/15
- ağır
- a.+indeki 27/7
- ‘ağabi
- ‘a.+nce 95/3
- ‘ağıl
- ‘a. 3/14, 53/11
- ‘a.+ı 16/11, 25/13, 25/7, 54/7
- ‘ağır-ı qarḥa
- ‘a.+yı 40/14
- ‘a.+i 77/15
- ‘ağik
- ‘a.i 70/13
- ākile
- ā. 6/15
- ‘ağreb
- ‘a. 7/11, 87b/6, 90/3
- āl-i‘ imrān
- ā. 27/1, 82/2
- ‘a.+ı 25/9
- ‘alāmet
- ‘a.+i 79/15
- ‘a.+lerin 1/9
- ‘aled-devā‘
- ‘a.92/1
- ‘alī beg
- ‘a. 10/7
- ‘alīl
- ‘a.+ide 58/13
- ‘amel
- ‘a.+eyleyeler 1/11
- ara
- a.+sında 32/2
- a.+sındağı 49/8
- ‘ārabca
- ‘ā. 15/6
- darb
- a. 68/16
- ard

a.+ınca 20/1, 50/5, 66/12
 a.+ındağı 94/9
 arduc
 a. 32/14
 arı
 a. 56/9
 aru
 a. 88/2, 57/9
 arıd-
 a.-a 42/5, 59/13, 74/15
 a.-ur 48/14, 48/8, 49/1, 49/9, 63/2,
 66/14
 aristotālis
 a. 81/14
 arka
 a. 6/2, 84/13, 84/14, 85/3
 a.+sında 92/15
 a.+ya 84/17
 arıkan-
 a.-mağ 86/2
 arpa
 a. 43/6, 46/3, 50/7, 50/7, 63/3, 84/1
 artuğ
 a. 14/2, 79/12, 95/5
 artur-
 a.-a 16/11, 81/2
 a.-ur 17/2, 17/3, 31/12, 43/12
 as-
 a. 64/8
 a.-alar 46/9
 ʿaşāʿ
 ʿa.+yı 14/10
 ʿaşabur
 ʿa. 39/6
 asaço-
 a.-salar 80/14
 asako-
 a.-salar 19/8
 āsān
 ā. 79/6, 81/17, 82/12, 89/16
 ā.+ola 83/4
 āsārun
 ā. 63/1
 ashab-ı sille
 a.+ye 50/13
 aş
 a.+ın 36/6

a.+ına 78/3
 aşuğ
 a.+ın 63/15
 aṭā
 a.+ide 1/12
 ʿatīk
 ʿa.+i 34/8
 ʿa.+a 72/15, 80/2, 81/13
 ʿa.+dan 56/15
 ʿa.+ı 81/14
 ʿa.+uñ 61/11, 79/11, 80/14, 80/17,
 82/5, 83/1, 83/3
 ʿatṭār
 ʿa.+larda 9/3
 ʿaṭāş
 ʿa.+ı 84/11
 ʿavrat
 ʿa. 74/18, 79/11, 79/14, 79/15, 79/3,
 79/5, 80/12, 81/17, 82/10, 83/8,
 89/15, 89/16, 58/10, 5/9
 ʿa.+a 80/16
 ay
 a.+da 31/14
 a.+dan 77/15
 a.+uñ 65/5, 64/4
 a.+ında 27/9, 59/2, 51/3, 65/9
 ayağ
 a. 61/14
 ayağlu
 a. 23/1
 a.+ınuñ 23/7
 āyet
 ā. 20/9, 74/3, 82/2
 ā.+i 27/8, 30/7, 51/3, 56/10, 57/5,
 65/9, 74/2, 82/11, 82/4, 83/3, 87a/7
 ā.+uñ 27/2, 56/7, 82/12, 83/4, 87a/9,
 27/1
 āyete'l kürsī
 ā.+yi 22/5, 22/9, 22/9
 ayu
 a. 16/12, 29/13, 58/9
 a.+nuñ 13/7, 58/10
 ayn
 a.+ın 37/8, 37/10
 ayran
 a. 43/3
 a.+ı 50/12, 50/15

ayrık
a.+ıdur 72/6, 58/4
ayruķ
a. 10/2, 22/10, 27/6, 37/1, 81/5, 89/3
ayva
a. 53/3, 69/6, 71/5, 11/7
az
a. 88/15, 95/6
a^c zā
a.+larda 78/6
azacuk
a. 82/9, 53/15
azīm
a. 85/15, 85/8, 90/6, 78/13
azu
a.+ların 19/7

B

bādām
b. 66/4, 92/12, 58/7, 59/6
b.+ı 20/6
b.+ın 70/5
bade
b.+sin 73/10
badehu
b. 15/4
baħş
b.+itseler 16/15
bağır
b. 58/15
b.+a 71/17
bağla-
b.-sa 15/12, 27/11
b.-ya 65/6
b.-yalar 64/5
b.-yup 81/15
bağlı-
b.-ya 71/17
bahār
b.+da 11/2
baş-
b.-mış 68/11
başar
b.+ı 9/12
baķır
b. 24/4

baķla
b. 44/13, 51/11, 58/7, 58/9, 59/6,
76/10, 76/14
b.+yı 66/1, 66/2, 69/9, 75/5, 94/7
bal
b. 19/6, 33/7, 48/10, 58/9, 59/11,
75/12, 81/9, 89/11, 91/16, 94/12
b.+a 32/15, 38/2, 39/1, 63/13, 85/11
b.+ı 21/14, 42/2, 42/4, 74/3, 83/17,
94/6
b.+ıla 38/14, 39/3, 39/6, 40/8, 41/13,
41/14, 41/7, 42/7, 49/12, 62/15,
64/3, 67/10, 67/9, 75/1, 76/11,
81/11, 81/3, 86/9, 9/12, 52/12, 77/9,
78/14, 33/14

baldır
b.+ı 20/12
b.+ından 45/3
balık
b. 68/17, 76/4
balğam
b. 42/13, 49/9, 7/5, 40/8, 48/5
b.+çün 66/1
b.+dan 48/8, 39/15
b.+ı 49/11, 85/8, 87a/15, 43/8
b.+ları 66/13
b.+lu 52/3
b.+ı 47/11
balğamī
b. 51/14
bağ
b. 31/4
b.+ından 74/6
bağarsuk
b. 43/7, 7/5
b.+lar 71/17
b.+lardaki 85/11
b.+lardan 85/16
b.+ın 23/6, 59/10
bağır
b. 4/1, 57/14
b.+ı 59/13
b.+ın 25/15
bağla-
b.-sa 81/17, 82/5
b.-salar 77/17, 79/11, 80/17, 83/4
b.-ya 81/16

b.-yalar 92/11, 83/9
bağlu
b. 74/6
baraş
b. 6/9
bardağ
b. 57/9
b.+a 30/2, 30/7
barmağ
b. 87a/4
b.+ı 87a/5
b.+ıla 60/14
b.+ına 23/14, 23/9, 75/5
b. 58/1
bas-
b.-ıcağ 60/14
baş
a. 15/14, 16/9, 17/1, 17/11, 17/12,
17/14, 17/15, 17/15, 17/6, 17/8,
18/14, 18/2, 19/10, 19/11, 19/12,
19/13, 19/2, 19/5, 2/1, 20/10,
20/11, 20/14, 20/15, 20/2, 20/7,
20/8, 21/1, 21/10, 21/13, 23/9,
25/1, 27/12, 27/14, 47/14, 6/13,
71/14, 86/2, 6/15
b.+a 16/2, 17/12, 17/2, 17/3, 17/5,
18/15, 19/6, 20/13, 20/6, 20/9, 21/1,
21/12, 21/7, 21/8, 21/9, 95/10
b.+da 16/10, 18/4, 20/13, 21/11, 8/4,
94/2
b.+dan 66/1
b.+ı 13/5, 20/3, 21/14, 21/15, 21/15,
22/4, 37/12, 95/3, 95/4
b.+ın 16/8, 95/9
b.+ına 15/5, 20/2, 20/4, 23/11, 19/15
b.+ında 24/15, 27/12, 90/1, 94/14
b.+ları 71/17
b.+olan 49/12
baş ağrısı
b.+n 12/10
batur-
b.-up 21/5, 80/11
bazu
b.+sına 82/5, 83/4
bed-dürlü
b. 17/13

beden
b. 5/12, 76/9, 83/10, 83/13
b.+den 66/14
b.+ı 83/14
b.+ine 83/13
b.+e 83/16
befermān-ı ĥudā
b. 27/12
behağ
b. 6/8
belesenk
b. 80/4
belesān
b. 47/11, 85/7
belki
b. 90/1
belür-
b.-e 92/6
bend
b.+üñ 87a/2
benefşe
b. 10/13, 17/6, 25/10, 31/10, 62/3
beğāyet
b. 11/11, 12/4, 69/8
berāber
b. 12/2, 68/7, 69/17, 78/1, 14/9, 85/3,
86/11
b.+ola 95/7
berelen-
b.-mek 4/13
bergen-
b.-miş 68/10
beriki
b. 56/9
berkarar
b.+ı 70/2
berk
b. 55/12
b.+eyler 34/14
b.+ider 35/3, 35/6
berkid-
b.-e 33/15
berten-
b.-mişlerinüñ 7/6
beş
b. 12/13, 12/5, 12/7, 20/1, 22/5, 22/8
b.+inci 2/9, 32/12

- bettinūs
b. 86/9
- bevl
b.+i 72/11, 72/5, 72/6, 73/16, 74/1,
74/7, 74/8, 74/9
b.+in 46/4
- bevāsır
b. 78/11, 78/8, 79/2
b.+a 76/16, 77/11, 77/8, 78/3, 5/7,
77/18
b.+ı 77/15, 78/13, 78/16, 78/4, 79/1,
79/1
b.+ını 78/14
- beyin
b.+i 25/8
b.+isi 25/9
b.+isin 11/3, 73/8
- beyān
b.+ında 2/4, 59/5
b.+ındadır 1/14, 2/11, 2/12, 2/7, 3/1,
3/11, 3/14, 3/4, 3/5, 3/7, 3/9, 4/10,
4/12, 4/14, 4/2, 4/4, 4/6, 4/8, 45/5,
48/3, 49/5, 5/1, 5/12, 5/3, 5/5, 5/8,
51/9, 53/10, 57/15, 6/1, 6/11, 6/14,
6/3, 6/6, 6/8, 6/9, 65/15, 67/8, 7/1,
7/13, 7/14, 7/4, 7/7, 7/9, 8/1, 8/6
b.+ider 21/14, 26/7, 40/2, 42/9
b.+undadır 15/15, 2/2, 45/6
- bez
b.+e 55/13
- bezir
b. 78/1
- bezir dişi
b. 94/16
- bırak-
b.-a 56/11
b.-up 22/12
b.-maz 89/16
- bi'd-dimāğ
b. 25/2
- bi'iznillah
b. 56/13i 51/7
- bil
b. 12/11, 6/2, 84/13, 84/14, 84/15,
85/12, 85/15, 85/2, 85/6, 85/9
b.+i 11/14
- bil-
b.-di 1/6
b.-fem 40/1
b.-gil 8/10
b.-meden 73/7
- bildür-
b.-ür 25/3, 42/10
- bile
b. 12/10, 50/3, 71/1, 87a/1
- bir
b. 1/10, 1/7, 10/15, 10/8, 11/14, 11/6,
12/15, 12/5, 12/6, 13/8, 15/3, 18/10,
19/3, 19/4, 20/4, 20/4, 22/5, 23/1,
23/12, 23/13, 27/4, 29/8, 30/15,
30/2, 31/14, 32/9, 34/15, 37/9,
41/15, 41/6, 46/10, 46/13, 50/9,
50/9, 51/10, 52/8, 55/13, 57/5, 57/9,
58/8, 62/14, 63/2, 64/1, 64/2, 64/3,
64/7, 64/8, 66/15, 67/12, 67/13,
68/8, 69/6, 70/3, 72/15, 72/5, 72/9,
73/10, 73/7, 74/12, 74/13, 74/2,
74/2, 74/3, 74/7, 74/8, 74/8, 74/9,
76/1, 76/10, 77/16, 79/12, 79/12,
80/11, 80/14, 81/15, 83/9, 85/13,
86/5, 87a/1, 87a/13, 87a/14,
87b/13, 89/15, 89/2, 89/3, 89/4, 9/3,
90/2, 92/10, 92/10, 92/6, 92/8, 92/8,
93/1, 94/7, 95/4
b.+den 23/4
b.+in 92/1
b.+incisin 16/15
- birez
b. 94/16, 94/16, 94/17, 94/17, 95/2,
21/5, 34/5, 49/6, 49/6, 55/13, 79/12,
84/4, 91/16
- biri
b.+si 19/8, 23/15, 24/1
- biribiri
b. 50/5, 95/3, 20/1
b.+ne 95/8, 11/8, 12/14, 12/2, 13/9,
76/6
- birinc
b.+i 84/4
b.+ile 84/6
- birkaç
b. 10/10, 22/12, 36/2, 62/9, 87a/4, 88/6
- birle

b. 1/11, 45/10, 45/4, 48/13, 52/12,
 57/12, 89/11, 90/4, 90/5, 91/16,
 92/13
 biryan
 b.+idüp 26/1
 bi's-sevdā
 b. 26/5
 bismillahirrahmanirrahīm
 b. 1/1
 biş-
 b.-e 50/4
 b.-ecegine 50/2
 b.-miş 48/5, 59/12
 b.-mişiken 73/14
 bişür-
 b.-e 44/5, 58/11, 84/4
 b.-eler 72/2, 75/15
 b.-seler 13/10, 14/12, 33/5, 33/7,
 34/10, 41/8, 45/7, 46/4, 58/12, 66/6,
 66/8, 69/10, 69/3, 70/1, 70/12, 77/3,
 80/2, 86/12, 86/14, 94/4
 b.-üp 29/3, 36/5, 38/6, 39/1, 40/8,
 42/5, 59/7, 74/9, 75/8, 76/11, 77/11,
 84/15, 94/13, 33/14, 35/4, 49/14,
 85/3, 86/15, 94/8
 bit
 b.+i 21/7
 b.+in 19/6
 bit-
 b.-e 75/17
 b.-en 32/7
 b.-er 10/2
 b.-meden 10/6
 b.-memek 5/13
 b.-memesinde 83/11
 b.-meye 10/2, 83/15
 b.-meyen 35/11
 bitedur-
 b.-an 34/2
 bitür-
 b.-e 36/4, 42/5, 75/11, 87a/7
 b.-ür 49/2, 74/17, 75/2
 b.-meye 13/7
 biz
 b.+den 14/12, 15/8
 b.+e 87a/1
 b.+ile 83/9, 81/15

bizlik
 b.+in 88/14
 bāb
 b. 1/12, 1/13, 1/15, 15/13, 2/11, 2/13,
 2/15, 2/3, 2/6, 2/9, 28, 28/1, 29,
 3/10, 3/13, 3/15, 3/3, 3/5, 3/8, 30,
 30/11, 32/12, 37/13, 38/10, 4/11,
 4/12, 4/14, 4/3, 4/5, 4/6, 4/9, 40/1,
 45/4, 48/2, 49/4, 5/1, 5/12, 5/14,
 5/4, 5/7, 5/9, 51/7, 53/9, 57/13,
 59/4, 6/1, 6/10, 6/12, 6/14, 6/3, 6/6,
 6/8, 60/11, 62/12, 65/14, 67/7, 68/9,
 69/2, 7/10, 7/15, 7/2, 7/4, 7/7, 72/3,
 75/2, 76/16, 79/3, 8/2, 83/10, 89,
 94/1
 bāb+ı+evvel
 b. 8/6
 bābed-pa
 b.+yı 20/10
 bābunec
 b. 77/5
 bādencān
 b. 25/4, 40/3, 79/2, 85/17
 bādirenç
 b. 26/7
 bākī
 b. 78/6
 bāl
 b.+ıla 11/3, 9/1, 9/3
 bāliġ
 b.+olmaduġ 83/14
 būtī
 b. 48/4
 būy
 b.+a 26/7
 būyān
 b.+ı 24/13
 bāġ
 b. 20/14b.+dan 7/13
 bārid-ı ruṭub
 b.+dur 43/14
 bāzincān
 b. 66/8
 boġaz
 b. 2/15, 3/1, 40/15, 41/1, 44/10, 44/2,
 44/7, 58/10
 b.+ı 44/1, 44/2, 44/6, 41/3

- b.+a 41/11, 42/2
b.+dan 42/9, 44/12
b.+ına 41/10, 41/4, 44/13, 46/1, 41/13
b.+ında 58/3, 41/3
b.+uñ 44/3, 44/6
- bogazla-
b. 64/8
- boğ
b.+ın 45/9, 73/3, 87a/3
b.+ıyla 44/15
- boncuğ
b. 84/3
- boğa
b. 16/5
- bostān-ı selābi
b.+nüñ 18/7
- boyun
b. 3/3, 45/5
b.+ına 19/8, 23/9, 46/9, 64/8, 65/16,
79/6, 80/14, 81/4, 82/7, 83/2, 84/2,
88/5, 89/15, 89/5, 92/11
- boynuz
b.+ı 66/10, 69/14
b.+ın 15/1, 79/5
- bögür
b.+üñde 73/2, 74/16, 74/17
b.+ler 48/1, 5/15, 84/9
- bögrek
b. 5/1
b.+e 73/17, 84/12
b.+i 57/7
b.+deki 90/7
- bögürtlen
b. 39/8, 70/14, 70/15, 94/14
b.+üñ 10/9
- böyle
b. 47/6
- bu
b. 1/11, 1/12, 1/3, 11/1, 11/8, 12/16,
12/7, 2/10, 22/3, 22/6, 23/13, 27/1,
27/2, 27/8, 30/7, 41/5, 42/9, 47/7,
51/3, 56/10, 56/14, 56/7, 57/5, 64/6,
64/8, 65/9, 69/7, 70/2, 74/2, 78/13,
82/11, 82/2, 82/4, 83/3, 83/7, 87a/7,
87b/16, 87b/9, 88/10, 88/12, 88/13,
88/4, 88/8, 89/11, 89/6, 89/7, 90/3,
90/8, 92/1, 93/2, 93/4, 95/7
- b.+dur 12/10, 22/13, 22/6, 23/15, 24/1,
24/6, 27/3, 37/12, 64/9, 65/6, 74/3,
76/9, 78/14, 82/12, 83/5, 87a/9,
88/7, 89/13, 90/5, 90/9, 92/2, 93/5
- b.+h̄arı 28/6
b.+laruñ 95/1
b.+ndan 95/5
b.+nı 22/11, 32/1, 51/6
b.+nlar 43/10, 43/8, 72/7
b.+nlarda 3/4, 45/5
b.+nları 7/13, 87a/2
b.+nlaruñ 84/10
b.+nuñ 12/9, 22/8, 79/18
b.+run 32/1
- buçuğ
b. 50/3, 69/15, 69/15, 86/5
- bud
b.+ına 81/17
- budağ
b.+ın 75/13
- buğar
b.+ına 61/4
- buğūr
b.+ide 65/11
b.+idüp 51/5
b.+itse 27/11
- buğūr-i meryem
b.+in 94/5
b.+i 62/14
- buğār
b.+ı 21/8
- bugday
b.+ı 88/2
- buğrāṭ ḥekim
b. 74/7
- buğulu-
b.-lbāride 43/13
- bul-
b.-a 37/6, 73/9
- bulamaç
b. 50/2, 76/11, 76/15
- bulaşdur-
b.-up 29/9, 31/1
- bulın-
b.-masa 12/13, 76/14
b.-ur 24/5
- bulınma-

b.-sa 1/11
bur-
b.-sa 11/6, 69/6
buragide
b. 87b/13
burçağ
b. 50/9, 54/8
burhāneddīn-i fārīyanī
b.+dendür 93/2
burt
b. 6/13
buru
b.+sın 11/11, 69/8
burun
b. 18/14, 19/2, 2/7, 32/5, 32/6
b.+a 21/2, 31/2, 32/8
b.+ı 18/8, 30/14, 30/15, 30/15, 31/10,
31/7, 40/12, 30/12
b.+ına 10/15, 17/13, 17/9, 18/13,
30/14, 31/11, 31/15, 31/4, 31/5,
31/7, 31/8, 54/8
b.+uñ 92/13
burın
b.+a 2/6, 60/10
buy
b. 22/1
b.+ı 63/6
buy-ı meni
b.+yi 62/5
buyur-
b.-ur 37/2
buzagı
b.+nuñ 73/4
büber
b.+i 63/8
bük-
b.-eler 92/8
bütün
b.+le 86/5
büyük
b. 4/8, 62/14, 79/12, 92/5

C

calinos
c. 73/12
cānavar

c. 4/11, 67/8
c.+ı 67/11, 68/2
c.+lar 7/12, 87b/11, 87b/17
c.+lara 87b/5
cem^c
c.+idüp 95/8
c.+ola 87b/14
cemā^c at
c.+ile 93/5
cemre
c. 6/12
cem^c i-i zarar
c.+ı 89/12
cemī^c
c. 24/10, 24/7, 26/3, 26/9, 82/6, 24/7,
60/3
cerāhat
c.+e 94/12
c.+ında 7/3
c.+lar 7/3
cerrāh
c.+ı 32/6
ceviz
c. 40/5, 77/1, 78/14
c.-i bevvāyı 38/13
ceza^c
c.+a 54/14
cezerbed
c.+i 72/11
cibilli
c.+nden 82/9
cidden
c. 53/8
ciger
c. 3/8, 49/5, 50/15, 51/6, darçını
c.+e 50/13, darçını
c.+i 50/14
cihet
c.+inden 26/7, 40/2, 42/10
cilā
c.-vire 15/9, 9/5
cimā^c
c. 73/8, 80/12
c.+a 5/1, 72/12, 72/16, 72/3, 72/9,
73/9, 12/12
c.+dan 81/5
c.+eylese 81/10

c.+itse 79/10
cin
c.+den 22/10
cirm
c.+in 70/11
cündü berdenhâr
c. 92/12
cünün
c. 16/1, 2/3
cüzâzâm
c. 6/8
cüz'
c. 76/1, 19/3, 19/4

Ç

çağmaq taşı
ç.+n 79/10
çal-
ç.-salar 8/10
çalka-
ç.-sa 86/6
ç.-yup 84/5
çanağ
ç. 32/10
çanağ
ç.+a 93/1, 57/5
çeban
ç. 14/4
çegür-
ç.-eler 70/2
çehar şenbe
ç.+sinde 64/4, 65/5
çek-
ç.-e 15/1, 15/4
ç.-se 11/5, 13/1, 13/2
ç.-seler 10/11, 10/4, 11/3, 13/10,
13/15, 13/3, 13/7, 14/2, 14/9, 15/9,
9/11, 81/15, 9/12
çekirdek
ç.+i 69/12
ç.+in 33/1
çene
ç. 2/15, 3/2, 41/2, 41/5
ç.+lerde 42/4
çenân
ç.+1 23/1, 23/3

çerçî
ç.+lerde 24/5
çetüg
ç.+i 23/5
çeyne-
ç.-mek 35/12
ç.-se 50/11
ç.-seler 34/5, 35/4, 39/11, 39/8, 57/12
ç.-yüp 36/2, 54/10, 88/2
çıban
ç. 94/11
ç.+a 45/8, 75/9, 76/3, 77/8, 94/13,
94/4, 94/5, 94/9
ç.+1 ³/₄, 94/7
ç.+lar 6/15, 78/5, 8/4, 94/2
ç.+lara 94/12, 94/14
ç.+ları 18/4, 38/9
çıbuğ
ç.+ın 31/4
çık-
ç.-a 85/14
ç.-an 35/9, 35/9, 45/8, 77/1
ç.-ar 77/3
ç.-duğına 69/1
ç.-ıcağ 95/12
ç.-mağa 5/7, 76/16
ç.-maz 89/3
ç.-mış 59/14, 7/6
ç.-mışdur 76/3, 78/1
ç.-up 74/3
çıkâr-
ç.-a 47/4
ç.-alar 84/5
ç.-ana 89/11
ç.-ması 7/4
ç.-maya 21/8
ç.-salar 80/3
ç.-up 23/6, 37/10, 37/11, 81/16
çınla-
ç.-dusına 28/7, 29/2
çığıd
ç. 37/15, 2/12
ç.+1 38/2, 38/3, 38/6, 38/7, 94/6
ç.+ın 38/10, 38/4
çıyan
ç. 87b/1
çıyan otı

ç. 89/14
çiçek
ç.+in 32/5, 67/16, 84/16, 87b/12
ç.+iyle 35/15
çiçeklü
ç. 32/7
çini
ç. 93/1
çiriş otı
ç. 61/10
çirkin
ç. 36/3, 36/3
çivvid
ç. 71/3
çiyin-ı saħk
ç.+itseler 46/10
çäre
ç. 95/5
çok
ç. 1/9, 15/3, 18/6, 21/14, 22/3, 45/1,
46/13, 46/13, 56/9, 59/13, 60/14,
72/13, 80/2, 87a/13, 88/12, 89/1
ç.+dan 69/12
çoğan
ç. 10/12
çölmek
ç. 41/6
ç.+e 79/13, 85/13
çömel-
ç.-ü 11/13
çöngel-
ç.-miş 15/9
çörek
ç. 34/10
çörek otı
ç. 68/7
ç.+n 35/14, 87b/16
çuğan
ç.+uñ 62/2
çügündür
ç. 43/11, 61/5
çün
ç. 1/6
çüri-
ç.-miş 32/15
çürük
ç.+in 42/5

ç.+iyle 59/14
çürük
ç.+i 26/3, 55/8, 67/5

D

da
d. 12/4
dadlıcı
d. 68/6
dahı
d. 1/8, 12/16, 12/5, 12/6, 12/9, 13/4,
13/4, 14/4, 15/12, 16/12, 17/15,
18/1, 19/9, 24/1, 25/11, 27/13,
27/14, 27/5, 34/13, 35/13, 35/15,
37/10, 37/6, 4/9, 41/5, 41/8, 43/15,
44/10, 45/9, 46/12, 46/14, 47/7,
52/5, 54/3, 56/10, 56/14, 56/7,
57/10, 65/12, 7/13, 74/7, 76/10,
76/13, 78/12, 82/16, 82/6, 83/1,
83/2, 85/1, 9/10, 9/5, 92/1, 94/16,
94/16, 95/11, 95/2, 23/14
dā'im
d. 11/15, 31/12, 52/8, 64/5, 77/4, 89/2
dağ-
d.-alar 88/5
d.-salar 23/9, 89/15
dağın-
d.-sa 70/13
dağla
d. 58/12
dalağuk
d. 45/3
dalālet
a. 1/5
dane
d. 11/7, 69/6
dāne
d. 64/2
dār-ı fülful
d. 85/4
darçın
d. 49/8
d.+ı 16/10, 52/4, 60/15, 61/2, 78/15,
8/10, 84/16, 38/2
de
d. 47/4

defne
d. 17/14, 47/7, 75/11, 85/12
def
d.+ola 9/1
d.+olmaksa 21/4
def a
d. 50/9
d.+da 50/9
deg-
d.-mezin 70/17
degin
d. 46/10, 51/2, 67/14, 81/9
dek
d. 64/3, 79/14
del-
d.-seler 23/9
d.-üp 29/5
delik
d.+lerine 18/15, 19/2
delü
d.+ye 16/12, 23/6, 27/15
delüce bakla
d. 67/8, 72/10
d.+dur 86/3
d.+y1 45/6
delüksüz
d. 14/8
delülik
d.+leri 17/13
demregü
d. 6/10
demür
d. 24/4, 69/11, 73/1, 87b/2
demür diken
d.+in 38/14, 73/2
demürçi
d.+ler 69/11, 73/1, 87b/1
deniz
d. 38/4, 53/2
deniz+köpüg
d.+in 73/11
depe
d.+sin 42/1
derd
d.+e 92/15, 57/10
derece
d.+de 67/6

derececük
d.+lere 49/8
derhâl
d. 29/14
deri
d.+sin 23/10, 81/4
d.+sine 27/11, 51/5, 65/11, 82/5, 88/4
d.+ye 64/7
derle-
d.-mek 6/7
d.-mesi 87a/14
d.-mez 84/1
d.-ye 84/2
dermen
d. 7/3
deşil-
d.-en 59/1
d.-miş 94/11
deve
d. 79/8
devlügeç
d. 16/13, 49/6
devâ
d. 92/15
d.+ları 8/1
d.+sı 1/14, 15/15, 2/10, 2/12, 2/2, 2/4,
2/7, 3/1, 3/11, 3/14, 3/5, 3/6, 3/9,
4/10, 4/12, 4/14, 4/15, 4/2, 4/4, 4/6,
4/7, 45/5, 48/3, 49/5, 5/11, 5/3, 5/5,
5/8, 6/11, 6/13, 6/2, 6/5, 6/7, 6/9,
7/1, 7/7, 8/6, 57/15, 51/8, 53/10,
59/5, 65/15
d.+sında 69/2
d.+sıdadur 87a/12
d.+sıdadur 28/2, 30/13, 32/13, 37/14,
38/11, 41/1, 76/17, 79/5, 8/8, 83/12,
84/10, 84/14, 86/3, 89/2, 94/3,
60/13, 62/13, 68/11, 72/5, 75/3
devşir-
d.-e 15/4
dırnaç
d. 6/5, 86/2, 87a/6
d.+a 86/11
d.+1 87a/5, 87a/6
d.+ına 86/13
d.+ında 86/13
di-

d.-digüm 24/2
d.-mekle 26/8
d.-mişler 82/1
d.-r 28/13
d.-rler 10/13, 15/6, 15/7, 21/6, 3/2,
40/13, 41/2, 49/13, 58/12, 73/13,
75/10, 77/13, 81/1, 85/10, 89/14
d.-yen 36/15
dib
d.+i 94/17
d.+in 65/15, 68/11, 74/10, 80/15,
86/15, 94/5
d.+ini 35/4, 61/12
dibin ḥanāzīr
d.+i 46/8
dik-
d.-seler 15/8
dīḳ- nefes
ş. 3/8
dīḳ-ı nefes
ż.+e 50/1, 50/12, 50/8, 50/4
ż.+i 49/10
ż.+olmaḳ 49/5
ż.+olmaḡı 49/7
dīḳu-n nefes
ż.+e 49/14
diken
d.+i 30/13, 44/7, 72/8
dil
d. 2/14, 38/11, 38/12, 39/14, 45/2
d.+de 33/13
d.+e 40/5
dil-
d.-edüm 1/7
dilkü
d. 71/10
d.+nüñ 19/7
dimāḡ
d. 15/14, 17/2, 2/1, 21/3, 25/8
d.+a 25/10, 25/2, 25/5, 60/1, 51/12
d.+ı 21/5, 25/13, 25/7, 25/8, 26/2
d.+ın 38/1, 46/2
d.+ına 41/15, 42/7
d.+un 17/5, 25/12
diñ-
d.-e 30/15, 31/7, 32/5, 32/8
d.-menüñ 56/8

d.-mese 37/10, 37/10, 56/8
diñdür-
d.-e 31/3, 31/4, 31/5
direm
d. 12/13, 12/14, 12/15, 12/16, 12/3,
12/5, 12/6, 12/6, 12/7, 12/7, 16/13,
41/9, 46/10, 50/10, 50/7, 54/8, 63/2,
64/3, 66/15, 68/14, 68/14, 68/7,
68/7, 69/15, 69/15, 70/7, 77/9,
80/13, 80/15, 85/12, 85/13, 87b/15,
90/2
d.+den 66/15, 67/4
d.+dendür 67/4
d.+i 62/3
d.+in 12/8, 18/10, 62/2, 68/2, 72/9,
81/9
d.+ine 64/2
d.+iyle 59/14
dirhem
d. 44/12
diril-
d.-e 23/1
diş
d. 2/9, 32/12, 32/13, 32/15, 36/7, 36/8,
33/1, 33/10, 33/2, 33/6, 34/11,
34/14, 34/6, 34/9, 35/12, 35/14,
35/15, 35/2, 35/3, 35/5, 35/6, 35/8,
36/3, 36/6, 37/1, 37/4, 37/9, 40/4
d.+e 33/4, 33/9, 34/12, 34/13, 34/3,
34/4, 34/9, 35/1, 35/11
d.+i 33/12, 34/1, 34/12, 34/15, 34/3,
35/7, 35/9, 37/7
d.+ine 34/2, 36/7
d.+iñ 33/15
d.+leri 40/4
d.+lerüñ 33/8
d.+üñ 34/7
dişi
d. 79/8
ditre-
d.-megi 56/8, 57/11
d.-mesi 56/9
divar
d.+a 37/7
diyüca
d. 22/8
diz

d. 6/2, 84/13, 84/17, 85/4, 86/16
dogur-
d.-a 80/13
doğun-
d.-miş 68/16
doğut-
d.-sa 23/13
dol-
d.-miş 68/10
dög-
d.-eler 92/12
d.-meden 86/5
d.-mesin 71/4
d.-se 20/11, 52/10
d.-seler 10/3, 14/1, 16/7, 16/8, 20/6,
30/14, 31/3, 31/7, 32/15, 33/1,
40/14, 58/4, 59/11, 61/7, 63/1,
67/10, 68/12, 68/2, 70/1, 8/10
d.-üp 10/13, 14/9, 20/8, 20/9, 21/6,
23/4, 28/5, 29/10, 29/15, 32/5,
34/12, 34/15, 34/3, 44/14, 44/8,
45/13, 45/14, 51/13, 60/9, 61/15,
61/8, 62/14, 63/11, 63/15, 67/15,
67/16, 68/7, 71/15, 72/6, 72/9,
73/12, 73/5, 73/6, 75/14, 76/1, 76/4,
76/6, 79/9, 80/11, 84/17, 86/8, 86/8,
87a/14, 87a/15, 87b/17, 87b/9,
94/14, 95/14
dögeli
d. 71/16
dögül-
d.-miş 94/17
d.-müş 95/1
d.-se 11/15
dök-
d.-e 12/2, 12/8, 15/4, 14/13
d.-eler 11/8, 69/7
d.-meden 78/6
d.-se 72/14
d.-seler 11/13, 68/17, 69/3, 70/12, 71/4
d.-üp 75/12
dökdür-
d.-se 89/3
dökül-
d.-miş 68/13
d.-se 12/12, 12/14
dört

d. 16/14, 20/1, 59/2, 77/16
d.+inci 2/5, 30/11
döşek
d.+e 74/13
döş
d. 58/4
dudağ
d.+ını 13/1
dumāğı
d.+ya 60/3
dur-
d.-masa 71/6
d.-ması 4/11, 67/8
d.-maz 27/4
durı-
d.-yan 67/11, 68/1
dut-
d.-sa 50/10, 59/3
d.-salar 34/5, 36/5, 39/15, 40/11,
40/14, 60/5, 73/10, 77/15, 9/14
dutil-
d.-an 73/15
d.-masına 72/4
d.-sa 72/5, 74/10
dutul-
d.-an 73/4
du^c ā
d. 64/9, 90/9
d.+yı 64/6, 64/8, 89/6, 90/8
düg-
d.-eler 92/10
dügelig
d.+in 42/6
dügleg
d.+inden 50/7
dügün
d. 92/10, 92/10
dün
d. 20/4
dürlü
d. 12/6, 24/2, 24/3, 92/15, 92/15
dürt-
d.-eler 14/14, 20/1, 47/9, 85/15, 85/2,
87a/1, 88/10, 92/13, 92/6, 95/10,
95/3
d.-icek 17/3, 62/8
d.-meyeler 84/7

d.-se 13/14, 19/6, 20/4, 55/13, 72/15,
73/15, 74/5, 85/6
d.-seler 13/13, 14/7, 17/10, 17/11,
17/12, 17/2, 17/5, 18/13, 18/15,
18/8, 19/1, 19/10, 19/11, 19/15,
19/3, 19/4, 20/13, 20/8, 21/12, 21/2,
21/7, 21/9, 31/10, 31/11, 32/5, 33/1,
33/8, 34/2, 34/3, 38/10, 38/2, 38/3,
38/4, 38/6, 39/7, 41/13, 41/15, 41/7,
42/1, 42/7, 45/10, 46/1, 46/3, 46/4,
60/8, 63/5, 68/14, 73/10, 73/6, 73/9,
75/11, 76/1, 76/14, 76/2, 76/5, 76/7,
77/18, 77/2, 77/4, 77/4, 77/6, 77/6,
77/8, 80/5, 83/13, 83/15, 83/16,
84/1, 85/4, 86/4, 9/13, 94/7
dürtil-
d.-mişdür 78/7
dürtün-
d.-sün 55/2
dürüst
d.+dür 12/16, 12/9, 19/9
düş
d.+ler 25/3
d.+lerden 90/1
düş-
d.-e 42/2, 68/3, 80/16
d.-en 13/1, 15/2
d.-er 27/5
d.-mek 1/15, 4/13, 8/8
d.-mese 80/14
d.-mesin 68/15
d.-meye 81/5
d.-miş 68/10, 68/13
d.-ünce 78/2
d.-üp 10/8
düşür-
d.-e 35/2, 41/10, 44/15, 67/10, 67/11,
67/13, 67/15, 67/9, 68/4, 77/10,
77/18, 80/15, 81/12, 81/13, 81/3,
81/7, 81/8
d.-en 81/4
d.-üp 31/2
d.-ür 67/12, 68/5, 80/8
düz-
d.-erler 24/5
dikütdem
d. 26/9

dīv
d. 26/14
d.+i 27/6

E

ebem gümece
e. 36/2
e.+in 59/7
e.+ne 75/6
e.+nüñ 80/1
eblehlik
e. 25/14
edremütlü paşa
e. 10/7
eger
e. 10/13, 11/12, 11/14, 11/3, 11/6,
12/12, 12/16, 13/12, 13/13, 13/4,
13/7, 13/9, 14/1, 14/11, 15/3, 15/7,
16/1, 16/11, 16/12, 16/13, 16/3,
18/10, 18/10, 18/14, 18/2, 18/7,
19/10, 19/13, 19/2, 19/5, 19/7, 19/8,
20/10, 20/3, 20/5, 21/11, 21/2, 21/3,
22/9, 25/10, 27/3, 27/4, 27/5, 28/3,
28/9, 29/5, 30/13, 30/15, 31/12,
31/14, 31/3, 31/4, 31/6, 33/2, 33/5,
34/10, 34/12, 34/12, 34/15, 34/7,
34/8, 35/4, 36/8, 37/15, 37/9, 38/14,
38/2, 39/2, 41/15, 42/2, 42/5, 42/6,
44/7, 44/7, 45/11, 45/13, 45/2, 45/9,
46/15, 48/10, 48/4, 49/11, 49/15,
50/1, 50/8, 50/9, 51/12, 51/15, 52/8,
53/15, 54/2, 54/6, 57/12, 58/11,
58/13, 58/2, 58/7, 58/8, 58/9, 59/13,
60/1, 60/4, 60/9, 61/1, 61/11, 61/3,
61/4, 61/5, 62/14, 62/4, 62/9, 63/5,
63/6, 63/8, 64/6, 64/7, 65/15, 66/1,
66/12, 66/15, 66/5, 67/10, 67/12,
67/14, 67/8, 67/9, 68/1, 68/11,
68/17, 68/2, 69/10, 69/13, 69/15,
69/17, 69/3, 69/5, 69/6, 69/9, 70/11,
70/14, 70/17, 70/5, 70/7, 70/7, 70/9,
71/12, 71/15, 71/3, 71/9, 72/10,
72/5, 72/7, 72/8, 73/1, 73/12, 73/13,
73/16, 73/17, 73/3, 73/4, 73/5, 73/7,
73/8, 73/9, 74/12, 74/2, 74/3, 74/5,
75/10, 75/11, 75/13, 75/15, 75/17,
75/6, 76/1, 76/14, 76/2, 76/3, 76/6,

- 76/9, 77/1, 77/10, 77/12, 77/13, 77/14, 77/15, 77/17, 77/18, 77/2, 77/4, 77/5, 77/6, 77/7, 77/9, 78/2, 78/4, 78/5, 79/1, 79/10, 79/11, 79/6, 79/7, 79/8, 79/8, 8/10, 8/14, 80/1, 80/10, 80/12, 80/15, 80/16, 80/3, 80/6, 81/11, 81/15, 81/16, 81/5, 81/6, 81/8, 83/12, 83/14, 83/15, 83/16, 83/17, 84/10, 84/15, 84/16, 84/2, 84/8, 85/1, 85/2, 85/3, 85/6, 86/11, 86/12, 86/14, 86/3, 86/4, 86/7, 86/8, 87a/13, 87a/14, 87a/4, 87b/1, 87b/10, 87b/11, 87b/13, 87b/14, 87b/15, 87b/3, 87b/8, 88/1, 88/6, 89/2, 89/3, 89/4, 9/1, 9/11, 9/11, 9/13, 9/15, 9/2, 94/10, 94/12, 94/13, 94/4, 94/5
- ek-
e.-eler 95/15
e.-seler 76/3
- ekşi
e. 13/9, 43/11, 44/2, 51/13, 51/15, 69/17, 70/9, 76/12, 80/1
e.+ler 46/14
e.+lerden 24/8
e.+si 40/3
- el
e. 61/14
e.+in 64/6
e.+iyle 30/8
- elbette
e. 11/1, 37/11, 93/1
- ele
e. 56/9
- ele-
e.-seler 15/8
e.-ye 12/8, 23/4
- elek
e.+den 12/8, 68/8
- elma
e. 24/9, 51/11, 51/14, 51/15, 71/5
e.+nuñ 53/1
e.+yı 51/13
- em-
e.-er 82/9
- emcig
e.+inde 61/11
- emlec
e. 78/15
- emir
e.+i 37/4
- emrâz
e.+uñ 15/15, 2/12, 2/4, 2/7, 28/2, 3/1, 3/11, 3/14, 3/6, 30/13, 32/13, 37/14, 38/11, 4/15, 4/2, 4/4, 4/7, 41/1, 48/3, 5/3, 5/5, 5/8, 51/8, 53/10, 57/14, 59/5, 60/12, 62/13, 69/2, 75/3, 76/17, 8/7, 2/2
- emîn
e. 58/2
e.+eyleye 10/7
e.+ola 18/9, 25/1, 27/12, 27/14, 35/14, 37/4, 48/7, 59/3, 65/12, 65/13, 69/4, 75/5, 78/7, 88/15, 89/5, 89/7, 90/1, 90/8, 92/11
e.+olmağ 8/1
- enar
e. 68/2
- endam
e.+lardan 71/16
- endelüsî
e. 28/12
- endâm
e.+lar 90/7
- enek
e. 2/11
- engebin
e. 52/12, 55/5
- engerek ılan
e.+uñ 92/5
- engüştene
e. 23/8
- ense
e. 3/3, 37/14, 45/5
e.+ye 2/6, 30/12
- envâ'
e.+ı 6/7, 87a/12
e.+ı.nuñ 4/6
e.+ına 60/12
- eñir
e. 48/13
e. 39/14, 74/10
e. kökinüñ 9/8
- eñse

e.+sine 31/9
 er
 e. 58/10
 e.+den 56/14
 e.+inden 72/16
 e.+iyle 79/10
 e.+üñ 61/11
 erid-
 e.-e 61/7, 73/17, 73/3
 e.-üp 78/1
 e.-ür 64/1, 75/1
 erkek
 e. 79/7
 errahmān
 e. 65/12
 erruṭubetī
 e. 43/13
 erük
 e. 66/11
 e.+i 66/12
 esed
 e. 22/7
 eski
 e. 18/14, 26/12, 42/12, 7/3, 74/17
 e.+sin 76/2
 esārūn-ı istiskā
 e. 60/13
 eşek
 e. 20/3, 59/1, 88/4
 e.+üñ 23/10, 23/7, 25/15
 eşek turpu
 e. 60/9
 e.+n 36/5
 et
 e. 26/4
 e.+i 14/3, 2/9, 25/7, 32/15, 33/8,
 35/11, 36/3, 36/7, 43/4, 43/4
 e.+in 33/10, 33/15, 34/14, 34/6, 35/2,
 35/6, 36/4, 42/5, 66/5, 66/7, 74/6
 e.+inden 24/8, 24/8, 24/9, 24/9, 35/9
 e.+ine 33/2
 e.+leri 33/2
 eti
 e. 32/14
 etse
 e. 47/6
 ev

e. 89/14
 e.+de 87b/14, 89/15, 89/4
 e.+den 7/13, 87b/15
 e.+e 87b/1, 87b/12, 89/4, 92/17
 e.+in 31/2, 31/3
 e.+inde 88/13
 e.+ine 88/14
 evet
 e. 37/4, 84/4, 84/7, 95/6
 evvel
 e. 1/13, 36/12, 36/9, 37/11, 37/3, 37/5,
 67/5
 e.+i 80/1
 eṭ'ime
 e.+den 21/14
 eyd-
 e.-ür 10/7, 15/10, 17/2, 17/4, 24/14,
 27/13, 27/15, 27/2, 27/8, 28/12,
 30/2, 30/7, 32/9, 34/3, 35/12, 51/2,
 56/14, 56/6, 57/5, 57/8, 65/12, 65/8,
 74/7, 82/10, 82/16, 82/4, 83/3,
 88/10, 88/11, 88/12
 eyle-
 e.-ler 76/12
 e.-mek 1/8
 e.-memesi 5/10
 e.-memesin 79/4
 e.-mesi 5/10
 e.-mesin 79/4
 e.-mez 81/8
 e.-r 34/14, 46/5, 54/1, 80/6, 85/17,
 85/17, 9/15
 e.-se 23/8, 81/10
 e.-seler 35/1, 35/5, 58/1, 63/6, 69/3,
 70/2
 e.-ye 10/7, 21/3, 29/5, 36/1, 63/5, 63/7,
 73/7, 78/2, 79/2, 8/11
 e.-yeler 1/11, 23/11, 64/2, 78/12, 92/8
 e.-yüp 15/2, 36/4, 68/8, 74/16
 eyü
 e. 16/13, 25/3, 53/6
 e.+dür 39/13, 39/13, 39/15, 39/6, 40/3,
 40/6, 42/11, 44/3, 44/3, 48/10,
 50/13, 53/8, 54/14, 55/2, 58/15,
 62/1
 e.+ide 33/2
 e.+ola 15/5, 23/6

e.+si 33/11, 68/5
ez-
e.-eler 24/13, 92/13
e.-seler 18/15, 19/1, 28/4, 30/3, 35/8,
39/3, 39/7, 46/2
e.-üp 13/2, 19/10, 29/13, 32/10, 38/1,
89/11, 92/6
ezber
e.+ide 32/11
e.+in 31/11
ezil-
e.-miş 19/3
ezük
e. 60/4

F

faşıl
f. 25/1, 26/5, 40/15, 42/9, 42/8
faşl-ı evvel
f. 21/13
fazl
f.+ı 10/10, 11/10
f.+ıyla 92/11
fe inne acibün
f. 50/6
feh̄m
f.+i 17/3, 25/13
ferah̄
f.+ide 90/2
f.+ider 52/13, 53/14
ferec
f.+inde 80/11, 81/2, 79/9
f.+ine 80/5
f.+lerinde 79/17
fermān
f. +ıyla 57/12
ferman-ı h̄uda
f.+yı 27/6
ferāsiyyūn
f. 50/2
fesād
f.+ı 78/6
fetil
f. 78/5
feth̄
f.+ide 74/1

feza^ç
f.+a 54/14
fistuk̄
f. 48/5
fikr
f.+e 25/5
fil
f. 89/4
fil-h̄āl
f.+dür 31/1
f.-h̄āl 42/2, 80/13, 80/15, 80/17, 80/5,
81/10, 83/10, 44/14, 45/1, 72/11,
74/3, 79/11
finduk̄
f. 48/6, 21/15
firūze
f.+yi 10/3
fital
f.+i 78/7
f.+idüp 29/8
fā'ide
f.+ide 16/12, 16/4, 16/8, 18/7, 19/1,
19/15, 19/3, 20/12, 21/9, 23/11,
29/8, 30/11, 30/4, 31/10, 33/6, 33/8,
34/2, 40/12, 41/14, 41/4, 45/15,
45/9, 45/14, 49/14, 49/15, 50/1,
50/12, 54/10, 55/14, 57/13, 60/10,
60/2, 60/4, 60/8, 61/1, 61/15, 61/3,
61/4, 61/9, 62/6, 66/2, 66/5, 68/14,
68/15, 68/16, 70/15, 70/9, 72/1,
73/11, 73/17, 75/15, 75/8, 76/2,
77/11, 77/12, 77/4, 78/13, 79/15,
83/16, 83/2, 85/15, 85/2, 87a/16,
87a/3, 87a/4, 87b/8, 87b/9, 90/3,
94/8
f.+ider 10/12, 14/4, 14/5, 17/14, 18/1,
18/2, 18/3, 19/13, 26/1, 26/3, 29/10,
29/3, 35/5, 41/5, 42/14, 44/3, 44/7,
44/9, 47/11, 47/12, 48/1, 48/12,
48/14, 48/6, 49/3, 49/4, 50/8, 50/14,
50/15, 52/7, 53/13, 54/1, 54/4, 54/6,
54/8, 55/6, 56/14, 60/1, 60/14, 60/4,
60/6, 62/7, 63/15, 66/14, 71/5, 71/5,
71/8, 75/9, 77/9, 79/18, 79/7, 84/12,
85/1, 85/11, 85/8, 86/10, 90/6
f.+idüp 46/9, 79/1
f.+si 12/10

f.+sinüh 79/15
fäsîd
f.+ider 26/2
f.+olmağ 53/5
fâtiha
f. 30/2, 32/9, 57/9
fûlfûl
f. 22/2, 53/2
fîl dişi
f.+nden 81/8

G

ğâfîl
ğ. 13/6
ğalebe
ğ.+sine 42/14
ğâlib
ğ.+olsa 45/2
ğalîz
ğ. 85/5,
ğ.+ideler 76/11
ğalîza
ğ. 9/6
ğarğara
ğ.+eylese 44/14
ğ.+ideler 44/11, 45/4
ğ.+itse 42/4
ğ.+itseler 42/2, 42/6, 44/15, 44/4, 44/9
ğ.+et 41/11
ğarığ'u-nnisa
ğ. 6/3
ğaşeyân
ğ.+ı 51/13, 51/10
ğaş
ğ.+olmuş 54/5
ğâyet
ğ. 13/3, 16/2, 83/16, 94/15, 95/15,
95/4, 78/11
ğ.+de 95/3, 11/14, 19/15
ğayrı
ğ. 88/5, 88/6, 72/16
ğ.+sı 4/9
ğ.+dan 78/6
ğîlzet
ğ.+ine 43/1
ğaşye

g. 55/1
geç-
g.-e 58/15
g.-en 21/9, 89/14
g.-mesiniñ 83/11
g.-şe 70/4
g.+düğine 71/3
geçir-
g.-üp 10/4
geçür-
g.-se 23/14, 84/8
g.-seler 14/12, 23/9, 58/2, 75/5
g.-üp 68/8
g.-ür 43/2, 55/9, 66/11, 67/2, 67/5
gegir
g.+dür 67/4
gel-
g.-megi 42/14
g.-meklige 71/7
g.-mesin 42/11, 42/9, 44/12, 70/6,
71/11
g.-mesine 72/1
g.-meye 27/6
g.-meyi 40/9
gelincük çiçegi
g. 81/1
g.+n 14/1
geniz
g.+i 49/2
geñüz
g. 48/12, 48/13, 48/6, 49/1, 49/3, 49/3
g.+de 48/5
g.+deki 49/1
g.+den 48/11, 48/9
g.+e 30/12, 48/10, 48/14, 48/5
g.+i 31/8, 48/8
gerdeme
g. 67/9, 78/4, 51/15
gerek
g. 25/6, 28/14, 28/14, 37/6, 55/2, 55/2,
55/3, 8/4, 8/5, 8/5
g.+dür 46/12, 46/12, 51/14, 78/2
g.+se 56/15
getür-
g.-di 1/4
g.-e 15/11, 25/11, 34/6, 65/12, 72/8,
73/11, 73/5, 90/1

g.-se 3113/, 60/6, 81/11
g.-seler 79/17
g.-ücidür 25/6
g.-ür 25/14, 25/14, 67/1, 84/12
geyik
g. 27/11, 51/5, 65/11, 72/7, 79/5, 82/4
geyündür
g.-me 88/16
gılzet
h.+in 43/15
gibi
g. 1/15, 10/4, 12/14, 14/14, 15/8, 16/1,
2/10, 2/13, 2/14, 2/2, 2/3, 2/5, 2/8,
24/3, 24/3, 24/4, 24/4, 24/4, 24/4,
24/5, 28/3, 3/12, 3/15, 3/2, 3/3, 3/7,
32/14, 33/7, 37/15, 38/13, 4/9, 41/1,
41/2, 43/14, 45/7, 48/4, 49/6, 5/6,
51/9, 53/11, 61/2, 62/13, 62/14,
75/4, 76/11, 76/12, 76/7, 76/9, 8/9,
84/3, 95/2
gice
g. 10/14, 67/13, 69/16
g.+si 65/9
g.+sinde 27/9, 51/3, 56/13
gici
g.+si 13/11
gici-
g.-mek 5/6
giciyük
g. 6/10, 8/3
giç
g. 28/7, 94/2
git-
g.-e 10/2, 15/12, 15/3, 17/1, 18/6,
23/10, 23/15, 41/9, 58/7, 69/12,
73/8, 75/7, 80/12, 83/13, 84/6,
57/11, 57/8
g.-en 43/3, 70/16, 84/7, 10/8
g.-er 37/11, 57/8
g.-ere 13/11, 29/13
g.-erir 80/9
g.-ermek 64/4
g.-ermeye 64/7
g.-erür 39/15, 43/15, 62/2, 85/9
g.-ince 95/4
g.-mekdür 55/2
g.-mekiçün 40/7

g.-memiş 64/7
g.-mesin 70/14
g.-miş 54/5, 64/6
g.-se 11/7, 69/6, 71/9
g.-üp 32/11, 29/7, 58/6, 73/4
gider-
g.-e 10/5, 10/6, 13/13, 13/5, 13/9,
14/10, 14/10, 14/2, 14/7, 14/8,
15/13, 16/10, 16/10, 17/13, 17/14,
17/6, 18/13, 18/14, 18/5, 19/12,
19/5, 20/10, 20/14, 20/15, 20/5,
20/7, 21/1, 21/10, 21/3, 28/6, 29/1,
29/11, 31/11, 31/14, 32/1, 33/1,
33/13, 33/4, 34/11, 34/14, 36/6,
38/10, 38/14, 38/15, 38/2, 38/3,
38/5, 38/7, 38/9, 39/10, 39/2, 39/8,
39/9, 40/11, 40/8, 41/15, 42/3, 42/4,
42/6, 42/8, 45/11, 45/12, 46/2,
49/11, 49/11, 49/8, 52/2, 54/13,
58/10, 58/8, 59/10, 59/11, 59/13,
59/15, 59/7, 59/8, 59/9, 61/10,
61/13, 61/6, 62/11, 62/5, 63/8, 64/4,
64/6, 66/4, 68/16, 68/9, 69/13, 70/8,
71/17, 71/4, 73/13, 73/17, 73/3,
74/15, 75/13, 76/3, 76/8, 77/15,
77/5, 77/7, 78/10, 78/17, 78/17,
78/3, 78/4, 78/4, 8/11, 8/12, 8/14,
83/17, 84/11, 84/16, 84/3, 85/3,
85/4, 86/12, 86/14, 86/7, 86/8, 86/9,
88/3, 9/2, 90/3, 92/1, 94/10, 94/14,
94/6, 94/7
g.-ür 10/3, 12/11, 12/11, 12/12,
17/1, 17/7, 19/2, 20/3, 21/11, 31/12,
35/10, 35/9, 38/7, 39/12, 39/5,
40/10, 40/10, 40/13, 40/15, 40/5,
43/12, 43/5, 44/10, 44/11, 44/6,
47/10, 47/11, 48/10, 48/11, 48/5,
48/9, 51/13, 52/11, 52/13, 52/15,
52/15, 52/5, 52/5, 52/6, 52/8, 53/12,
53/14, 53/4, 53/5, 53/7, 53/7, 54/13,
54/2, 54/6, 55/10, 55/4, 55/8, 59/6,
62/10, 62/8, 63/10, 63/12, 63/13,
63/14, 66/12, 66/3, 67/6, 71/14,
71/3, 80/8, 84/12, 84/15, 84/17,
85/16, 85/6, 85/7, 87a/6, 9/10, 9/10,
9/12
gine

g. 60/15
gir-
g.-emeye 89/4
g.-meye 87b/1, 92/17
g.-se 49/9
g.-üp
giy-
g.-dügi 88/5
g.-se 15/2
giydür-
g.-eler 23/11, 88/6, 88/7
giyindür-
g.-eler 88/5
göbek
g. 4/13, 68/15
g.+e 68/8
g.+i 11/6, 11/9, 68/10, 69/6
g.+ine 67/15, 69/1, 69/8
göden çekürgesi
g. 87a/5
gögercin
g. 45/9, 73/3
gögüz
g. 3/6, 48/3, 66/1
g.+e 2/6
gökçek
g. 53/1
g.+ider 48/8
göknār
g. 44/6
göñül
g. 57/8
g.+i 52/13, 90/2
g.+in 52/15
göñül dön-
g.-dügin 52/11, 52/13, 52/8, 53/4, 51/9
ş.-mek 3/11
gör-
g. 64/9
g.-e 25/3, 64/6
g.-meye 37/1
g.-miyen 10/14
g.-ür 13/3
götür-
g.-di 1/6
g.-e 90/8

g.-se 24/15, 27/12, 27/14, 35/13, 51/6,
79/9, 80/12, 81/2, 81/6
gövde
g. 76/9, 61/14
g.+de 8/5, 94/3
g.+den 62/4
g.+sinde 89/2
g.+sine 87a/14, 88/9
g.+ye 62/9, 84/1
göynek çiçeği
g.+dür 55/3
göyün-
g.-miş 39/2
göyündür-
g.-me 8/1
g.-se 12/16, 15/7
g.-seler 16/6, 31/6, 34/9, 41/6, 76/2
g.-üp 20/12, 41/2, 63/15, 74/13, 9/14
g.-ür 42/11, 43/13
g.-mesinüñ 7/8
göz
g. 1/13, 1/14, 14/11, 15/11, 61/14, 8/7,
8/8, 80/14, 9/2
g.+de 10/5, 10/6, 14/11, 14/2, 14/3,
14/9, 8/13, 9/9
g.+dedür 13/11
g.+deki 10/11, 10/2, 10/2
g.+den 14/5, 9/13
g.+e 10/1, 10/11, 10/4, 10/5, 10/8,
10/9, 11/3, 11/4, 13/1, 13/10, 13/14,
13/15, 13/15, 13/2, 13/3, 13/7, 13/8,
14/1, 14/6, 14/9, 15/9, 8/10, 9/11,
9/12, 9/5
g.+i 10/14, 15/3, 15/5, 8/14, 9/14, 9/15
g.+in 3113/
g.+inde 11/4
g.+ine 11/5, 15/1, 15/2, 15/4, 37/10,
37/11, 37/9
g.+iñ 13/11
g.+lere 15/9
g.+süz 38/1, 45/15
g.+ün 9/4
g.+üñ 13/11, 14/7, 8/11, 9/10
gözlü
g. 37/8
gul euzu birabbilfelak
g. 36/13

gul euzu birabbilfelak
g. 37/5

gule^çuzu birabbinnās
g. 36/14

gul ya eyyühelkāfirūn
g. 36/10, 37/3

ğuşşa
ğ. 5/15, 84/9

güç
g. 3/9
g.+le 82/11, 49/6

gül
g. 17/1, 17/2, 17/4, 19/1, 19/10, 20/6,
25/12, 29/3, 29/4, 30/3, 32/10, 35/6,
46/2, 49/7, 55/1, 55/4, 70/17, 71/12,
71/3, 71/6, 75/17, 80/9, 82/4

g.+ile 94/8
g.+ābla 27/10

gül yağı
g. 28/12
g.+yıla 33/4

güllāb
g. 89/11
g. 57/6
g.+ile 65/10
g.+la 51/4, 71/15

güllük
g.+ü 70/17
g.+de 83/12

gümiş
g. 24/3

gün
g. 11/10, 12/8, 16/15, 16/4, 20/4,
22/12, 23/7, 27/5, 36/2, 46/13, 47/4,
50/5, 56/12, 59/2, 67/12, 68/12,
77/15, 77/16, 77/9, 79/14, 86/7
g.+de 18/10, 46/10, 47/5, 76/12, 81/9
g.+e 46/10, 64/3, 79/14, 81/9
g.+inde 11/2
g.+lerinde 11/2

gündeğin
g. 47/6

gündüs
g. 10/12

güneş
g. 56/11

günlük

g.+i 69/7, 78/5, 94/8
g. 11/7, 31/11, 35/2, 54/10, 60/5

güre
g. 23/5

gürülde-
g.-yen 29/14

gürüldü
g.+sin 28/4, 28/6
g.+sine 28/7, 29/2

güyegü otı
g. 60/7

güz
g. 11/2

H

ḥab
ḥ. 70/2, 70/2

ḥabb-ı vāşıl
ḥ. 47/1

ḥabbu'ş-şanavber
ḥ.- 44/5, 48/15, 8/12

ḥabbu'lebān
ḥ.+ı 63/1, 65/15

ḥabīs
ḥ. 78/5

ḥacāmet it-
ḥ.-eler 45/3

ḥacerünnār
ḥ. 81/14

ḥācet
ḥ. 78/9, 85/15
ḥ.+ola 67/3

ḥadde
ḥ.+den 58/15, 70/4

hafta
h.+da 46/12

ḥafaḳān
ḥ. 53/11, 54/6, 3/14, 53/15, 54/6,
56/14
ḥ.+ı 54/2, 53/14, 54/13, 54/13, 55/4,
56/7, 56/8
ḥ.+a 51/12, 54/11, 54/11, 54/14, 54/3,
55/1

ḥaḳ
ḥ. 57/11

ḥaḳ te'ālā

h. 1/11, 93/4
hakīm
h. 30/2, 32/9
hal
h.+ide 46/7
halaṭ
h.+ide 95/8
halāṣ
h.+ola 51/7
halāṣ bul-
h.-a 13/1, 13/2, 18/12, 36/11, 41/11,
87b/3, 88/11, 90/6, 65/16, 66/7,
74/6, 68/1, 82/6
halāṣ-ı ebedī
h. 37/6
hālīk-ı cin ve inās
h. 1/2
hālīṣ
h. 57/6
hal
h.+eyler 46/5
h.+ide 94/12, 58/11, 73/13, 58/15
h.+idüp 44/14, 65/13, 76/4
h.+olup 58/6
h.+eyleye 63/5, 63/7
halqa
h.+eyleseler 57/15
halāl
h.+ı 81/10
hām
h.+la 70/15
ham
h. 66/2
hamd
h. 1/2
hamām
h. 83/13
h.+a 95/11
h.+dan 95/12, 74/4
h.+ola 72/15
hammām
h.+da 60/8
hāmīle
h. 82/5, 89/15, 79/5
hanāzīr
h. 45/15, 46/1, 46/11, 46/15, 47/2, 3/4,
45/6, 46/5

h.+e 46/2, 45/10, 46/4, 46/7, 45/11,
45/8, 46/6, 47/3
h.+ı 47/6
hantar
h.+un 87b/8
hararet
h.+den 60/2
hardal
h.+ı 28/5, 86/8
h. 25/5
h.+ıla 28/4
harekete getir-
h.-ür 52/4
harnüb
h. 69/13
harāret
h.+den 54/7, 69/16
h.+ı 33/13
h.+ine 25/12
harīr
h. 27/9, 65/10
h.+den 10/4
h.+ı 74/13
harīs
h.+olmaya 72/16
harz-ı ‘aẓīm
h. 82/7
hāşıl
h.+ider 26/13, 42/13, 42/13, 43/4,
43/8, 43/9, 74/16, 79/2
h.+ola 54/15
h.+olan 8/14
h.+olmuşdur 80/9
h.+olur 9/7
hāşiyet
h. 84/11
h.+ı 53/13, 71/2, 56/7
hāşşa
h. 67/3, 83/7
hāşşas
h.+ı 27/2
hasta
h.+nuñ 56/12
h.+ya 92/17
hastalık
h. 87a/12, 6/7
haşerāt

- h. 88/13, 88/15
- ḥaṣḥāṣ
h. 25/5, 66/10, 69/15
h.+uñ 16/8
- ḥaṭme
h.+nūñ 87b/10, 80/3
- ḥaṭmī
h. 45/14
- ḥatta
h. 52/9
- ḥatun
h. 72/13, 73/7, 79/7, 79/9, 58/5, 79/16,
14/6, 80/10, 81/1, 81/10, 81/3, 81/5,
81/8
h.+lar 38/4
h.+da 73/8
h.+lara 79/18
h.+a 80/4
h.+dan 80/12
h.+uñ 80/5, 81/4
- ḥavaṣṣ-ı kūrān
h. 51/1
- ḥavfa
h. 54/14
- ḥavlıncān
h. 52/1
h.+uñ 73/9
- ḥavāṣṣ
h.+ı 30/1, 32/8
h.+dandur 36/8, 59/2
- ḥavāṣṣ-ı kūrān
h. 74/1, 82/1, 55/14
h.+dır 26/13
h.+dur 65/7
- ḥavāṣṣ-ı kūrān-ı ḥakīm
h. 87a/7
- ḥavāṣu's-şariḥ
h.- 22/4
- ḥavvāṣ-ı ṭā' un
h. 93/3
- ḥaya
h. 75/3, 75/4, 76/1, 76/1, 76/8, 5/4, 5/6
h.+da 75/12, 76/7
h.+sı 43/8
h.+sın 80/11, 73/4
- ḥayız
h. 80/7, 81/7
- h.+ı 72/6, 81/2
h.+ın 79/16
- ḥayız yüri-
h.-memesi 5/11
h.-mesin 79/4
- ḥayyü'l-‘alem
h. 67/10, 86/7, 87b/8
- ḥazer
h. 25/6
- ḥazm
h.+ider 52/14, 52/7, 53/7
h.+idüp 52/6, 52/1
h.+olmamaḵ 51/9
h.+ı 53/2
h.+olmamaḵ 3/12
- ḥazret
h.+lerine 1/5
h.+i rasūlullah 37/1
- ‘ılgün
h. 85/10
- heft-ı cūṣ
h. 24/1, 23/12
- ḥekīm
h. 51/2, 56/14, 56/6, 57/4, 57/8, 65/12,
65/8, 15/10, 24/14, 27/13, 27/2,
27/8, 35/12, 82/10, 82/16, 82/4,
83/2, 88/10, 88/11, 88/12
ş.-i+ḥāzıḳ 1/10
- hem
h. 10/6, 11/4, 13/1, 13/15, 13/3, 13/5,
13/8, 14/5, 16/11, 17/3, 18/12,
21/10, 23/10, 28/8, 31/2, 31/9,
33/11, 35/10, 39/15, 39/9, 41/11,
41/5, 41/8, 46/2, 46/8, 48/7, 52/2,
58/10, 58/5, 59/9, 63/13, 67/16,
70/15, 71/1, 73/14, 73/16, 74/1,
75/7, 76/12, 77/11, 78/3, 79/16,
80/13, 81/10, 81/7, 81/7, 82/10,
86/15, 87b/16, 87b/17, 87b/4,
87b/5, 87b/6, 87b/7, 9/5, 9/9, 90/3,
92/17, 94/13, 94/6, 94/8
- hemçünan
h. 74/17
- hemin
h. 9/12
- hemān
h. 32/8, 84/5

her

h. 12/3, 12/8, 15/1, 15/10, 15/11,
16/15, 21/10, 24/14, 27/13, 27/15,
27/5, 27/8, 32/9, 33/9, 35/12, 36/12,
36/2, 37/2, 38/13, 41/9, 42/4, 47/3,
47/5, 47/9, 50/10, 51/2, 52/1, 54/9,
55/11, 57/11, 57/5, 57/7, 57/9, 59/2,
65/9, 7/1, 70/13, 70/3, 71/5, 72/13,
72/16, 74/11, 77/9, 78/16, 79/14,
81/14, 81/9, 82/4, 82/6, 83/3, 85/6,
88/11, 88/13, 89/11, 89/16, 89/6,
90/5, 90/8, 92/15, 92/15, 92/9, 93/4

her biri

h.+nden 12/1

her gün

h. 87b/17

herise

h.+den 50/4

heves

h.+i 80/12

hevā

h.+sı 73/8

hıfz

h.+eylemek 1/8

hılta

h.+ları 48/11

h.+ların 49/1

h.+yı 49/1

hıyār

h. 24/10, 59/12

hıyar şenbe

h. 67/3

hiç

h. 47/3, 64/9, 77/4, 81/11, 84/7

hiddet

h.+in 43/15, 43/7

h.+ine 43/1

hindiba

h. 55/3

hoḳḳa

h.+ya 12/15

hoş

h.+eyleye 78/2

horasānī

h. 68/5

horūs

h. 72/14

horūs çorbası

h. 26/10

hoş

h. 27/10, 30/11, 40/7, 51/4, 65/10,
87a/8

h.+eyleye 21/3, 79/2

h.+eyleyüp 36/4

h.+ide 33/10

h.+ider 39/1

h.+ola 27/15, 27/3, 27/5, 41/8

hoş tüt

h.+ar 55/5

hüb

h. 82/10

hūh

h. 43/9

huşseteyn

h.+i 21/4

huşuşen

h. 19/15, 25/7, 25/9, 39/4

hunfesā

h.+yı 77/2

hunāk

h. 45/1, 45/2, 80/8, 41/2, 3/2

h.+a 44/7

h.+ı 42/4, 42/6, 44/5, 41/9, 42/8

h.+olan 41/13, 41/14, 41/7

hunām

h. 7/2

hurmā

h. 22/1, 40/4, 43/12, 63/4

huşūnet

h.+i 59/8

h.+ine 49/4

huḳne

h. 80/10

hūdhūd

h. 10/5, 3113/, 66/5, 74/5

I

ışşı

ı. 47/8

ıŝla-

ı.-sa 47/5

ı.-salar 67/13

ı.-yalar 72/2

ıslad-

1.-alar 78/9

ıslan-

1.-duğundan 50/11

1.-ınca 50/11, 54/9

ıslaḥ

1.+ider 14/3

ılan

1. 87b/1, 88/10, 87b/14, 34/4, 80/16

1.+lar 87b/15

ılıcaḳ

1. 72/9

iḡla

1.+ola 82/10

iḡran-

1.-maḳ 6/5

ısrıcaḳ

1. 14/13, 28/13, 86/14

1.+idüp 17/3, 28/8

1.+la 42/6, 44/9, 76/14

ısrı-

1.-duḡı 87b/5

ısrırcı

1. 87b/17

ısrıḡan

1. 30/13, 72/8

ısrıt-

1.-maları 67/2

1.-malaruñ 87a/12

1.-ması 87a/15

1.-salar 30/9

ısla-

1.-salar 50/1

ısrıḡan

1. 44/7

ırsī

1. 62/13

İ

i-

i.-di 92/15

i.-düp 59/6

i.-ken 13/6

ibn-

i.-i 34/2

i.-i+sīnā 17/1

iç

i. 4/15, 43/2, 69/2, 71/4, 83/11, 83/9, 92/13

i.+de 67/8

i.+den 70/13

i.+i 31/10, 34/7, 48/15, 5/14, 55/5, 58/11, 63/10, 66/13, 66/9, 67/2, 69/14, 71/6, 72/2, 83/11, 84/7, 95/7

i.+inde 11/15, 12/11, 2/8, 24/13,

28/10, 28/8, 29/11, 4/11, 41/6,

44/13, 47/5, 69/9, 75/15, 75/16,

76/4, 80/15, 81/12, 83/13, 83/14

i.+indeki 28/9, 34/7, 40/12

i.+indekin 94/11

i.+inden 11/6, 43/2, 69/6, 70/16, 70/6, 71/7, 71/9, 84/7

i.+ine 18/8, 21/2, 21/4, 28/11, 28/9,

32/10, 34/8, 73/4, 87a/5, 88/14,

89/14

i.+inse 58/6

i.+ire 89/12

i.+ireler 89/11

i.+irseler 16/7, 18/7, 61/1, 80/2, 80/4

iç geçür-

i.-mek 67/3

iç-

i.-e 24/11, 46/12, 63/8, 71/11

i.-eler 15/12, 66/12, 70/9, 82/11,

84/10, 90/5

i.-icek 62/2

i.-mek 7/11, 79/2

i.-se 18/5, 32/11, 41/10, 48/7, 50/5,

52/10, 56/13, 65/13, 68/3, 68/3,

69/11, 70/4, 73/1, 75/7, 78/16,

79/15, 81/13, 81/3, 81/9, 87a/16,

87b/17, 57/10, 57/8

i.-seler 16/4, 18/3, 44/12, 48/11, 48/13,

49/10, 49/14, 49/15, 49/7, 51/13,

52/12, 53/1, 54/12, 54/2, 58/10,

58/8, 59/11, 59/12, 59/14, 59/15,

59/7, 59/9, 60/4, 62/4, 63/11, 63/15,

63/2, 63/9, 66/4, 67/11, 68/1, 68/4,

69/16, 70/6, 70/7, 71/13, 71/4,

72/11, 72/6, 72/9, 73/12, 73/16,

73/17, 73/2, 73/5, 77/10, 77/14,

81/6, 84/15, 85/3, 87b/15, 87b/8

i.-sün 55/3

i.-üre 23/5, 67/17, 74/3
 i.-üreler 24/14, 71/9, 72/7
 i.-ürseler 18/11, 22/12, 46/11, 50/8,
 59/1, 66/5, 66/7, 68/13, 68/15, 70/8,
 73/8, 74/11, 74/15, 79/1, 79/7,
 80/13, 80/16, 87a/3, 87b/3, 93/1
 içerü
 i.+sine 78/13
 içil-
 i.-ür 75/1
 içir-
 i.-seler 16/12, 61/2
 için
 i. 45/2, 47/2, 64/4, 65/5, 66/8, 78/11,
 78/8, 84/3, 84/9, 84/9, 91/15, 92/14,
 92/5, 94/15
 ihtişār kııl-
 i.-dım 1/12
 ifsād
 i.+ider 43/11
 iki
 i. 10/15, 12/15, 12/8, 14/10, 17/9,
 19/4, 23/13, 23/15, 32/1, 41/9,
 44/12, 50/10, 50/7, 50/9, 54/8,
 66/15, 68/1, 70/11, 70/8, 76/10,
 76/12, 77/9, 80/13, 81/9, 87b/15
 i.+nci 1/15, 15/13, 36/10
 i.+ncide 36/13
 i.+si 14/10, 92/8
 i.+sin 87a/1
 ‘ilāc
 ‘i.+ların 1/10
 ‘i.+ı 76/8, 11/1
 ‘i.+ları 7/12, 7/9
 ‘i.+olan 9/7
 ile
 i. 10/10, 11/10, 14/6, 14/6, 16/14,
 16/4, 16/8, 20/15, 20/6, 23/4, 29/3,
 29/4, 32/10, 33/14, 33/3, 33/5, 34/4,
 35/15, 36/5, 37/4, 41/11, 42/5,
 44/14, 45/11, 45/7, 45/9, 49/15,
 54/4, 54/7, 58/9, 62/3, 63/11, 63/2,
 63/3, 63/6, 63/8, 66/4, 68/12, 68/14,
 69/9, 70/1, 76/11, 77/1, 77/9, 82/4,
 86/12, 94/13
 ilk
 i. 64/4

illet
 i.+lerinüñ 79/5
 ‘ilel-i sevdāviye
 ‘i.+ye 26/9
 ‘illet
 ‘i. 11/1
 ‘i.+i 68/15
 ‘i.+leri 83/12
 ‘i.+lerinüñ 5/11
 ‘ilim
 ‘i.+inden 1/7
 imdi
 i. 8/9
 imtilā
 i.+yıla 46/14
 in-
 i.-en 66/1, 9/13
 i.-mesin 40/10
 inan-
 i.-mazsañuz 64/7
 incik
 i.+de 94/3
 inciķrük
 i. 48/4, 48/9, 3/7
 i.+olan 48/7
 i.+e 48/13
 incir
 i. 63/14, 90/4
 i.+i 28/3, 44/4
 i.+ile 48/4
 i.+le 28/5, 59/10
 incü
 i.+yi 14/8
 incük
 i.+de 8/5
 i.+in 79/9
 indür-
 i.-eler 85/14
 i.-meye 41/11
 i.-üp 16/14
 inkılab
 i. 57/10
 inle-
 i.-mesi 82/8
 i.-yeni 45/14
 i.-yin 24/13
 innā fetaħnā

i. 27/7, 51/2
 inşāallahu te‘ālā
 i. 23/10
 iplik
 i. 92/8
 i.+e 92/9
 izzihīyri
 i. 87a/15, 58/5, 72/6, 58/3
 ire-
 i.-memiş 56/11
 irilik
 i. 3/7, 48/4
 i.+i 8/14
 i.+in 14/7, 44/6
 irte-
 i.-dikce 27/5
 isfināh
 i. 44/1
 ishāl
 i.+e 71/5, 71/5
 i.+i 69/12, 69/16, 70/10, 70/11, 70/12,
 70/3, 70/5, 71/13, 71/2, 43/3
 i.+ide 59/15
 i.+ider 12/5, 26/11, 43/2, 66/10, 66/10,
 66/16
 i.+olan 69/10, 69/11, 69/12, 69/4, 69/5
 i.+olsa 70/3
 i.-itmek 59/13, 66/8
 i.-i+sevdā 26/11
 isim
 i.+i 23/13, 37/7
 i.+ler 22/6
 i.+leri 22/6
 i.+üñ 23/15
 iskışka
 i.+niñ 4/5
 issi
 i. 21/9, 25/10, 49/14, 50/14, 53/15,
 58/15, 58/8, 62/4, 68/3, 71/13, 12/4,
 17/8, 26/2, 50/13, 7/8, 7/8, 80/3
 i.+den 16/9, 17/6, 19/9, 85/11, 19/1,
 19/5, 21/1, 28/13, 44/10, 21/10
 i.+dür 15/7, 47/7, 55/7, 60/7, 62/7,
 62/9, 63/11, 63/12, 63/9, 66/13,
 71/10, 71/12, 74/14, 80/6, 85/7,
 61/10
 i.+eyler 54/1, 80/6

i.+le 61/9
 i.+sine 50/15
 issilik
 i.+in 43/12, 14/7
 iste-
 i.-rlerse 59/13
 istifrāğ
 i.+ide 46/13
 istiskā
 i. 60/12, 61/1, 61/14
 i.+sı 61/3
 i.+yı 62/10, 62/2, 60/15
 isti‘māl
 i.+ide 86/7
 i.+itseler 18/14, 18/4
 işbu
 i. 37/7, 47/2
 işe-
 i.-gen 74/11, 74/13
 i.-mege 5/2, 72/4
 i.-mez 74/14
 işele-
 i.-mesi 70/4
 işit-
 i.-en 28/7
 i.-ürse 32/11
 i.-mede 28/3
 i.-melerüñ 6/6
 i.-memek 2/5, 28/3
 işidil-
 i.-ür 83/8
 iştihā
 i. 34/6
 iştihā getür-
 i.-e 51/15
 i.-ür 53/6
 it
 i. 40/12, 44/15
 i.+üñ 11/7, 69/7
 it boncuğ
 i.+ı 15/5, 63/10, 71/8, 78/17
 it keseri
 i. 61/13
 it-
 i.-e 1/12, 11/5, 13/15, 16/12, 16/13,
 16/3, 16/4, 21/9, 23/11, 24/10, 24/7,
 28/11, 29/4, 29/6, 29/8, 30/11, 30/4,

31/10, 32/11, 33/10, 33/13, 33/2,
33/2, 33/6, 33/8, 34/1, 34/2, 34/6,
34/8, 34/9, 35/1, 40/9, 41/14, 44/5,
45/1, 45/15, 45/9, 46/13, 46/7,
49/14, 49/15, 50/1, 50/12, 50/9,
54/10, 55/14, 55/6, 57/13, 58/11,
59/15, 60/10, 60/2, 60/4, 60/8, 61/1,
61/15, 61/3, 61/4, 61/8, 61/9, 62/6,
65/11, 66/2, 66/2, 66/5, 66/9, 68/14,
68/15, 68/16, 69/10, 69/14, 69/16,
69/5, 70/13, 70/14, 70/15, 70/16,
70/7, 70/9, 70/9, 71/13, 72/1, 72/10,
73/13, 73/14, 73/17, 74/1, 75/15,
75/8, 76/2, 77/11, 77/12, 77/4,
78/13, 79/15, 80/17, 83/16, 83/2,
85/15, 85/2, 86/7, 87a/16, 87a/3,
87a/4, 87b/8, 87b/9, 90/2, 90/3,
92/1, 94/12, 94/8, 95/8

i.-meye 12/5

i.-mezse 50/9

i.-se 27/11, 33/3, 35/7, 42/4, 79/10,
88/13

i.-seler 16/15, 18/14, 18/4, 20/12, 20/7,
20/9, 33/12, 33/12, 33/15, 33/15,
33/4, 33/4, 33/5, 33/5, 34/11, 34/11,
35/7, 35/8, 35/8, 36/1, 36/1, 38/8,
41/4, 42/2, 42/6, 44/15, 44/4, 44/9,
45/12, 46/10, 50/2, 54/5, 55/4, 60/1,
62/15, 69/1, 69/4, 71/14, 74/6,
75/17, 75/8, 76/5, 77/13, 77/14,
78/3, 81/11, 83/17, 86/13, 87b/13,
87b/15, 87b/16, 87b/6, 9/4, 94/4

i.-eler 10/11, 11/10, 11/2, 11/3, 14/13,
24/2, 44/11, 45/4, 69/8, 75/14,
76/11, 76/15, 80/10, 87a/1, 90/4

i.-er 10/12, 12/5, 14/3, 14/4, 14/5,
17/14, 18/1, 18/2, 18/3, 19/13,
21/14, 24/10, 25/4, 25/5, 26/1,
26/11, 26/11, 26/13, 26/2, 26/2,
26/3, 26/5, 26/7, 29/10, 29/3, 33/10,
35/3, 35/5, 35/6, 35/7, 39/1, 40/12,
40/2, 40/4, 40/5, 41/4, 41/5, 42/12,
42/13, 42/13, 42/14, 42/14, 42/15,
42/9, 43/10, 43/11, 43/15, 43/15,
43/2, 43/3, 43/4, 43/4, 43/6, 43/7,
43/8, 43/9, 44/12, 44/3, 44/7, 44/9,
47/11, 47/12, 47/15, 48/1, 48/12,

48/14, 48/2, 48/6, 48/8, 49/1, 49/3,
49/4, 50/14, 50/15, 50/8, 52/13,
52/14, 52/7, 52/7, 53/13, 53/14,
53/2, 53/2, 53/4, 53/7, 53/9, 54/1,
54/15, 54/4, 54/6, 54/6, 54/8, 55/11,
55/6, 56/14, 56/7, 60/1, 60/14, 60/4,
60/6, 62/7, 63/15, 63/4, 66/10,
66/10, 66/14, 66/15, 66/16, 70/11,
71/2, 71/5, 71/5, 71/8, 72/12, 72/13,
73/11, 73/13, 74/16, 75/9, 77/9,
79/18, 79/18, 79/2, 80/9, 81/14,
84/12, 85/1, 85/11, 85/17, 85/5,
85/8, 85/9, 86/1, 86/10, 87a/7, 9/7,
9/8, 90/4, 90/6, 90/7, 90/8, darçını
i.-üp 12/2, 28/13, 70/13, 76/7, 77/10,
78/16, 84/3, 86/14, 95/8

itdür-

i.-eler 95/3

iyi

i.+dür 19/12

iyileşdür-

i.-e 45/14

iyüca

i. 22/8

J

jengâri

j. 95/6

K

ğab

ğ.+ı 16/8, 39/12, 54/15

ğ.+ın 52/12, 64/1, 68/2, 69/15, 69/17,
95/13

ğ.+ına 83/3

ğ.+ıyla 69/9

ğaba

ğ. 77/16

ğabaca

ğ. 90/6

ğabağ

ğ. 17/12, 20/15, 21/2, 21/4, 25/14,
83/3

ğ.+da 13/7

ğ.+a 13/13

ķ.+ı 14/3
ķabar-
ķ.-maķ 2/9
ķabarcuķ
ķ.+lar 6/13, 88/16, 89/2
ķ.+larından 8/1
ķabard-
ķ.-ur 40/4, 40/5
ķabıż
ķ.+ide 70/9
ķ.+olmaķ 65/14
ķabla-
ķ.-sa 27/11, 51/5
ķablubaę
ķ.+a 81/12
ķ.+nuń 75/15
ķ.+nuń 18/11
ķabıż
ķ. 84/4
ķ.+ı 66/8, 66/9
ķ.+ide 69/10, 69/14, 69/16, 69/5,
70/13, 70/16, 70/7, 71/13
ķ.+ider 71/2
ķ.+olmaķ 4/10
ķaç-
ķ.-a 87b/15, 87b/17
ķaçan
ķ. 1/10, 70/3, 75/9, 76/8, 8/12
ķaçur-
ķ.-ması 7/14
ķadar
ķ. 85/14
ķ.+ı 12/3, 10/13
ķabil-ı helile
ķ.+ye 16/11
ķadun
ķ. 71/15
ķāfūr
ķ. 19/9, 70/16
ķ.+la 27/10, 51/4, 65/10
ķ. 53/15
ķaęıd
ķ.+a 22/5, 74/2
ķ.+a 91/16
ķaķ-
ķ.-a 37/10, 37/11
ķ.-sa 37/9

ķaķule
ķ. 78/14
ķal-
ķ.-a 36/8
ķ.-inca 79/14
ķ.-maya 82/8
ķ.-mış 64/9, 77/16
ķalay
ķ. 24/4
ķalb
ķ.+e 51/11
ķ.+i 54/12, 54/6
ķalem
ķ.+i 95/5
ķ. 26/13
ķalk-
ķ.-ar 60/15
ķamař-
ķ.-duğın 40/5
ķāmil
ķ. 50/4
ķan
ķ. 11/6, 42/11, 42/12, 42/13, 42/14,
42/14, 42/15, 42/9, 43/3, 43/4, 43/8,
43/8, 43/9, 44/12, 45/2, 45/3, 5/2,
61/6, 69/6, 70/14, 70/16, 70/6, 70/8,
71/11, 71/3, 71/7, 71/9, 72/1, 72/4,
76/10, 76/9, 8/15, 9/1, 7/5
ķ.+ı 26/12, 30/14, 31/7, 32/5, 35/9,
42/11, 42/15, 43/10, 43/11, 43/12,
43/13, 43/2, 71/2, 71/6, 71/7, 71/9,
9/5
ķ.+ın 10/1, 10/5, 13/7, 16/12, 18/11,
30/15, 31/3, 31/5, 33/15, 34/6,
35/10, 46/1, 75/10, 79/1, 80/7, 81/7,
83/14, 13/3, 16/13
ķ.+ına 35/4, 49/6
ķ.+uń 43/1, 43/12, 43/14, 43/5, 43/7
ķ.+uńda 58/5
ķan-
ķ.-maķ 6/1
ķana-
ķ.-mağı 34/9
ķ.-mağıçun 84/10
ķ.-sa 32/1
ķankı
ķ.+sı 56/15

ķantaryūn	71/16, 72/14, 77/1, 77/12, 79/17,
ķ.+1 9/11	84/1, 87b/8, 9/4, 94/9, 95/1, 28/4,
ķapak	75/12
ķ.+larun 14/7	ķ.-ur 63/10
ķ.+1 9/4	ķarlaguķ
ķ.+ından 8/15	ķ. 11/3
ķapla-	ķ. 31/3
ķ.-ya 65/11	ķ.+dan 41/9
ķapu	ķ.+1 41/2, 41/8, 73/7
ķ.+lara 89/7	ķ.+uņ 41/5
ķar-	ķarģa
ķ.-up 76/4	ķ. 42/6, 50/6
ķara	ķarģu
ķ. 10/8, 22/2, 40/10	ķ. 74/3, 85/15
ķ.+sı 85/5	ķaķatı
ķ.+yı 20/12	ķ. 70/1
ķara ķöksürüg	ķasni
ķ.+i 59/8	ķ.+ye 69/12
ķara verem	ķ.+yi 87b/4, 59/8
ķ. 58/13	ķasuķ
ķaranfil	ķ. 5/4, 5/6, 75/3, 75/4, 76/5
ķ. 10/2, 34/14, 52/13, 78/14	ķ.+da 75/4, 75/7, 75/9
ķaraņulıķ	ķ.+daģı 74/15
ķ.+ın 9/10	ķ.+1 75/11, 75/14, 75/16
ķarar	ķ.+ına 73/15, 75/14, 83/15
ķ.+1 80/14	ķ.+ında 61/11, 75/5
ķarar-	ķaģ
ķ.-maķ 32/14	ķ.+ına 23/14
ķ.-mıģ 34/7	ķ.+1 32/1
ķarın	ķaģlu
ķ.+da 67/11, 68/15, 71/10	ķ. 23/13, 23/8
ķ.+ daķı 68/4, 68/5	ķaģuķ
ķ.+dan 71/11, 81/8	ķ. 90/5
ķ.+1 55/9, 66/11, 67/5, 70/10, 70/16,	ķat
71/17	ķ.+a 56/12, 56/12
ķ.+ına 67/15, 69/4, 83/17	ķat-
ķ.+ında 58/6, 67/17, 68/1	ķ.-a 12/2
ķarın geķ-	ķ.-alar 11/9, 14/13, 69/8, 64/3
ķ.-dügine 70/15	ķ.-sa 12/14, 19/6
ķariģ-	ķ.-salar 14/9, 16/11, 34/10, 34/13,
ķ.-dur-up 87b/10	35/11, 38/9, 39/1, 50/3, 53/15, 70/1,
ķariģdur-	78/1, 83/1, 85/4, 86/11
ķ.-alar 14/14, 95/2	ķ.-up 13/10, 17/5, 18/2, 18/3, 19/11,
ķ.-salar 41/7, 45/10, 46/6, 50/3	20/13, 21/7, 29/11, 29/15, 32/15,
ķ.-up 13/13, 29/7, 33/14, 35/1, 38/14,	38/2, 46/4, 49/7, 58/14, 59/9, 63/13,
39/14, 41/13, 41/14, 42/7, 46/3,	69/12, 70/5, 74/14, 75/6, 76/7, 78/3,
49/10, 58/9, 62/15, 63/3, 63/8,	78/4, 80/11, 81/12, 84/1, 85/11,

86/12, 86/4, 87a/16, 87b/10, 94/12,
94/6
katı
k. 12/4, 58/14, 62/1, 68/6
k.+sın 63/1
katırak
k. 44/8
katī
k. 92/17, 92/2, 92/5, 94/13, 23/2
kav
k.+ın 80/16, 87b/14
kavın
k. 34/4
kavız
k. 77/8
kaviyyen
k. 45/12
kavluhu
k. 27/6, 51/1, 26/14, 55/15, 56/15,
65/8, 82/1, 30/4
kavud
k.+ı 70/9
k.+ıla 46/6
kavuk
k.+da 73/13, 74/16, 75/2, 75/7
k.+dağı 73/16, 75/1, 90/7
k.+a 5/2, 72/4, 73/17
kavun
k. 22/1
kavur-
k.-a 23/3
k.-alar 50/7, 71/6
k.-up 71/12, 74/12
kavī
k. 50/12, 53/6, 73/1
k.+ider 54/6
k.+ola 83/14
kaṭıca
k. 84/4
kaṭrān
k. 62/8, 42/1
k.+a 69/8
k.+ıla 35/1
k.+la 11/9
kaṭ^c
k.+ide 40/9, 73/14, 9/5
kaykana

k.+eyleyüp 74/16
kaymak
k. 75/2
kayna-
k.-mağdan 16/14
k.-sa 50/3
kaynad-
k.-a 24/13
k.-alar 47/9, 85/14, 87a/1, 90/5
k.-sa 20/11
k.-salar 16/14, 28/10, 78/4, 79/13
k.-up 16/2, 20/15, 21/12, 33/12, 35/15,
44/4, 60/7, 61/12, 61/4, 61/6, 68/4,
72/10, 73/2, 73/3, 74/10, 76/13,
78/16, 87a/3, 87b/12
kaz
k. 24/9
kazdur-
k.-sa 23/14
kes-
k.-e 79/1
kebere
k. 22/3
keçi
k. 24/8, 29/12, 29/7, 66/9, 69/13, 72/7,
79/5
k.+nüñ 72/2
kehrībā
k. 54/11
k.+^uñ 71/2
k.+yı 60/6
keklik
k. 14/8, 31/14
kel
k. 95/4
k.+olmak 6/15
kelem
k. 45/11
keler
k.+in 75/10
kelām
k. 86/16
kendene
k. 22/3, 34/15, 43/1, 47/10, 78/3
k.+yi 78/4
kendü
k. 73/7

k.+si 82/6
k.+sin 75/15
kendür
k.+ine 81/16
kepek
k.+i 50/1
k.+den 76/14
kerdeme
k. 63/5, 63/9
kerdene
k. 94/10
kere
k. 10/11, 10/15, 10/15, 10/15, 20/1,
22/5, 22/8, 79/12, 92/9
kerefes
k. 40/6, 22/3, 26/1
keremed
k. 28/15
kermāzu
k. 85/10
kerre
k. 62/9, 88/7
kerrāt
k. 69/9
k.+ile 11/11
k.+la 92/7
kerīnet
k. 26/13
kes
k.+idüp 38/5
kes-
k.-e 11/11, 28/5, 33/15, 33/4, 34/5,
34/6, 52/11, 69/16, 69/8, 70/7, 71/9,
78/14
k.-er 14/5, 35/10, 35/6, 70/10, 71/11,
9/13, 9/15
kesil-
k.-miş 45/13, 83/1
kestāni
k.+yi 40/9
keşür
k.+i 78/16
kettān
k. 45/10, 86/16
kez
k. 31/14, 70/12, 74/9, 76/10, 76/12,
87a/4, 88/9

kıl-
k.-ur 50/14
ki
k. 1/5, 1/6, 1/7, 10/12, 10/8, 12/10,
12/5, 13/11, 14/10, 15/10, 15/13,
15/6, 17/13, 19/14, 19/15, 20/1,
21/10, 21/6, 24/2, 24/6, 25/7, 25/9,
26/14, 26/6, 26/8, 27/3, 27/4, 27/7,
28/12, 28/13, 3/11, 3/14, 3/2, 3/4,
3/9, 31/1, 32/11, 32/7, 33/8, 37/6,
39/4, 40/1, 40/13, 41/12, 41/2,
43/14, 44/11, 45/5, 46/12, 46/12,
47/14, 48/1, 49/12, 50/3, 51/10,
51/14, 51/2, 54/14, 55/1, 55/3, 56/7,
57/7, 58/12, 58/15, 58/3, 59/2,
60/13, 60/14, 60/2, 60/7, 61/12,
63/3, 67/14, 67/3, 67/6, 67/7, 68/6,
7/1, 70/3, 71/2, 71/6, 72/16, 72/16,
72/6, 74/10, 74/11, 75/1, 75/10,
76/3, 76/9, 77/13, 77/17, 78/1,
78/11, 78/2, 78/5, 78/7, 78/8, 79/15,
8/10, 80/10, 81/1, 81/14, 81/17,
82/9, 84/1, 84/4, 85/1, 85/10, 85/11,
85/14, 85/9, 86/3, 87a/15, 87b/2,
88/11, 88/4, 89/1, 89/14, 89/6, 9/3,
9/6, 9/8, 9/9, 90/5, 92/12, 92/14,
92/6, 94/2, 94/3, 95/2, 95/5
kifāyet
k.+idüp 82/9
kim
k. 1/10, 1/3, 1/6, 1/9, 15/10, 15/11,
15/2, 21/13, 22/9, 23/2, 24/15,
27/13, 27/15, 27/8, 32/15, 32/9,
33/11, 33/9, 35/12, 36/12, 37/2,
38/13, 41/9, 42/4, 44/13, 47/3, 47/5,
47/9, 51/2, 51/6, 52/1, 56/11, 56/8,
57/5, 57/9, 59/2, 64/6, 64/9, 65/9,
70/13, 72/13, 77/15, 78/16, 80/6,
80/8, 82/4, 82/6, 83/3, 85/6, 89/11,
89/16, 90/8, 93/4
k.+üñ 37/6, 72/16, 88/11, 88/13, 71/5,
57/7
kimesne
k. 11/5, 3113/, 44/13, 68/3, 69/14,
70/3, 71/1, 78/12
k.+niñ 8/14
k.+nüñ 11/9

k.+ye 59/1, 67/17
kimse
k. 63/8
k.+deki 10/14
k.+nün 10/15, 15/3, 27/4, 71/9, 88/9
kimyon
k. 85/17
k.+la 52/10
kiremüd
k. 23/3, 31/8, 49/9, 68/1, 77/6
k.+i 11/12, 23/2
kirās
k. 24/9
kirpi
k. 10/11
kişi
k. 14/6, 15/1, 16/5, 18/5, 25/3, 29/14,
29/9, 36/15, 36/9, 41/10, 41/15,
48/7, 51/14, 51/14, 52/8, 58/6, 60/6,
65/11, 69/11, 73/15, 73/4, 74/6,
75/6, 79/9, 80/10, 81/11, 81/3, 81/5,
87b/17, 89/6
k.+de 51/5
k.+ler 72/13, 79/16, 87a/2
k.+lere 66/16, 67/1, 71/14
k.+nün 62/14
k.+nün 11/14, 11/6, 13/5, 15/2, 17/9,
18/13, 19/14, 19/8, 23/8, 28/8,
30/15, 31/11, 31/15, 31/7, 31/8,
31/9, 34/15, 35/9, 36/7, 41/13,
41/15, 41/4, 41/7, 42/1, 46/1, 46/9,
51/10, 54/5, 54/8, 55/11, 58/1, 58/8,
65/16, 68/11, 69/4, 69/6, 72/5, 74/2,
74/7, 74/9, 75/14, 77/1, 86/13,
87a/14, 87a/8, 89/2, 94/7, 94/7,
95/4
k.+nün 30/14
k.+si 81/1
k.+ye 16/7, 18/11, 18/6, 23/12, 23/5,
25/11, 25/4, 28/7, 43/3, 46/11,
49/12, 50/5, 52/3, 52/3, 52/7, 61/1,
61/3, 66/2, 66/5, 66/6, 68/13, 68/13,
69/10, 69/13, 69/5, 70/16, 73/7,
79/1, 79/7, 87b/16, 87b/2, 87b/8,
88/10, 93/4
k.+yi 23/1
kişnic

k.+i 81/16, 61/8
kişniş
k. 46/6
kitāb
k. 1/7
kıl
k. 10/2, 10/6, 13/7, 5/13, 83/11, 83/15
k.+ın 39/3
kıl-
k.-ur 47/8, 53/13, 53/6
kına
k. 85/4
kığ
k.+ın 54/4
kır-
k.-a 28/9, 29/1, 29/12, 30/1, 40/9, 77/7
k.-up 68/17
k.-ur 71/10
kıra gider-
k.-e 19/7
kırıl-
k.-a 87b/13
k.-mamış 57/6
kırıla git-
k.-e 21/7
kırk
k. 1/12, 46/10, 47/6, 92/10
k.+bir 92/8
k.+ıncı 8/2, 94/1
kış
k. 11/2
kivām
k.+a 73/10, 73/5, 72/8
kız
k. 79/8
k.+ıla 92/8
kız-
k.-a 23/2
k.-mış 23/3
kızdur-
k.-a 23/2
k.-salar 11/12
k.-up 71/2
kızıl
k. 32/7
kızıl üzüm
k. 59/12

ķ.+ile 76/6
ķo-
ķ.-maya 64/7
ķ.-mayup 77/5
ķ.-rlar 26/8
ķ.-salar 13/6, 34/14
ķ.-yalar 95/2

ķoca
ķ. 66/16, 75/10

ķoķula-
ķ.-sun 55/2

ķoķ-
ķ.-arısı 84/7
ķ.-maķ 2/14, 38/13

ķoķıd-
ķ.-a 40/7

ķoķu
k. 38/13
ķ.+lar 65/10
ķ.+ların 36/4
ķ.+sı 53/1
ķ.+sın 38/15, 39/12, 40/10, 40/13, 52/2
ķ.+sına 39/13, 39/6, 40/3, 40/6

ķoķulu
ķ. 27/10, 51/4

ķol
ķ.+ına 64/5, 65/6
ķ.+a52/12

ķopar-
ķ.-ur 14/3

ķoruķ
ķ. 33/7, 79/17,80/1, 84/10
ķ.+ı 83/12

ķorķ-
ķ.-ar 87b/3

ķorķu
ķ.+sı 82/8

ķovan
ķ. 26/8

ķoy-
ķ.-alar 78/9, 85/13, 92/16
ķ.-sa 12/15, 86/5
ķ.-salar 28/4, 29/11, 34/8, 60/10,
77/16, 77/17, 78/7, 79/13
ķ.-up 23/3, 30/9, 87a/6

ķoyı
ķ. 43/8

ķoyu
ķ. 61/12, 66/13

ķoyıl-
ķ.-ınca 13/10

ķoyul-
ķ.-sa 33/7
ķ.-up 45/7

ķoyuld-
ķ.+ur 42/15

ķoyun
ķ. 20/2, 54/4, 64/8

ķ.+ı 64/8
ķozak

ķ.+ın 49/15, 86/12

ķok
k.+in 38/5, 52/15, 72/10, 75/17, 78/11
k.+iyle 81/16
k.+le 80/2

ķoknār
k. 48/15, 8/12

ķomūr
k.+eyleyeler 64/2
k.+ine 77/12

ķoņez
k.+ider 53/9

ķopūk
k.+in 38/4

ķor
k.+olsa 87a/5

ķotürm
k. 6/4

ķotürüm
k. ˘urķ+ı+nīsā

ķuduz
ķ. 7/10, 87b/1, 87b/17, 87b/4, 87b/7,
88/3, 88/4, 87b/2, 88/1

ķulaķ
ķ. 2/3, 2/5, 28/1, 28/2, 28/11, 28/12,
28/9, 29/2, 94/9

ķ.+lar 21/2
ķ.+a 28/14, 28/15, 28/4, 29/11, 29/12,
29/3, 29/6, 29/8, 30/1, 30/10, 30/3

ķ.+daki 29/1
ķ.+ı 28/6, 28/8, 29/14, 29/9

ķ.+ına 27/3, 27/4, 29/14, 29/9

ķ.+lar 28/5
ķ.+uñ 30/10

ķulunç
ķ. 4/9, 65/14, 66/2, 66/4, 66/4, 66/6
ķ.+1 66/3, 69/3
ķulunç tüt-
ķ.-an 65/16
ķum
ķ. 74/10, 74/8
ķunduz
ķ. 76/13
ķunduz taşağı
ķ.+dur 92/12
ķur-
ķ.-up 70/17
ķurbađa
ķ.+nuñ 10/1
ķurd
ķ. 2/8, 28/8, 29/11
ķ.+1 28/9, 30/1, 35/2, 4/13, 44/13,
68/10, 68/4, 68/5, 71/10, 77/10,
77/7
ķ.+ın 28/10, 77/18
ķ.+ını 47/4
ķ.+u 29/1
ķ.+uñ 80/10, 87b/13
ķurı
ķ. 49/13, 75/14, 79/18
ķ.+dur 15/7, 47/8, 55/7, 55/9, 63/11,
66/13, 67/5, 71/10, 85/10, 9/9, 62/8,
63/12, 71/12, 71/15, 71/9, 78/17
ķurıt-
ķ.-sa 72/14
ķ.-salar 41/12, 41/14, 41/8, 59/10, 73/6
ķ.-a 77/14
ķ.-alar 78/11, 78/8, 92/5
ķ.-up 71/4, 83/12
ķurıya git-
ķ.-e 47/6
ķurān
ķ.+1 30/2, 32/9
ķurřun
ķ. 24/4
ķurt
ķ. 81/4
ķurtıl-
ķ.-a 12/4, 74/7, 80/17, 90/1
ķurı-
k.-yan 31/10

ķuru
ķ. 2/8, 25/11, 26/4, 42/11, 51/10,
51/10, 53/7, 59/9, 60/2, 63/14, 76/3,
94/8, k.+dur 60/9, 62/6, 62/9
ķ.+sın 69/14
ķ.+da 15/4
ķ.+dan 18/10
ķ.+dur 43/2
ķ.+sı 19/13, 6/11
ķuru-
ķ.-mış 41/9
ķuruluk
ķ.+ın 21/3
ķurum
ķ.+1 94/17
ķus-
ķ.-a 79/16
ķ.-ar 51/10, 52/9
ķ.-mağdan 53/3
k.-duğın 52/10
k.-ma 51/10
ķusdur-
ķ.-a 52/13, 53/1
ķusmađ
ķ.+1 52/15, 53/2, 53/7, 53/9, 67/2
ķuřķu
ķ.+ola 13/6
ķutluca
ķ. 7/15, 88/16, 91/15, 91/16, 92/5,
92/6
ķ.+yı 92/1
ķuvvet
ķ. 51/11, 51/12, 52/14, 52/2, 53/2,
53/3, 53/4, 72/10, 73/9, 80/6
ķ.+i 72/16, 77/3, 85/14
ķ.+ider 54/15
ķ.+in 13/12, 17/2, 77/17
ķuvvet vir-
ķ.-ür 25/12, 53/6, 55/1, 55/5, 55/7,
71/11, 72/12
ķ.+e 71/17
k.-ür 12/12
ķuvvetlü
ķ. 53/13
ķuyruķ
ķ.+1 46/1
ķuyu

ķ. 56/11, 57/6, 88/14
ķ.+ya 93/4
ķuyumcu
ķ.+larda 24/5
ķuz
ķ. 95/6
ķuzı
ķ.+yı 62/10
kükürd
k.+ile 78/12
kül
k.+in 31/5, 41/3
küllük
k.+de 64/1, 78/11
kürrāb
k. 43/1

L

labarda
l.+nuñ 71/7
lābada
l. 40/11
lāden
l.+i 81/11, 29/4
laħm
l.+la 13/8
laħmī
l. 60/13, 60/14, 60/15
lākin
l. 37/8, 11/1
lāmü-şşıbyān
l. 92/7
laķavā
l.+ya 90/6
l. 88/16
laķıf
l.+dür 85/8
lebenünnisa
l. 74/17
leklek
l. 18/5
levni
l. 48/8
lezzet
l.+i 72/15
limon

l. 24/14, 39/12, 53/5, 54/15
lisānus-
l.-nūr 24/12
l.-şevr 54/12
lisānül-
l.-^çaşāfir 54/13
lu^ç āb
l.+ın 80/3
lūbbā
l. 75/1
lülü
l. 54/13

M

mādde
m. 14/4
mā^ʔül-
m.-bārid 43/5
mā^ʔüş-
m.-şa^çır 43/6
ma^çden
m.+den 24/3
ma^çdenī
m. 19/5
maķ^çad
m. 5/7, 76/16, 77/12, 78/10
m.+a 77/5, 77/6, 78/7
m.+da 77/10, 77/7, 77/7, 78/3, 78/5,
78/1
m.+ı 77/1, 77/2
m.+ına 77/2
māliķūlyā
m.+sı 19/14, 25/4
m. 17/13
m.+ya 26/3
m.+yı 66/15
m. 15/15
m. 2/2
māmirān
m.+ı 46/9
maraş buberi
m. 81/5
maraz
m.+laruñ 1/14
m.+lar 1/9
m.+lara 47/11, 85/8

- m.+larınuñ 72/5, 86/3
 m.+laruñ 2/10
 m.+dır 14/10
 m.+ı 29/1
 m.+larınuñ 6/9
 marūl
 m. 21/9
 m. 43/14
 m.+ıla 31/5
 mār
 m. 22/7
 māta^c alluḡ
 m. 25/2, 26/5, 40/1, 42/8
 māye
 m.+sin 16/3, 79/6
 m.+nuñ 34/7
 maşrū^c
 m.+uñ 23/11, 27/3
 maştaki
 m. 11/7, 12/1, 12/13, 12/6, 12/7,
 19/12, 35/6, 39/12, 48/12, 57/12,
 48/11
 ma^c ūn
 m. 12/14
 ma^c ruf
 m.+dur 26/8
 mażmaża
 m.+eyleseler 35/5
 m.+itse 33/3
 m.+itseler 33/12, 33/15, 33/4, 33/5,
 34/11, 35/7, 35/8, 36/1
 mazarrat
 m. 26/6, 40/2, 42/10
 m.+ın 88/13, 88/3
 mazu
 m. 69/17
 m.+yı 29/15
 mecmū^c
 m.+ 43/8
 m.+ı 22/3
 m.+ın 95/1, 95/7
 m.+un 12/7
 m.+ın 11/8, 69/7
 medmāli
 m. 22/7
 medrūh
 m. 22/7
 medḡ-i biḡāyet
 m. 1/4
 mekke
 m. 58/4, 72/6
 mekke ayrığı
 m.+dur 87a/15
 menefşe
 m. 20/14
 menfa^c at
 m. 26/6, 42/10
 m.+ider 55/11
 menfa^c at kıl-
 m.-ur 25/10
 meni
 m.+yi 52/4, 73/14
 menāfi^c
 m. 23/1, 23/12, 24/11, 53/2, 55/4,
 64/4, 72/1, 78/11, 78/13, 78/15,
 78/8, 84/3, 87a/2, 87a/3, 53/5
 m.+dür 20/1
 m.+i 36/4, 36/6, 47/7, 55/10, 55/7,
 55/8
 m.+ide 55/6
 men^c
 m.+ide 34/9, 70/14
 m.+ider 42/12, 42/14, 43/4, 43/6, 53/2,
 66/15, 70/11
 men^c -i sıtma
 m.+ya 87a/16
 mezkūr
 m. 78/7
 mercimek
 m. 10/13, 42/15
 mercümek
 m.+üñ 70/11
 m. 44/7
 merhem
 m. 14/14, 45/7, 76/7, 95/2
 mersin
 m. 20/13, 21/11, 47/15, 57/15, 59/5,
 69/5, 87a/13
 m.+i 94/4
 m.+üñ 16/1, 69/3
 merzengüş
 m. 80/6, 83/15
 meşhūr
 m.+dur 11/5, 89/14

mevcūdāt	m. 47/4, 68/12
m.+ı 1/3	
mevīzeç	muvāfiq
m. 21/6	m.+dur 25/15, 66/16
mevzi ^c -ı veceāa	muḥammed muştafā
m. 92/16	m. 1/5
mezdik	muḥammed raşulullah
m.+i 69/7	m. 27/7
meze	muḥammedün rasūlullah
m.+idüp 58/7	m. 65/8, 51/1
mı	muḥkem
m.+dur 64/9	m. 33/2
mıḥ	m.+ide 33/13, 33/2, 34/1, 34/6
m. 37/9	m.+ider 33/10, 35/7
mıkdār	muhkem tüt
m.+ı 63/2	m.+ar 79/18
m. 74/5	muḥālif
mişkāl	m. 78/17
m. 68/1, 74/12, 74/13	muḥtaşar
m.+in 86/5	m. 1/11
mişk	m.+ı 1/12
m. 82/7, 49/6	mu ^c tedil
m.+ile 92/17, 51/3, 65/9	m.+dür 67/3
mişmiş	mübellig-ı ḥavās
m. 43/9	m.+dur 25/6
mi ^c de	müberrid
m. 3/10, 43/7, 51/8, 52/15, 52/6, 53/5,	m.+dür 55/9, 67/6
55/3	mübārek
m.+den 48/14, 85/16	m. 92/14, 32/6
m.+lerin 79/18	m.+ola 82/10
m.+nüñ 52/4, 52/5	mücerreb
m.+sinde 52/3	m. 50/6
m.+ye 52/14, 52/2, 53/1, 53/3, 53/4,	m.+dür 11/11, 11/5, 12/4, 32/8, 37/11,
53/6, 53/8	42/2, 46/12, 47/4, 47/7, 69/17, 69/8,
m.+yi 53/8	72/8, 73/11, 76/6, 78/11, 78/15,
m.+sinde 52/9, 58/2	78/8, 80/6, 82/1, 83/8, 88/4, 89/12,
m.+sinüñ 58/3	92/17, 92/2, 92/7, 93/2, 94/15,
mizāc	95/16, 95/4
m.+lu 71/14	mücāme ^c at
mīm	m. 72/15
m. 37/8, 37/9	müfid
mum	m.+ola 50/6, 76/15
m. 86/11	mühr-ı nübüvvet
m.+a 58/14, 81/12	m. 92/14
muşḥa	müşhil
m.+yı 93/4	m. 70/4
muttaşıl	m.+lerden 47/1
	müşk

m. 14/8, 49/6
m.+ile 27/10
müte^c affin
m.+ider 43/10
müte^c allık
m. 54/4
m.+dur 40/2
m.+olan 25/2, 75/3, 76/17

N

namāz
n.+ı 37/5
namazbūr
n. 67/17
n.+i 67/10, 67/12, 67/13, 67/9, 68/5
na^c nā
n. 12/5, 35/11, 60/10, 57/12
n.+yı 48/12, 76/6
nār
n. 35/15, 43/11, 69/17, 70/17, 70/8,
70/9
n.+uñ 13/9
nār-ı hām
n. 43/11
nāresīde
n. 30/8
nāfi^c
n.+dür 17/11, 17/15, 17/8, 18/10,
19/10, 25/12, 26/9, 28/13, 28/7,
35/11, 35/12, 35/4, 43/1, 48/14,
48/6, 52/4, 54/11, 54/12, 55/14,
60/11, 60/3, 70/17, 71/3, 86/10,
87a/16, 88/2
n.+ola 11/14, 15/1, 16/6, 17/10, 19/8,
32/2, 39/11, 39/3, 45/8, 46/11, 46/8,
46/9, 47/1, 47/1, 48/13, 49/12,
51/11, 58/5, 58/9, 59/1, 60/5, 60/6,
61/5, 62/15, 63/4, 63/9, 67/16, 69/1,
71/1, 76/1, 76/6, 76/8, 77/13, 77/6,
77/8, 78/10, 82/8, 84/8, 86/15,
86/16, 86/4, 87a/2, 87b/11, 87b/4,
87b/5, 87b/6, 87b/7, 88/2, 89/12,
92/6, 94/5
nāfi^c ol-
n.-a 88/1, 87b/16
nān-ı hūdi
n. 9/2

nāzile
n.+ye 59/5
ne
n. 32/11, 39/15, 57/11
nebağ-ı sevdāvī
n. 43/9
nefes
n.+i 3/9, 49/6
neffāh
n.+dur 85/16
neft
n.+in 85/5
nef^c
n.+ide 16/13
nekadar
n. 7/11
nekim
n. 29/1
nemeksi
n. 26/4
nergis
n. 14/15
nesne
n. 41/11, 57/5, 67/14, 7/10, 77/4
n.+den 24/2
n.+ler 21/13, 27/10, 40/1, 46/14, 47/2,
51/4, 76/12
n.+lerden 24/10, 24/7
n.+lere 54/4
n.+leri 25/3, 26/6, 42/10
nev^c -ı āhār
n. 92/11
n. 89/10, 94/15, 14/11, 89/6, 92/7,
22/11, 36/12, 88/3, 92/4
nevāsır
n.+a 76/16, 77/8, 5/8
n.+ı 77/14
nifās gör-
n.-en 82/16
niqrīs
n. 6/4, 86/2
n.+e 86/16
n.+i 86/15
n.+e 86/8
nilüfer
n. 17/7, 47/13
nişāsta

n. 14/3, 14/5, 38/9
n.+yı 48/11
nūn vel kalem
n. 35/13
nūr
n.+ın 8/11
n.+ın 13/14
nūh
n. 82/16
nohud
n. 66/9
n.+ı 38/8, 67/12

O

ocak
o. 94/17, 95/1
o.+da 14/12
od
o. 30/9, 7/8
o.+ıla 20/2
o.+ın 18/12
oğlan
o. 36/6, 46/4, 74/11, 79/3
o.+ı 74/12
o. 30/8, 5/10, 5/9, 79/10, 79/8, 80/12,
80/13, 80/16, 80/16, 80/4, 80/7,
81/12, 81/15, 81/17, 81/4, 81/7,
81/8, 82/7, 83/4, 83/8, 89/5
o.+ı 79/18, 80/15, 80/4, 81/13, 81/13,
81/3, 81/5, 81/8, 82/11, 82/6, 89/16
oğlancuğ
o. 83/2
o.+lar 41/12, 92/10
o.+larda 24/12, 39/4, 89/1
o.+laruñ 83/16

o.+laruñ 18/8, 39/5, 5/13, 68/17,
75/11, 83/15, 84/2, 84/3, 34/1,
83/11, 39/7
o.+ı 75/16
oğul
o.+ı 80/3
oğul otı
o. 26/8
o.+nuñ 53/11
ođ

o.+a 30/15
o.+ıla 87b/6
oğı-
o.-sa 27/13, 27/15, 27/6, 35/14, 36/10,
36/10, 36/11, 36/13, 36/14, 36/15,
37/3, 88/12
o.-salar 27/3, 27/4, 88/11, 27/7
o.-mağ 37/6
o.-duğca 92/9
o.-yalar 88/9, 92/9
o.-ya 15/10
oğıt-
o.-sa 25/1
ol
o. 1/2, 1/3, 10/1, 10/14, 11/1, 11/9,
12/3, 23/13, 23/15, 23/2, 23/4, 26/6,
28/11, 33/12, 36/15, 40/1, 41/9,
42/1, 42/2, 45/8, 47/6, 49/12, 50/4,
51/14, 51/5, 51/6, 53/14, 56/11,
57/7, 57/8, 58/4, 64/8, 65/13, 65/5,
68/2, 73/8, 75/16, 77/18, 78/12,
78/2, 79/14, 79/14, 79/15, 80/12,
81/17, 83/13, 84/6, 84/6, 87a/6,
87b/1, 87b/15, 88/6, 88/9, 89/15,
89/16, 89/4, 89/7, 9/3, 9/9, 90/6,
92/11, 92/16, 92/2, 92/9, 93/4
o.+dur 15/13, 24/2, 33/11, 56/7, 60/14,
68/5, 71/2
ol-
o.-a 11/1, 11/14, 13/3, 13/6, 14/14,
15/1, 15/5, 16/6, 17/10, 18/9, 19/8,
21/10, 21/5, 22/13, 22/9, 23/6, 25/1,
25/8, 25/9, 27/12, 27/14, 27/15,
27/3, 27/5, 28/13, 28/15, 30/11,
31/15, 31/15, 32/2, 33/11, 35/14,
37/4, 39/11, 39/3, 39/4, 41/8, 45/8,
46/11, 46/3, 46/8, 46/9, 47/1, 47/1,
47/14, 48/13, 48/2, 48/7, 49/12,
50/6, 51/11, 51/6, 51/7, 54/15, 54/2,
56/11, 56/8, 57/11, 58/15, 58/2,
58/5, 58/9, 59/1, 59/14, 59/3, 60/13,
60/2, 60/5, 60/6, 61/12, 61/5, 62/15,
63/4, 63/9, 64/6, 64/7, 65/12, 65/13,
67/16, 67/3, 68/6, 68/6, 68/7, 69/1,
69/4, 71/1, 72/15, 72/3, 73/1, 74/14,
75/5, 75/6, 76/1, 76/14, 76/15, 76/6,
76/8, 77/13, 77/13, 77/16, 77/6,

- 77/8, 78/10, 78/7, 78/7, 79/10,
79/15, 79/7, 79/8, 79/8, 80/3, 80/4,
81/10, 82/10, 82/10, 82/8, 83/1,
83/14, 83/2, 83/4, 84/5, 84/8, 85/11,
85/12, 85/9, 86/15, 86/16, 86/4,
87a/14, 87a/2, 87a/9, 87b/11,
87b/14, 87b/16, 87b/4, 87b/5,
87b/6, 87b/7, 88/12, 88/15, 88/15,
88/2, 88/4, 89/12, 89/16, 89/3, 89/5,
89/7, 9/1, 9/9, 90/1, 90/8, 92/10,
92/11, 92/13, 92/16, 92/6, 94/5,
95/1, 95/2, 95/6, 95/7
- o.-a(n) 8/4
o.-alarlar 79/17
o.-amiya 81/6
o.-an 1/13, 10/5, 10/6, 11/5, 12/10,
14/15, 14/2, 14/9, 15/14, 16/10,
16/9, 17/10, 17/6, 17/8, 18/11,
18/11, 18/12, 18/4, 19/2, 19/9, 2/1,
2/12, 2/4, 2/7, 20/10, 20/11, 20/13,
20/14, 20/7, 21/1, 21/11, 23/8,
25/11, 25/2, 25/4, 28/1, 28/8, 29/1,
3/1, 3/6, 30/12, 31/14, 31/9, 3113/
32/13, 33/13, 37/14, 38/11, 38/7,
38/8, 4/1, 4/15, 4/4, 4/7, 40/15,
41/13, 41/14, 41/3, 41/4, 41/7, 42/3,
42/3, 42/4, 44/10, 46/1, 46/11, 46/8,
48/3, 48/7, 49/10, 49/11, 49/12, 5/3,
5/5, 5/8, 50/5, 51/8, 52/3, 52/7,
53/10, 54/11, 54/7, 55/8, 57/14,
58/1, 59/5, 60/12, 60/15, 60/6, 61/3,
62/11, 62/12, 62/8, 65/11, 66/2,
66/5, 66/6, 67/17, 68/15, 68/3,
69/10, 69/11, 69/12, 69/16, 69/2,
69/4, 69/5, 71/10, 73/13, 73/2,
75/12, 75/3, 75/6, 75/7, 75/7, 75/9,
76/17, 76/7, 77/10, 77/7, 77/8,
78/13, 78/3, 79/1, 8/13, 8/14, 8/7,
80/16, 81/13, 86/13, 9/2, 9/5, 9/7,
90/2, 94/14, 94/4, 94/6
- o.-ana 89/12
o.-anda 22/10
o.-ayca 52/12
o.-dığı 92/16
o.-dıysa 54/7
o.-duğına 14/4, 14/4, 39/15
o.-inca 45/7, 70/2, 87a/1
- o.-maduğ 83/14
o.-mağ 2/12, 2/5, 2/8, 2/8, 2/8, 28/3,
37/15, 37/15, 4/8, 53/5, 65/14
o.-mağsa 21/4
o.-mamağ 51/9
o.-maya 22/10, 72/16, 89/15
o.-mayan 80/3
o.-miş 19/5, 54/2, 71/1, 83/16
o.-muş 17/5, 84/17
o.-muşdur 85/1
o.-sa 10/4, 10/8, 12/1, 12/14, 17/5,
19/14, 23/12, 24/12, 25/11, 26/3,
32/15, 33/3, 33/7, 41/12, 44/8, 45/2,
51/10, 51/11, 52/9, 53/15, 56/9,
57/11, 57/6, 58/2, 58/3, 58/8, 61/1,
61/12, 61/2, 62/14, 72/17, 74/10,
74/11, 74/13, 74/2, 74/8, 75/4, 76/8,
77/5, 8/15, 84/17, 85/7, 87a/13,
87a/15, 87a/5, 87b/3, 88/12, 88/13,
89/2, 94/7, 95/4
o.-sun 56/15, 8/5
o.-up 25/10, 58/6, 82/8, 88/6
o.-ur 1/9, 14/11, 3/5, 33/9, 44/13, 45/6,
56/9, 60/15, 7/1, 78/6, 78/6, 84/4,
89/1, 9/3, 94/2, 94/3
o.-ursa 12/9, 13/4, 13/4, 19/9, 74/7,
76/10, 76/9, 79/8, 79/8
- oluğ
o. 20/5
- on
o. 22/9, 62/2, 64/2, 67/4, 68/14, 70/7,
85/12
o.+altıncı 4/4, 60/11
o.+beş 59/14, 67/4
o.+beşinci 4/2, 59/4
o.+birinci 3/7, 49/4
o.+dörd 51/3
o.+dördü 27/9, 65/9
o.+dördüncü 3/15, 57/13
o.+ıncı 3/5, 48/2
o.+iki 86/7
o.+ikinci 3/10, 51/7
o.+sekizinci 4/9, 65/14
o.+üçüncü 3/12, 53/9
o.+toğuzuncü 4/10, 67/7
o.+yedüncü 4/6, 62/12
- oñıl-

o.-ur 8/3, 8/3, 8/3
oñul-
o.-maz 8/2, 94/2
o.-ur 94/2
orta namāz
o.+ı 37/2
oruç
o. 59/2
ot
o. 32/7
o.+dan 89/14
o.+dur 9/3
o.+ın 34/10
o.+lar 43/14, 78/14
o.+ları 78/13
otur-
o.-a 78/12
o.-sa 21/5, 58/6, 73/4, 11/13
oturdu ço-
o.-salar 75/16
oturt-
o.-salar 61/4
otuz
o.+altıncı 7/4
o.+beşinci 7/2
o.+birinci 6/8
o.+dördüncü 6/14
o.+ıncı 6/6
o.+ikinci 6/9
o.+sekizinci 7/9
o.+üçüncü 6/11
o.+toğuzuncu 7/14
o.+yedinci 7/7
ov-
o.-sa 74/5
oyna-
o.-duğına 53/13, 54/1, 57/13
o.-masın 53/12

Ö

öd
ö.+e 85/15
ö.+in 58/9, 78/8, 80/4, 81/12, 92/5,
10/11
ö.+inden 13/8
ö.+ine 14/8

ö.+inin 31/14
ö.+iyle 42/7, 68/8
ö.+üyle 29/13, 29/7
ögi
ö. 55/1
ögle
ö. 47/4
öksürük
ö.+e 59/4, 60/2, 60/3, 60/4, 60/5, 4/3
ö.+i 59/6, 50/4
ö.+in 59/7, 59/9
ö.+ine 60/3
öl-
ö.-miş 81/13, 81/7
öldür-
ö.-e 68/2
öñ
ö. 23/7
ö.+ü 54/5
ö.+üne 26/8
öñled-
ö.-ür 85/12
öñlen-
ö.-emese 95/5
ördek
ö. 24/9
örümcek
ö. 31/2
ö.+i 29/3, 83/8
öşür-
ö.-eler 8/15
öyken
ö. 47/4, 49/5, 49/7, 60/3, 3/8
ö.+de 49/10, 49/11, 49/12
ö.+üñ 49/14, 49/8
öyle
ö.+ye 67/14

P

paluğ
p. 77/11
panbuğ
p. 78/9
p.+a 14/14
p.+ı 92/8
p.+ıla 10/9

p.+la 79/9
pare
p. 74/2, 89/15, 89/3, 92/8
perde
p.+yi 10/5
perhiz
p.+i 24/6
p.+ide 24/10, 24/7
peri
p.+den 22/10
peynir
p. 38/7, 74/17
peygâmbir Һazreti
p.+nüň 92/14
pirinç
p. 25/3
pāk
p. 30/2
p.+ola 83/1, 83/2
pāre
p. 80/11, 81/15, 89/4, 90/7, 90/7,
91/15
pārecuq
p. 92/6
pul
p.+a 89/3
püskür-
p.-seler 31/4

R

ra
r. 27/12
rakik
r.+ider 43/15
ramazān
r. 27/8, 51/3, 65/9
rasulullah
r.+dan 51/1
ravend
r. 52/6
ravz
r.+ı 88/12
raħim
r. 5/10, 79/4, 80/8, 80/9, 80/9
r.+üň 80/7
receb

r. 59/2
rek'at
r.+da 36/11, 37/5
r.+ında 36/10, 36/13, 36/9, 37/3
remed
r. 6/12
reňç
r.+e 49/13, 92/15, 22/5
r.+i 5/11, 57/11, 79/5
r.+iler 87a/12
r.+inden 59/3, 7/15, 18/9
r.+ine 16/4, 60/8, 61/14, 66/14
r.+iniň 6/7

reng
r.+i 68/6
resm
r.+e 92/1
reyhān
r.+ı 74/11, 61/7
rivāyet
r. 93/2
r.-i 32/6
rāħınş
r. 6/12
rūşen
r.+eyler 9/15
rāvend-ı tavil
r.+i 48/6
rāyiħa
r.+sı 68/6

rāziyāne
r. 13/14, 50/6, 52/8
rub'at
r.+ı 79/13
rufadan
r. 44/1, 59/9, 68/12
ruṭūbet
r. 8/13, 9/9, 8/13
ruz
r.+ı 88/12
rütüb
r. 60/2

S

sā'at
s. 20/5

s.+de 65/5
sā
s. 73/17, 76/15, 77/7, 94/15, 68/14,
76/11, 70/7
s.+ın 13/12
şabāh
ş. 12/3, 90/5, 67/14, 69/15
şabır
ş. 68/7
şabrī
ş. 44/11
şabun
ş.+a 85/3
şaç-
ş.-salar 87b/12
ş.-a 88/14
saç-
s.-salar 87a/14
sāde
s. 60/1
şadef
ş. 34/12
şadr
ş.+ından 59/8
şāfi
ş. 78/16
şāfrāvī
ş. 67/1
şāfrā
ş. 7/5
ş.+dan 47/14, 20/14, 54/11, 54/2, 69/4,
70/10
ş.+y1 48/14, 71/16
şāhife
ş. 1/13
şaḥḳ
s.+idüp 83/12
s.+itseler 75/17
şaḥur
s. 87a/7
şaḳız
s.+ın 77/18
sākin
s.+eyleye 29/5, 36/1
s.+ide 16/3, 28/11, 29/14, 29/4, 29/6,
34/8, 35/1, 45/1, 61/8
s.+ider 42/15, 43/15, 43/7, 44/12, 80/9

s.+ola 87a/14
şaḳla-
ş.-ya 11/4, 14/1, 93/5
şalavāt-ı bīnihāyet
ş. 1/4
sallallahu ‘aleyhi vesellem
ş. 37/2
sām-ı ebraş
s. 75/10
şamḳ
ş. 33/9
şandal
ş. 55/10, 18/15
şan‘at
ş. 90/4
şāñ
ş.+ı 80/14
ş.+ın 81/12
sancu
s. 55/13, 75/4
s.+lar 12/1
s.+ya 71/8
saḡrı
s. 6/2, 84/13
şar-
ş.-salar 87a/6
şar‘a
ş. 23/10, 23/12, 23/15, 24/12, 26/1,
26/14, 27/4
ş.+y1 84/3, 26/1
ş. 18/9, 66/14, 2/3
ş.+olan 18/11
şar‘ī
ş.+olan 17/8, 23/8
sar‘
s.+uñ 24/6
sarmusaḳ
s. 24/6
şarf
ş. 44/14
şarılan-
ş.-ması 5/10
şaru
ş.+sı 49/3
ş.+sın 14/13, 40/12
ş.+sına 29/10
sa‘ter

s. 60/7
sayfa
s. 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88,
89, 90, 91, 92, 93, 95
sebeb
s.+i 10/3, 74/10
s.+lerin 1/9
sebek
s. 45/15
sedāb
s. 46/5
s.+ı 68/4
seher
s.+i 68/14
sek
s.+izinci 40/1
sekincibin
s. 87a/16
sekincibīn
s. 87a/16
sekiz
s.+inci 2/15
sekrāb
s. 85/6
selesü'l bevl
s. 72/4
s.-olmağğa 5/3
sellāb-ı şar^c a
s. 18/9
semensā
s. 49/2
semiz
s. 25/11
semiz+ot
s.+ı 42/13
senderūs
s. 54/2
s.+i 77/14, 60/1
sengcebiz
s. 77/9
sepek
s.+üñ 38/1
sepistān
s. 26/11
seraḥsiñ
s. 68/11
seraṭān

s. 6/15
serḥas
s.+lar 52/15
serḥas-ı rūmi
s. 80/15
sergöl
s. 94/17
sersām
s. 15/15, 2/2
s.+e 18/3
s.+i 17/12
serv
s.+üñ 75/13
s. 86/12
servegöl
s. 49/15
sevdā
s. 26/13, 7/5
s.+sı 19/14
s.+ya 26/6, 47/11
s.+dan 54/15, 62/10
s.+yı 66/15
sevdāvī
s. 43/4, 85/8
sevdāvī kı-
s.-ur 26/12
seyelan
s.+ın 43/6
seyyid-ı mūhre
s. 15/6
sıçan
s.+lar 87b/14
şığır
ş. 24/8, 42/7, 43/4, 50/12, 50/15, 61/9,
63/15, 68/8, 15/1
şıḥḥat
ş. 1/11
ş.+i 1/8
şılak
ş. 13/11
şıq-
ş.-up 9/11
sıq-
s.-salar 67/17
s.-up 60/9
şın-
ş.-mış 7/6

- sırça
s. 32/9, 73/12
s.+ya 82/11
- sırt
s.+ına 31/1
- şızla-
ş.-duğına 40/12
- sidük dutul-
s.-mağa 5/2
- sigil
s. 6/10, 78/1, 78/2
s.+ler 87a/4
- sikencübîn
s. 45/11, 42/5
- sîl renci
s. 49/13
- sînâ
s. 34/2
- sinâmeki
s. 12/1, 12/13, 12/6, 15/3, 18/13
s.+yi 85/2
- siñdür-
s.-e 52/1
- siñir
s. 45/13, 47/12
s.+ler 3/3, 45/5, 7/3, 47/8
s.+lere 47/12, 47/10, 47/9
s.+leri 47/14
- siñirlü
s.+ce 29/5
- siñirlüce
s. 39/10, 35/3, 46/7, 88/1
- siñirlüce otı
s. 44/9
- siñür
s.+ler 47/15
- sipās
s. 1/2
- sırçe
s. 58/1, 75/4
- sirke
s. 11/13, 16/13, 66/4, 16/4, 20/15,
20/6, 33/14, 33/3, 33/5, 34/4, 35/15,
36/5, 41/10, 41/11, 44/14, 45/7,
45/9, 52/12, 54/4, 54/7, 63/11, 63/2,
63/3, 63/8, 69/9, 70/1, 76/11, 77/1,
86/12, 87b/10, 94/13
- s.+de 35/8, 67/12
s.+nüñ 28/6
s.+si 21/7
s.+sin 19/6
s.+ye 17/5, 19/11, 35/10, 86/4, 94/6
s.+yi 61/3, 61/4
- sisam
s.+ı 77/12
- sivilce
s.+ler 6/13
- sihirlü
s. 74/6
- şoğan
ş. 13/2, 24/6
- şoğu
s.+dan 17/10
s.+dur 17/7
- şoğulcan
ş.+ı 67/15, 67/17, 68/2, 68/3, 68/9
- şoq-
s.-mağ 7/12
ş.-ib 84/8
ş.-sa 29/9
ş.-alar 30/14
ş.-an 87b/16, 88/10
ş.-duğı 87b/11, 87b/7
ş.-duğına 88/2, 90/3
ş.-masına 56/10
ş.-salar 31/2, 32/8
- şoqduğı
ş. 87b/9
- şol
ş. 64/5, 65/6
- şoñra
ş. 11/13, 13/10, 16/14, 20/5, 21/8,
22/6, 37/9, 50/11, 54/9, 72/2, 73/10,
81/6, 85/14, 87b/2, 92/10, 77/3,
95/3, 51/14, 55/13, 70/12
- şovu
ş.+dur 55/9, 67/6
- şovud-
ş.-up 53/8, 67/6
- şovuk
s. 19/12, 43/5, 46/11, 47/10, 47/13,
52/10, 53/8, 62/5, 62/7, 66/12, 70/6,
71/13, 79/2, 90/4, darçını

ş.+dan 20/11, 20/9, 28/15, 42/3, 42/3,
 48/2, 62/8, 84/17, 85/1, 85/7, 90/2
 ş.+dur 55/10, 55/8, 62/3, 62/6, 66/11,
 67/2, 67/5, 71/15, 71/8, 78/17,
 85/10
 şovukluk
 ş. 67/1
 ş.+ı 53/4
 ş.+ın 52/5
 so^c d
 s. 40/13
 sögük
 s.+in 76/2, 89/5
 söyle-
 s.-meye 46/13
 söz
 s.+e 88/10
 şu
 ş. 11/4, 26/2, 29/7, 40/10, 40/9, 43/5,
 66/12, 68/3, 69/9, 75/15, 75/16,
 79/2, 87b/2, 7/8
 ş.+da 29/13
 ş.+dan 57/7, 69/11, 73/1, 79/14, 87b/3
 ş.+ya 22/12
 ş.+yı 21/11, 33/12, 35/3, 38/7, 43/6,
 49/7, 55/1, 56/12, 66/10, 84/6
 ş.+yıdur 80/1, 80/1, 9/8
 ş.+yıla 18/15, 19/1, 29/12, 32/10,
 33/11, 33/7, 34/11, 36/1, 44/4,
 45/11, 46/11, 48/7, 52/10, 57/9,
 65/13, 66/6, 69/3, 70/17, 70/6, 70/8,
 70/9, 71/13, 72/10, 72/9, 74/14,
 77/11, 78/9, 79/13, 80/3, 84/5, 86/6,
 94/10
 ş.+yın 10/9, 13/14, 13/15, 13/9, 14/1,
 14/15, 15/12, 18/8, 21/12, 21/9,
 22/12, 29/6, 29/7, 32/5, 33/5, 35/5,
 35/7, 39/11, 39/9, 40/11, 44/11,
 44/8, 50/1, 54/7, 60/8, 66/7, 67/11,
 67/16, 70/12, 72/6, 73/2, 74/11,
 74/3, 77/1, 78/16, 82/11, 84/15,
 85/3, 86/14, 87a/3, 87b/12, 9/11
 ş.+yına 56/10, 56/11
 ş.+yında 24/12
 ş.+yını 60/10
 ş.+yıyla 13/2
 ş.+yıyla 57/7, 59/12, 88/14

ş.+yla 16/7, 69/16, 73/3, 75/12
 ş.+yunı 80/2
 şu in-
 ş.-en 13/2
 ş.-mekden 13/15
 şu sığırı
 ş.+nuñ 16/6
 şudā^c
 ş.+ı 21/11
 sufyan-ı endelüsī
 s. 17/4
 şulu
 ş. 32/7
 sumak
 s. 33/9, 34/13, 42/13, 68/16, 71/11,
 77/10
 s.+ı 70/5, 83/16
 s.+ıla 72/1
 s.+ı 52/9
 şuşam
 ş. 75/17, 79/16
 şumak taşı
 ş. 81/14
 şuşalığ
 ş.+ı 53/7
 şuşalığ
 ş.+ı 66/11, 84/11
 şuşalık
 ş. 84/9
 şuşuzlık
 ş. 5/15
 şuvar-
 ş.-dığı 87b/2
 ş.-duğı 69/11, 73/1
 şu^c āk
 ş. 77/13
 süci
 s. 47/5
 süd
 s. 26/3, 43/2, 55/8, 59/14, 67/5, 67/7,
 74/17, 77/9, 82/9, 90/5
 s.+de 28/3, 3/10, 51/8
 s.+de.sin darçını
 s.+den 83/1
 s.+i 14/6, 74/18, 80/2
 s.+ile 23/4, 48/12, 74/8, 78/5, 78/7
 s.+in 20/3, 29/12, 59/1, 81/2, 81/3

s.+lerin 72/13
s.+süz 80/2
s.+ün 72/4
südig
s. 73/15
s.+i 73/14, 73/3, 74/1, 74/9
süfyân-
s.-i 28/12
sülük
s. 41/10, 41/15, 42/2, 44/13, 46/15
s.+i 41/10, 44/15, 8/15
sünbül
s. 70/7, 78/15
sündür-
s.-e 92/2
sünnet
s.+inde 37/5
s.+inün 37/2
sür-
s.-e 15/5, 71/16, 62/4
s.-er 47/13, 66/13, 85/16, 85/6, 85/9
s.-se 33/10
s.-seler 33/2, 34/12, 34/9, 94/6
süre
s. 27/7, 88/12
s.+sin 30/2, 32/9, 35/13, 36/9, 37/3,
65/12, 92/9, 82/16
s.+sindedür 27/2, 82/3
s.+sinün 27/8, 51/2
s.+yi 88/13
süre+ı+ķāri' a
s. 88/11
süre-i ķureyş
s. 56/13
s.+sin 57/9
süre+ı+nun+ve+ı+ķalem
s.+i 27/13
süre+ı+nun+vel-
s.-ķalem 24/15
süre+ı+āķir
s.+ine 51/1
süre+ı+rahmān
s.+ı 15/11
süre+ı+taķrim
s. 15/10
s.+i 27/15
süre+yi āķir

s.+ine 65/8
süre-i+iķlāş
s. 36/11
sūrei-ttaķrīm
s. 88/10
sürme
s. 15/8
sürt-
s.-üp 14/12
süs
s.+ün 60/2
süst
s.+ider 24/10
s.+olduĝma 47/8
s.+olmaķ 5/13
s.+olmış 83/16
s.+olsa 33/3
süstiliĝ
s.+i 33/3, 83/13
s.+in 90/7
s.+ine 47/12
s.+inde 83/10
s.+ine 48/1
sü' d-ı hindi
s. 78/15
süz-
s.-e 24/13
s.-eler 24/14, 84/6

Ş

şab
ş. 76/1
ş.+ı 39/1
şakaķul
ş. 72/12
şakaķıķ-ı'nnu' mān
ş. 81/1
şakaķa
ş. 15/14, 17/11, 2/1
ş.+ları 20/3
şalĝam
ş. 44/6, 48/14, 85/16
ş.+ı 86/14
şam
ş. 77/18
şam+saķızı

ř. 62/7
 řarāb
 ř. 55/6, 75/6, 79/17
 ř.+ı 49/13, 59/6, 73/14, 24/14
 ř.+ıla 16/1, 94/4
 ř.+ın 84/10
 ř.+ına 18/3, 56/12
 ř.+ındadır 84/11
 ř.+ile 66/3, 79/7
 ř.+la 67/11, 73/12
 řarāb-ı sandal
 ř. 50/13
 řarāb-ı tuffāh
 ř.+ıla 53/14
 řarāb-ı ʿasel
 ř. 50/14
 řarāb-ı ʿunʿ āb
 ř. 42/14
 ř.-ı 49/2
 řarāb-ı zūfā
 ř.+yıla 49/9
 şarplan-
 ř.-ması 79/4
 şeb kōri
 ř. 13/4, 10/14
 řeftālū
 ř. 43/10, 67/14, 67/16
 şehvet
 ř.+ı 72/12
 şeker
 ř. 12/1, 12/13, 12/7, 24/11, 26/12,
 32/10, 42/12, 62/3
 ř.+ı 73/17
 řekerūʾl-ʿatīk
 ř. 26/12, 42/12
 şekil
 ř. 89/11
 şekir
 ř. 58/5
 şenber
 ř.+ı 59/12
 şerbet
 ř.+ı 53/5, 59/11, 67/4
 ř.+in 24/11, 48/10
 ř.+iyle 81/9
 řerāʾit
 ř.+le 26/3

şerr
 ř.+inden 88/15, 89/5, 90/8
 şıblık
 ř.+ıla 33/14
 şıblıg
 ř.+ile 39/1
 şıra
 ř.+yla 72/7
 řirgān
 ř.+la 17/4
 řirgūn
 ř. 28/14
 řıragūn
 ř. 88/9
 şıragun
 ř. 73/6
 şirgun
 ř. 76/4
 řifā
 ř.+dur 92/15, 71/8
 ř.+ola 46/3, 72/3, 76/14, 92/16
 řifā bul-
 ř.-a 14/15, 23/5, 74/11, 74/12, 89/12,
 93/1, 10/10, 56/13
 şiş
 ř. 37/15, 41/3, 61/11, 61/5, 61/6, 61/8
 ř.+e 61/10, 76/7
 ř.+ı 42/3, 62/4
 ř.+in 44/10, 75/13
 ř.+ine 44/2, 61/15, 76/1, 76/2
 ř.+ler 60/12
 ř.+lere 62/1, 62/11, 62/6, 62/7, 62/8
 ř.+leri 9/2
 ř.+miş 76/8
 ř.+olmağ 2/13
 ř.+ūñ 4/5
 şiş-
 ř.-en 41/3
 ř.-mek 2/10, 2/14, 3/2, 32/14, 38/12,
 41/1, 5/6, 75/4
 ř.-miş 61/7, 63/7
 şişe
 ř.+lere 62/4
 şişe çek-
 ř.-seler 46/15
 řāb
 ř. 94/16

ş.+ı 14/11, 14/13, 33/13
şāh tereç
ş. 33/10
şāhbalūt
ş. 22/2
şām
ş. 34/10, 95/13
şol
ş. 1/8, 19/14, 28/13, 32/6, 33/7, 44/11,
54/14, 58/15, 67/13, 75/1, 76/3,
77/15, 78/1, 78/5, 80/10, 80/8, 84/1,
85/14, 87a/8, 9/6
şöyle
ş. 61/12
şükr ü bikiyās
ş. 1/2

T

ta
t. 13/10, 22/9, 23/2, 37/6, 45/7, 46/10,
47/6, 50/11, 50/3, 64/7, 70/1, 77/17,
77/3, 79/13, 82/5, 92/10, 95/2, 95/4
ta'ām
t. 3/12, 41/12, 52/9, 51/9
t.+dan 21/8
t.+ı 52/1, 52/1, 52/14, 53/6, 52/7, 52/6
t.+ına 56/12, 83/1, 18/2, 74/13
t.+ider 53/2
ta' alluğ
t. 32/12, 57/14
t.+dur 26/6
t.+olan 1/13, 15/14, 2/1, 2/12, 2/4,
28/1, 3/1, 3/6, 30/12, 37/14, 38/11,
4/1, 4/15, 4/4, 4/7, 40/15, 48/3, 5/3,
5/5, 5/8, 59/5, 60/12, 62/12, 69/2,
8/7, 2/7, 51/8, 3/13, 53/10
tabaqa-ı farqiyye
t.+sinde 9/6
taban
t. 73/9
tabāşir
t. 39/4, 54/6, 58/15, 62/6, 70/10, 84/11
tabla
t.+ideler 63/4
taberi
t. 85/5

tabī' at
t.+ı 24/10, 43/14
tağ üzümü
t. 21/6
tağid-
t.-ur 47/13, 84/16
taḥfif
t.+ider 9/8
taḥlil
t.+ide 44/5
t.+ider 49/1, 85/17, 85/9, 86/1, 90/4,
85/5
t.+idüp 45/12
taḥlilen
t. 45/12
taḥmīnen
t. 50/6
tağ-
t.-sa 82/7
tağke
t. 23/11
tağla-
t.-duğı 87b/2, 87b/4, 87b/7, 88/3, 88/5
t.-duğına 88/4
t.-mağ 7/10
t.-yan 87b/17
t.-yana 88/1
tağlak
t. 4/6, 4/8, 62/12, 62/13, 62/15, 63/1,
63/11, 63/12, 63/3, 63/5, 63/6, 64/4,
64/9, 65/5
t.+a 63/14, 63/4, 63/9
t.+ı 62/14, 63/10, 63/2, 63/7, 64/1,
65/11, 15/13
tağlu
t.+ya 19/4
tağmağ
t. 2/15, 3/2, 40/15, 41/1
t.+ına 41/7
tamām
t. 88/9
tağmar
t.+dan 45/2
t.+ından 76/9
tağmla
t. 68/17
t.+nı 76/4

ʔamla-
   ʔ.-sa 74/8
 ʔamur-
   ʔ.-masına 32/6
 ʔamzur-
   ʔ.-alar 28/14
   ʔ.-sa 29/14
   ʔ.-salar 10/1, 10/15, 10/6, 10/9, 13/8,
     17/13, 17/9, 21/3, 28/11, 28/15,
     28/9, 29/12, 29/3, 29/4, 29/6, 29/8,
     30/1, 30/10, 30/3, 31/15, 31/8, 54/8
 ʔañ
   ʔ.+la 50/10, 54/9, 36/2
 tanguzlan
   t. 28/10
 tañrı
   t.+ya 1/3
 ʔār
   ʔ.+olsa 88/12
 ʔarfe-
   ʔ.-yi 14/10
 tarhūn
   t. 39/5
 ʔarīka
   ʔ.+sın 1/8
 ʔarlıđı
   ʔ. 57/8
 ʔaş
   ʔ. 74/16, 74/17, 75/2
   ʔ.+ı 23/2, 55/8, 73/13, 73/16, 73/2,
     74/15, 75/1, 90/7
 tasa
   t. 67/1
 taşnīf it-
   t.-em 1/7
 ʔaşađ
   ʔ.+ı 71/10
   ʔ.+ın 72/14, 76/13
 ʔaşra
   ʔ.+dan 38/6, 63/13
   ʔ.+sına 78/13
 tatar
   t. 4/13, 68/10
 ʔatlu
   ʔ. 13/9, 44/3, 51/13, 51/14, 56/10,
     66/12, 66/4
 ʔatlu bādām
   ʔ. 18/1, 48/10
 ʔatrīyun
   ʔ. 26/9
 taṭrūn
   t. 63/6
 ʔā ūn
   ʔ. 7/15, 88/16, 92/14, 92/17, 89/4
   ʔ+dan 93/5
 ʔavar
   ʔ.+uñ 43/8
 ʔavşan
   ʔ. 16/3, 24/8, 79/6, 79/7, 87a/3
 tavuğ
   t. 19/13, 25/7, 25/8, 25/9, 31/6, 74/15,
     44/1, 66/3
   t.+ı 62/1
 tavuğ ƙarañu
   t.+sı 14/15
 tāze
   t. 7/2
   t.+ola 88/4
 tecribe
   t.+olmışdur 92/7, 69/9
   t.+olunmışdur 45/1, 47/2, 89/15
   t.+olunmışdur 11/11
 tehallūf it-
   t.-mez 47/3
 tefrīh
   t.+idüp 54/12
 tehyiç
   t.+ider 26/2
 teke
   t. 43/4
 tekrār
   t. 47/2
 telyīn
   t.+ide 66/9
 temirçayı
   t. 34/3
 temām
   t. 82/9
 temr-i hindi
   t. 67/1
 ten
   t.+den 47/10, 47/13, 78/17, 90/4
 ter
   t. 21/5

t.+dür 66/11
terbiyet
t.+olmuş 28/15
terhuni
t. 34/5
tere
t. 22/1, 49/15
t.+yi 40/8
tere yağı
t. 75/8, 18/4
t.+ın 34/1
t.+na 70/4
terencübîni
t. 24/13
terlik
t. 52/3
t.+in 52/5
tersi
t.+n 11/8, 20/2
t.+ni 61/9, 69/7
teskin
t.+ider 56/7
te'ālā
t. 26/14, 27/6, 30/4, 51/1, 55/15,
56/15, 57/12, 65/8, 82/1
tīb
t. 1/7
tıfil
t. 82/7
tılsım
t. 88/4, 88/8, 88/7, 92/3
tırāş
t.-itdüreler 95/3
t.-itdüre 95/9
tıyn-ı irmeni
t. 70/11
tiz
t.+dür 63/10, 71/7
t.+eyleye 8/11
t.+ide 13/15
t.+ola 31/15
tizlik
t.+in 42/15, 55/10
t.+ün 67/6
tūtiyā
t. 10/4
t.+y1 29/10

toğ-
t.-madın 23/7
t.-mışın 12/10
t.-ınca 82/5
toğur-
t.-a 79/11, 79/6, 80/5, 82/1, 82/12,
89/16, 81/16, 83/10
t.-mada 83/4
t.-mağda 80/5, 81/17
t.-mağla 83/8
t.-masa 79/12, 80/13
t.-maz 79/11, 80/17
t.-sa 79/12, 82/11
toğurmağda
t. 81/15
toğm
t.+1 63/9
t.+a 52/7
t.+dan 77/9
t.+1 45/10, 47/10, 71/7
t.+ın 34/15, 39/6, 45/14, 63/5, 64/3,
66/3, 67/9, 69/5, 71/12, 71/6, 74/14,
79/12, 79/16, 86/5, 87b/10, 94/10
t.+ına 78/4
t.+ından 50/10, 54/9, 63/12, 72/8
toğmekān
t. 40/4
toğla
t. 12/9
toğuz
t.+ıncı 3/3
t. 45/4, 79/13
tol-
t.-mış 61/2
tolu
t. 83/3
ton
t. 88/6
t.+1 88/5, 88/6
t.+lar 88/5
toñuz
t. 78/8
toñuzlan kurdu
t.+nı 77/2
topalağ
t. 38/15, 40/13, 55/7, 84/12, 73/16
topuğ

.da 8/4, 94/3, 94/4
oynag
.+ın 16/6, 23/7
oz
. 34/13
uda
. 39/13
ufe
. 1/7
ulu
. 61/2
.+ına 17/9
.+larına 8/15
umaı
.+ya 4/3, 59/4
umur-
.-an 30/14, 30/15, 31/7
.-ma 2/7
un
. 24/4
ur-
.-a 11/10, 70/3, 70/5, 71/7, 84/7,
91/16
.-an 44/13
.-agurur 67/2
.-masa 52/9, 70/4
ura otı
. 48/8, 52/11, 52/11, 74/1, 85/1, 25/13
.+yıla 26/10
.+yla 49/13, 66/6
urp
. 29/6
.+ı 42/5, 74/8
.+u 9/1
urs
. 45/6
urun
. 33/1, 40/3
u
. 44/2, 44/3, 64/1
ut-
.-a 23/1
.-ar 70/10, 71/3
.-alar 84/8
.-an 19/7
.-ana 22/11, 26/14
.-sa 23/1, 38/15, 39/2, 39/9

.-salar 39/11, 39/3, 54/9
.-up 23/6, 87a/5
utıl-
.-an 29/7, 31/8
uz
. 14/2
.+a 19/6, 94/17
.+ı 35/10, 35/7
.+ıla 40/7, 88/1, 40/9
.+la 76/15, 94/10, 46/7
uzlu
. 26/4
uzlu
.+ı 71/15
ükür-
.-seler 36/3
ürke
. 10/12
ürmüsi
. 86/3
ütün
. 44/15
ütsi
.+eyleseler 35/1
.+eyleyeler 78/12
.+itseler 60/1, 77/14, 78/3, 81/11,
87b/13, 87b/15, 87b/16
ütsü
.+itseler 74/6
ütün
.+ine 78/12, 9/14
in
. 44/4
iz
. 53/1, 79/6

U

uuk
u. 16/4, 19/7, 22/10, 22/11, 22/4, 23/1,
38/8
u.+ı 17/1, 18/12, 18/6
u.+ın 18/13
uuk ut-
u.-an 16/5, 16/7, 18/5
ud-hā
u. 40/7

‘ūd-ı şalīb
ā. 84/2
ufacuk
u. 77/7
‘ufūnet
‘u.+in 43/5
ugurlayın
u. 87b/3
ulāike hūmūl müflihun
u. 36/15
ulu
u. 57/5
un
u.+eyleseler 63/6
u.+ın 34/7, 58/7, 59/6, 67/9, 76/10,
84/1, 86/4
u.+ına 63/3
u.+ıyla 46/3, 50/8
‘unnāb
‘u. 42/15
unutsalıg
u.+a 30/12, 2/6
u.+ı 31/9, 32/1, 31/13, 32/11
u.+ın 31/12
unutsağ
u.+ı 31/14, 31/13,
unutsağlık
u. 25/14
‘urık-ı nīsā
‘u.+yı 86/6
‘u. 86/4, 86/9
‘urru’l bevl
‘u.+e 73/11
‘u.+i 74/2
uşak
u. 87a/2, 94/5
uyku
u. 25/11, 25/13, 25/6
u.+da 56/8
u.+sın 15/10
uyluğ
u.+ına 79/11, 80/17, 83/9
uyu-
u.-mak 1/15, 8/9
u.-mamak 1/15, 8/9
u.-maya 13/6, 46/13
u.-yan 13/5

uyuz
u. 6/10, 94/15
u.+ın 13/13
u.+lar 8/3, 8/3, 94/2
u.+larla 8/4
uzad-
u.-a 74/5
‘uzuv
‘u.+da 76/3

Ü

üç
ü. 10/15, 11/10, 12/15, 12/3, 12/5,
16/14, 16/15, 16/3, 47/5, 56/12,
56/13, 62/3, 64/3, 68/12, 68/12,
74/9, 77/15, 79/14, 88/8, 90/5,
91/15
ü.+inci 2/3, 28/1, 36/11
ü.+incide 36/14
ümmet
ü.+inden 1/5
ümmü-
ü.-şşıbyān 92/13
ü.-sssıbyān 89/1
üñ
ü. 31/11, 7/1
ürsülık
ü. 43/10
üsküre
ü. 70/8, 93/1
üst
ü.+ine 11/12, 11/13, 11/9, 48/10,
61/13, 76/15, 95/14
üzere
ü. 1/12, 24/14
üzeri
ü.+nde 30/9
ü.+ne 16/9, 23/3, 33/8, 45/13, 45/15,
46/15, 55/13, 55/4, 58/13, 61/5,
61/6, 61/9, 62/15, 63/14, 63/3, 63/5,
63/6, 65/10, 68/3, 77/16, 78/1, 78/9,
86/15, 86/9, 87a/4, 88/9, 91/16,
92/6, 94/11, 95/1
üzüm

ü. 42/11, 53/7, 69/12
ü.+le 78/16
üzüre
ü. 27/9

V

vac^c -ı mafâşıl
v. 6/4
vaqıt
v. 28/13
vâki^c
v.+olsa 23/12, 87a/13
v.+ola 39/4
v.+olur 1/9
vaqıt
v. 21/5, 54/14, 67/13, 75/1, 80/10,
88/5
vaqt
v.+i 44/11
v.+inde 72/15, 78/9, 85/15, 87a/7, 89/6
vaqt-ı hâcet
v.+de 12/15
vaqta
v. 11/1, 63/2
var
v.+ısa 29/1, 29/12, 30/1, 35/2, 39/15,
40/8, 48/5, 7/12
v.+sa 61/6
var-
v.-a 77/2
v.-ınca 27/1, 65/8, 82/4
v.-mağuş 89/1
varşama
v. 88/2
varsa
v. 57/11
vāv
v. 37/11
v.+ın 37/8
vaż^c -ı haml
v.+ide 80/17
ve
v. 1/10, 1/14, 1/15, 1/15, 1/2, 1/2, 1/4,
1/4, 1/6, 1/8, 1/9, 10/3, 10/6, 11/4,
11/7, 11/7, 11/7, 12/1, 12/1, 12/11,
12/12, 12/13, 12/5, 12/7, 13/1,

13/11, 13/11, 13/15, 13/3, 13/4,
13/5, 13/8, 14/10, 14/12, 14/14,
14/3, 14/4, 14/5, 14/5, 14/7, 14/8,
15/12, 15/14, 15/14, 15/15, 15/5,
15/6, 15/8, 16/1, 16/11, 17/11,
17/12, 17/13, 17/14, 17/3, 18/1,
18/12, 19/1, 19/4, 19/6, 19/8, 2/1,
2/1, 2/10, 2/11, 2/13, 2/14, 2/14,
2/14, 2/15, 2/15, 2/2, 2/3, 2/3, 2/5,
2/5, 2/6, 2/6, 2/6, 2/8, 2/8, 2/8, 2/9,
2/9, 21/10, 21/7, 25/12, 22/1, 22/1,
22/1, 22/1, 22/2, 22/2, 22/2, 22/3,
22/3, 22/3, 22/6, 22/8, 23/10, 24/1,
24/10, 24/10, 24/11, 24/13, 24/6,
24/7, 24/7, 24/8, 24/8, 24/8, 24/9,
24/9, 24/9, 25/11, 25/13, 25/13,
25/14, 25/5, 25/7, 25/8, 25/9, 26/10,
26/14, 26/6, 26/9, 27/10, 27/10,
27/11, 27/13, 27/14, 27/4, 27/5,
28/2, 28/3, 28/3, 28/5, 28/6, 28/7,
28/8, 29/1, 29/11, 29/2, 29/2, 3/10,
3/12, 3/14, 3/2, 3/2, 3/3, 3/3, 3/7,
3/8, 3/8, 3/9, 30/10, 30/11, 30/12,
30/12, 30/12, 30/8, 30/9, 31/12,
31/15, 31/2, 31/9, 32/10, 32/14,
32/14, 32/14, 33/11, 33/13, 33/14,
33/15, 33/2, 34/1, 34/12, 34/15,
34/6, 34/6, 35/10, 35/10, 35/2, 35/6,
35/9, 36/3, 37/14, 37/15, 37/6, 37/8,
37/8, 38/11, 38/12, 38/12, 38/12,
39/13, 39/15, 39/9, 4/1, 4/1, 4/10,
4/13, 4/13, 4/13, 4/3, 4/3, 4/5, 4/8,
4/8, 40/10, 40/15, 40/5, 40/8, 41/1,
41/11, 41/2, 41/3, 41/3, 41/5, 41/5,
41/6, 41/8, 42/10, 42/10, 42/15,
42/3, 42/4, 42/7, 43/1, 43/10, 43/15,
43/2, 43/4, 43/6, 43/7, 43/7, 43/7,
43/8, 43/9, 44/5, 45/10, 45/3, 45/5,
45/5, 45/8, 46/12, 46/13, 46/13,
46/14, 46/14, 46/14, 46/15, 46/2,
46/8, 47/11, 47/12, 47/12, 47/14,
47/15, 47/5, 47/6, 47/8, 48/1, 48/14,
48/4, 48/7, 48/8, 49/10, 49/14, 49/5,
49/5, 49/6, 49/7, 5/1, 5/1, 5/10,
5/10, 5/10, 5/11, 5/13, 5/13, 5/15,
5/15, 5/2, 5/2, 5/2, 5/4, 5/6, 5/6,
5/7, 5/8, 50/4, 51/13, 51/14, 51/4,

51/4, 51/4, 51/5, 51/8, 51/9, 52/14,
52/14, 52/15, 52/2, 52/3, 52/4, 52/5,
52/6, 52/7, 53/11, 53/14, 53/3, 53/6,
54/1, 54/14, 54/14, 54/14, 54/3,
54/3, 54/3, 54/6, 55/1, 55/1, 55/12,
55/7, 55/9, 55/9, 56/11, 56/13,
56/15, 56/15, 56/7, 56/9, 57/10,
57/10, 57/11, 57/11, 57/14, 57/14,
57/5, 57/6, 57/6, 57/8, 57/9, 58/10,
58/11, 58/5, 59/13, 59/4, 59/4, 59/5,
59/8, 59/9, 6/10, 6/10, 6/10, 6/11,
6/12, 6/12, 6/13, 6/13, 6/13, 6/15,
6/15, 6/2, 6/2, 6/2, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/5, 6/7, 6/7, 6/8, 6/9, 60/12,
60/3, 60/3, 60/9, 61/14, 61/14,
61/14, 61/14, 61/15, 62/13, 62/4,
62/5, 63/13, 64/6, 64/8, 65/10,
65/11, 65/12, 65/14, 65/5, 65/9,
66/11, 66/14, 66/14, 66/15, 66/15,
66/16, 66/2, 66/6, 66/7, 66/9, 67/1,
67/13, 67/16, 67/16, 67/17, 67/2,
67/5, 67/6, 67/7, 68/10, 68/10,
68/10, 68/15, 68/5, 68/6, 68/6,
69/15, 69/5, 69/6, 69/7, 69/7, 69/9,
7/10, 7/11, 7/11, 7/11, 7/11, 7/13,
7/15, 7/2, 7/3, 7/3, 7/3, 7/5, 7/5,
7/5, 7/5, 7/6, 7/6, 7/6, 7/8, 70/10,
70/15, 71/1, 71/11, 71/13, 71/17,
71/17, 71/17, 71/17, 71/3, 72/1,
72/12, 72/14, 72/2, 72/3, 72/4, 72/4,
72/4, 72/4, 72/6, 72/7, 73/14, 73/16,
73/17, 73/6, 73/6, 74/1, 74/16, 74/6,
75/14, 75/3, 75/4, 75/7, 76/1, 76/10,
76/11, 76/11, 76/12, 76/12, 76/12,
76/13, 76/14, 76/15, 76/16, 76/16,
76/8, 76/9, 77/11, 77/14, 77/8,
78/13, 78/14, 78/14, 78/15, 78/15,
78/15, 78/15, 78/17, 78/3, 78/6,
78/8, 79/1, 79/13, 79/16, 79/16,
79/18, 79/4, 79/4, 79/4, 79/4, 79/6,
79/8, 8/1, 8/10, 8/11, 8/11, 8/13,
8/3, 8/3, 8/3, 8/4, 8/8, 8/9, 8/9, 8/9,
80/1, 80/13, 80/6, 80/7, 80/7, 80/8,
80/8, 81/10, 81/2, 81/7, 81/7, 82/10,
82/10, 82/16, 82/4, 82/6, 82/6, 82/7,
82/8, 82/8, 82/8, 82/9, 83/1, 83/11,
83/11, 83/11, 83/2, 83/3, 84/12,

84/13, 84/13, 84/13, 84/14, 84/17,
84/8, 84/9, 84/9, 85/11, 85/13,
85/16, 85/4, 85/4, 85/5, 85/7, 85/8,
85/8, 85/8, 85/9, 86/10, 86/15,
86/16, 86/16, 86/2, 86/2, 86/2, 86/2,
86/2, 86/6, 87a/12, 87a/16, 87b/1,
87b/1, 87b/10, 87b/16, 87b/17,
87b/4, 87b/5, 87b/6, 87b/7, 88/14,
88/14, 88/15, 88/16, 88/16, 88/16,
88/16, 88/16, 89/1, 89/1, 89/12,
89/15, 89/16, 89/16, 9/10, 9/15, 9/5,
9/9, 9/9, 90/1, 90/2, 90/2, 90/3,
90/3, 90/3, 90/4, 90/6, 90/6, 90/7,
90/7, 90/7, 90/8, 92/13, 92/15,
92/16, 92/17, 92/17, 92/5, 94/10,
94/11, 94/12, 94/13, 94/16, 94/16,
94/17, 94/17, 94/2, 94/2, 94/3, 94/3,
94/6, 94/8, 94/9, 95/12, 95/5, 95/6,
95/7, ^curk+ı+nīsā

vebā

v. 89/11, 89/15, 89/5, 89/6, 90/8

vec^c -i mafāşıl

v. 86/2

v.+ı 86/6

v.+a 86/10

veda^c

v. 15/6

velkavī

v. 66/14

ver-

v.-eler 95/11

v.-seler 9/1

verāme

v. 4/1

verem

v. 57/14, 58/2, 58/4

v.+e 58/11, 75/12

v.+ı 58/6, 58/8, 59/1, 75/8

v.+ine 4/1, 57/14

v.+lere 58/14

v.+leri 87a/12

v.+lerine 49/15

v.+leriñe 44/3

v.+olsa 77/5

v.+üñ 87a/13

verşama

v. 74/14

vārşama

v. 20/7

vet-tîn

v. 36/9

veya

v. 10/15, 10/15, 11/2, 11/2, 12/15,
13/14, 13/9, 16/14, 17/4, 18/2,
19/14, 21/12, 21/2, 22/10, 23/2,
23/4, 23/8, 23/9, 24/15, 24/5, 27/13,
35/14, 50/7, 52/12, 56/10, 56/12,
57/10, 58/3, 58/3, 60/5, 61/11, 7/13,
7/8, 76/5, 77/16, 78/6, 9/12, 93/1

veyaḥut

v. 35/4, 11/15

vir-

v.-eler 47/1

v.-mek 49/6

v.-seler 69/13, 81/13

v.-üp 52/2

v.-ür 3/9, 51/12, 51/12, 52/14, 53/2,
53/3, 53/4

vitri-i vācib

v.+ūñ 36/12, 36/9

vukīyye

v. 50/3

vur-

v.-a 67/16, 92/1

v.-alar 14/14, 76/12, 78/10

v.-sa 20/2, 47/4, 55/13, 67/15

v.-salar 16/2, 16/9, 21/1, 21/12, 28/5,
31/1, 31/5, 31/7, 34/4, 35/11, 39/14,
45/13, 45/15, 45/8, 46/7, 46/8, 54/5,
58/11, 58/13, 58/14, 58/5, 61/10,
61/15, 61/5, 61/6, 61/7, 61/9, 62/1,
62/10, 62/11, 62/5, 63/14, 63/7,
63/9, 66/1, 68/16, 68/9, 75/13, 75/9,
76/15, 77/11, 77/12, 78/2, 78/2,
84/17, 86/11, 86/15, 86/16, 86/8,
86/9, 87a/4, 87b/11, 87b/4, 87b/5,
87b/7, 87b/9, 88/1, 88/3, 94/11,
94/12, 94/13, 94/14, 94/9

v.-up 46/15

vurıl-

v.-an 87b/6

vücūd

v.+a 1/3

Y

ya

y. 17/9, 20/11, 20/3, 20/4, 20/6, 21/2,
23/15, 57/11, 63/9, 66/3, 68/13,
71/1

yaban

y.+a 89/1

yabandağı

y. 23/5

yagmur

y. 56/10

yahūcā

y. 22/7

yağ-

y.-salar 31/4

y.-up 9/14

y.-alar 64/2

yağın

y. 50/2

yağu

y. 41/5, 76/12

y.+eyleseler 69/3

y.+eyleyüp 68/8

y.+ideler 11/10, 69/8, 75/14, 87a/1,
90/4

y.+idüp 58/4, 62/1, 62/11, 62/5, 62/9,
63/13, 66/1, 75/9, 86/9, 9/1, 94/10

y.+itseler 20/12, 20/7, 20/9, 38/8,
41/4, 45/12, 54/5, 55/4, 62/15, 69/1,
69/4, 71/14, 75/8, 76/5, 77/13,
83/17, 86/13, 87b/6, 9/4, 94/4,
61/13

yala-

y.-sa 67/9

y.-salar 67/10

y.-ya 12/3, 12/9

yan

y. 86/2

y.+ına 83/9, 92/13

y.+ıña 83/9

y.+lar 86/10

yanbaşı

y. 6/4

yanı

y. 87a/8

yaniğ

y. 7/8
yani
y. 26/12, 54/5
yap-
y.-alar 66/16
yapış-
y.-miş 49/11
yapışan
y. 41/10
yapışdur-
y.-a 89/7, 91/16, 93/4
y.-sa 37/7
y.-salar 36/7
yaprağ
y.+ı 77/1
y.+ın 16/1, 20/8, 20/9, 29/5, 30/13,
32/7, 33/6, 36/2, 39/10, 39/8, 44/8,
46/7, 53/11, 57/15, 58/12, 61/5,
67/15, 67/16, 68/16, 70/14, 75/13,
77/10, 80/1, 85/13, 86/16, 86/8,
87a/13, 87b/9, 88/1, 94/14
y.+ından 50/2
y.+ınuñ 35/3
y.+un 47/9
y.+uñ 85/14
yaprağı
y.+n 69/3
yağ
y.+a 85/14
y.+da 77/18
y.+dan 28/11
y.+ı 17/1, 17/10, 17/14, 17/15, 17/4,
17/6, 17/7, 18/1, 20/14, 21/4, 25/10,
25/12, 29/2, 29/3, 29/4, 43/3, 47/10,
47/11, 47/13, 47/15, 47/15, 48/5,
49/1, 49/2, 68/14, 77/17, 77/8, 80/9,
85/7, 86/10, 88/9, 92/12, 95/7
y.+ıla 38/1, 59/7, 75/17, 76/11, 94/15
y.+ın 13/5, 17/12, 17/2, 17/8, 19/11,
19/14, 20/15, 21/2, 28/15, 31/10,
31/8, 49/9, 58/11, 58/14, 60/1, 63/7,
66/4, 68/1, 70/7, 77/5, 77/6, 77/7,
80/6, 83/15, 85/2, 85/6
y.+ına 20/13, 29/15, 29/8, 75/12
y.+ında 28/14
y.+ını 49/11, 84/5
y.+ıyla 46/2, 71/12, 71/6, 76/15

y.+ıyla 10/13, 19/10, 20/6, 30/3, 30/8,
39/14, 47/9, 58/7, 59/6, 66/8, 72/2,
73/17, 73/6, 76/13, 79/16
y.+la 74/12, 75/8
y.+suz 84/4, 84/6
yağıçün
y. 28/12
yar-
y.-ar 26/14
y.-up 62/1
yara-
y.-maz 42/10, 42/12, 67/1, 90/1
y.-r 42/9, 47/12, 51/12, 58/15
yarağān
y. 60/8
y.+a 59/4, 60/10, 60/11, 4/3
y.+ı 59/11, 59/12, 59/15, 60/6, 59/10
yaramaz
y. 40/6
y.+dur 26/2
yarasa
y.+nuñ 73/8, 83/14
y.+yı 84/15
yaresi
y. 12/16
yarıl-
y.-an 75/14, 75/16
y.-mağ 2/14, 38/12
yarım
y. 17/14, 19/13
yarığ
y.+ı 75/17
yaruğ
y.+ına 75/11, 76/5, 77/13
yarpuz
y. 54/7
yarul-
y.-duğına 39/13
yasemen
y. 47/15
yasemīn
y. 29/15
yaş
y. 2/8, 21/15, 43/14, 44/4, 46/14
y.+dur 17/7, 47/14, 62/3, 85/7
y.+ı 14/5, 44/4, 6/11, 66/10, 9/13
y.+ın 9/15

y.+ını 46/6
y.+ola 85/12
y.+la 53/12
yaşar-
y.-duğın 13/8
y.-mağ 8/9
y.-ması 13/4
yaşıl
y. 9/15, 68/6
yaşlıg
y.+t1 16/10
yat-
y.-mağ 4/14
y.-maya 46/14
yatağ
y.+ın 80/7, 81/7
yavru
y.+sın 41/6
yağud
y. 39/11
ya'ni
y. 10/14, 24/3, 26/10, 26/13, 26/4,
26/7, 38/3, 42/11, 42/12, 43/1,
43/10, 43/11, 43/11, 43/13, 43/13,
43/5, 43/6, 44/1, 44/4, 44/5, 45/6,
47/12, 48/15, 51/10, 60/7, 61/2,
69/13, 72/11, 73/11, 74/18, 75/1,
77/2, 8/12, 81/14
yaz-
y.-a 56/10, 65/10, 88/14
y.-acağ 22/13, 89/13, 92/2
y.-alar 64/5, 82/11
y.-ar 27/10
y.-cağ 65/6
y.-ıcağ 37/12, 89/7
y.-sa 22/5, 22/6, 22/9, 23/14, 32/10,
37/8, 51/4, 57/5, 57/9
y.-salar 22/11, 30/7
y.-ucağ 93/5
y.-up 15/11, 15/12, 30/3, 32/1, 37/7,
65/12, 65/6, 74/2, 82/16, 82/5, 82/7,
83/3, 87a/8, 88/4, 89/11, 89/12,
89/6, 91/16, 92/16, 93/1, 93/4
yazdur-
y.-a 90/8
y.-sa 24/15, 27/14, 35/13
ye-

y.-di 68/7
y.-mek 94/5
y.-miye 46/14
y.-se 21/14, 58/9
y.-seler 67/13, 8/13
yedi
y.+nci 2/13
yegrek
y.+dür 34/13
yel
y.+in 43/7
yelegür
y. 70/6
yem
y.+iyile 76/4
yemiş
y. 43/12
y.+i 8/12
y.+ini 70/15
yeñi
y. 57/5, 78/11
y.+si 33/11
yer
y.+ine 77/2
yete'alluğ
y. 26/5, 40/1
yete'alluğ-ı bid-dem
y. 42/8
yıl
y. 83/14
yılān
y. 7/11
yi-
y.-dükden 55/12
y.-mek 22/4, 25/14, 40/10, 43/12,
43/13, 63/14, 7/11
y.-mekden 90/1
y.-memiş 41/12
y.-meseler 67/14
y.-meye 46/15
y.-meyeler 76/13
y.-se 12/16, 13/14, 16/15, 16/5, 18/10,
26/1, 31/12, 38/13, 41/9, 47/6,
51/11, 52/1, 55/12, 55/5, 69/13,
69/14, 71/1, 71/1, 75/6
y.-seler 21/8, 40/8, 48/12, 48/4, 49/11,
49/12, 51/15, 59/10, 59/8, 63/12,

70/12, 70/14, 70/16, 71/16, 72/13,
73/14, 74/16, 90/2
y.-ye 24/11, 40/7, 51/15, 51/14
y.-yecek 53/12
y.-yeler 64/3, 66/12, 71/7, 72/2
y.-yen 25/3
y.-yicek 63/4, 85/11
y.-yüp 67/14
yidi
y. 24/2, 47/3
y. 24/3, 81/9
y.+nci 38/10
yidür-
y.-eler 84/7
y.-se 23/6
y.-seler 66/2, 66/7, 66/9, 69/10, 69/5,
70/5, 74/12, 74/14, 74/9, 78/14,
78/4, 94/8
yigirmi
y. 12/13, 12/6, 12/7, 68/14, 68/7, 70/2
y.+altıncı 5/12, 83/10
y.+beşinci 5/9, 79/3
y.+birinci 4/14, 69/1
y.+dördüncü 5/6, 76/16
y.+ikinci 5/1
y.+nci 4/12, 68/9
y.+sekizinci 6/1
y.+üçüncü 5/4, 75/2
y.+toğuzuncu 6/3
y.+yedinci 5/14
y.+altıncı
y. 72/3
yil
y. 85/10, 85/17, 85/17
y.+den 85/9
y.+eyler 76/12
y.+i 11/15, 78/17, 85/5
y.+leri 47/10, 47/13, 84/16, 85/16,
85/17, 85/5, 85/9, 86/1, 90/4
yim
y.+iyle 68/17
yimek
y. 25/8
y.+lerden 25/2
yimiş
y.+i 44/6, 85/10
y.+ini 32/15

y.+inüñ 39/9
yin-
y.-en 36/7
y.-mek 2/10, 32/14
y.-mekden 36/8
yine
y. 22/8, 77/12
yiñi
y. 12/11, 87a/6
yir
y. 59/10
y.+de 1/10, 32/7, 87b/13
y.+den 68/13
y.+e 61/7, 68/16, 87b/11, 87b/4,
87b/5, 87b/6, 87b/7, 88/3, 87b/9
y.+i 60/14
y.+inde 7/1
y.+ine 78/10, 87a/6
yir bağarsuğı
y.+ın 73/5
y.+n 45/12
yā
y. 58/10
yābis
y.+dür 43/1
yārpuzi
y. 81/6
yāsemen
y. 19/13, 29/8
yogur-
y.-up 68/8
yoğun
y. 73/7
yoğ
y.+dur 95/5
yol
y.+ı 73/15, 74/10, 74/8
y.+ın 67/7, 72/11
y.+ında 74/7
y.+up 42/1
yoğurd
y.+dan 24/7
y.+ı 50/15, 84/5, 84/6
y.+ınuñ 50/12
yosın
y. 60/4
yu-

y.-sa 20/5, 57/10, 57/7
y.-salar 30/8, 73/6
y.-ya 88/14
y.-yalar 88/7
yuğa
y.+ya 64/6
yuğaru
y. 31/1, 83/9
yumşad-
y.-a 58/13
y.-ur 44/1, 44/2, 44/6, 47/14, 48/15,
49/2, 63/1
yumşak
y. 11/8, 12/2, 12/7, 15/4, 23/3, 29/15,
31/3, 31/6, 33/1, 40/14, 52/10,
59/11, 68/17, 69/7, 70/1, 79/9,
87a/1, 92/12, 94/16, 95/13
yumurda
y. 14/6, 19/4, 23/4, 29/10, 49/3, 68/12,
94/9
y.+nuñ 14/12
y.+sı 44/2
y.+sın 16/5, 31/6, 74/15
y.+ya 59/9
yumurdala-
y.-mamış 25/8
yumuşad-
y.-a 94/13
yun-
y.-masa 88/6
yut-
y.-sa 42/1, 50/11, 70/3, 86/6
y.-salar 54/10
yuvarlak
y. 55/2
yüce
y. 1/3
yük
y.+i 67/6
yüklü
y. 79/17
y.+ola 79/10, 79/17, 79/7, 81/10
y.+olamıya 81/6
y.+olmaya 81/11
yüksek
y. 68/13
yüñ

y.+e 80/11
y.+ile 13/5, 77/6
yürek
y.+e 54/3, 55/1, 55/5, 55/7, 72/3,
54/15
y.+i 53/13, 53/15, 54/1, 55/11, 55/9
y.+ine 54/5
y. 3/13, 53/10, 53/12, 53/12, 54/3,
57/12
y.+de 55/8
yürek ditre-
y.-mesine 55/11, 55/14
yürek oyna-
y.-duğına 54/10
y.-masın 90/2
y.-masına 55/6
yüri-
y.-de 79/16
y.-mese 11/15, 12/11
yürid-
y.-e 72/7, 73/16, 81/2, 81/7
y.-ür 66/9, 74/1, 80/7
yüz
y. 16/13, 2/11, 2/12, 33/8, 37/14,
61/15, 85/13
y.+de 37/15, 38/7, 38/8
y.+deki 38/6
y.+e 38/1, 38/10, 38/3, 38/4, 38/6,
38/8
y.+i 82/10
y.+inde 94/6
y.+ine 94/7
yüzerlik
y. 63/12, 64/2, 66/3, 67/12, 71/6,
79/12, 79/15, 84/14, 86/5
yüzük
y. 23/13, 23/8, 24/2, 70/13
y.+eyleyüp 15/2
yüzüg
y.+ün 23/14

Z

za'af
z.+ın 8/11
za'ferān
z. 22/2, 38/9, 80/13

z.+la 82/4, 82/7, 92/17
za' ferānla
z. 57/6
za' ifliġ
z.+ine 54/3
za' if
z. 72/17
zātü-l cenb
z.+i 58/8, 59/3
z.+e 57/14, 4/1
z.+i 58/1
zaḥmet
z. 75/5, 81/15
z.+den 12/4, 51/6, 65/13, 90/6, 92/11
z.+i 5/15, 75/7, 78/10, 84/9, 57/10
z.+ine 48/1
zahmet çek-
z.-en 80/5
z.-er 81/17
zaḥmetlü
z. 78/12
zaḥmetsüz
z. 78/10, 81/16
zalıkel kitāb
z.36/14
zank
z.+ın 34/13
zanbağ
z. 17/10, 30/8, 58/14
zāhir
z.+dür 9/8
z.+ine 5/5
z.+ler 8/3
z.+leri 6/2
z.+lerine 75/3
z.+lerininüñ 6/5
z.+lerinüñ 84/14
zā'il
z. 57/11
z.+ide 11/5
z.+ider 47/15, 48/2, 90/8
z.+idüp 92/2
z.+ola 11/1, 22/13, 92/13
z.+olan 54/7
z.+olmağ 5/15, 53/11, 84/9, 3/15
zarūret
z.+olup 88/6

zaymeran
z. 71/12
zebedü'l-baḥr
z. 73/11, 38/3
zeberker
z. 49/1
zebīb
z. 42/11
zebīl
z.+in 18/5
zedunç
z. 89/14
zeker
z.+e 73/10, 73/6
z.+i 72/8, 73/5
z.+in 72/7, 74/5
z.+ine 72/15, 74/5
zemān
z.+ında 93/3
zencebīl
z. 85/17
zengā
z.+r 95/6
zerdālū
z. 53/8, 43/10
z.+yi 47/5
zerdunc
z. 53/12
zerkā
z.+y1 33/5
zerūnci
z.+den 89/3
zeḥir
z. 71/1
z.+i 71/3
zeyl
z.+e 77/3
zeyrek
z.+ola 31/15
zeyreklik
z. 84/12
zeyt
z. 39/14, 47/9, 77/16
z.+ile 17/4
z.+in 77/17
z.+le 87b/7, 68/4
z.+de 77/3

zeyt yağı
z. 28/10, 80/11, 76/13
z.+ın 85/13
z.+na 21/6
z.+nda 28/14
z.+yla 13/12, 87b/10, 72/14, 73/15
zeytün
z. 81/3, 22/2, 33/6
zibil
z.+in 41/12, 41/14, 59/15, 66/3, 81/10,
87b/13, 11/4
zift
z.+e 86/11, 94/12
z.+i 46/3, 49/12, 9/14, 94/16, 95/5
z.+iden 95/6
z.+iyle 95/7
zihin
z.+i 31/15
z.+ini 31/12
zikir it-
z.-digümüz 47/2
zikrol-
z.-an 2/10
zikreyle-
z.-yem 1/10
zirāvend-ı tavīl-ı şarḥ
z. 18/6
ziyāde
z. 45/4, 62/5, 72/12, 75/6
ziyāde kııl-
Madde başı: 2256

z.-a 13/12
z.-ur 25/13, 25/7, 25/9
ziyān
z.+dur 79/3
z.+ide 66/2
z.+ider 63/4, 25/4, 25/5, 26/5, 40/4,
43/3zūr
z. 84/3
z.+ında 83/11
z.+ındadır 5/14
zor
z.+içün 72/1
zor bulın-
z.-sa 83/8
züfzūf
z. 44/1
zıkkī
z. 61/1
zībāk
z. 17/8
zīrā
z. 84/11
zulümāt
z.+ın 1/5, 8/11
Toplam kelime: 10992
Geçerli kelime: 10992
Geçersiz kelime: 0
Alt madde: 3589

TİBBÎ TERİMLER SÖZLÜĞÜ

ağşā : (A) gözleri dumanlı [adam].

‘**akır** : (A.) kısır [kadın].

ākīle : (A) yenirce denilen yara.

‘**alīl** : (A) hastalıklı.

‘**aşā** : (A) gözleri dumanlı [adam].

ataş : (A) Susuzluk, hararetin meydana gelen aşırı susuzluk.

aşhāb : (A) sinir.

bağlu: cinsi iktidarı olmayan, iktidarsız.

balgāmī : (A) Vücuttaki balgam maddesiyle ilgili olarak ortaya çıkan hastalıklar.

baraş : (A) vücutta yer yer beyaz ve alaca lekeler meydana getiren ve tedavisi kabil olmayan bir hastalık.

bārid : (A) soğuk, eski tıpta her nesne 'soğuk', 'kuru', 'sıcak' ve 'yaş' olmak üzere dört özelliğe göre sınıflandırılır.

behaḳ : (A) insanın derisinde pul pul beyazlık ve alaca bir renk meydana getiren bir çeşit hastalık.

berelen- : berelenme, sıyrılma.

berten- : incinmek, burkulmak.

bevasır : (A) basurlar.

buru : sancı.

cemre : (A) iltihaplı bir çıban, kara kabarcık.

cerāḩat : (A) irin, yara.

cünūn : (A) delirme, delilik.

cüzām: (A) insan vücudunda onulmayan çıbanlar ve yaralar meydana getiren miskin hastalığı.

çigīt : yüzde beliren çiller.

çöngelmek : zayıflamak, görevini yerine getiremez duruma gelmek.

demregü : temriye hastalığı

dīḩu-n nefes : (A) nefes darlığı, tıknefes.

dimāğ : (A) beyin.

dumāğı : nezle, hayvancılıkla uğraşanlarda görülen ve bir sineğin yol açtığı burun akıntılı hastalık.

dürt- :Eski Türk. türt-mek, yağ sürmek.

eñek : çene, çene kemiği

fālic: (A) felçli, feçli kimse.

gargāra : (A) Gargara yapmak amacıyla kullanılan tıbbi sıvı.

gaşeyān : (A) 1. kusma, kayetme. 2. içi bulanma, bulantı.

galīza : (A) 1. kaba, nezâket dışı, terbiye dışı. hılt (a.i.c. ahlât) 1. eski hekimlerin insan vücûdunda var saydığı safra, sevda, dem, balgam gibi dört unsurdan herbiri.

ğilzet : (A) kalınlık

gici- : kaşınmak.

giciyūk :kaşıntı

göñül dönmek : mide bulanmak

göyündür- : yakmak.

göze şu inmek :karasu hastalığına yakalanmak

ğuşsa : (A) üzüntü, keder, karamsarlık.

hafaķān : (A) yürek oynaması, çarpıntı.

hanazir : (A) bir tür çıban, sıraca.

karha : (A) yara, ülser.

hāşiyet: (A) ona özgü kuvvet, tesir.

havass : (A) Beş duyu, duyular

hāya : (F) Testis

hılta : (A) safra, sevda, dem (kan) ve balgam olmak üzere insan vücudundaki dört ana maddenin herbiri.

hunāk :Boğaz veya damağın şişmesine verilen ad.

hunām : (A) sıraca hastalığı, deride ve daha çok boyunda lenf düğümlenmesi sonucu beliren tüberküloz türü.

hukne : (A) tenkıye âleti, şırına.

‘ırku’n-nisā : (A) bacakta olan bir damar

incik : Vücutta diz kapağından topuğa kadar olan kemik, incik kemiği.

istifrāğ : (A) kusma, ishal olmak, vücuttaki herhangi bir artık maddenin boşaltılması.

istiskā : (A) karında su toplanması şeklinde beliren bir grup hastalığın genel adı, siroz.

kabak : Göz kapağı

kavuk : mesane.

kırıl- : bir haşeratın ya da salgın hastalığın önlenmesi.

kutluca : veba

kulunc : (A)bağırsaklarda meydana gelen bir şiddetli sancı.

lamhi : (A) istiska (vücudun çeşitli yerlerinde su toplanması) hastalığının bir türü.

laķva : (A) yüz felci.

lu’ āb: (A) salya

māliḫūlyā : melankoli

namazbūr : (F) aptesbozan, bir çeşit bağırsak kurdu.

nāzileye : (A) nezle

nevāsır : (A) nasır hastalıkları, nasırlar.

niķrīs : (A) ayak parmaklarında, topuklarda ve mafsallarda meydana gelen ağrılı hastalık.

oñıl- : iyileşmek, şifa bulmak.

öyken : akciğer.

remed : (A) göz ağrısı, göz ağrımaması.

renç : (F) ağrı, sızı; zahmet, eziyet, sıkıntı.

saḫk: (A) dögme

şafra : (A) vücudu oluşturan dört ana maddeden biri olan öd.

sām-ı ebraş : (F) sersemlik hastalığı.

sancu : keskin, yoğun acı.

şar’a : (A) tutarık, tutarak, bayıltıcı, ağız köpürtücü ve çırpındırıcı bir sinir hastalığı.

selesü'l bevl (A): şeker hastalığının bir aşaması, idrarını tutamamak.

seratān : (A) iyileşmez bir tür çıiban, kanser

sersām : (F) menenjit

şın : kırılmak.

sigil : siğil, basur memesi.

sīll: (A) verem

şudā' : (A) baş ağrısı.

süst : (F.) 1. gevşek. 2.tembel, uyuşuk.

şakīka: Yarım baş ağrısı, migren

şarplan- : doğumda güçlük çekmek, zorlanmak.

şeb köri : geceleyin göremeyen kimse.

şamzur- : damlatmak.

tarhūn : (A) tuzla otu, hekimlikte kullanılan ıtırılı bir nebat.

tā'ūn : (A) veba, yumurcak denilen salgın hastalık.

tomur- : kanamak.

tumagu : nezle

'ufūnet : (A) pis koku; cerahat, iltihap

unutsağulık : unutkanlık.

vac'-ı mafāşıl : (A) eklem ağrısı.

yaqu : yakı.

yarakān : (A) sarılık hastalığı.

zatülcenbe : (A.) akciğer zarı iltihabı, zatülcenp.

zīrek: uyanık

zor : (F) sıkıntı, rahatsızlık, karın ağrısı, kabızlık için.

EK:

**KİTAB-I MÜCERREBÂT'IN KONYA FERİDUN UZLUK KÜTÜPHANESİ
METNİNİN TIPKIBASIMI**

6336

BÖLGE YAZMA ESERİ

Vilayeti

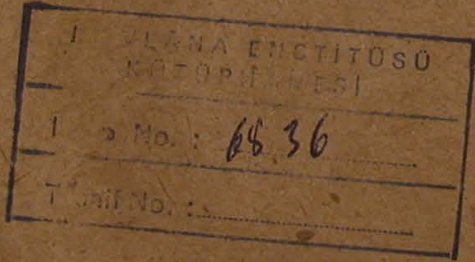
Kazası

Kütüphanenin Adı

KONYA

Feridun Nafiz Naluk

Kayıt No.				Müellifi "1" :
Kitabın adı "2" :				Ak Semseddin Mehmet - 6. Hamza - 863 H.
Kitabın adı "2" :	Kitabın adı "2" : Mücerrebât			Mütercimi : [-]
				Şarihi : [-]
				Naşiri : [-]
Dil	Adedi	Cilt No.	Yazıldığı veya basıldığı yer, tarihi	Hattın nev'i ve hattatın adı
Türkçe				Nesh
Minyatür, şekil, resim, levha plân, harita, v.s.				
Tezhip ve Tezhibin nev'i				
Ölçüsü		Yaprak	Sahife	Satır
175 x 131 147 x 80		47		17
Cildin nev'i		Sırtları mazın kağıt kaplı miklepli sırazeli.		Kitabın fiyatı
				Lira Kr.
Nereden ve ne suretle geldiği ve geldiği tarih				
Tasnif No.	Eski kayıt No.	Mülâhazat		
615				

Konya Selçuk Üniversitesi Atademir Kütüphanesi
(TESBİT FİŞİ)

Kayıt No.	6836	Müellifi : Ak Sameddin, Mehmed b. Hanım - 863 W.	
Kitabın Adı :	Kitabı mücerrebât (x)		Mütercimi : Şarihi : Naşiri :
Dil	Cilt No.	Yazıldığı veya basıldığı yer tarihi	Hattın nev'i ve hattatın adı
Türke		908 W.	Nesih
Minyatür, şekil, resim, levha, plan harita vs.			
Tezhib ve tezhibin nev'i			
Ölçüsü	Yaprak	Sahife	Satır
175 x 131 147 x 80	47		17
Cildin Nev'i	sırtları mesin kaplı, mükleli şirazeli		Kitabın fiyatı Lira Kr.
Nereden ne suretle geldiği, geldiği tarih			
Tasnif No.	AÇIKLAMALAR		
4411 615	(x) Maddetâil. hâyat olabılır?		

~~بسم الله الرحمن الرحيم~~
~~الحمد لله رب العالمين~~
~~والصلاة والسلام على سيدنا محمد~~
~~وآله الطيبين الطاهرين~~
~~الذين اصطفى الله ليريحنا بهم~~
~~عن النار ويخزيهم بها~~
~~اللهم صل على محمد وعلى آل محمد~~
~~كما صليت على ابيك محمد وآل ابيك~~
~~محمد وآل محمد الطيبين الطاهرين~~
~~الذين اصطفى الله ليريحنا بهم~~
~~عن النار ويخزيهم بها~~
I
صلى الله عليه وسلم
وآله الطيبين الطاهرين
الذين اصطفى الله ليريحنا بهم
عن النار ويخزيهم بها

واقفي الكبير في الغد

صديق من مائة صديق

صديق من مائة

صديق من مائة صديق

كيا
بريدان حضرت آقا شيخ الدين
افندي عليه الرحمه
من علم الطب

كنا
معها

Konya Mevlana Eqs. Beine Tacri
Rızası için - Prof. Dr. Feridun
Nafiz Uziuk'un Vakfıdır.

4411

ذكر في بعض المصنفات عن الجذام المسمى بالبرص
 وشكاه العيون والبرص والجذام فليعلم الظاهر
 في ترتيب علم الاطباء ينبغي ان يبدأ بخصمه يده اليمنى ثم بالوسطى ثم باليسرى ثم بالوسطى ثم باليسرى ثم
 وكذا يسجد يده اليمنى ثم يسجد يده اليسرى وفي اصابع الرجلين ويدفن الطور والسر
 المبيحة ثم يتم بضم يده اليسرى في كل يوم في صفة اليسرى لا في اليمنى وكما تصد
 كذا في مشكلات الصدور وينبغي ان يتم في صفة اليسرى لا في اليمنى وكما تصد
 الاطباء كذا في مشكلات الصدور وغيرها

هذا كتاب مبريات حضرت آق شمس
 عليه الرحمه من علم الطب صا
 حبه ومالكه شيخ
 بن هدين
 سليمان

مختتم في
 مدلول في يد
 لهدى

١٩١٥
 كتاب

MEVLANA ENSTITÜSÜ
 KÜTÜPHANESİ
 Kitap No. : 6836
 Tasnif No. : _____

بدر عابد
 شهر تايه زاده محمد علي بن محمد
 كمال الدين بن محمد
 شهر تايه زاده محمد علي بن محمد

عفا مصطفى
 عفا مصطفى
 عفا مصطفى
 عفا مصطفى

ذکر فی بعضه الممنوعه علی الیه من رضى الله عنه من اراد ان یأمن مع الله

ترکیب آفونین
کبیر ایچون

غایت مقوده و دفع دور و بکتری قیزا در حکیم
یعقوب سلطان محمد تألیف ایچون غایت لطیفه

آلتش دانه کوجله بونکی صیغیر و دایله قابو علی صولون
قائیم صولون دو کول

زنجیل	مرفل	داجینی	سیر	جوز تو
$\frac{12}{10}$	$\frac{10}{8}$	$\frac{8}{8}$	$\frac{8}{8}$	$\frac{11}{11}$
آنیون	عوریلان	مصطکی	آسارون	
$\frac{10}{10}$	$\frac{10}{10}$	$\frac{10}{10}$	$\frac{10}{10}$	

۸۹۴ تاریخ کتبی بینه باز بلیش آلتش
(قابوس نام) صولونده بینه بلیش آلتش

الله

هذا کتاب مبریات حضرت آق شیخ
علیه الرحمه من علم الطب صا
حبه و مالکده شیخ
بن هدی بن
سلیمان

مختتم در وقت
مدلوی زید و نه
لهدی

۲۲
۱۹
کتابخانه

MEVLANA ENSTITOSU
KUTUPHANESI
Kitap No. : 6836
Tasnif No. : _____

باز عیادت من کیمی مندر شیخی زید و نه مدلی کیمی
کتابخانه کتبی بینه بلیش آلتش
عفا و مطبوعه
کتابخانه کتبی بینه بلیش آلتش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِهِ
1
حَمْدٌ وَسِيَّاسٌ وَشُكْرٌ قِيَاسٌ أَنْ خَالِقُ جِزْمَانِ
2
أَوْلُ تَجَا تَكْرِيهٍ كَمْ بَوْمُ جُودَاتِي عَدَمْدَنْ وَجُودِ
3
كُتْرُودِي وَمِدْحٌ بِدَعَايْتِ وَصَلْوَةٌ بِدَعَايْتِ
4
مُحَمَّدِ مَصْطَفَا حَفَرِ تَلْرِيهٍ كَهْ أَسْتَدَنْ ضَلَالَتِ ظَلْمَاتِي
5
كُتْرُودِي وَجُونِ بِلْدِكْ كَمْ خَيْرُ النَّاسِ مِنْ شَفْعِ النَّاسِ
6
دَرْ دِيلْدِكْ طِبِّ عِلْمِدَنْ بَرَحْفَهْ كِتَابِ تَقْسِيفِ
7
أَيْدِي مَحْتِي حِفْظِ أَيْدِي طَرِيقِ سِنِّ وَدَاخِي شَوْلِ
8
مَرَضَلِكْ جُوقِ وَاقِعِ أَوْلُوزِ أَنْتْ سَيْبَلِيكْ وَعِلْمِيكْ
9
وَعِلْمِيكْ دِكْنَايَلِيكْ حَقِّ كَمْ بَرِيرِدَهْ جَلْمِ حَادِقِ
10
بُولْمَا سَهْ بَوْمُ مَحْتَصِرِ بَوْلَهْ عَمَلِ أَيْلِبَا لَرَحْمَتِي صَحْتِ
11
عَطَايِدِي بَوْمُ مَحْتَصِرِي فِرْقِ بَابِ أَوْزَهْ اِخْتِصَارِ
12
قَلْدَمِ أَوْلِ بَابِ ٨ كُوزِ اَعْرَسِنَهْ تَعْلُقِ
13
أَوْلَانِ مَرَضَلِكْ دَوَاسِي بَيَانِدَهْ دَرْ كُوزِ اَعْرَمُوقِ
14
دَشْمَكْ وَأَيُومَكْ وَأَيُومَدَهْ كَبِي اَلْمُجَبَابِ ١٥
15

باشه

باش ودماع وشقيقته اعرسنه تعلق اولان
1
امراضك دواسي بيانده در سرسام كبي وما خوليا
2
وصرع وجنون كبي او چخي باب ٨ قلاق
3
اعرسنه تعلق اولان امراضك دواسي بيانده
4
در قلاق اعزمتي وصاير اولوق واشتمك كبي در دخي
5
باب ٩ بودنه وكوكنه واكسيه واوتشالعه
6
تعلق اولان امراضك دواسي بيانده در بورن كرموق
7
وابچند فوردا اولوق وياش اولوق وقراولوق كبي
8
بني باب ٩ ديش اعزمتي وقدموق واتي
9
ششمه وشمك كبي بود كرا اولان مرضلك دواسي
10
بيانده در التخي باب ٧ اكله ويوز اعرسنه
11
تعلق اولان امراضك دواسي بيانده در يوز چغيد
12
اولوق وشيش اولوق كبي يدخي باب ٨
13
در ششمك ويار اولوق واعز اعزمتي وقوق كبي
14
سكزي باب ٩ چكا وطموق وبقار اعرسنه
15

1 تعلق اولان امراضك دواسي بيانده در بخان
 2 و طمق ششك كبي كه اكاخناق در لر و جكا اع
 3 كبي طمقخي باب ٤٥ نون و اكسه و سكر
 4 اعزسي بيانده در كه بونلورده خنازير جيان
 5 اولور انك دواسي بيانده در اون نوحى باب ٤٨
 6 گوگزا غرسنه تعلق اولان امراضك دواسي
 7 بيانده در الحرق و اريك كبي اون برنج
 8 باب ٤٩ صيق نفس و ايكس و جكر اغر من
 9 دواسي بيانده در كه نفسى كوجده و يزر و الور
 10 اون اكخي باب ٥١ سده و معد اعزسي
 11 تعلق اولان امراضك دواسي بيانده در كه گوگل
 12 دلك و طعام هضم او طامق كبي اوله اجنعي
 13 باب ٥٤ يودك اعزسيه تعلق اولان
 14 امراضك دواسي بيانده در كه حفقان و عتل
 15 زايد اولق كبي اون در دنجي باب ٥٧

1 و راسه و بغير و رمنه و ذات الجنب تعلق اولان
 2 امراضك دواسي بيانده در اون نوحى
 3 باب ٥٩ طماغينه و الكسركه و يرقانه
 4 تعلق اولان امراضك دواسي بيانده در اون
 5 التمي باب ٦١ ششك و استسقانه
 6 انواعه دواسي بيانده در اون يدنجي باب ٦٤
 7 طلق اعزسيه تعلق اولان امراضك دواسي
 8 بيانده در طلق اعزسيه و بويك اولق و
 9 داخي عيرسي كبي اون سكرخي باب ٦٥
 10 قولنج و قبض اولق دواسي بيانده در اون
 11 طمقخي باب ٦٧ اچنده جانور درسي
 12 دواسي بيانده در يكر منجي باب ٦٨
 13 برلكه و تثار قوروي و كويك دشمك و اغر
 14 يماق دواسي بيانده در يكرم يدنجي باب ٦٩
 15 ايج اعزسيه تعلق اولان امراضك دواسي

1 بیائنده در بکرم ابی باب ۷۴ جماعه و شکله
 2 وقوغه و سدك د ثلغه و قان اینمکه و سلس
 3 البول اولف تعلق اولاه امراضك دواسی بیائنده
 4 در بکرم او جنی باب ۷۵ فسق و خایه
 5 زحمتنه تعلق اولان امراضك دواسی بیائنده
 6 در فسق و خایه ششمه و جملک کبی بکرم
 7 در دخی باب ۷۶ بقعد خیمفا و بواسی
 8 و نواصره تعلق اولان امراضك دواسی بیائنده
 9 در بکرم بشخی باب ۷۹ عورت اعلان
 10 ایلامسی و ایلا تمسی و اغلا صریلماسی و رحم
 11 دخی و حیض یوریمسی علتلرندك دواسی
 12 بیائنده در بکرم التخی باب ۸۴ بدك
 13 سنت اولق و قیل بتمك و اغلا بختلرك
 14 ایچی زورندك در بکرم یدخی باب ۸۴
 15 بوکر لر زحمتی و غصه زاید اولق و صورلق

1 التفاق بیائنده در بکرم سکرخی باب ۸۴
 2 ارقه و نیل و سفری و دیزر زحمتلری دواکی
 3 بیائنده در بکرم طقرخی باب ۸۶ غرق
 4 الیاء و کترم و یان باشی و نقریس و وجع
 5 معاصلا و دینق اغرلق زحمتلرندك دواسی
 6 بیائنده در التورخی باب ۸۷ استمه لرك
 7 انواعی و اغرختلق و درلك زحمتلر دواکی
 8 بیائنده در التوربخی باب ۸۸ جذام و باق
 9 و برص مرضلرندك دواسی بیائنده در التورکخی
 10 یاق سیکل و دمرکو و جیدک و ایوز
 11 یاشی و قورسی دواسی نك بیائنده در التور
 12 او جنی باب ۸۹ جز و رمد و راحص
 13 و باش برت و سوبلی لر و قبر جملر دواسی
 14 بیائنده در التور در دخی باب ۹۰
 15 باشدك كل اولق و اكله و سرطان ادلوجیا نلر

1 وکیندرمه قرجلردن امین اولوق دوا لری
 2 بیانتده در قرفچی باب اولکلر
 3 ایوز لر وچیک لر واکلور زحمتلر واکلور
 4 ایوز لر که باشده اولا وچیانلر کرک طوبقه
 5 کرک انجلن کرک کوده ده اولسور بانلرک
 6 دواسی بیانتده در باب
 7 اول کوزاغریسنه تعلق اولان امرلر
 8 دواسنده در کوزاغرمق واق دشمنک
 9 ویاشریق وایومک وایومک کنی ایدی
 10 بلکل که اگر دارچینی دکسلر وکوزه چلسر
 11 کوزک ظلماتن کدره ونورین تیز ایلنه ضعیف
 12 کدره حبت الصنوبت یعنی کونار ییشی جن آن
 13 یسار کوزجه اولان رطوبتی ورطوبتدن
 14 حاضله اولان ارکلی کدره اگر بدکسنک کوزی
 15 قباغنده قان اولسه سلوکی طوککلرینه اوشرک

1 کر ادمک هریرندن اولور انک دواسی بیانتده
 2 در التوزت پنجا باب ختام ویازه
 3 واسکی جراحیتر و سیر لر جراحیتره ودمرن
 4 چقرمسی بیانتده در التوز التبحر باب
 5 بغرسق وبلغم و سورا و صفرا و قان
 6 واعضا چقرمش وضممش و برشمش لرینک
 7 دواسی بیانتده در التوز بدی باب
 8 اسی صو و اسی یاغ ویا اود کیندر مسنده
 9 علاجی بیانتده در التوز سارنجی
 10 باب قدوز طلمق و اغلوشنه
 11 یک و اجمک ویلان و عقرز و نقد
 12 اغلوجانور لر واریه صمغاق علاجی
 13 بیانتده در وداخی نونلری اودن ویا باغلا
 14 چقرمسی بیانتده در التوز طقرنجی
 15 باب قتلوجه و طاعون زجینک

1 قان دفع اولاً اگر بالله تربی بقوایدی و...
 2 کوز التند اولان ششیری کدره اگر نان خود
 3 اول بر او تدر که عطار زده اولورانی بالله
 4 فرشد رب یقوا تسکر تکر قبایغی التند
 5 اولان قان قطع اید کوز هم جلا ویر و دانی
 6 شور غلیظه خلط که کوز طبعه فرقیه
 7 سند حاصل اولور اکانا فایده ایدر علاج اولان
 8 اگر کوز کونک صویدر ظا بر دز که تخفیف
 9 ایدر و اولر رطوبت که کوز زده اولا فریدر و هم
 10 کوز کوز کولغن کدر و اقلغن دانی کدر
 11 اگر صون کوز چکسالر اگر قنطریون صفت
 12 بالله کوز چکسالر همین بصری کدر و ویا
 13 التند دز تسکر کوز دن اینان یاشی کسر اگر
 14 زفتی یاقت کسندب کوزی آنک تو تناد تسکر
 15 کوزی روشن ایلر و یاشن کسر اگر یاشل

1 فرغند قان السکر کوزو طامز رسرا اول
 2 کزده که قلی بر ابرق بنمیه کدره قرینل کوز
 3 کی اعشای و شبلی کدر فرور کوز د کسالر
 4 قوتیا کی اولسا حر یزدن کوز کوز چکسالر
 5 کوزده اولان پیده کدره همدهد قان کوز
 6 طمزر رسرا کوزده اولان آعی کدرت و هم قلی بنمیه
 7 دن امین ایلیه ادر متلو یاشا علی یک ایدر
 8 بر کوز که کوز دوشب اعزیش اولسا قره
 9 بکوز لاندک صوین آلت پنبوغله کوز طمزر
 10 سکر الله تعالی فضل ایلد شفا اولا اقا بر قاج
 11 کوز ایدر کوز بی اودین کوز چکسالر کوز
 12 کی آغه فاین ایدر کندر که اکانترجه چغان
 13 دیرلر اگر مزجیم قدری دکت بنفشه یا غیل
 14 اول کسه که شب کوزی یعنی کوز کوزیا
 15 کسندک برینا طمزر رسرا بکره و یا ایلی کوز و یا اجم

1 اَلْبَتَّةَ اَوْلَ عَلَّتْ زَايِلٌ اَوْلَا لِيَكُنْ وَقْتِي كَيْدُ بَرِيءٍ
 2 اَيْدِلُرْ كُوَزْ كُوْنِيْدَه وَيَا هَا زِدَه وَيَا قِيْشَن كُوْنِيْدَه
 3 اَيْدِه لُرْ اَكْر قَز لَغِيْبِي سِن بِاللِه كُوْزَه جَلَسَا لُرْ
 4 كُوْزَه صُو اَمَلْدَن صَقْلِيَا وَهَم زِيْلِيْن كُوْزِيْدَه قَا
 5 اَوْلَا ن كِيْسَه كُوْزِيْدَه جَلَسَا زَايِلْدِيْن مَجْرِيْدُرْ مَشَاهُوْر
 6 دَر اَكْر بَر كِيْشَن كُوْزِيْ كِي لُوْرِيْسَا اِيْجَدَن قَا ن
 7 كَلَسَا اِيْوَا دَنَه وَكُوْنَلِكْ وَمَصْطَلِي وَاقْ اِنْدَا
 8 لَزِيْسَن بُوْجُوْعِيْن عَلِي حِلَه يَمِيْشَقْ دُكَلُرْ بَرِيْرَه
 9 قَا لُرْ قَطْرَانِلَه اَوْل كِيْسَن كُوْزِيْ كِي اَوْسْتِنَه
 10 يِقُو اَيْدِلُرْ اَوْج كُوْن طُوْرَه اَللِه تَعَالِي فَضْلِي اَيْلَه
 11 بُرُوْسَن كَسَه بَغَايَتْ مَجْرِيْدُرْ كَرَاتِلَه جَرِيْه
 12 اَوْلْتِيْدُرْ اَكْر كِيْر مَدِي قِيْز دُرْ سِلُرْ اَوْسْتِنَه
 13 سِرْ كَه دَكْسَا لُرْ صَلْرَه اَوْسْتِنَه چُوْغَلُوْ اَوْ تَرَسَه
 14 لُرْ غَايْتَه نَا فِجْ اَوْلَا اَكْر بَر كِيْشَن بِي اَعْرِيْسَه
 15 وَيَا حُوْدِيْلِي بُوْرِيْسَا اِيْجَدَه دُكُوْلَسَا دَا اِيْم

1 سَبْجُوْرَا اَوْلَسَا مَصْطَلِي وَسَنَا مَكِي وَشَكْرَه ر
 2 بَرِيْدَن بَرَا بَر اِيْدِيْب يَمِيْشَقْ دُوْكََا بَرِيْرَه قَتَا
 3 هَر صَبَا ح اَوْج دِيْم قَدْرِي اَجَلَه يَا لِيَه اَوْل
 4 رَحْمَتَن قُوْر تِلَه بَغَايَتْ مَجْرِيْدُرْ اَقَا قَتِي اِسْتِيْدَه
 5 اَلْمِيَا كِه اَسْمَا اَيْدِرْ بَر دَا خِي اَوْج دِيْم نَعْنَا وِيْش
 6 دِيْم مَصْطَلِي بَر دُرْ لُوْدَا خِي بَكِيْم دِيْم سَنَا مَكِي
 7 بَكِيْم دِيْم شَكْر وَبِيْشَه دِيْم مَصْطَلِي بُوْجُوْعِيْن يَمِيْشَقْ
 8 دُوْكََا اَلْكَدَن اَلِيَه هَر كُوْن اَجَلَه اِيْ كِي دَرِيْمَن
 9 يَا لِيَا طُوْقَلَا دَا خِي اَوْلُوْرِيْسَه دُرْ سَت دُرْ تُوْنَكْ
 10 فَايْدِه سِي بُوْدُرْ كِه اَنَادَن بِلَه طَعْمِيْشُوْ بَا شِي اَعْرِيْن
 11 كُرْدَه بِيْدَا اَعْرِيْسَن كِدْرُرْ وَيَكِي بُوْرِيْسَا اِيْجَدَه
 12 دُكَلَسَا اَنَه كِدْرُرْ وَجَمَاعَه قُوْمَتْ وَيَزِيْر اَكْر
 13 شَكْر بُوْلِيْمَسَا سَنَا مَكِي بَكِيْم دِيْم وَمَصْطَلِي بِيْشَن
 14 دِيْم دُكَلَسَا بَرِيْرَه قَتَسَا مَجْرِيْن كَبِي اَوْلَسَا
 15 بَر حَقِيَه قُوْنِيْسَا وَقْتِ حَا جَدَه اِيْ كِي دِيْم وَيَا اَوْج
 16 دِيْم يَسَا بُوْدَا خِي دُرْ سَت دُرْ اَكْر يَا رِيْسَه كِيْسَدُرْ

1 اَقِّ دُشَانِ كُوزِ جَلَسَا خَلَاصَ بُولَا وَفَمِ دَخَا عِن
 2 صَفَانِ صُوبِيَهْ اَزْبُ صُوايَانِ كُزَهْ جَلَسَا خَلَا
 3 بُولَا وَفَمِ قَابِنِ كُزَهْ جَلَسَا لَغَايَتِ كُوزِ اَوَّلَا
 4 اَكْرَسَبْ كُوزِ دَاخِ اُولُورِسَا وَيَا شَرَسِي دَاخِ اُولُورِ
 5 كُزَهْ وَفَمِ يَاعِنِ يُوَظَلَهْ اُولُويَانِ كَشْنَهْ بَا شِي
 6 اَلْتَنَدَهْ عَا فِلِ اِيكِنِ فُوسَا لَرَقَشَقِي اَوَّلَا اُولِيَهْ
 7 اَكْرَا يُونَكِ قَابِنِ كُوزَهْ جَلَسَا لَرَقَابَقَدَهْ قَلِ بَرِيَهْ
 8 وَفَمِ بَرِ هَلَدَهْ اَوْدَدَنِ كُوزَهْ طَهْرَسَلَرِ يَا شَرِ دَعِنِ
 9 كُزَهْ اَكْرَا طَلُو وَيَا اَلشِي نَارَكِ صُوبِنِ بَرِيَهْ
 10 قَابِنِ بَرَسَلَرِ تَا قُويَانِيَهْ اَنَدِنِ صَكْرَهْ كُوزَهْ جَلَسَا لَر
 11 كُوزَكِ كِيَجَسِي وَصِلَاقِ كِهْ كُزَهْ دُزَكُزَهْ وَكُوزَكِ
 12 قُوتِنِ زِيَاوَهْ قَلَا اَكْرَسَا يَاعِنِ زِيَتِ يَاعِيَهْ
 13 قَرَشَدَرَتِ قَبَغَهْ دَرَسَلَرِ اَيُوزِنِ كُزَهْ اَكْرَا
 14 رَا زِيَانَهْ يَسَا وَيَا صُوبِنِ كُوزَهْ دَرَسَا نُورِنِ
 15 تَنَزَايَدِ وَفَمِ صُوبِنِ كُونِ جَلَسَا لَر كُزَهْ صُومَلَدَهْ

1 صَفِيَا اَكْرَا كَلِيَجَكِ بَجَلَكِ دُكْسَا لَر صُوبِنِ كُزَهْ
 2 جَلَسَا لَر اَقْلَغِي كُزَهْ طُوزِ كُزَهْ اَوَّلَا اَتِي
 3 اَتِي قِيرَزِ وَفَمِ اَصِلَاجِ اَيِزِ نَشَا سَتَهْ كُوزِ
 4 مَادَهْ اُولَدَغَنَهْ فَايِدَهْ اَيِزِ وَدَاخِ جَبَاهِ اُولَدَهْ
 5 فَايِدَهْ اَيِزِ وَكُوزِدِنِ يَا شِي كَسَرِ وَفَمِ نَشَا سَتَهْ
 6 يُمُرَدَهْ اَعِي اَيِدَهْ خَا تُونِ كِيَشِي سُوَ فَايِدَهْ اَكْرَا كُونِ
 7 دَرَسَلَرِ كُزَهْ اَسِي كُونِ كُزَهْ وَفَمِ قَلَرِ اَرِيكِنِ
 8 كُزَهْ كَلَاكِ اَوْدِينَهْ شَكْرَهْ وَدَكَلَسَرِ اَجُويِ
 9 بَرَايِدَهْ قُتْسَا لَر دُكَبِ كُونِ جَلَسَا لَر كُزَهْ اَوَّلَا اَعِي
 10 كُزَهْ وَطَرَفَهْ وَعَشَايِي كُزَهْ اِيكِي اَلِكِي مَرَضِدَرَكِ
 11 كُزَهْ اُولُورِ نَوْعِ اَخْرَا كُوزِ اَغْرَسِي جُونِ شَا بِي
 12 اَوْجَقَدَهْ بَرَسَلَرِ سُرِنَتِ بَرَدِنِ بَرَسَلَرِ وَيُمُرَدِنِ
 13 اَعِنِ دُكَلَرِ صَا رُوبِنِ اِسِي جِقِ اَيِزِ لَر شَا يِ قَتَدَرِ
 14 وَفَمِ شَدَلَرِ مَرَهْمِ بِي اَوَّلَا بِنُوعَهْ دَر تَلَرِ وَرَا لَر
 15 شِفَا بُولَا نَرَسِنِ صُوبِنِ نُوَقِ قَر كُوسِي اَوَّلَا

کسی کوزینه چکانا فح اولاً صغیر بویونین هر
 کم یوزک ایلینت کیسا کوزینه اوق دشان کیند
 اخی کده اگر کیند کوزی اعرینا چون سکان
 دوغره قودده نیشق دکا بعده کوزینه چکا
 وباشنده سوره کوزی اعرسی ایفا اولایت
 بوغجی که اگاسید مهن در ل و عرجه و دغ
 دیر لری استی ح ز قوزیدر اکرانی کیند رسالر
 اندن دکسا لرونیزدن اگاسالر شرنه کنی
 کوز جلکسا لر جو نکلهش کزله جلا ویره
 حکم ایدر هر کیم که سوزک حرم اوقیا ایقوسن
 کتوره هر کیم سوره رخمان یازت کوز اعرینه
 بغلسا اعرسی کده وداخی یازت صوتین اچا
 لر طلغی کدرن ابغی باب اولدر که
 باش و دماغ و شقیقه اعرینه تعلق اولان
 امراضک دواسی بیابندن درستی سام و ماحولیا

و کینون ثبی اگر مر سینه یراغین شرایله
 قیندب غایت اعریان باشه ورسالر اعرین
 ساکن ایدک اگر طوشان مایه سین اوج
 کوزن سرکه ایدک اچسلا اوجوق رنجنه فایله
 ایدک بغایر دسین اوجوق طتان کشی یسا
 ناخ اولاً صوصغرنک طیناغن کیندک سدر
 اندن دکسیر اوجوق طتان کشیه صویله اچسلا
 فایله ایدک حشاش کرقی ایدک باشن دکسیر
 الی اوزرنه ورسالر استی دن اولان باش اعرین
 کدرک دآر چینی باشن اولان یا شلی کدرن
 وهر عقل از نره اگر کابلیپی هلیله قنسالر
 داخی فایله ایدک اگر ایوقانین دلونیا اچسلا
 نفع ایدک اگر یوزدیم دویک قانین ایوسیر که
 ایدک قیند سکر اوج و بادرت قینمقدن صله اندن
 اوج بخش اتسلو هر کوزن بر بخشن اچله یسا

1 اوجو کده کل ياغي باش اغرسن کدرز ايش سينا
 2 ايدر دغاغ قوتن آرتورز کل ياغي باشا در شر
 3 فمي آرتورز اسحاق اديت باشا در جگ و هم
 4 سفیان اندلوسی ايدر کل ياغي ريتله ويا شرفا
 5 اولش اولسا سرکيه قانت باشا در شر دغاغ
 6 اغرسن کدره بنفشه ياغي اسي دن اولان باش
 7 اغرسن کدرز نيلوف ياغي صوقدر باشدر
 8 اسي باش اغرسنه نافعدر ريبون ياغي صرع
 9 اولان کينه برننا همز سرک يا ايکي طلو کينه
 10 در شر نافع اولا ريبون ياغي صوقدر اولا
 11 باش اغرسنه و شيفه اغرسنه در شر نافعدر
 12 قبق ياغي باشا در شر سر سام و باش اغرسن
 13 کدره و ماخوليا که بد در لود لولکلر برينه همز سرک
 14 کدره دغن ياغي باش اغرسنه فايده ايدر ويارم
 15 باش اغرسنه داخی نافعدر آجي بادام ياغي باش

1 اغرسنه فايده ايدر و لحتلو بادام ياغي داخی
 2 باش اغرسنه فايده ايدر اگر طعامنه قنبت و
 3 باشا رينه قنبتا چسار سر سامه فايده ايدر
 4 ترو ياغي استعمال ايشلر باشده اولان چيانلر
 5 کدره لاکت زيبيلر اوجق طنان کشي چسا
 6 اوجوغي کدره زراوند طويد صرع جوق کينه
 7 اچوسلر فايده ايدن اگر بستان سدا بندک
 8 صوين آلت اغلا لچکلر برينه اچينه در شر
 9 صرع رنجندن امين اولا سدا صرع
 10 نافعدر اگر کوندر بر در من يسا اگر قروده
 11 اولان قبلو بغانک قانين صرع اولان کينه اچر
 12 سر خلاص بولا و همراودين اوجوغي اولان
 13 کينه برينه در شر اچوغي کدره سنا مكي
 14 استعمال ايشلر ايشلر باش اغرسن کدره اگر بون
 15 دکله رينه در شر صد لي صويد آرسلر باشه

1 دُرُشَلَر فَايِدَه ايدِن وَكَلَر صُوبِلَه اَز سَلَر اَسِي دِن
 2 اَوْلَان بَاش اَغَرِيْن كَلَر اَكْر بِن دَكَلَدِن
 3 دُرُشَلَر فَايِدَه ايدِن اَز اَسِي اَق صَدَل بَر جَرُو
 4 وَاَنْزُرُوْت بَر جَرُو مِرْوَه اَغِيْلَه اِيكِي طَلُوِيَه دُرُشَلَر
 5 اَسِي دِن اَوْلَمِش بَاش اَغَرِيْن كَلَر اَكْر مَعَدِي
 6 طُوْرَه بَاك قَتْسَا بَاش اَدْر تَسَابِتَر وَتِرَكِه سِي
 7 قِرَه كَلَر اَكْر دَلَكُوْنَك اَز اَوْلِيْن اَوْجُوْق لُطَان
 8 كِنَلَر بُوِيْنِيَا اَصَا قُوْسَلَر نَافِع اَوْلَا وَاَلرَبِيْسِي
 9 دَاخِي اَوْلور سَه دُرُشَلَر كَا قُوْر اَسِي دِن اَوْلَا
 10 بَاش اَغَرِيْنَه نَافِعَدَر اَكْر خَلَر يَاقِيْلَه اَز بِن دُرُشَلَر
 11 اَجِي بَادَام يَاعِن سِرَكِيَه قَتَب اَلِنَه دُرُشَلَر بَاشِي
 12 اَغَرِيْن كَلَر مَضطَلَكِي صُوق بَاش اَغَرِيْنَه اِيُوْر
 13 يَاسَمِن قُرُسِي يَازِم بَاش اَغَرِيْنَه فَايِدَه ايدِر اَكْر تُوْق
 14 يَاعِن شُوْر كَشَنَك كِه مَا خُوْلِيَا سِي وَيَاسُوْد اَسِي اَوْلَسَا
 15 بَاشِيْنَه دُرُشَلَر غَايِتَدَه فَايِدَه ايدِن خُصُوصَا كِه

درت

1 دُرُشَلَر بَشَر كَرَه بَر بِيَا دِر دِي دُرُتَلَر مَنَافِع مَرَكِه
 2 قِيُوْن قُرُسِي عُوْجَلَه بَاشِيْنَه وُرُسَا بَاش اَغَرِيْن
 3 كَلَر اَكْر اَشَك سُوْرِيْن بَاشِي اَغَرِيَان يَاشَقِيْقَه
 4 لَرِي اَغَرِيَان بَر دِن يَازِي كُوْن بَاشِيْنَه دُرُشَلَر
 5 اَنْدَن صَاَه بُوْسَا اَوْلُو سَاعَت كَلَر اَكْر
 6 بَادَامِي دُرُشَلَر سِرَكِه ايدِه لَاحَل يَاقِيْلَه بَاشِي
 7 يَقُو اَيْتَلَر بَاش اَغَرِيْن كَلَر وَار صَمَه
 8 يَر اَعِن دَكَب اَلِنَه دُرُشَلَر بَاش اَغَرِيْن
 9 اَيْت يَر اَعِن دَكَب بَاشِي يَقُو اَيْتَلَر صُوق
 10 دِن اَوْلَان بَاش اَغَرِيْن كَلَر اَكْر بَازِي
 11 دَكَسَا يَاقِيْنَد سَا صُوقَدِن اَوْلَا بَاشِي اَغَرِيْنَه
 12 يَقُو اَيْتَلَر فَايِدَه ايدِن بَلَدَرِي قِرَه كِنَدَر
 13 مَرَسِي يَاقِيْلَه قَتَب بَاشِي دُرُشَلَر بَاشِي اَوْلَا
 14 بَاش بَازِي كَلَر سِنْفَه يَاعِن صَفْرَا حِن اَوْلَا
 15 بَاش اَغَرِيْن كَلَر قَبُو يَاعِن سِرَكِه ايدِه قِيْنَد

1 بَاشَه وَرَسَلَا سِي دَن اَوْلَان بَاشِ اَغْرِشِ كَوَالَه
 2 اَلرَبِّقُ يَا غِن بَرَنَه يَا فَلَاقِلَ اِحْمَدُ دَرِشَلَرُ وَا
 3 طَهْرُ نَسَلَرُ دِمَاغُ فَرُوغِنُ كَدَرَن حَوْشِ اِيلِيَه اَلر
 4 اَلْكَلَه دَفَع اَوْلَمَاسَه خُصَه تَبَنِي قَبُو يَا غِي اِحْمَد
 5 بَا تَرَب بَرَدَقَتِ التُّرْسَا دِمَاغِي تَرَا وَا
 6 حَوِيحُ كِه اَكَا طَاغ اَرُو مِي دَر لَر دَكَب زَبِي تَا غِنَه
 7 قَتَب نَاشَه دَرِشَلَرُ تَبِي وَرَكْسِي قِرْلَه كِرَه اَمْرُو
 8 طَعَامُ دَن صَلَوَه يَسَا لَر بَجَارِي بَاشَه حِقَار مِيَه
 9 مَرُو صَوِي نِ اِسِي جِن بَاشَه دَرِشَلَرُ فَا يَدَه
 10 اِيَدَا وَتَم هَر بَاشِ اَغْرِشِي كِه اِسِي دَن اَوْلَا كِرَه
 11 مَرِي نِ صَوِي بَاشَلَه اَوْلَان صَدَا عِي كَدَر زَا كَر
 12 قَبِنَدِي بَاشَه وَرَسَلَرُ وَا صَوِي نِ دَرِشَلَرُ
 13 فَضْل اَوْلَانِ نَه لِر كِه بَاشِ اَغْرِشِي
 14 اَطْعَمَ دَن اَنَلَرِي بِيَان اِيَدِي بَا اِحْمَدُ يَسَا بَاشِي
 15 اَعْرَدَرُ يَاشِ فَنَدَلَقُ بَاشِي اَعْرَدَرُ اَعْرَدَرُ بَاشِي

1 دَلَاغَرْدَرُ خَرْمَا وَقُونُ وَبُوي وَتَرَه وَ
 2 فَلَاقِلُ وَقَرَه زَيْتُونُ وَرَعْفَرَنَه وَشَاهِ بَلُوَطُ
 3 وَرَفَسُ وَكَلَدَنَه وَكَبَرَه بُو عَجُو عِي حَوْقُ
 4 يَلِكُ بَاشِي اَعْرَدَرُ خَوَاصِرُ لِلصَّرْعِ اِحْمَدُ
 5 رَجِيَه بَد كَا غَلَه آيَه اَلرَسِي بَشِ كِرَه يَا زَسَا
 6 وَكَدَرَن صَلَوَه بُو اَسْمَلَرِي يَا زَسَا اَسْمَلَرُ بُو دَر
 7 اَسَدُ مَار مَدَمَالَه مَدَرُو يَه وَجَا
 8 دَمِيوَجَا اِمِيوَجَا وِسَه نُونَاكُ اَلشَه بَشِ كِرَه
 9 آيَه اَلرَسِي يَا زَسَا تَا كِه اَوْزَن اِيَه اَلرَسِي اَوْلَا اَلر
 10 اِحْمَدُ جِس دَن وَا بَرِيدَن اَوْلَا كَدَه اَبَرَقُ اَوْلَا
 11 لَفَع اَحْسَر اِحْمَدُ طُتَا نَه بُونَه يَا زَسَلَرُ
 12 صَوِيَه بَرَعَبُ صَوِي نِ اِحْمَدُ بَرَقَا ح كَرَن
 13 زَا يَل اَوْلَا يَا زَجُو بُو دَر ١٢٢١ ١٢٢٢ ١٢٢٣ ١٢٢٤ ١٢٢٥
 14 ١٢٢٦ ١٢٢٧ ١٢٢٨ ١٢٢٩ ١٢٣٠ ١٢٣١ ١٢٣٢ ١٢٣٣ ١٢٣٤ ١٢٣٥
 15 ١٢٣٦ ١٢٣٧ ١٢٣٨ ١٢٣٩ ١٢٤٠ ١٢٤١ ١٢٤٢ ١٢٤٣ ١٢٤٤ ١٢٤٥
 اَلْمَلِكُ

1 منافع برکشی رچون طشتنا ایقلو چنان طو تادریه
 2 طاشی ویا کرمی قزدده تا کیم قتی قزه اندن اوله
 3 جانی قزمش کرمدا اوزر نه قیت قاوره اندن پیشو
 4 دکت بزورن الیه اندن مروه ایله ویا سوره اوله
 5 کشیده اچر سنا بولا یباندغی کزه چتونی
 6 طنت بغرسغن چقرر دلو یه یدر سا ابواولا
 7 اشکل اوک ایا غندر صاع طوینا غن کون طغدرن
 8 قاشلو یوزک ویا انک تنه ایلسا صرع اوله کتندر
 9 باش برما غنه کجسک ویا دلسا لو بوینا دلسا
 10 ان الله تعالی صرع کوه ومع اشکل انی درین
 11 تقیه ایلیا لر مصر و عکر باشنه کیده لر فایده ایدر
 12 منافع برکشیه صرع واقع اولسا مننت
 13 جوش دن بر قاشلو یوزک دقتسا بو ایکی اسمی اوله
 14 یزک قاشنه باز سا داجی قارور سا بر معنه کجسلا
 15 صرع کده اول ایکی اسمله برسی بودر یا شططینا

ع

1 اوی برسی داجی بودر یا تطلیقاع هفت جوش
 2 دیدکم اولدر که یدی در لوتنه کن یوزک ایدر
 3 یعنی یدی در لوتنه کن کشت کبی التون کبی
 4 دمود کبی بقتر کبی قلی کبی توج کبی قوشون
 5 کبی دزد لر چر چیلر ویا قیما لر دلو لیز اما
 6 پر هیزی صرع لر بودر که صفان و ستر سق
 7 و جمعی آجی کینه لودن پد هیز ایدر یغردن جمع
 8 انسی لر قن و کجی اتندن و صغر اتندن و طون
 9 اتندن و قاز وار دک اتندن المه و کراس
 10 و خیار و جمعی طبیعت کست ایدر کتندر و بریز
 11 ایدر امود بیبا و شکر کربن اچا منافع
 12 اغلا جقرق صرع اولسا لسان النور صوتنده
 13 بو یانی قینده و سزه اچنده کجینی از لر اکلین
 14 یمون شرابی اوزره سزه لر اچر لر کجیم ادر م
 15 کج سورن و القم یاز در سا باشنده کجسلا ویا

1 اَوْ قَيْتَسَا بَاشِ اَعْرَبِيَّةً اَمِيْنٌ اَوْ لَا فَضَّل
 2 مَا تَعْلَقُ بِالرِّمَاحِ يَكْلَرُونَ دِمَاحَهُ مُتَعَلِقٌ اَوْ لَا
 3 نَسَلِيٌّ بَلَدٌ بَرَجٌ بِيَانٌ كَسْبِيٌّ اَيُّودُ شَدْرٌ
 4 كَوْرٌ بِاَصْحَابِ مَا خَوْلِيَا سِي اَوْلَانِ كَشِيَهَ زِيَانِ
 5 اَيِّدٌ حَزَلٌ دِمَاحَهُ وَفَكَرَ زِيَانِ اَيِّدٌ حَشِيْحَا
 6 اَيُّو كَرِيْحِيٌّ دُرٌّ مُبَدَّلٌ حَوَاسِ دُرٌّ حَزَلٌ كَرَكٌ
 7 تَوَقُّ اَيُّ دِمَاحِيٌّ وَعَقْلِيٌّ زِيَانٌ قَلْوَرٌ حُصُوْصَا
 8 تَوَقُّ يَمْرُقٌ كَسْبِيٌّ اَوْ لَا دِمَاحٌ وَبِيْنِي يَلِكُ دِمَاحِيٌّ
 9 وَعَقْلِيٌّ زِيَانٌ قَلْوَرٌ حُصُوْصَا كَه تَوَقُّ اَيُّو سِي اَوْ لَا
 10 بِنَفْسِهِ بَاغِيٌّ دِمَاحُهُ مُنْفَعَةٌ قَلْوَرٌ اَكْرَاسِيٌّ اَوْلَبٌ
 11 قَلْوَرٌ اَوْلَسَاو دَاخِيٌّ سَمِيْنٌ اَوْلَانِ كَشِيَهَ اَيُّو كَرِيْحِيٌّ
 12 كَلْبٌ يَاغِيٌّ نَافِعٌ دِمَاحُكَ حَرَارَتُهُ وَقُوَّتٌ وَبِيْرَةٌ
 13 دِمَاحُهُ وَعَقْدٌ وَنَهْمٌ زِيَانٌ قَلْوَرٌ طَوْرُقٌ اَوْلَبٌ اَيُّو
 14 كَرِيْحِيٌّ قَبِيْحٌ يَلِكُ اَوْ قَيْتَسَا غَلِقُ وَابِلَهْلَكُ كَرِيْحِيٌّ اَمَّا
 15 اَصْحَابُ مَا خَوْلِيَا يَه مُوَافِقَةٌ اَشْكَلٌ بَعِيْرِيٌّ

1 تَعْرِوَانِ اَيِّدِيٍّ بِيَسَا صَرَعَهُ فَايِدُ اَيِّدِرْ كَرَفَسِيٌّ صَرَعِيٌّ
 2 تَلِيْحِيٌّ اَيِّدِرْ يَا رَمَزْدِرْ اَسِيٌّ صَوْدٌ دِمَاحِيٌّ فَاَسِيْدُ اَيِّدِرْ
 3 سَدَجِرٌ وَوَكِيٌّ جَمِيْعٌ شَرَا يَطْلُهُ اَوْلَسَا مَا خَوْلِيَا يَه فَايِدُ
 4 اَيِّدِرْ نَلِكُ سِي بَعْنِي طَوْرُقٌ لَوْ قَدَوَاتِ اَصْحَابِ مَا خَوْلِيَا
 5 زِيَانٌ اَيِّدِرْ فَضَّلٌ مَا يَتَعَلَقُ بِالشُّوْحِ
 6 اَوْلَانِ كَشِيَهَ لِرَكِ سَوْدٌ اَيُّو تَعْلُقُ حَزَلٌ مُنْفَعَةٌ وَمَضْرَبَةٌ
 7 جَمِيْعٌ اَنْلِرِيٌّ بِيَانٌ اَيِّدِرْ بَا دِرْ رَجٌ بُوِيَهَ بَعْنِي
 8 اَوْلَعْلٌ اَوْلَبٌ دِيْعَلُهُ تَوَقُّفٌ كَه قَوَانٌ اَوْلَانِ قَوْرَلِرْ
 9 وَطَهْرِيٌّ يُوْنٌ جَمِيْعٌ عِلْدٌ سَوْدٌ اَوْلَبٌ يَه نَافِعٌ دِيْكُ
 10 الدَّمِ بَعْنِي حُرُوْسٌ شَرِيْبَاسِيٌّ بَسْتَا بَجَلَهُ وَطَوْرُقٌ
 11 اَوْلَبِيْلَهُ اَسْرَهَالِ سَوْدٌ اَيِّدِرْ سَبَسْتَانِ لَهَا
 12 اَيِّدِرْ شَكْرٌ الْعَيْتِقُ بَعْنِي اَسْكِيٌّ شَكْرٌ قَائِيٌّ سَوْدٌ اَوْلَبٌ
 13 قَلْوَرٌ كَرِيْحِيٌّ بَعْنِي كَلْمٌ سَوْدٌ اَحْصِلُ اَيِّدِرْ خَوَاصِرُ
 14 قَدَانٌ دُرٌّ كَه صَرَعَهُ وَدِيُوْطَقَانَهُ يَارِدٌ حَوْلَهُ نَقَالِيٌّ
 15 اَفْعِيْرٌ دِيْنِ اللّٰهِ بَعُوْرٌ وَلَهُ اَسْمٌ مِّنْ فِي السَّمَوَاتِ وَ
 الْاَرْضِ

تَلِيْحِيٌّ

سَه
اسْرَهَالِ

1 وَتَوَفَّى الْآخِرَةَ مِنَ الْخَاسِرِينَ وَارْتَجَا بِنَوَائِبِ الْكَلِمَاتِ
 2 عِمْرَانُ سُبْحَانَكَ رَبِّكَ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالرَّيِّطِ الْمَكْفُورِ
 3 سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنَ الْوَقْتِ الْخَوْسِ وَالْوَقْتِ الْخَوْسِ
 4 أَوَّلًا وَآخِرًا وَبَيْنَهُمَا وَقَدْ نَعُوذُ بِكَ مِنَ الْوَقْتِ الْخَوْسِ وَالْوَقْتِ الْخَوْسِ
 5 دَاخِلِي دُنُو حَوْشِ أَوَّلًا وَالْوَقْتِ الْخَوْسِ وَالْوَقْتِ الْخَوْسِ
 6 أَوْ قَسَادِي تَوَائِدِي كُلِّهَا بِفَرْمَانِ خَدَائِعِ قَوْلِ بَعَالِي
 7 مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنَ الْوَقْتِ الْخَوْسِ وَالْوَقْتِ الْخَوْسِ
 8 سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنَ الْوَقْتِ الْخَوْسِ وَالْوَقْتِ الْخَوْسِ
 9 كَيْدِ الْوَقْتِ الْخَوْسِ وَالْوَقْتِ الْخَوْسِ وَالْوَقْتِ الْخَوْسِ
 10 سُكْرًا وَكَلْبًا وَكَافُورًا بِأَرْبَعِ حَوْشِ قَعُولُونَ
 11 لَوْ جَوَزَ اقْتِسَامُ اللَّهِ كَيْدِي لَكُنْتُ لِقَابِلِنَا
 12 بَأْسَهُ كُنْتُ سَمًّا بِأَسْرَاعِ عَيْنِي أَمِينِ أَوْلَى لِمَا جَدَا
 13 وَدَاخِلِي كُلِّهِ أَيْدِي هَرَمِ سُبْحَانَكَ وَالْقَلَمِ أَوْ قَسَادِي
 14 بَارِدِ سَائِلِي سَائِلِي أَعْرَسْتَنِي أَمِينِ أَوْلَى وَدَخِلِي
 15 أَيْدِي هَرَمِ سُبْحَانَكَ حَرَمِ دَلْوِي أَوْ قَسَادِي حَوْشِ أَوْلَى

1 أَوْ جِي بَابِ قَلْبِي أَعْرَسْتَنِي تَعْلُقُ
 2 أَوْلَى أَمْرًا صَدِّكَ دَوَائِبِي كَرِي قَلْبِي أَعْرَسْتَنِي وَصَائِرِي
 3 أَوْلَى وَبَشِيرِي وَبَشِيرِي كَبِي أَمْرًا خَيْرِي سُبْحَانَكَ
 4 خَرْدَلِي أَسْلَمْتُ قَرْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي
 5 كَسَا وَخَرْدَلِي أَعْجِبِي لِي ذِكْرِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي
 6 أَعْرَسْتَنِي وَكُوْرُدِي كَبِي سِرِّكَ جَارِي قَلْبِي
 7 كَبِي أَيْدِي كَبِي وَكُوْرُدِي وَجَبْدِي نَافِعِي
 8 وَنَمِ قَلْبِي أَيْدِي قَلْبِي أَوْلَى كَبِي أَيْدِي
 9 أَيْدِي قَلْبِي قَلْبِي أَيْدِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي
 10 كَبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي أَيْدِي قَلْبِي قَلْبِي
 11 أَوْلَى أَيْدِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي
 12 قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي
 13 أَيْدِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي
 14 قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي
 15 قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي قَلْبِي

1 اولان مرضی نیک دارسیه کرون و فلاغده فی قردی
 2 آچی بادام یاغی قلاغ اغرسنه و کولدرینه و کلداسینه
 3 فایده ایدر از محلی کلریاغی ایدر بترت قلاغه طر
 4 اغرسن ساکن ایدر لادن کلریاغیله طر سکر
 5 اغرسن ساکن ایلله اگر سکر لوجه پیراغین دکت
 6 صوین قلاغه طر سکر اغرسن ساکن ایدر بترت
 7 صوین بلی اودیله قرشدرت صو کذب طر
 8 قلاغه طر سکر فایده ایدر یا سمن یاغنه برقیله
 9 ایدر بولدرت قلاغی اغرسن کبشی قلاغه صو
 10 قسافایده ایدر توتیای دکت برف صاروسنه
 11 قتب قلاغه قویسالر اغرسن کرون و اچیلده قرد
 12 وارپ قرد کچی سودین صوید قلاغه طر سکر
 13 اغرسن کرون ایتونه ایوا اودیله صوق آرین
 14 قلاغی کورلدیا کبشی قلاغه طر سکر در حال ساکن
 15 ایدر مازوی یلشوق دکت یا سمن یاغنه قتب

1 قلاغه طر سکر قردی وارپ قرد حواص
 2 قزان حکم ایدر فایده سوره سن بریا و بردغه
 3 یازین کلریاغیله از سکر اغرسن قلاغه طر سکر
 4 فایده ایدر قوله تعالی و اذ اسمعوا ما انزل
 5 الی الرسول لری اغرسنه نفیض و البزمع مما
 6 عرفوا من الحق یقولون ربنا انما فاکتبتنا مع
 7 الشاهدین حکم ایدر بو آیین بردغه یاز
 8 سکر ناسیکه اوغلان ایلله و زنبق یاغیله یوسکر
 9 و اود اوزرینده قویت استسکر اندن اغرسن
 10 قلاغه طر سکر قلاغه اغرسنه و صاغر لغنه
 11 فایده ایدر و خوش اوله دردیخام
 12 برونه و کلز و آنسیا و آنسیا لغنه تعلق اولان
 13 امراضک دوا سندن در آراسر غانه دکتی پیراغین
 14 دکتسکر برونه طر آن کینک برونه صوق قلاغه
 15 دقا اگر برونه طر آن کینک برونه قانس بر اوقه

1 بلسدرق بياروا ستره ورسلر في الحار دكة
 2 وهم اورمچك اوين دوشرف برنه صقسا
 3 قانن دكرك ارق دبع اوين يشوق دكسلر
 4 برينه يفرسكرك دكرك ارباع چبوعن باق
 5 سلر گلن مرگيله برينه ورسلر قانن دكرك
 6 ارقوق يمرق سن كيندرسلر اندن يشوق
 7 دكسلر برنه هر ان كشنك برينه ورسلر قانن دكرك
 8 كرمز ياغن شكز طوتلاه كشنك برينه طرسر
 9 آجد وسم انسا لغي اولان كشنك انساينه
 10 درسلر فايده ايده بنفك ياغن برنه ايجي قزبايه
 11 كشنك برينه درسلر كرك سنلك ادمك از بيم
 12 آرتره اكر وايم بسا ذهني اجار وانسا لغي كرك
 13 هدهد كوزين انسا لغي اولان كنه كترسه انسا لغي
 14 كده اكر كللك اوچين ايده بركن انسا لغي اولان
 15 كشنك برينه كرسلر دنني پنا اولان ورسلر اولان

1 اولانسا لغي كده برون قاشه بوپه يازب ابي قاشي
 2 ال اسنده اصا قوسلر نافع اولان بسم الله الرحمن
 3 ومن آمن وما آمن معه الا قليل وقال اركبوا فيها
 4 بسم الله محريا وحرسبها ان ربي لظفور رجيم كلنك
 5 يچكن دكبت صوبن البته درسلر برون قانن دكرك
 6 روايت جراح مبارك برون كرسنه شوك
 7 صلوات برق بيان قزل چكطواوت كه پيراعن
 8 برنه صقسا لره مان دكرك محريد حواصر
 9 قرآن حكيم ابد رهركم فاحه سوله سن بر سرجه
 10 چناغ ايجنه شكر ايله يازسا وكلر صوبله ارب
 11 اچسا انسا لغي كدب نه كه ايندرينا ان بوايد
 12 بسجي ياك ديش اغرينه تعلق
 13 اولان امراضك دوا سنده در ديش اعز موق
 14 وقدر موق و ايه شيمك وينك كبي ارج
 15 پيشي دكسلر باله قبت ديش ايه كم چورمش اولسا

1 دُرُتْسَلَرُ كِدَرَه تَرِيخ چَكِر وَرِن مِشَق دُكْسَلَر دِش
 2 اَتَه مَحْمُك سِر سَلَر اَبُو ايدَه وَ مَحْمُك ايدَه اَلر دِش اَلر
 3 سُنْت اُولسَا سِر كِه ايدَه مَضْمُضَه اِتْسَا سُنْت لِي
 4 كِدَه كَلر يَا غِيلَه دِشَه مَضْمُضَه اِتْسَا اَغُوش كَسَا
 5 اَلر دُر قَايِي سِر كِه ايدَه بَشَر سَا رُصُوبِن مَضْمُضَه
 6 اِتْسَلَر دِش اَعْرَسَه فَايِدَه ايدَه زَيْتُون يِرَاعِن
 7 فُرُق صُوبِيلَه بَشَر سَا بَا لِي اُولسَا قُوبِلَسَا سُول
 8 دِشَار كِه اِي يَز اَوْرَدَه دُر تَسَا فَايِدَه ايدَه
 9 سَمَاق اَعْمَدَه صَمَغ اُولُورَا نِه مِر كِه اَلْبَه سِنَا
 10 سِر سَا حُوشُن ايدَه شَاه تَرِيخ دِش اِتْن مَحْمُك
 11 ايدَه اَبُوسِي اُولدُر كِه يَلَسِي اُولَه وَ مِ اَنَه صُوبِيلَه
 12 قِينْدَقِب اُول صُوبِيلَه اَعْرُون مَضْمُضَه اِتْسَلَر دِش
 13 مَحْمُك ايدَه دِيلَه وَ اَعْرُون اُولَا نِه حَرَارَتِه كِدَرَه شَاه
 14 سَبْلَقِيلَه بَشَر بَالِدَه وَ سِر كِه ايدَه قُر شَدْرِي
 15 مَضْمُضَه اِتْسَا دِشَل قَايِن كَسَه وَ اِتْن بَرَك ايدَه

و دوش

1 وَ حَسْبِي مَحْمُك ايدَه نَرَه يَاعِن اَغْلَا جَمَلَر كِبَتَه
 2 دُرَان دِشَه دُر تَسَلَر فَايِدَه ايدَه اِبْن سِينَا
 3 ايدَه سِر جَايِي دُكَب دِشَه دُر تَسَلَر دِش اَعْرُون
 4 اِبِلَان قَاوِلَه سِر كِه ايدَه سَلَر دِشَه وَر سَا اَعْرُون
 5 كَسَه نَر حُوفَه چِينَه سَا رُزَا اَعْرُون دِشَلَر
 6 دِش اِتْن مَحْمُك ايدَه وَ اِي تَهَا كَتَر وَ قَايِن كَسَه
 7 اَلر مَار وَ نَك اِيچِنْدَكِي اَوْرِن اِيچِي مَر رِش دِشَلَر
 8 اِيچِنَه قُوبِلَسَا اَعْرُون سَلَا كِن ايدَه اَلر عَيْتَقِي
 9 كِينْدُر سَلَر دِشَا سِر سَا رُ دِش قَا مَغِي مَنَع ايدَه
 10 اَلر چُورَك اَوْرِن بَشَر سَا رُ سَمَاق اَغِي قِينْتَا لَر
 11 اَنَك صُوبِيلَه مَضْمُضَه اِتْسَلَر دِش اَعْرُون كِدَرَه
 12 اَلر صَدَف وَ دُكَب دِشَا بَشَر سَا رُ دِش اَعْرُون وَ اَلر
 13 طُور قِينْتَا رُ دَا خِي بِلُوكُر سَمَاق صَمَغِن دِشَا
 14 قُوسَلَر اَعْرُون كِدَرَه قُوفِلَد دِش اِتْن بَرَك
 15 ايدَه وَ اَلر بَرَك دِش اَعْرُون كِنْدَه نَحْمِي دُكَب

1 قَطْرَانِلَه قَرِينْدَلَق دِيْشَه تَشِي اَيْلَسَا اَعْرِيْن سَاكِيْن
 2 اِيْنَه وَوَرْدِي وَارِيْنَه سَتَه كَنَلَك دِيْشِن اِيْتَه
 3 بَرَك اِيْدَر سَكِر لَوْجَه يِرَاغِنْدَه صَوْرِي دِيْشِيْن
 4 قَانِه نَاغِدَر اَكِر دِيْشِي جِيْنَا سَا وَبَاخُو بَشِيْر
 5 صَوْرِيْن مَضْمَنَه اَيْلَسَا دِيْشِن اَعْرِيْنَه فَايْنَه اِيْدَر
 6 مَقْطَعِي دِيْشِن اِيْتَه بَرَك اِيْدَر وَاعْرِيْنِي كَسِر كَلَر
 7 صَوْرِيْن مَضْمَنَه اَيْلَسَا دِيْشِي حَكَم اِيْدَر طُوْرِي
 8 سِر كِه اَز سَكِر اَعْرِيْن مَضْمَنَه اَيْلَسَا دِيْشِيْن
 9 اَيْتِدَن جِيْنَان قَانِي كَلَرِي وَدَسِي جِيْتَان كِيْتَلَر
 10 قَانِيْن كَسِر وَاعْرِيْنِي كَلَرِي وَهَقَر طُوْرِي سِر كِيَه
 11 قَتْلَر اِيْتَه بِيْمَان دِيْشَه وَرَسَلَر نَاغِدَر بَغِيْنَا
 12 چِيْنَمَك دِيْشِن اَعْرِيْنَه نَاغِدَر حَكَم اِيْدَر مَرَكَم
 13 رَن وَالْقَلَم سُوْرَه سَن يَار دَر سَا دَاخِي كَتُوْرِيْن
 14 وَبَا اَوْقِسَا دِيْشِن اَعْرِيْنَدَن اَمِيْر اَوْلَا حُوْرَك
 15 اَوْتِيْن دِيْشِن اَعْرِيْنَه سِر كِه اَيْلَه دَاخِي نَارِي چَاكَلَه قِيْنَدَب

1 هَلْوِيْلَه مَضْمَنَه اَيْلَسَا اَعْرِيْن سَاكِيْن اَيْلِيَه
 2 اَبَا مَحْمُودِي يِرَاغِن مَهْر طَهْلَه بَرَقَا جِي كُوْن جِيْنَا
 3 تَكْرَسَلَر دِيْشِن اِيْتَه چِر كِيْن وَاعْرِيْنِي كِيْر كِيْر
 4 قُوْلُوْرِيْن حُوْش اَيْلِيْب اِيْتَه بِيْر مَنَافِع
 5 اَشَك تَرِيْبِي سِر كِه اَيْلَه بَشَرِي اَعْرِيْن دِيْشِيْن
 6 دِيْشِن اَعْرِيْنِي كَلَر مَنَافِع اَوْعِلَان اَغِيْن
 7 دِيْشِي اِيْتَه يِنَان كِيْتَلَر دِيْشِيْن يَا بِيْشِدَر سَلَر
 8 يَنْمَلَدَن قَلَا حُوْاص دِيْشِي اَكِر دِيْشِي اَعْرِيْن
 9 كِيْشِي وَتِرُو اَجِيْبَك اَوْلَا رَكْعَتِيْن وَالتَّيْن سُوْرَه
 10 اَوْقِسَا اَكِيْجِي رَكْعَتَه قَلَا اِيْتَا اَلْكَافِرُوْن اَوْقِسَا
 11 اَوْجِيْجِي رَكْعَتَه سُوْرَه اَخْلَاص اَوْقِسَا اَخْلَاص بُوْلَا
 12 نَوْع اَحْسَن رِيْرَكَم وَتِرُو اَجِيْبَك اَوْلَا
 13 رَكْعَتَه قَلَا اَعُوْذِيْرِيْبِ الْفَلَقِ اَوْقِسَا اَكِيْجِي
 14 قَلَا اَعُوْذِيْرِيْبِ النَّاسِ اَوْقِسَا اَوْجِيْجِي اَمْ ذَلِك
 15 اَلْكَتَابِ اَوْقِسَا اَوْلِيْكَ هُمُ الْفَلْحُوْر وَكِيْن اَوْلَا كِيْشِي

1 ایدق دیش اغرش گورمه حضرت رسول الله
 2 صلی الله علیه و سلم بیورز هرک ارته غاری سندن
 3 اولر کعنده قلا ایها الکافرون سولرسن اوقسا
 4 الله امر ایله دیش اغرشندن امین اوله اوت اخشام
 5 غاری سندن اولر کعند قلا عود بورت الفلق
 6 اوقاق کدرک تا خلاص ایدی بولا و داخی مکر
 7 که دیشی اغریه ایسبوا سم یارب دیوانه یاپشدر
 8 لکن یم و عین و واوین کوز لو یازسا اذن
 9 صکر یم کوزنه بدینج ققسا اگر دیشی اغریه
 10 دلسا چغرت عین کوزنه ققا اذن داخی دلسا
 11 چقارت و او کوزنه ققا البته کده مجتدر اولر
 12 یازحق بودر باشی علون باشی الله
 13 باشی علون التجی باد
 14 اکلر یوزاغوشنه تعلق اولان امراض کویلمده
 15 در یوزن چغدا اولق و شیش اولکر کبی اگر

ک

1 کوز سوز سیکلر دیماعنی یا غله ازب یوزن
 2 در شلر چغدی کدرن اگر دار چسین باله قتب
 3 یوزن در شلر چغدی کدرن زید البحر یعنی
 4 دکیز کپوکی خاتونلر یوزن در شلر چغدی
 5 کدرن آجی بادام اغنیک کوکین کس ایدب
 6 بشرت طاشردن یوزن در شلر یوزد کی چغدی
 7 کدرن پینر صوم یوزن اولان چغدی کدرن
 8 خودی یوزن یقوانشلو یوزن اولان او حق
 9 چانلری کدرن نشیانی زعفران قاشلر
 10 یوزن در شلر چغدی کدرن بدخام
 11 اغز و قول اغوشنه تعلق اولان امراض کویلمده
 12 در دیش شمشک و یار تلق و اغز اغوش و
 13 قوقن کبی هرکم جوز بوآی یسا اغز قوقن
 14 کدرن اگر دموزد کابین بالله قرشدرب اغز
 15 طوشلر اغز اغوشن کدرن طیلق اغز قوقن

سین

1 خوش ایدر شایه شیلغله بئر بباله قشدر
 2 اغیزده طوشلر اغیز اغیزین کدرن اکر کویمن
 3 ادم قلمن بالله از سله اغیزده طوشلر نافع
 4 اولاً خصوصاً که اغلیجقنر واقع اوله کلبایر
 5 اوغلیجقنرک اغیزی اغیزین کدرن ترخون
 6 اغیز ققوسنه ایورنر عصبور تخمین بالله
 7 از سله اوغلیجقنرک اغیزی اغیزده دیشلر
 8 کدرن بو کولان پیرا عن چینا سله اغیز اغیز
 9 کدرن وم پشینلر صوتین اغیزده طشالر
 10 اغیز اغیزین کدرن سکر لوجه پیرا عن
 11 چینا سله با خود صوتین اغیزده دیشلر نافع
 12 اولاً بمون قبی اغیز ققوسن کدرن مصطلی
 13 اغیز ققوسنه ایورنر و طداق یارلدغنه ایورنر
 14 زینت یا غیده قشدرن ورسله اکر دیک اغیز
 15 اولدوغنه ایورنر وم اغیز دیشلر بلغدن نه وارنر

لله

1 سله نجر ایوبی ما بتعلق بالغم اول سننه کولم
 2 اغیزه متعلق در مصره مستندن اندری بیانه ایورنر
 3 تیج الشیر اغیز ققوسنه ایورنر یا دجان اغیز
 4 قیردر خرما دیشلوه زیاده ایورنر تخمکان دیش
 5 قشدر عن کدرنر جوز اغیزی قیردر و دلی اغیز
 6 ایورنر کرفس اغیز ققوسنه ایورنر اغیزدن بدمن
 7 کتیمجون عود و خاج طوزله بیبا اغیزی خوشن قوقده
 8 تدریف بالله بشریف سله بلغم وارنر کدرن و
 9 اغیزدن قده صوکلمن قطع ایورنر کاسنی طوزله
 10 ملک اغیزدن قده صوامینسین کدرنر و ققوسن کدرنر
 11 لاندک صوتین اغیزده دیشلر اغیز اغیزین کدرن
 12 اینت برنر ایچدی صارقوسن اغیز صولادغنه فایده ایورنر
 13 کلباق که انا سعیدر لر اغیز ققوسن کدرنر
 14 عاقده قده ای ییشق دیشلر اغیزین دیشلر اغیزین
 15 کدرنر فصلا طماق و نجان اغیزنه تعلق

1 اولان امرأه دوايند ز بغاز و هماغ ششمك كني
 2 كه افا خناق در لر و چكا اغرمق كني قر لغوجي كيندرت
 3 كلين السار بغاري نشان و ديش اولان و بغازن
 4 اغرمق اولان كينده بغازنه يقوايشدر فايده ايد
 5 و چكا اغرمق داني بو يقو فايده ايدز و تم قولا غل
 6 يوزوسن و اناسن بر طمك اچنك كيندر سار السار
 7 بالله فرشد سار خناق اولان كينده هماغنه در سار
 8 خوش اولان و تم قولا غوجي بر سار داني قور سار
 9 نر كم اول قوروش قولا غدن ايك در تم يسا خناق كنده
 10 بغازنه سلوك يا پيش كشي نر كه اچسا سلوكي در
 11 خلا اولان و تم نر كه ايد اغرمق انسا بغزه نشا اندر
 12 اغلا بچمك كه طعام ياش اولسا انك ز بين اب فرسار
 13 بالله فرشد ز خناق اولان كيند بغازنه در سار
 14 فايده ايد آدم ز بين فرسار بالله فرشد ز خناق
 15 اولان كيند دماغنه در سار كدرن اگر بر كشي سلوك

1 يوتسا اول كيند دپانس بو لييب قطران در سار
 2 اولان اول سلك دشه مجريدر اگر بالي بغزه غرم
 3 انسا صوقدن اولان ششي كدر و صوقدن اولان
 4 خناق كدرن و نر كم بالي غرم انسا جكارن اولان
 5 چركين آيدن آتن بتورن اگر ترقي برت سنجين ايد
 6 اسجقلا غرم انسا خناق كدره اگر قرغاد كلين
 7 صغير او ويد و بالله فرشد ز آدمك دماغنه در سار
 8 خناق كدرن مضل ما يعلق بالدم
 9 بو مضل بغازن قان كلمين بيان ايدز اكا يار
 10 و يار عازنه لري بلدر مضرت و منفعت جهنده
 11 زيب يعنى قروانم قاني كيندر ز اورد قان كلمين
 12 منع ايدز سكر العيني يعنى اسك سكر يار مزقان
 13 حاصد ايدز سمينات بلغم قان حاصد ايدز سماق
 14 قان كلمك منع ايدز شراب عناب قان غليه سنه فايده ايدز
 15 مرجمه قان تيزلكن ساكن ايدز قان قويلدر عناب

1 قَانَدُ غَلْمَتِنَه وَحَدِيثَه نَافِعَدَر كَرَابِ يَعْنِي كَلْدَه نِيَابَسَدَر
 2 قَرُوْدَر قَانِ اِسْهَالِ اِيْدَر سَدِ اِيْحِ كِي وَ اِيْحِدِن
 3 قَانِ كِدَن كَشِيه زِيَانِ اِيْدَر يَابِجِي اَلْمَشْرِ اِيْلَانِ اَكْهَانِ
 4 مَنَعِ اِيْدَر تَكَّة اَتِي وَ صِفِرَا تَه سَوْدَاوِي قَانِ حَاصِر
 5 اِيْدَر مَادِ الْبَارِدِ يَعْنِي صَوْقِ صَوْقَانِكُ غَمُوْنِيْنِ كَدِرْ
 6 وَ سِيْلَانِ مَنَعِ اِيْدَر مَادِ الشَّعِيْرِ يَعْنِي اَرَبَه صَوِي
 7 قَانْدِكُ حِدْتِنِ سَاكِنِ اِيْدَر مَعْدَه وَ بَعْرَسُوْنِ قِيْلِيْنِ وَ
 8 كُوْرَلِكُ خَايَه سِي بُوْنَدَر مَجْمُوْعِ قُوِي قَانِ وَ بَلْعِي قَانِ حَاصِر
 9 اِيْدَر بِنَقِ سَوْدَاوِي قَانِ حَاصِرِ اِيْدَر مَشْمَرِ وَ حُوْحِ
 10 يَعْنِي دَرِ الْوُكُشْفَانِ لُو بُوْنَدَر قَانِ مُتَعَفِّنِ اِيْدَر اُرْسَلُو
 11 يَعْنِي جَلْدَرِ قَانِ اِفْسَادِ اِيْدَر اِنَارِ طَافِصِي يَعْنِي اَلْمَشْرِ نَارِ
 12 قَانْدِكُ اَسْتِيْلِيْنِ كَدِرْ خَرْمَا يَلَعِ قَاهِ اُرْتُوْرُزِ اَمَانِيَه
 13 يَلِكُ قَانِ كِيْنْدَرُزِ بَعُوْلِ الْبَارِدِ يَعْنِي الرُّطْبِيَه يَعْنِي
 14 يَابِشِ اَوْتَلَرِ كِه طَبِيْعَتِ بَارِدِ رُجْمِزِ مَارُوْلِكِي قَانْدِكُ
 15 حِدْتِنِ سَاكِنِ اِيْدَرِ وَ دَاخِي رَقِيْقِ اِيْدَرِ غَلْمَتِيَه كَدِرْ

1 اِسْفِنَايَه بَغَاوِي يَشَاوَرِ نَفْرَقِ يَعْنِي رُوْفَدَانِ تُوْقِ
 2 يَمْرُوْدَاسِي بَغَاوِي يَشَاوَرِ اَلْمَشْرِ طُوْطِ بَغَاوِي شِيْئَه
 3 اِيُوْرُزِ فَايْدَه اِيْدَر فَتَلُوْطُوْطِ بَغَاوِي وَ رَعْلِيَه اِيُوْرُزِ
 4 تِيْنِ يَابِشِي يَعْنِي يَابِشِ اَلْجِيْرِ قِيْنْدَرِ صَوِيْدَه غَرَزِ
 5 اِسْلَرُ خِنَاقِ مَحْلِيْدِ اِيْدَرِ وَ بَشَرَه حَبِ الصَّنُوْبَرِ يَعْنِي
 6 كُوْلِنَارِ يَلِيْشِ بَغَاوِي اِرِيْلِيْنِ كَدِرْ شَلْمِ بَغَاوِي يَشَاوَرِ
 7 خَرْمَا حِنَاقِ فَايْدَه اِيْدَر اَكُوْرِ اِسْرِعَانِ وَ كِنِي اَكُوْرِ بَغَاوِي
 8 اَعُوْسِي قَرْتِ اَوَّلِ اَلْمَشْرِ يَابِشِي وَ كَتَبِ صَوِيْنِ اَلْبِ
 9 اِسْمَجَلَا غَرَزِ اِسْلَرِ فَايْدَه اِيْدَر سِكْرِ لُوْجَه اَوْتِ
 10 اَسْتِي دِنِ اَوَّلَانِ بَغَاوِي اَعْرِيْنِ كَدِرْ شِيْنِ دَاخِي
 11 كَدِرْزِ سُوْلِ وَ قَتِ كِه صَوِيْنِ غَرَزِ اِيْدَر اِيْدَرِ صَبْرِي
 12 اِيْكِي دَرِيْمِ اِرِيْجِيْلَرِ بَغَاوِي دِقِ قَانِ كَلْمِيْنِ سَاكِنِ اِيْدَرِ
 13 بَعْلَه قُوْدِي كِه اِيْحِدِنِ اَوَلُوْرِ بَغَاوِيَه سَلُوْلِكِ طُوْرَانِ كِيَه
 14 وَ كَتَبِ صَرَفِي سُوْرِكِه اِيْلَه صَرِ اِيْدَرِ غَرَزِ اِيْلِيْسَايَه اَلْحَالِ
 15 سَلُوْلِكِه وَ شَرَه رَتِ تُوْتِنِ اِيْتِ بُوْقِيْدَه غَرَزِ اِسْلَرِ

1 خاق اغرسن نه الحار ساکن اید چوق بره اولمندر
 2 خاق بچون اگر قان غایت اولسا دلا تشدعی طردن
 3 قان الدریت و بالدریندن حجامت ایدر و لغوف
 4 زماه بره غرغره ایدر طفرنجی باب
 5 بونین و آکسه و سکر لو اغرسی دو اسی باند فر لایونان
 6 خنار بر جمان اولوز اندر ساند فر توش یعنی لوجه
 7 بقلا سکر ایدر سکر تا قویلت مریم کن اولیم
 8 اندن اول چغان جمان و سکر نافع اوله و خنار تو
 9 چبانه داخی فاید ایدر اگر کوکریمن بوقن سکر ایدر
 10 و کتان تخمی بره قارشد سکر خنار بره در سکر
 11 کدره اگر کلم صویله و سکنجین ایدر خنار بر جمانه
 12 یقوا سکر مخلد ایدر کدره مخلد قویا پیر
 13 بخار سفن اگر دکت کسل سکر سکر اوزرنه و سکر
 14 عجایب فاید ایدر اکلیمن اولشدن خطی تخن دکن
 15 خنار پوز اوزرنه و سکر فاید ایدر کوز سکر

1 قیرغنی قان خنار بر اولان کندر بغارنه در سکر
 2 کدره و نیم دماخن کدر یا غیم از سکر خنار بره
 3 در سکر شفا اوله زفتی از پیه اولیله قدرت
 4 و اغلان بولین قانت بشر سکر خنار بره در سکر
 5 اغرینن اچا سداک خنار بر جمان کل ایدر
 6 کشینز یا شنی قودره قدر سکر خنار بر جمانه
 7 و سکر صرا ایدر سکر لوجه پیرا عن طوزله خنار بره
 8 و سکر نافع اوله و نیم دین خنار بره اولان
 9 کشند بونینه اصلر فاید ایدر نافع اوله ما بران
 10 چینی سحر ایشلر کوند بر دریم تا قوق کوند دکن
 11 صوق صوبه خنار بر اولان کشیه اچر سکر نافع اوله
 12 مجریدر اما کدر کدره اچله اچله و داخی کدر کدره هفت
 13 و بکون ستر ایدر و چوق سیکیمه و چوق اولیمیه
 14 و داخی یا شنی سکر یلمیه و امتلا ایدر یا تمه و اکشیر
 15 یلمیه و اگر خنار بره اوزرنه سلوک و رت شیشه کسلر

1 نافع اولاً مسهل کردن حب و اصل و پوره کر نافع اولاً
 2 اشبوذ کرا اید کمر نشه لر خنار نیز همچون تکرار تجربه
 3 اولی نفع هیچ تکلف اتمز سر که خنار نیز جبانه بدن
 4 کون منتصد اولی و رسته قد در چغره او کله مجرب
 5 و سر کم کون او ج زرد الوت به سخی اچنک اصله
 6 و یسه تافرق کوند کن بوید انشا اول خنار نیز فوری
 7 کده برداخی مجرب منافع دقن اغاجی استی در
 8 قریب سکر لرا غریبه و سنت اولدغه اصی قلو
 9 حنک انکز برفق ریت باغیم قند لرا سکر لره در بند
 10 صوق بلدی تندن کدر کله نه تخ یاغی سکر لره
 11 کدر بلسان یاغی سودایه و بلغمی مراضه فایده
 12 ایدر و سکر لره یازر یعنی سکر سنت لغنه فایده
 13 و صوق بلدی تندن سورر طاغدر نیلوفر یاغی
 14 باشد سکر لری یسدر و باش اغزی که صفرا و اولاً
 15 زاید ایدر مر پین یاغی و یا سمن یاغی سکر لره

1 سنت لغنه و رحمتیه فایده ایدر بگر لرا غزی که
 2 صوق قدر اولاً زاید ایدر او بنجی باغی
 3 گو کز اغریبه تعلق اولان احراض کدر واسی بیاننده
 4 در اجقرق و ایدر کب اگر بویت انجیره یسالر
 5 کله و بشمش بلغم و اریب کدر منسوق یاغی کله
 6 نافعدر فندق کله اغریسه فایده ایدر زاوند طویل
 7 اجقرق اولان کشی صویله اچسا امین اولاً و مع
 8 گو کزی بلغمدر ایدر و کله کلجک ایدر طوق
 9 او پی اجقرق کدر آجی باو مع گو کزدن اغریله
 10 کدر طلو باو مع کله ایودر الراهستنه مار شریه
 11 اچسکر مصطکی کلرون خطره کدر نشاسته
 12 سده یسالر کله اغریسه فایده ایدر نغنائی مضطک
 13 بول اچسالر اجقرق نافع اولاً آله کله اغریسه
 14 نافعدر شلغم نعدون صفرا لی ایدر و کله فایده
 15 ایدر یسدر حب الصنوب یعنی گو کله را پی

1 کز خلطین آید ز بر کوبانی کز دکی خلطی کلید
 2 آید بشر سمن سایانی کز می کشد شراب
 3 عناب کز اغریه فایده آید نیزه صا روس کز
 4 خوشنونه فایده آید ادن برخی باب
 5 صیق نفس اولق وایکن و جگر اغرمق دواس بیاند
 6 نفسی کوطه ورم کرب دویکج قانیه بر زمشک و بر
 7 کز صوته قتب اجسار اوکین اغریه و صیق نفس
 8 اولمغی کدن دار چینی اوکیند ار اسندغی درجه
 9 جکل بلع کیر سا آید کرمه یاغن شراب و فایده
 10 قزندرت اجسار اوکین اولان اغریه و صیق نفسی
 11 کدره اگر یاغنی یسار اوکینده اولان یا پیشمنی بلع کدره
 12 زفتی بالده یسار اوکیند باش اولان کینه نافع اوله اول
 13 رخی سید رخی زرز شراب قوزی طوزق اوکیند
 14 بشرین اجسار صیق النفس فایده آید و اوکیند استی
 15 ورم کوبینه فایده آید کوس و کز اغریه شراب اجسار

در جگله

1 صیق نفس فایده آید اگر کپکی اصلسار صویق الب
 2 بلاج اتسار کجکینه یقین فدا سون پیر اغندن
 3 یقن وقیه قنسالر بده قیناسه قزندرسار تاکه
 4 کاندربیه اوله مریم دن صیق نف واکسری
 5 اولان کینه الت کون بدی ازیخه ایچیه
 6 رازیانه تخیم معیند اوله فانه عجیب مجرت قرغه
 7 دکلینده ایله دریم ازیه قویسیه ویا ازیه
 8 اوکیند صیق نف ایچرسار فایده آید اگر
 9 بد دفعه اغریه بر ایله دفعه آید اگر برخی
 10 تخندن مر طکه ایله دریم الب اغندن دتسا
 11 تا اصلنجا اصلند غندن صکر چینه یوشه
 12 صیق نفس قوی فایده آید صغریغور دنگ ایدان
 13 اصحاب سلیه ابودر شراب صندل ایسی جگزه
 14 فایده آید شراب عسل کز ایسی قلوذ
 15 صغریغور دنگ ایدان جگر ایسی فایده آید

صیق نفس فایده آید

1 خواص قرآن قوله تعالى محمد رسول الله دن سون آخريه
 2 دکن که انا فتحنا سور سنک احر درر حکم ایدر نرم
 3 بوابت رمضان اینک اون درو کچی شد منسک
 4 وکافورله وکلانله یازسه و خوشن ققو لولنه
 5 لدر جوز ایدت کیکر دسینه قبلسا و اول کیند
 6 کیم جکر اغرس اولابون کتر سا اول رحمتدن
 7 خلاص اولاباذه الله تعالی اون انجی باب
 8 سده و تعل اغرسه تعلق اولان امراض کدواسی
 9 بیابند در کوکل دنگر و طعام هضم اولمن کبی
 10 بدکنر که غنیان اولسه یعنی قرو قرو قسار
 11 اولسا بقله بیسانا فح اولان الله قلب قوت
 12 ویدر دعا عه قوت ویدر حفقانه یاردر اگر
 13 انسی و طنلوا المای دکت ایجسار غنیان کدرر
 14 کدرر که بلغ کشی طنلوا الماییه و صفا اول کشی
 15 انسی الماییه اگر کرد دعا یسکر انها کتون

و طعام

1 طعام سکور خورنجان نرم یسا طعام هضم ایدت
 2 مفدیة قوت ویدر اغز ققو سن کدر و نم
 3 بلغ کوشیه و معد کیند تر لک اولان کشیه
 4 نافعدر و نبی حرکت کتورر دار جیدی معدنر
 5 معدنر صوقلغن کدرر و دانی تر لکن کدرر
 6 و طعام هضم ایدت معدله اغرسن کدرر راوند
 7 تخیه اولان کشیه فایده ایدر و طعام هضم ایدر
 8 رازیانه کوکل دندکین کدرر اگر تر کشی دایم
 9 قسار اولسه حتی معدنند طعام طر مسه سماقی
 10 کیونله ییشق دکنسه صوق صویله ایجسه قسدغن
 11 کسه طلاق اوت کوکل دندکین کدرر تر
 12 قابی بالله و یاستی که الکبسن برله ایسکر فلا حده
 13 قسدره قرفدر کوکل دندکین کدرر کوکل قوح
 14 ایدر و معدیه قوت ویدر و طعام هضم ایدر
 15 کوکل قسماخ کدرر و معدله اغرسن کدرر سر خسر
 کون

طراق اوت

- 1 ايجسك تيز قيسده امله نك كوچك قنوسى معديه
- 2 قوت ويزر شماغ منح ايدر منافع دلر قلندر هضم
- 3 طعام ايدر و معديه قوت ويزر انوه شماغدن
- 4 ايدر صوت قلغ كدرز معديه قوت ويزر كوكل دندك
- 5 كدرز معديه فاسيد اولمز منافع ييمون سرتي
- 6 معديه قوت ويزر سرتي كاتورز وقوت خلور طعام اولو
- 7 هضم ايدر شماغ كدرز صوت صالحي كدرز قروازم
- 8 صوت معديه ايدر زردالو نغصن صوت حدي
- 9 شماغ كلز ايدر اون اوجي باج
- 10 يوركر اغرسنه تعلق اولان اعراضه وواسي بياشدر
- 11 حنقان وعتل زابل اولم كب اوغل او تندر براغني
- 12 باشله بچك يوركر اوينا مستس كدرز ذردوخ يوركر
- 13 اوينا دغنه فائده ايدر خاصيتي يوركي قوتلر قلوبز
- 14 وفرخ ايدر سدرار ثفا حله اول حنقان كدرز
- 15 اگر حنقان اسي اولسه ازجق كافر قتلار تيرك

شول اوت دركه
قوان او كينه تورلر

اسي ايدر

- 1 اسي ايدر التون يوركر اوينا دغنه واغرسنه فائده ايدر
- 2 سندر و ايجسك حنقان كدرز اگر صفا اولم اولو
- 3 واق صندله حنقان و يوركر ضعيف لغنه و داخ يوركر
- 4 متعلق كنه كره فائده ايدر قوتلر قنوسى سرتي ايدر
- 5 يقوا لسك عشر اولمش يعني او كى كتمشه كنه يور كينه و يوركر
- 6 فائده ايدر طباسير حنقان كدرز و قوتلر ايدر اگر حنقان
- 7 حرارتنك الدريسه يار يورز صديق سرتي ايدر عتدر ايدر
- 8 اولان كنه يور كينه طمز سكر فائده ايدر ايك دريم بوجي
- 9 تخندن مرطكله اغزنه طنسالر اصلنك اندن صكر
- 10 چاينب يور تسك يوركر اوينا دغنه فائده ايدر كوكل
- 11 حنقان تا فعدر كره تا صفا اولم اولان حنقان
- 12 تا فعدر لساه النور ايجسك قلب تفرخ ايدر
- 13 حنقان كدرز لساه العصاره حنقان كدرز لولو
- 14 حنقان وخوفه وجرعمه ووزم ايدر شول وقتي
- 15 سوادده حاضر اولو ييمون قان يوركر قوت ايدر

1 کل صوی بر که قوت ویرز و صفانه و غشیه که اوکی
 2 کتک در ایودز کر که قوسون کر که در تنسون
 3 و کر که ایجسون هندیا که کویک که چکی در معده
 4 او زرنه یقوا نشار حفقان کدرز منافع کل
 5 انگین پیسه بر که قوت ویرز ایجی خوش طوتو
 6 منافع ایده شراب یکر اینماینه فایده ایدر
 7 ویر که قوت ویرز منافع کبلاق استی در حریر
 8 بکرده اولان طاشی کدرز منافع سد خری صوقدر
 9 و قدریز قدن چورز بر که در برکی صودر و
 10 اخلاط کتک یز که کدرز منافع صندل صوقدر
 11 یکر که در مسینه منفعت ایدر سر که کدرز
 12 اغریه و آخر بچون بر شعیبای بکرده
 13 صکر بریزه برز در تنسای کجوا و زرنه ورنه
 14 فایده این خواص قدان یکر که در مسینه نافعدر
 15 مدله لعالی افیر دین یبعون و له اسم من فی السموات

والا

1 و الارض طوعا و کرها و الیه یجعون قدامنا بینه
 2 و ما انزل علینا و ما انزل علی ابرهیم و اسمعیل و
 3 اسحق و یعقوب و الاسباط و ما اوتی موسی و
 4 و عیسی و النبیون من انزلنا لیس احلینهم
 5 و نحن له مسلمون و من یشکک عن الاسلام دینا
 6 قلن یعد منه و یؤنی الاخر من الحانیرین حکیم ایدر
 7 بوایترا صیت اولدر که حفقان تسکین ایدر و دانی
 8 ایقون و در مکی دیکسه دکندر که حفقان اول
 9 و ترمسی خن اولور ایله اوتک بر یکلی و آری
 10 سقسیه بوایتی یازه حاجی نفور صوبینه و یا حناو
 11 قیو صوبینه ککش ایبر مثن اوله اکابر اعه و اول
 12 صوی حسه نکر طعامینه قانه و یا شرابینه قانه اوج
 13 و اوج کچ ایجه شفا بولایا دن اسه سون
 14 قریش حکیم ایدر بوداخی فایده ایدر حفقان ایدر
 15 و کورتن قنقی ککر اولسون حوله تعالی و نرعنا

کون

1 ما في صدورهم من غل تجرى من تحتهم الانهار وقالوا
 2 الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان
 3 هدانا الله لقد جاءت رسل ربنا بالحق وقد را
 4 ان تلك الجنة اورشتموها بما كنتم تعملون حكم
 5 ادرمكم بوابتي بما اولوكماني جناغها بارسه افاكاته
 6 قد نالما من اولسه خالص زعفرانك وكلايدك والذرك قوتو
 7 صوبيكك يوسفه مبرككك بلكركي اغرسه اول صودك
 8 ايجسه اول اغري كك وكركل طارلغ كك حكم ايدر
 9 مريم فاطمه سورس برالدو باردخه بارسه وصوبك
 10 يوسف داني ايجسه انبالاب ودررد وبارحت و
 11 ياد ترمك اولسه وسرته ربح وار كك ورايل اولاحق
 12 تعال قومانم الكر تعناي مصطفي بركه جنا سار لوردك
 13 اوتنا عنة قائل ايد اول در دحي باب
 14 زره وكبغدر زرينه كذات الجنب متعلق اولان امراضك
 15 دواس بيانند حر اللام عافنا مرشدين بتر اغني خلفه

الله

1 ايلسا الر ذات الجنب اولان كشنك سرجه بوماغنه
 2 بجر سكر امين اول الكرادمك معدنك ورم اولسه
 3 ويا بخرنيد ويا معدنك اغرنيد اولسه اذ خيرك
 4 حكه ايدغي در دكسار اول ورم طوشنه يقوايدت
 5 ورسار تافح اول ورم اذ خيرك قيند سار خاتون
 6 كسي الجنبه كيرت اولدسه قرتند ورمي خرا اول
 7 كك الكر بقله ادين بادام ياغنا بويه ايدر
 8 ايجسار ذات الجنب كك الكر برك سكراسي ورم اولسه
 9 بقله يسا تافح اول الكرايو اولدن بالله قرتند
 10 ارياعورت ايجسار بغرا عرس كك ورم اولدك
 11 احي ياغن ورمه ورسار خرايدن وشره الكر
 12 اغور اغاحي بيراغن كك انما دقله در لور بتر سكر
 13 قوه ورم اولدنه ورسار حليلد ايدك يمساك الكر
 14 زنبق ياغن آغ مومه قابت قتي ورمه ورسار
 15 خرايدن كبا ستر شوك بركه اسبي اولاد حردن كجا
 الكا يارر ابودن

- 1 اشک سویدن و رمی دشلان کینه بحر سدر نافع اولاً
- 2 خواص ده در که بر کم رجب آیند درت کون اربع
- 3 دساذات جنب رجنیدن امین اولاً اول
- 4 بنبی باب طمانینه و اکثر که و یرقان
- 5 و ناز لید تعلق اولان امراضه و اسی باینده می سی
- 6 ندر اکثر که کدر در بقله اوین بادام یا غله مریه
- 7 ایدین ایچسار اکثر که کدره آب کچن یا غله بنزرت
- 8 یسار قرو اکثر که و خشونت صدر بندن کدره قاسینی
- 9 روقدن یردیه قانت ایچسار اکثر که کدره و هم قزو
- 10 ایچسار یسار کدره قانه کدره پر بغرغین قوشسار
- 11 یشق دکنسار بال شربتم ایچسار یرقانه کدره
- 12 خیار شنبیری بتمش قزل ازم صوبله ایچسار یرقان
- 13 کدره و بغری ارفه اگر حق سهال انکار استرلوک
- 14 اون بش در قن بلی جوش اولاً سدر چرکینه ایچسار
- 15 اسهالید ادم زبیل ایچسار یرقانه کدره

سند و ک

- 1 سند روسه توتسی انسالر دماغه فایده ایدیه اگر سلسا
- 2 قزو اکثر که که حرارتدن اولاً فایده ایدیه ریشون
- 3 او یکن اکثر که و دماغه نافعدر و جمیع اکثر که
- 4 فایده ایدیه اگر ادرک بوسن ایچسار اکثر که فایده
- 5 ایدیه و یا آغز و دساز نافع اولاً کونلک اکثر که
- 6 فایده ایدیه کربای یرقانه اولاً کسی کتور نافع
- 7 اولاً سحر یعنی کویکوا اویتیه که اسی در فیندک
- 8 صوین حامله درتتمسار یرقان رجنه فایده
- 9 ایدیه اشک تزی قرودر اگر آنه دکت و سقت
- 10 صوین بوردیه قویسار یرقانه فایده ایدیه نغنا
- 11 یرقانه نافعدر اولاً التجمیاح
- 12 شیشلر و استیقا انواع تعلق اولان امراضه
- 13 و اسند در انسار کون استیقا که لحمی اولاً
- 14 فایده ایدیه لحم اولدر که بدما غله یا سبجانی پیری جوق
- 15 اولوز کینه قلقار دار چینی استیقا لحمی اولاً

- 1 كُتِبَ بِحَسَبِ فَايِدِهِ اِنْ اَكْرَهْتُمْ فَاذِقُوا اَوْلَانَا
- 2 يَعْنِي طَوْلَانِ تَوْلَقَ كَتَبَ اَوْلَى حَارِصِي اِيحْسَانًا
- 3 فَايِدِهِ اَيْ اَكْرَهْتُمْ اَلْمَسْتَقَامِ اَوْلَانِ كُتِبَ
- 4 قَبْلَهُ بِحَارِصِي اَوْلَانِهِ اَوْ تَرْتَلِفَايِدِهِ اَيْ اَكْرَهْتُمْ
- 5 شَيْئًا اَوْ ذَرَبَهُ وَرَسَلَهُ نَافِعًا اَوْلَى اَكْرَهْتُمْ بِرِئَاسَتِهِ
- 6 قَبْلَهُ بِشَيْئٍ اَوْ ذَرَبَهُ وَرَسَلَهُ كَذِبًا قَاهٍ وَاكْرَهْتُمْ
- 7 اَرْبَعًا رَحْمَةً دَكَّنَهُ شَيْئًا بِرِئَاسَتِهِ وَرَسَلَهُ
- 8 اَعْرَضَ سَاكِنًا اَيْ كَتَبَهُ دَوْلَتِ شَيْئٍ
- 9 اَوْ ذَرَبَهُ وَرَسَلَهُ فَايِدِهِ اَيْ صَغِيرَتِهِ اِسْتَلَمَ
- 10 شَيْئًا وَرَسَلَهُ كَذِبًا جَرِيئًا اَوْلَى اَسِيءَ حَرِيئًا
- 11 اَكْرَهْتُمْ اَكْرَهْتُمْ اَوْلَانًا وَاِيَّاكَ قَا سَخِنْتُمْ شَيْئًا
- 12 اَوْلَى اَكْرَهْتُمْ قَبْلَهُ شَيْئًا كَقَبْلِهِ اَوْلَى
- 13 اَكْرَهْتُمْ اَكْرَهْتُمْ اَيْ قَوْلًا سَلَمًا كَذِبًا اَيْتَ كَرِيئًا
- 14 اَلْمَقِيئًا رَجْمًا وَكُتِبَ وَآلِ وَاِيَّاكَ وَكُتِبَ
- 15 وَيُؤَدِّ شَيْئًا اَنْ دَكَّنَ وَرَسَلَهُ فَايِدِهِ اَيْ

تَوْقِي

- 1 تَوْقِي يَا رَبِّ قَتِي شَيْئًا بِقَوْلَيْهِ وَرَسَلَهُ اَوْلَى
- 2 جُفَانًا اَوْلَى دَرِيئًا اِيحْسَانًا اَيْتَ كَرِيئًا
- 3 بِنَفْسِهِ صَوَقُورًا يَأْتِيهِ اَوْجُورًا وَرَمَّ اَلَّذِي شَكَرَ اِلَا
- 4 اِيحْسَانًا شَيْئًا كُودُونَ سُرَّ وَاَكْرَهْتُمْ شَيْئًا
- 5 بِقَوْلَيْهِ وَرَسَلَهُ كَذِبًا بَعِي مَنِي زِيَانٍ وَصَوَقُ
- 6 شَيْئًا فَايِدِهِ اَيْ طَبَايِئًا صَوَقُورًا قَرُورًا
- 7 صَوَقُ شَيْئًا فَايِدِهِ اَيْ شَامَ سَقِيئًا اَسِيءَ
- 8 قَرُورًا صَوَقُورًا اَوْلَانًا شَيْئًا دَرِيئًا كَذِبًا قَطْرًا
- 9 اَسِيءَ قَرُورًا اَكْرَهْتُمْ كَرِهْتُمْ بِقَوْلَيْهِ كُودِيئًا
- 10 وَرَسَلَهُ اَيْتَ كَرِيئًا قَوْزِي سَوَادًا
- 11 اَوْلَى شَيْئًا بِقَوْلَيْهِ وَرَسَلَهُ كَذِبًا اَوْلَى
- 12 اِيحْسَانًا اَوْلَى اَوْلَى اَوْلَى اَوْلَى
- 13 اَوْلَى اَمْرًا لِيضْرَكَ دَوْلَانًا دَرِيئًا اَوْلَى اَوْلَى اَوْلَى
- 14 كَتَبَ اَكْرَهْتُمْ اَوْلَى اَوْلَى اَوْلَى اَوْلَى اَوْلَى
- 15 بَالِيئًا قَرُورًا اَوْلَى اَوْلَى اَوْلَى اَوْلَى اَوْلَى

1 اسارون طلاق قتی سن نشدز جب لبان دگسلر
 2 بددزم مقدار سیرکه ایم ایچسلی طلاق آریدر قتی
 3 که سیرکه ایم از به اوینه قد شدز طلاق اوزرینه
 4 طلا ایدر نافع اولاً خر خایچکر طلاقه زبان ایدر
 5 اگر کزده تخمین طلاق اوزرینه در سار صرا ایلیا
 6 اگر بوی اذن ایلسکر نظورده طلاق اوزرینه
 7 ورسکر ایلیا آجی با دام یا عن طلاقه شمش
 8 که ایچ کزده اگر بوی سیرکه ایله قد شدز
 9 طلاقه ورسکر یا ایچسار نافع اولاً سوزده تخمی استی
 10 یزدز ایچی قد شدز طلاقه کزدر ایت بیخچی
 11 استی دز قزدر دکت سیرکه ایله ایچسار طلاقه اعین
 12 کزدر یوزر لک استی دز قزدر تخمیند سار طلاق
 13 اعوش کزدر وسم باله قبت طشرون یعوایدن
 14 اوزرینه ورسار کزدر فتوا ایچیر یک طلاق
 15 فاید ایدر صفر اشغن کیندرت دکت ایچسار

ط

1 طلاق آریدر آق طوطا غا جنر قاین الالرت کولک
 2 د پدانو یتا لرسکر ایلیا لرت بر دیرینه اون دانه یوزر
 3 لک تخمین قاتکر اوج کونه دکت بددزم بالله اچلی یاز
 4 کزدر منافع طلاق کزدر مکر ایچون کزدر ایچسار
 5 شنبه سینه یاز لرسول قولینه بعلایدر اقا جامع
 6 این یوقیه کورن کیم کتمش اوله بود عالی کزدر واکر
 7 شمش اوله کزدرینه تا یزدز قوینا او انا غرسکر
 8 بود عالی بقیون بویننا اس و اول قیون بعازه
 9 کوریم هنج طلاق قلمی بددزم دعا بود 712214
 10 ههاه جا ۱ طام اس م ن هه ا د د
 11 ۹ م ا سم مد سر هه
 12 صدر وسوارا صا ط
 13 ۶۶ بلدر ۹۸ سحصال
 14 طله هه و ج ا ل وصد
 15 عن فضلک یا الله

- 1 استغفر الله من كل ذنب اذنبته عمدا او خطا او سنا
- 2 او عكائنة و اتقرب اليه من الذنب الذي اعلم و بين
- 3 الذنب الذي لا اعلم و انت علام الغيوب اللهم يا مالك
- 4 يوم الدين اياك نعبد و اياك نستعين سحر و
- 5 قلبه و طلاق بوجه آيها آخر چهارشنبه اول ساعت
- 6 تاريز صوت قولنه بقلبه يا رجب بودت حتى
- 7 حتى و ممتا و حتى خواص قرآن در
- 8 قوله تعالى محمد رسول الله سورة آحره و آرنج طبع ايدر
- 9 بر کم بو آيتي رمضان آينکه اون در روی کتبی سحر و
- 10 کلابله و کافور آق حیر او زرنه یا زه خوش ققوله
- 11 بخور اید و تیکر در سینه قبلیا طلاق اولان کتبی
- 12 کتره امین اوله و داهی طبع اید الرحمن سورس باز
- 13 صوتله صرا ایدت ایچسا اول زخمندن امیر اوله
- 14 الان سحر محی ماف قولنه و قبض
- 14 او کاف و واسی بیانشن در اگر کت کتابان دین
- 15 قولنه طمان کتک بوینیا اصاف و شال و خلاص بوله

اگر

- 1 اگر باقلای باشد انا بلعون شکره بقوا یلبس و کت
- 2 فایده اید و تم باقلای قولنه اولان کتبه بدسار زبان اید
- 3 یوزنیکر تخمین قولنجی کدرز شوق زین شرا اید یا
- 4 سرکه اید ایچسکه قولنج کدره طلمو بادام یا غنی قولنج
- 5 اولان کتبه ایچسکه فایده اید هد هد ایتن اگر
- 6 صویلده و طلاق او نیم بشترسار قولنج اولان کتبه
- 7 صوتین ایچسکه و ایتن بدسار خلاص بوله
- 8 قبض آسهاال انکار چون با تبحانه یا غنی بشکر
- 9 و بدسار قبضه تلپین اید بخود ایچی یوزدز کت
- 10 بوینونی یا شی آسهاال ایدر خشخاشی صوتی سهال
- 11 ایدر آدرک صوفدر تر دز قذنی کچرز و صوتی سالی
- 12 کدرز اگر طلمو آدرکی پیالر آدر دنج صوتی صواچالر
- 13 ایچی سدر آفتیموزن اسی دز قذیدرز قید بلع لریک
- 14 بدنده آریدز و فایح و لغویک و صرع رنجنه فایده ایدر
- 15 و سودای و ما لحو لیا ای منع ایدر اگر بر دیم ایکی در خدرک
- 16 پیالر سهال ایدر و افیتمون قوج کتله موافدر

1 صفادی کبیره یار من صوتقلق و تاسه کتیره نر هندی
 2 صوقدر ایچی کجری پملری و قسمعی طدر غری
 3 خاصه که ایچ کجری کاجتا اوله خیار شنبه معتدله
 4 در کلز در شرتی اون در مدن اون بش در مکه
 5 در سد چرکی صوقدر قریز قریز کجری و اول
 6 در جد فبر در زید که صوقدر و اضلا کدر تکین کدر
 7 و سدک بون اچار اون طوقی یا
 8 ایچد جانور در مسی بیاند در اگر در وجه بقله
 9 اوین بالله یالسه نماز بوری دشر اگر کزده تخمین
 10 دلسر بالله یالسه نماز بوری دشر اگر حی العم
 11 صوین شراید ایچا لر قریز دوریان جانوری دشر
 12 یوزر کماز بوری کشر اگر خودی سرکه و برین
 13 و بر کجی اصلسار یساکر نماز بوری دشر ستر و
 14 که صباخ یین او یلیه دکن سنه یاسر اگر شفقا
 15 یبر اغی دکن قریز و زسه صنعلی ان دشره افان کوبی
 16 ورن نافع اوله و سم شفقا لوبراغی و کجری دکت صوین
 17 یساکر قریز نماز بوری و صنعلی ان اولان کسه ایچ

1 خلاص بولا اگر کدر باغی ایکی منعال ایچسیر قریز دیران
 2 جانور اولوز اگر انار قابس دلسر اون در من صنعلی ان
 3 اولان کسه ایچ او زینه استی صوایچی صنعلی ان کسه
 4 سدا به نیتیم قیندب ایچسیر قریز غی قریز دشر
 5 جز سانه قریز غی قریز و نماز بوری دشر زایوسی اول
 6 در کز زکی نیشل اوله و رایک سی قتی اوله و دادی حی
 7 اوله جکر اون یاکم دریم صبریدی دریم برادر کت
 8 الکت کجری بر صغیر او دیما یوزر یقوا یلیب کوبه
 9 ورسر صنعلی ان کدره یاکر بی یا
 10 بر کتخت و تشار غری دلتین و کوبی دشر و آغی
 11 بخت کشد دقا سنده در اگر سر خسر دین
 12 دلسر اوخ روقدن یمر جا ایلد اوخ کون منتصر
 13 دکت کسه یا یلسر یزدن دشر کسه ایچسیر
 14 فایده اید اون دریم شکر بکوم دریم سایی ایلد ار
 15 ایچسیر فایده اید قریز اولان علت و کوبی دشر
 16 کدره ضرب دتختی بر سماق بر اغی ورسر فایده اید
 17 اگر طبلان قریز یساق دلسر بالی یلمیه اعلا کجری

1 شوبکینه بقو النسلر کوبکر جقدغینه باغ اوله بکوم بدخت
 2 باغ اعرینه تعلق اولان امراضک حواسه
 3 اگر مرینگر یبراعین دگسلر صویدله بشرسار قولی بقو
 4 ایلر صفر اولان کیشک قرینه بقو ایلر امین
 5 اولو و اگر ایهال اولان کیشک مرین تخمین یذرسار قبض اید
 6 اگر کیشک کوبکی برتسه اچندن قان کیشک ایوه دانه و
 7 کونلکی و مزوکی و اتق ایتکر برتسی بو مجموعین بلیشک دلد
 8 قطران قنار کوبکینه بقو ایدلر برتس کسه بغایب مجیدر
 9 کزایه جریبه اولشدر اگر بقلا ی سیرک و صوا اچندن قایما
 10 بشرتسار ایهال اولان کیشک یذرسار قبض اید اگر
 11 ایهال اولان کیشک دمورجی لود مور صور دغی صودن اچسا
 12 ایهالی کدر قاسینی ارم جگر دک قنت جندن ایهال
 13 اولان کیشک ورسار یساکلر اگر حر کوبت یعنی کچی
 14 بو بندری قریش اچی اعریان کسه یسا قبض اید
 15 اگر خشخاش قاین بوج دریم صبا ح و بوج دریم
 16 کیشک صویدله اچسدر حرارندن اولان ایهال ک قبض
 17 اید مجیدر اگر کیشک اناز قاین ایلر یذرسار ما دو

1 قسلسر عشق دگسلر اذن سیرکه ایدله بشرسار ناقصقانه
 2 اولنجی اذن بکر قدری حب جکر لدر ایلر بکرم حب
 3 سیرکه ایهال اوله یوتسا ایهالی کدرن قان برکینه
 4 سله اچسا ایشلسر جکدن چسا طرز مسه نره باغنه
 5 بادام باغین قنت یذرسار ایهالی طوره اگر سماق
 6 یلکوز صوق صویدله اچسار اچندن قان کلمس
 7 کسه اگر سیدل اچلر قبض اید اگر آون دریم سایدن
 8 ایکی اسکره ناز صویدله اچندن قان کدرنه اچرسار
 9 فایده اید اگر قودری انشی ناز صویدله اچلر قبض
 10 اید طباشیر قدری طوند و صفر اولان ایهال کسه
 11 همین ازمینی ایهال منع ایدر اگر مر جکر جرسن ایکی
 12 کز یسدر صوین دگسلر اذن صکر یساکلر ایهال
 13 قبض اید سرحم عقیقی یذکر ایدت دا قنسا اچده
 14 قان شمشیر منع اید اگر بکرتلا به اعرین یساکلر
 15 قازن کدرینه فایده اید و سیم بکرتلان پیشی خاند
 16 یساکلر قند قبض اید کافور اچندن قان کدرن کیشک
 17 نافعدر اگر کدر کیشک قوین کونلکی ناز صویدله

1 زجیر اولی کینه یا انیسوند بدایسا نافع اوله دیم کونکله
 2 در قردرز مهال قبض ایدر کربانک ضایب لولدر که قان
 3 طوژوز جیری کدرز چوید قان کجدرکبه نافعدر اگر کدر
 4 دنگه سین قزیدن دنگه ایجسار ایج اعزین کدر
 5 ایوه مهال فایده ایدر اله مهال فایده ایدر هر کدر
 6 که ایچی قان دریمه یوزر کدر کدر یا غیم قوردر
 7 انده پیدر قان طوژ لادنگه تخم تیزدر ایچدن قان کدر
 8 کله فایده ایدر سنجویه شیفا قز ایت بیجعی صوقدر
 9 قزیدر اگر کندر ایچدن قان کنته ایچر لدر قان کسه
 10 دلوکاشعی اسی در قزیدر قزیدر اولان قزیدی قزیدر
 11 سماق قزیدن قان کلمه کسر و ایچ قوت ویدر
 12 ضمیران اسی در قزیدر اگر تخمین کدر یا غیم قوردر
 13 صوق صوبه ایچسالد مهال قبض ایدر و اسی
 14 مناجلو کنتله بقوا ایشلر باش اعزین کدر
 15 قادن طوژ لعی صوقدر قزیدر اگر دکن کلایم
 16 قزیدر یسار صغری دکلی اندامردن سن
 17 قورن بغلیه و بغیر قوت وین و بغیر سفله و باشلری
 صوق کدر

1 وقان کلمسه فایده ایدر منافع زویجوت دوتی سماغ
 2 اصلا ایدر انذن صکر کچی نکر ایچی یا غیم ایشر لو وینالدر
 3 شیفا اوله کدرم اتنجی یاد جامع و کدر
 4 قوقه و سدرک دوتیما سینه وقان ایشمه و سلس البول
 5 مدخلر نکر دوا سینه در اگر بر کشتک بول دتلیسه
 6 اذخیر که کله ایدر دکت صوبه ایچسالد بول و حص
 7 یوریه اگر کچی کیکه کزین یونلر شرایح ایچر لدر
 8 ذکره قوام کترن محدر اگر اسیران دکنی تخم
 9 دن بر و من دکن ایچاق صوبه ایچسالد جماعه
 10 قوت ایدر اگر دلوک بقا کورن صوبه قزیدر
 11 ایچسالد بول یورن آجان حاله جزد بیری بعی
 12 شیفا قلد شهوت زیان ایدر و جماع قوت ویدر
 13 خاقون کثیر ایسالدین خوق ایدر هر کدر
 14 خروس طشا عن قزیدر و کسه اندر زیت یا غیم قزیدر
 15 مجامعت و قنده ذکره در ریشه عورده بر کدر حاصل
 16 اولایه ایدر غیر قزیدر اولمای هر کدر که جماع قوت
 17 صغیر اولسا

- 1 دُرُجِي كَرْدَمَرُورَدُغِ صُودَكِ الْجَا قَوِي اُولَه اَكْر
- 2 كَرْمَرُورَدِ كِنَن قِينَدَتِ صُومِنِ الْجَسَرِ بَكْرَكِه اُولَا نَ طَاشِي
- 3 اَلِيكِه كَرَكِه اَكْر كَو كَر جِي تِن بُو قَرِ صُومِنِ قِينَدِ سُدَكِي
- 4 دُتُولَا نَ كَشِي الْجِنَه كِرْتَبِ اُولُورِ سَا اَجَلِه اَكْر بُو زَغَنَدِ خَا يَه
- 5 سِن دُكَبِ الْجَسَرِ ذِكْرِي قَوَا نَ كَرْمَرُورَدِ بَغْرَسَقِينِ
- 6 يُو سَلَرُورَدِ قُرْسَلَرُورَدِ كَرْمَرُورَدِ شَرَعُونِ بَا عِنَا دُكَرِه دُرْسَلَرُورَدِ
- 7 بُو عَن اِيكِه اَكْر قَرَا لَاجِي بَر خَا تَوْنِ كَشِي كَنَدِو بِلْمَدِنِ
- 8 اَلْجَسَرِ اُولُورَدِ خَا تَوْنَه جَا عِ هُو اَسِي كَرَكِه اَكْر بَا رَسَنَدِ نِي
- 9 سِن طَبَا نَ اَلنِي نَه دُرْسَلَرُورَدِ جَا مِ قُوْتِ بُو لَه اَكْر حَوْنِ خَا كَر
- 10 بَر بَا نَ سِن اَعِي نَه دُرْسَلَرُورَدِ كَرَكِه دُرْسَلَرُورَدِ قَوَا نَه
- 11 كَرْمَرُورَدِ مَجْدِرِ زَبَدِ اَلْبَحْرِ بَعْنَه دِكْرِي كَلَا شِي عَرَا بُو رَا فَا يَه
- 12 اِي دَر اَكْر سِرْجِي دُكَبِ اَقِ شَرَا بَا اَلْجَسَرِ اَلْجَانِوَسِ
- 13 اِي دَر قُو قَرِه اُولَا نَ طَاشِي طَرَا يَه كَرَكِه دَر اَكْر
- 14 سَدَا بِ بَشْمِي كَرِنِ يَسَلَرُورَدِ مَنِي قَطْعِ اِي نَه وَبِه سُدَكِي
- 15 دُو تَلِنِ كَشِي زَيْتِ بَا عِنَا فَا سَفِنَه دُرْسَلَرُورَدِ سُدَا بُو لَه اَجَلِه
- 16 اَكْر طَو بِلَا قِ اَلْجَسَلَرُورَدِ بُو لَه يُو رِي وَبِه قُو قَرِه طَا شَرِ
- 17 اَرِي دَه كَرَكِه اَكْر شَكْرِي سَا يَغِي اَلْجَسَلَرُورَدِ دِكْرِي كَرَكِه

ايد

- 1 اِي دَه وَبِه سُدَكِه فَتَحِ اِي دَه طُو رَقِ اُو تَه بُو لَه يُو رِي دَرِ خَوَا صِ قَرَا نِ
- 2 اَكْر بَر كَشَنَدِ عَرَا بُو لَه اُولَسَه بُو اِي تِي بَر بَا نَ كَا غَلِه يَا زَبِ
- 3 صُومِنِ اِي حِي فِي اَلْحَالِ اَجَلِه اِي تِي بُو دَرِ طَه مَا اَتَرَلَا
- 4 عَلِي كَرِ الْفَوَا هِ لَتَشَقِي اَكْر بَا لَ حَامِ دَنِ حَقِي قَر شُو بَرِ
- 5 مَقْدَا نَ دُكَرِه دُرْسَلَرُورَدِ اَوْتَسَه اَكْر يِنِ اُو زَنِ اَكْر هَر هَدِ
- 6 اَتِن تَنَسُو اَتِي سَا بَعْلُو كَشِي بَا غَدِنِ طَلَا صِ بُو لَه وَبِه لُو
- 7 دَا خِ اُولُو رَه قَرِي نَه بُو رَا طِ كَمِ اِي دَرِ بَر كَشَنَدِ بُو لَه يُو لَه
- 8 قَمِ اُولَسَه بُو لَه يُو لَه اَجَلِه بَر بَرِ طَمَلَسَه تَرِي سُدَكِه
- 9 بَشَرِي اُو جِ كَرِ يَزَسَا رِ بُو لَه اَجَلِه بَر كَشَنَدِ سُدَكِي
- 10 بُو لَه دُيَلَسَه سَبَبِ قَمِ اُولَسَه اَكْر كَرِه دِي نِ كِي قِينَدَتِ
- 11 صُومِنِ اَلْجَسَرِ شَا يَه بُو لَه مَرَا غَلَا نَكِه اِي شَكْنِ اُولَسَه يَحَا نِ
- 12 بَا غَلِه قُو رَتِ بَرِ شَقَا لَ يَزَسَا رِ شَا يَه بُو لَه اَكْر اَغَلَا نِ
- 13 دُشَكِه اَه يَشَكْنِ اُولَسَه بَرِ شَقَا لَ حَرِي رِي كِنَدِ رِ طَعَا يَه
- 14 قَتَبِ يَزَسَا رِ اِي شَمَرِ اُولَه وَرَضَمَه اَسِي دُرْ تَجِي نِ صُومِنِ
- 15 اَلْجَسَرِ قَسَقَدِ عَنِي طَا سِنِي اَرِي دَه كَرَكِه تُو قِ يَمِ رُو سِنِ
- 16 قِي قَنَه اِي لِي تِ يَسَا كَرِ بَكْرَكِه وَ قُو قَرِه طَا شَرِ حَا صِلِ اِي دَرِ
- 17 اَسَكِي بَنِي بَكْرَكِه طَا شَرِ بَتُو رَزِ سُدَا بُو لَه لَبِنِ النِّسَا

بَعْنِي عَوْرَتِ سُدَكِي

1 قوقدغی طاشی اریز سول وقت که باله اچلو نیا یلی
 2 قیماق قوقدغی طاش بیوزر بیکم او حی باب
 3 قسق و خایه زخمه متعلق اولان امر فکرو اولان
 4 قسق و خایه شکر کب قسقد ساخو اولسه شریب
 5 بزماغنه کچر سولامین اوله بقله قسقدغه خست
 6 اولان کیشی بیسا زیاده اوله اگر اجم کچن شراه قبت
 7 اچ قسقدغه اولان زخمی کده ویم قوقد اولان
 8 وزمه یا غلام شرب یقوانتسار فایله اید تزه یاغی
 9 قسقدغه اولان چپانه فایله ایدر قچی یقوانتسار
 10 اگر قوجه کلرین که اثا سیم ابرص در لوانک قان
 11 اغلا نقار قسقی یا رغنه در تسار بتول اگر کفن
 12 باغنه بیه دکت صویل و شدین خایه اولان و زما
 13 ورسار شیش کدره اگر سول بداعن ویراعن
 14 و قوز دکت قسقی یا رین کندر قسغه یقوانتسار
 15 فایله اید اگر قبلو یغاک کندن صوا اچله بشری
 16 قسقی یا رین اغلا قچی اول صوا اچله او تزدی قسقلر
 17 یا رخی بینه اگر صوص کوکن ظ باغلا سقی استار

1 خط شیشنه در تسار باغ اوله اگر بر جزو شتاب دکت خایه
 2 شیشنه در تسار فایله اید اگر سکوکل استکی سن کیندر
 3 شوله چپانه که قزو عضون جفت در انا اچسار کدره اگر
 4 طلان قزو ب دکت بالی یلمیه شرعون اچله
 5 ایدب قسقی یا رغنه در تسار و یا یقوانتسار
 6 ناغ اوله محدر اگر نغنا ی دکت قزل از مله بیره
 7 قبت تر هم کبی ایدب خایه اوله شیشنه در تسار
 8 ناغ اوله واعز سن کدرن قچی خابیش اولسه علاجی
 9 بود که قان الدن بر کوق طارنده و اگر بدن کب اولور
 10 مود اولور کبریا که کز قان الدن در و داچی بقا اون
 11 سرکه ایله و باله و ساینغی بشری بوج کتب غلیند اید
 12 و کندن ایلی کز یقو کیم و در کد ویم پیل ایلر و انشی لسه
 13 کیمیا باکی و داچی ریت یا غیا قندز طشیا غنی قیندب
 14 اسحقام در تسار ش اوله و اگر بقا یونیمه کب کندن
 15 بوج ایلی کز طوز و ساینغی او شنه و رسار منید اوله
 16 بیکم در وخی باب مقعد جمعه و بوا سیر و نوص
 17 متعلق اولان امر فکرو اولان

- 1 اگر کجوز میرم صوبین سرکه ایا و شدراب معقدی جفاه کشین
- 2 معقدی در شدراب معقدی پرنه و آره اگر خنفسیای بیغ طار
- 3 لانه قود ز ریت و بنر سرکه تا قوت زیت چقه انکر ن لوکا
- 4 در رسی عجایب فایده ایا اگر حجام در شکر بیغ نشه
- 5 قویب کزنه اگر با بویج یا غن معقدی ورم اولی
- 6 در شکر نافع اوله اگر کرم یا غن یونگله معقدی در شکر
- 7 معقدی اوله او شحی قزحی قره کزنه اگر ساین معقد
- 8 اولان چانه در شکر نافع اوله قوز یا غی بوا سیر و نوا
- 9 فایله ایبر اگر سدا انگر تخندن می کن ایکی حرم باله کجین
- 10 ایبر ایچسار معقدی اولان قردی دشره اگر سحاق پیر غن
- 11 صوبله بشرت بوا سیر و در شکر فایله ایا ورم بلوط اعجابی
- 12 کومرته و شدراب و رسی فایله ایا اگر سیساج معقد
- 13 یا رخنه که انکاشعاق در لری بقوا شکر نافع اوله اگر
- 14 سندروسی تنس اشکر نوامری قوز و اگر ایچسار
- 15 بوا سیر کزنه اگر عقراب د شکر شول کن که ایله اوج
- 16 و ماروت کن فایله اوله برقه قویسار اوزرنه زیت
- 17 یا غی قویسار اگر غین بغله سرکه که تاربت قوشن الا اگر
- 18 اول یا غی ورم بوا سیر در شکر قردین دشره اگر شام ساقین

- 1 اگر کرب بر ایبر بزیر قشکر شول سیکله که معقدی جفت ز اوزرنه
- 2 و رسلر خوش ایله اما کدر که اول سطر دنجی و ز لرا اگر
- 3 کندنه معقدی اولان بوا سیر تنس اشکر کزنه ورم اشنه قتب
- 4 پیر سکر کزنه اگر کندنه کزدنه مخنه قتب قیند سکر بوا سیر
- 5 اگر کنگلی سوده قیند ایبر شول جینت چبا که معقدی
- 6 اولور و باقی اعضا لره اولور فسناد د معقدی و یا غن دن
- 7 ندر کور قینیل که سوده در شکر معقدی قویسار اومین اوله
- 8 منافع بوا سیر مجیز مجیزه که کاز اوزین الکر و قردین
- 9 حاجت وقتند اغر صوبله اصله لاد بنوع اوزرنه قویا
- 10 اندن معقدی رحمت پرنه و در لرا نافع اوله زحمت سوز کزنه
- 11 منافع بوا سیر حون غایت مجیزه بکر کون الکر کلکده قودل
- 12 داخی کو کزدنه تنس ایلیکر اوله زحمت کسه نوزونه او تر
- 13 عظم فایله ایا طشر اسنه و بجر کینه منافع بوا سیر بوا سیر
- 14 باله پیر سکر بوا سیر کسه او تار بودر جوز و قوندر و قاقا
- 15 و معقدی و دار چینی و آبلج و سبیل مجیزه منافع
- 16 سریم کشری اوزرنه قیند صوبین صافی ایبر ایچسا بوا سیر
- 17 کزنه و مخالف یلی تندن کزنه ایت بیغی صوقدر قردین

اولان کینه

1 اگر آنکه بواسطه اولاد گشته بجزد فایده ایدب قاین کسه و بوکر
 2 خوش ایلیه بادخجان بواسطه حاصل ایدر صوق صواجمک افجاب
 3 بواسطه زبان در بیکم بشخی باب عورت اغلان
 4 ایلامین و ایلماس و صرب لنین و حیض یورمس و رحم
 5 رنجی علیگرینک دو اسنه در کجی کیکر بیوزن طام عورت
 6 بوینا اضا قسار تیز و آسان طغره اگر طوشن خایین
 7 خاتون کتیه شرباب اچسار یکلوا اوله اگر طوشان ارکلر
 8 اولورک اغلاه اوله واکودنی اولورک قزاوله اگر دوق
 9 اچوکن ییشق دکت بیوغام خاتون کتیه فرجند کترسه
 10 اندن ریم جامع التیه یکلوا اوله اگر جفماق طاشن اغلان
 11 طغرمز عورتک ایلوغنه بغلسارک فی الحال طغرمز اگر عورت
 12 بکره طغرسه ارتق طغرسه برز یوزر لکن تخمین بر یویک
 13 چاک قیسار طغره وید و تراونکه صوییم قیند سکر تاریخ
 14 کالنجی اندن هر کون اول عورت اول صورت اوج کونه دک
 15 اچساقانه اید فایده سنکر علامت اول اوله عورت یوزر لکر
 16 تخیر قسا و حیض یورم و تم خاتون کتیه صوص یا غلام
 17 قردرب قزطرند کوزسار یکلوا اوله لو قوزق شراب یکلوا
 خاتون فایله ایدر و معدن قور ایدر اغلان کیم طوشن یونکن

1 اوله قوزق صویدر و کتیه آله صویدر اگر اتم کجند میر اغن
 2 کوزک کوزسار صوینی سد سز عورت اچسار سدرک جوق
 3 اوله اگر خطمک لعابن استی صوییم جعفر سکر اغلی اولیان
 4 خاتون اچسار اغلان اوله بکسانک اودین اغلان
 5 طومقده زخم ککن خاتون کز جینه در شکر فی الحال طغره
 6 بجدیر اگر مرز نکوش یاغین ک قوت استی حر استی ایلر و
 7 رجهز اغن آجر و حیض قاین یوزیدر و اغلان تیاغنی
 8 دشر و رحم اعین کز در و شول اغری ک آنکه خاق
 9 رحم حاصل اولمشد کز در کلر یاغی رحم اغرس سکر ایدر
 10 شول وقت که حقه ایدر اگر خاتون کتیه فرد ک صاع
 11 خایه سن دکت ریت یاغی قتب بریان نیکه با نرت فوجند
 12 کتره جامع موسی اول خاتون کتیه اگر عورت اغلان
 13 کفر کسه ایدر رم زعفران اچسار فی الحال طغره و تم اغلان
 14 صکی دشمن بر قوز قدرر عورتک بوینا اضا قسار
 15 فی الحال دشمن اگر سحر رومی دین الت درم اچسار اغلان
 16 اولان عورت اچسار اغلان دشمن ایدر اغلان قون اغلان
 17 طغرمز عورتک ایلوغنه بغلسارک فی الحال وضع ایدر قوتله

1 شَقَابِقِ النُّعْمَانِ كَمَا كُنْتُمْ تَحْجَلِي دَرِ لِرَاطِقُونَ كُنْتُمْ
 2 يَبْلَغُ فَوْقَ نَدَى كَثْرَتِهِ حَيْضِي يُونَ وَسُيُنِ آرْتُهُ
 3 رَيْتُونَ سَيِّدُونَ خَاتُونِ كُنْتُمْ بِاللَّهِ اَجْلَسَا اَعْلَانِ دُشْرُ
 4 قَدْرُ دَرِشَنِ اَعْلَانِ دُشْرَنِ خَاتُونِ بُونِينَا اَصَاقُشَلَر
 5 اَبْرُقِ اَعْلَانِ دُشْمِنَا اَكْرَبُ بُونِي خَاتُونِ كُنْتُمْ جَاعِدَتِ
 6 صَكْ كَثْرَتِهِ يَبْلُغُوا اَوْلَا لَمِيَا اَكْرَبَا رِيُونِي اِحْسَلَبِ
 7 حَيْضِ قَانِي يُونِيدِهِ وَمَا اَعْلَانِ يَتَاغَرُ دُشْرُهُ وَمَا اَوْل
 8 اَعْلَانِ تَوْنِدِنِ دُشْرِهِ اَكْرَفِيلِ دُشْرِنِ اَعْلَانِ اَيْلَمُ خَاكُونِ
 9 يَدِي كُونُهُ دُكْنُ مَرَكْنُهُ اَيْكِي دَرِشَنِ اِحْسَا بَالِ شَرِيَتِي اَكْدَنُ
 10 حَلَالِي اِيَا جَاغِ اَيْلَسَا فَا لِحَالِ يَكُونُ اَوْلَا وَمَا زَيْلِنِ خَانُونِ
 11 كُنْتُمْ بِاللَّهِ كَثْرَتِهِ يَبْعُجُ لِكَاوُلُمِيَا اَكْرَبَا لَوْنِ تَنْشِي اَتْسَلَر
 12 اَعْلَانِ صُوكُونِ دُشْرُهُ قَبْلُوبِغَا اَوْدِينِ مَوْنِهِ قَبْتِ اِحْسَدِ
 13 اَعْلَانِ اَوْلَانِ عَوْرَتِهِ وَرَسْرُ اِحْسَا اَوْلَانِ اَعْلَانِ دُشْرُهُ
 14 حِي النَّارِ يَبْعُ صَمَاقِ طَاشِي اَكْرَبُ طَالِي اَيْدِرِ عَوْرَتِ كِه
 15 اَعْلَانِ طُفُونِقَدِ نَحْتِ حَكِه اَكْرَبُ رِيَا نِ بَرْدِ بَغْلِبِ
 16 كُنْدِيَهْ بَغْلَسَا رَحْمَتُورِ طُغْرُ اَكْرَبُ كُنْتُمْ كُوِيَا جُغْرُ
 17 اَوْلَا بَرْتِ اَعْلَانِ طُفُونِقَدِ نَحْتِ حَكِه بُوْدِنِ بَغْلَسَا اَسَانِ

صَمَغِن

طهر

1 اَللّٰهُمَّ بِحُرِّ دِيْمَلَرِ حَوَاصِ قُرْآنِ فَوَلِهْ تَعَالَى اِذْ قَالَتْ اَمْرَتِ
 2 عِمْرَانَ رَبِّ اَنْتَ نَذَرْتْ لِكُرْبَانِي بَطْنِي مُحَرَّرًا بِوَايْتِ اَلْعِمْرَانِ
 3 سُوْرَةُ مَعْنَدِ اِنَّ اَللّٰهَ يَنْزِلُ مِّنَ السَّمَآءِ بِغَيْرِ حِسَابٍ
 4 وَارْبِحْ حَلِي اَيْدِرِ مَرَكْمِ بُوَايْتِي رَعْوَانِي وَكَلَابَا اَيْكِي
 5 دَرِشِنِهْ يَارِزِ صَامِيَا عَوْرَتِي صَاغِ بَا زُوْنِيَهْ بَغْلَسَا تَا لَوْنِيَهْ
 6 كُنْدُوسِي وَاعْلَانِي جَمْعُ اَنْتَ مِّنْ خَلَاصِ بُولَا وَدَحِي مَرَكْمِ
 7 مَشَكُ وَرَعْوَانِي يَارِزِ طِفْلِ اَعْلَانِ بُونِينَا طَقْسَا حَرِي عَظِيمِ
 8 اَوْلِيَتِ نَافِعِ لَوْلَا وَاعْلَمَاسِي وَاعْلَمَاسِي وَفَرَقْتِي قَلَمِيَا
 9 وَارْجُوْتِي سَدَكِهْ اَنَاسِي بِكُنْدِنِهْ اَمْرُ كُنَايَتِ اَيْدِيَهْ تَمَامِ
 10 عِيَادِ اَوْلَا وَمَا يُونِي حَوْبِ وَفِيَا رَكِهْ اَوْلَا حَكْمِ اَيْدِرِ عَوْرَتِ
 11 اَعْلَانِ كُوِيَهْ طُفُونِسِهْ بُوَايْتِي سِرْجِيَهْ يَارِزِ صُوِيَرِ اِحْسَلَدِ
 12 اَسَانِ كُغْرُهُ اَيْتِ بُوْدِرِ نَسْمِ اَللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ بِسْمِ اَللّٰهِ الَّذِي
 13 لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْغَنِيُّ الرَّحِيْمُ سُبْحَانَ اَللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ
 14 رَبِّ الْعَالَمِيْنَ كَا نَهْ يَوْمِ يَبْقُوْنَ مَا بُوْعُدُوْنَ كَمَا يَلْبَسُوْنَ اِلَّا
 15 سَاعَةً مِّنْ يَّوْمٍ اَبَدًا فَبَدَّلْ اِلَيْكُمُ الْاَعْقَابَ اَلْعَاقِبُونَ
 16 وَدَاخِي حَلِي اَيْدِرِ نُوْحِ سُوْرَتِ يَارِزِ نَغَاسِ ثُوْلَكِ

1 عورت نکر طعمانه قنسا کر پاک اوله و داخی سد دن کیلیشه
 2 اغلاخو بویننا آصنلر پاک اوله فاندن بدن و داخی حکم
 3 ایدر هم بویله یازت طلو قبو قابنه و عورت نکر صباغ
 4 باز کینه بغلسا کر اغلاه طرفه صد اعسی آساره اوله ایت
 5 بوره قلم نیدر هم بن السماء والارض اتمن یلک السمیع والابها
 6 والافیده و من یخرج الحجی من المیت و یخرج المیت من الحجی و من
 7 یدبر الامر فیقولون الله فقد افلا تفقون بوخاصه آغزده
 8 ایشلیدر بجر عورت اغلان طرفه صد صربلنسه ارجلی
 9 الالاصاغ ایلوغنه یقارو یانیه ایح یا نونک یزیزله بغلیار
 10 فی الحال کفح یکره التخی یا بس بدن سستلیغنه
 11 و تله یقاسینده و اغلاخه که ایچی زورنده و ایچ کج کتله
 12 علیله دو سنده و اگر قوغی کلانه قور دیت سحر ایدر
 13 جام لجه آد مکر بدنه درتسلر بدن سستلیغی کله اول
 14 یله لجه بدنه قوی اوله اگر یار سنک قانین بارغ او علق
 15 اوغلا خقل ک قاسغه درتسلر قله تمامه اگر مر نکورس یان
 16 سست اولن بدنه درتسلر غایت فایله الله اگر سماقی اغلان
 17 جملک قرینا یقوا تسلا عیسه کله اگر بالی آجی بادام

1 قرشدرت اربه اوتن قنبت شوله کوردیه درتسلر که در کله
 2 در لیه اگر عود صلیب اغلاخقلر بویننا اضا قنسا کر
 3 بوخن کله ایدر صرع کله مناخ اغلاخقلر زور کون
 4 که قبض اولور یاغ سوز بریخی برز قتی چه بیز لراوت
 5 هاه صویله اوله اندن یغزدی جلقیت یاغین جعار لراوت
 6 اوله یغزدی سوز لر صوی کله اندن اوله یاغ سوز بریخ
 7 یزیزله ایچی طوره اوت ایچیدن کله قور قریب هم دیکار
 8 و اگر صوبک کچر سه طوتار یاغ اوله یکر مدعی یا مس
 9 بوگر لر زخمی ایچون و غصه زایل اولما ایچون و صوبسار
 10 قنما عیجوت بونا که حواسنه و اگر قورق شرابن لجر
 11 صوسالیغی کله زیر اخصیت شرابنه در طباشیر عطشی
 12 کدرر طپلاق بگر که فایله ایدر وزیر کله کورر بکر
 13 سکنجی یا بس ازقه و بیل و دیز و سفی
 14 رحملر نکر حواسنه در یوزر نکر بیل و ارقه اغزین
 15 کدرر اگر یار سسی بیزرین صویله ایچسکر بیل اغزین
 16 کله دار چینی بالدری طاغدر اگر اغوا عاچی نکر کجانه
 17 دکت ارقیه و کسلراغی صوقورن اولن اولسا کدرر و دیز

1 اعرض صوفد اوله در انا داخ فاین ایدر اگر طودن
 2 اوله یا عن بیل اعرنه در تله فاین این اگر سنا مکی
 3 بیز صوفین اچسار ارقه اعرنه کله اگر صابونه بیز
 4 قنا قشدر و دینا اعرنه در تله کله و حار قفل
 5 غلیظ بللری کلید ایدر طبری نغز کچی و قان سیلی
 6 سکر کله در سکراب یا عن بیل اعرنه در تله اگر
 7 صوفد اوله کله در بکسان یا عنی استی در و یا ش در
 8 ولطف در سوداوی و بلغمی مرضله عظم فاین ایدر و
 9 بیل اعرنی که بیل دن اوله سکر و بللری کلید ایدر کله در
 10 العون یعنی که انا کله حار و در صوفد فریز بیل اعر
 11 که استی دن اوله باله قنق بکر فاین ایدر و بعر سقلر چه که
 12 باش اوله او کله بیل اعر بیجون اذن در تم دفعه اعا
 13 حی نکر بیا عن و بوز درم زیت یا عن الاله بر صلی قوبالو
 14 شول قدر قیند که بیا عن قوت یا عن چقا اذن صکر ایدر
 15 حاصد قینده اوده قرنو بیل اعرنه در تله عظم فاین
 16 اینسون معدده و بفر سقلر بللری کله در شلغ تفاح
 17 در بیل ایدر بادجان بیل ایدر زنجیر بللری کلید ایدر کتون

1 بللری کلید ایدر بکیم طفرخی باد عرق نیلا و کترم
 2 و بان و باش و نوریس و وجع معاصد و در تون ارقم
 3 صر سکر دوا شده در اگر توش که دلوجم بقا در
 4 اوین سیر که قنق عرق نیلا اعرنه در تله نافع اوله اگر
 5 یوزر کله تخم بزجون متقال دکنین بتون اعرنه قنق
 6 صوفیم جلقسه یودسه عرق نیلای و وجع معاصد
 7 کله انا اوله ایکی کون استعمال ایدر اگر حیح العلم
 8 بیا عن دکن نوریس و سکر کله اگر حیدر دکن
 9 باله بقوا ایدر عرق نیلا او زنه در سکر کله بیزون
 10 یا عنی وجع معاصد فاین ایدر و مانا اعرنه نافع
 11 اگر نغمه بیا بزمون قشدر در نغمه و زسدر اقلین
 12 کله اگر سکر و قنق اعرنه سکر که ایدر قنق سکر
 13 در نغمه آغ اوله ان کله در نغمه بقوا سکر
 14 آعن کله اگر شلغ بیز سکر اسحاق ایدر صوفین
 15 نوریس او زنه در سکر نافع اوله و هم دین بیز
 16 نریس در سکر نافع اوله و دینا اعرنه کلام بیا عن دکنان
 تخمین

1 ايكس يده قيندلو ميشق اولني اندن بديزه در تلباقو
 2 ايدلر نافع اوله منافع او شق بندله كشد اعينه بونلر
 3 قيندري صوين ايجر سلفايد ايد منافع طوشان بوقن
 4 سكر اورزده بر قاج كوز و سكر فائده ايدن اكر بزمق
 5 در نغ كوز اولسه كودن چكر كه طقت بدمغى بجد
 6 قويت صرسر اول ورنغى كدرت پيرته ياكى در نغ
 7 بيون خواص قدان حكم ايدر بو آيتي سه وقتند
 8 يازر شول كشد يازر اعز انا اضا قسل خوش
 9 اوله آيت بود و ان يسكر الله بفر فلا كاشف
 10 له الامور وان يسكر خير فهو على كل شئ قدير وهو القاه
 11 فوق عيان وهو الحكم الجبر او توزخي باب
 12 اريتم لرك انواع واغ خنلق و در ملك ر بجد و اوله
 13 اكر بيا و نه در ملك حوق واقع اولسه مرسي بر اعن
 14 دكن كودينه سنجدر در لسي ساكن اوله اكر بديك شنگ
 15 بلغي اتمه سي اولسه اذ صري كه مكه ايدغى در دكت
 16 سكينين قبت ايجسا فائده ايد و سكتنج شع اتمه فاعله

ار

1 قدا ابلان و جيان و عرب اوله اوله كرميه اكر در جگر
 2 دمر صور دغى صوصكتر آيت قدر طلدهغى كند كه
 3 صودن قوقاز اوله او غلنه ايجر سكر خلاص بولا اكر
 4 قاسني قدر طلدهغى پيره و سكر نافع اوله و هم اغولو
 5 جانور لدا ايند دغى يوز و سكر نافع اوله و هم اغولو
 6 او قيلم و رلان پره يقوا سكر نافع اوله و هم عرب
 7 صقدغى پيره زيتم و سكر نافع اوله و هم قدر طلدهغى
 8 كنده صطمانا در شدرت ايجر سكر فائده ايدن اكر حى
 9 العلم براغن دكت بو صقدغى پيره و سكر فائده ايدن
 10 اكر خطنك تخم زيت يا غيا در شدرت و سكر كه قتب
 11 اغولو جانور لدا صقدغى پيره و سكر نافع اوله اكر اغلو
 12 اغا جنك حجانن قيندري صوين آلن اوله صا حسدر
 13 بوه كده قيرله اكر قدر دل ز بلس بويزه تنشى
 14 اتسار سجاندر اندن جمع اوله اكر ايلاه قاون او ده
 15 تنشى اتسار ايلان اوله اودن قچا اكر ايكى دريم ايجر
 16 بو صقان كشمه نافع اوله و هم بچك اوتن تنشى اتسار
 17 ايجر جانور لر قچا و هم دكت مركن قدر طليان كشمه ايجر

1 نافع اولاً الكرم لوجه يبرأ من قدر طلائع طوز له ودر
 2 نافع اولاً ودر صم آرو صند غننه نافع در بغداد صيب
 3 آط قدر طلا وغي يبر ودر مفرق كثره نوع اخر
 4 قدر طلا وغيه محدر بو طلم اشكر در سنه كه نان اوليان
 5 بويننا دقا ك غري طوبار كيدر لدر طلا وغي وقت كده ك طوب
 6 كدر لدر الكرم ورت اولت غري طون بوغنا اول طوبه بوج
 7 كز يويال كيدر لدر طلم بو در ازوز يبر برب ايلور باز
 8 فزا غاع يوانط ياد ليعي غيغيد بار در موسي لو
 9 موسي بار سماع باشرو من بار ورم بو طلم اوغ
 10 كوشر عون ياغي اورز نه اوقيا لدر اول كندر كودينه غاع
 11 در لدر سوله الفرح طلم ايدر بوسون ايلان صوقن كشد
 12 اوقيا طراس بوله سوله الفارح طلم ايدر بوسون كدر
 13 روزي طار اولسه بوسون اوقيا روزي جن اوله طلم
 14 ايدر بوسون حشرات اولسه مفرق ايشه بوسون
 15 بن كتن ايجه يازنه وقيو صوييم يوييا واورنه صابه
 16 حشرات آن اوله وشرنگ اين اوله التور طومح
 17 قتلوج و طاحون و شيرنه و قرحقار و فالح و لغوي

1 اولام العبيان كد اوغلا بخار و اولوز و بيانه جوق وار
 2 دوا سنده ودر آرد كندر دواع كز و سنده قرحم اولسه
 3 بي بيان بوله كتنونك ايدق صمان اوله اكر زو جرن
 4 يدر بيان اوق اصاقيا لدر اول اوه طاحون كتر غيا اكر قير
 5 سكون اعلان بويننا اصالر ويا شيرنن امين اوله
 6 نوع اخر سر كس كه ويا و قشند بو دعائي يادت
 7 قيو لره يا پشندن اوله اقدرن امين اوله يا زحون بو
 8 طسولح فسمعا فسمالح مسالح نوع اخر
 9 مرم بو طلم يارب ويا چقار نه بال طراب بول ارب لجرلد
 10 شفا بوله و جمع مفرق اولانه يازنه بلعي نافع اوله محدر
 11 يازحون بو در و منزل و لوان مالموشفا و در حمة للموشر
 12 م سسا كره د ل هاه لولاي
 13 اه 1 ع ع لوي الوس 11
 14 مخ لوه لوه 11 5 4 2 بوس
 15 ع ه ل ه سه بوش كدوي ل لوف
 16 اوليا تجر به اوليندر و انون بوبار و طام عورت بويننا دقيل
 17 اول عورت اغلان برب اوله و انسان طومح و بوسون اوز نجاده

م سسا	كوه د	ل هاه	لولاي
اه 1	ع ع لوي	الوس	11
مخ لوه	لوه	11 5 4	2 بوس
ع ه ل ه	سه بوش	كدوي	ل لوف

در ووخ كره انا
 چيان اوغ
 در لدر مشهور در
 كين اذن او
 دجنه اصاقيا لدر
 اول اوق ويا

1 يا شند كقور بلك كلكن قوتيه ويارمن وشلرون امين اوله
 2 وبرويزم انزن يسالو كوكاي فرح ايده و صوفده اولان يوزك
 3 اوينا من كزن وعقر و بو صقد غنه فايده ايده و مع
 4 انجيز ليه يقوايد لرو و صوق يللمن تندن كلكل ايدر صنعت
 5 بو دركه شدرله قيند لاس صياح اجله اوج قاشق اچار
 6 اول زحمتن خلاص بولم و فايحه و لغوايه عظيم فايده ايدر
 7 و بلكو كدره و قوقد غي طاشق بان بانه ايدر و اندامو شستلغن
 8 زليل ايدر و مع بود عاي يازدن كشتون و با شندن امين
 9 اوله دعا بود لبم الله الرحمن الرحيم اسما اود ما سوماه مانح
 10 معلوم سا هويا اشدا اسما اود ما سوماه مانح
 11 الوهي اخدوم هم السهبا اسرا حارام ادواه
 12 صعواب لمواه لوه ولانه ايليه ارو بوي سموسمه
 13 مانح معلوم ساممه ارد سوا ما نوسه سوال سدوه
 14 سومور لم اودن صعواب موملوا اودن بر حنك بالارح
 15 الراجز السلسل اللا لا هي في لبم الله الرحمن
 16 اللهم يا خفي الخافي كما ماني سكن علينا صدمه ترمه
 17 اجنوت بالطيفة النارية العارقة من فطخان الملكوت
 18 حتى نشبت باذيار لطفك ونعتهم بك عن انزال

1 قد ك ما ذا القوق الكامع واللدن السامبا بر حنك الواسعة
 2 يا رحم الراجز لبم الله الرحمن الرحيم سبحان الذي لا يغيب
 3 ولا عت احد سواه سبحان الله عدد ما خلق سبحان من لم يتخذ
 4 صاحبة ولا اولدا يا اللنا ارفع عنا شر اعدائنا والوباء
 5 والحقا عون والامراض وجمع الآفات بحمة محمد واله
 6 وصحة حمزة الامم يا ولي اللولوا ويا كاشف الضر و
 7 والبلاء واصرف عنا القوي والغلا والطاعون والوباء
 8 بكن نور محمد المصطفى و اولي بكر الصديق و عمر الفاروق
 9 و عثمان ذي النورين و عاتق المرتضى و الحسن العبيد
 10 الداهن بالقضا و الحسين الصابر لبيداء كربلاء و ما مبيت
 11 اذ رقت ولكن الله رحى و لبس المومن من بلاد حسنا
 12 ان الله سميع عليم اللهم اصرف عنا وعن متعلقاتنا و شر
 13 جماعتنا و عن جمع امة محمد سواد القضا و درك الشقا
 14 و سنانه الاعلاء و الكفنا و النهم كل غم و هم و بلا ولا
 15 حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم قتلوج ايجون اوج بان
 16 كاعك يازب بال بوله قتلوج اوزرنه يا بشدره بتر طول

1 آید کدک برین دایخ ورن علی الدوام بوردنم ایچ قتلوج
 2 زاید ایذب سوندن قتی بختد اول یازون بودوز
 3 بسم الله سوما بسم الله الشافی بسم الله طاسوما بسم الله
 4 الکافی بسم الله ابراسوما بسم الله المعافی نوع آخر
 5 قتلوج ایچون بویک انکرک ایلانک اودین قرو و لوقتی
 6 که قتلوج بیلون بریان خون آرت اوزنه ورتار نافع
 7 اوله نوع آخر لام الصبیان مختدر کوانا بجه اولمدر
 8 بیدر کله اناسی ایکیس بریان بنوعی ایلک ایلیدر لوکار قرق
 9 بیدر کله قداوچی سون سن او قیالمر او قدرتی اول ایله
 10 بیدر کله دکل تا قرق بیدر کله اوله اندن صمکن اغلا بختد
 11 بونینا بغلیا لاله فضیله اول زحمدن امیر اوله نوع آخر
 12 جند بکتار که قندز طاشغی خرنیشق دکل با و ام یانغی
 13 بیدر اولر و بونکر ایچ یاننه ورتار ام الصبیان زاید اوله
 14 طاعون ایچون تمیز نبوت که بیغامبر صفتننر فبارک اول
 15 آرقه سینه ایدی مر ذر لودرنه دوا و مر در لوز بختا
 16 در ان یازن موضو و جوع قیالرشا اوله و اول اولدی
 17 اول طاعون کتر قیله مختدر و تم قتی حسیته مشکم و زعمنا

1 بیدر جینی اشکریه و یا جفا غبار نب ایچ سارا الیه شفا اوله
 2 بوز روایت برمان الدین قاریا بیدر تمیز بودوز
 3 ط ه ه م ل ل و خواص طاعون زمانتد
 4 مریم بوشنجه یازن قیویه یا پشدن حق تعالی اول کشتی
 5 جامعنا طاعون ده صغیله یازن بودوز بسم الله الرحمن الرحیم
 6 بسم الله العظیم الشان العوی البرمان الشدید الالحان
 7 ماش ر الله کان کل یوم بلوغه شان اعوز بالله الشیطان
 8 ارحم اللهم انی اسالک و اعوذ بک من الهم و الهمز
 9 و موت الفجاء و مجوم الوباء و سوء القضا و البلاء و
 10 نحر المعان و ربنا اکشف عنا العذاب اننا مؤمنون ربنا
 11 اصرقنا عذاب جهنم ان عذابها کان غامرا ربنا ظلمنا
 12 انفسنا و انما تغفلنا و تدرخنا لکنون من الخائسین
 13 و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین
 14 و سلم و نفع الوباء من الموما و نفع النفر و الاصره
 15 قون الاله العالی العظیم دم دل امی رب رحیم اللهم
 16 اح او طح مطوی و طح ال امی حم ی ع ال او ح اع
 17 دال س و ام ی و ال اح او اطری اح او طری و ام اول

1 ای درام الله الله الله فوقها
 2 اوله بوزله و کجه اوله بوزله باشد اوله بوزله
 3 که طریقه و اینکله و کورون اولور آنکر و اولور
 4 اگر مرسی شرایب بشری طریقه اولان جبانه یقو
 5 ایشلر نافع اوله اگر بخور مریمک دین اوشق جبانه
 6 سرسکر کدر و هم بال سر کیه قنت بوزین جعد اوله
 7 کندر بوزینه در شکر کدر بر کندر جبانه اولسه بقلا
 8 بشرت بیدر سار فایده اید و هم کونلاک قزو کوللا
 9 و یزه اعینم قد شدرب قلاغ اوزندعی جبانه در سا
 10 کدر اگر کزده مخزن صوبیم و کوزله یقو ایدرت
 11 دشمن جبانه اوزله و رسا آغزین آجا و اینچندرتن
 12 آید اگر زفته بال قنت جراحه و جبانه و رسا کدر
 13 اید و هم سر کیه ایل بشرت قتی جبانه و رسا میشده اگر
 14 بکرتلان بر این دکت باشد اولان جبانه و رسا کدر
 15 نوع آخر ایوزا چون غایت مجتهدر آجی سایغما
 16 بوزر دشی زفتی و بوزر داخ شتاب و بوزر داخ ییشق
 17 دکلمش طوز و بوزر اوجن قرومی و بوزر سر کام دین

1 دکلمش اوله بولارکن مجموعن قد شدرب اوجق اوزرنه
 2 قویالرت بوزر داخی قد شدرب تاکه مریم کی اوله ایدن
 3 صکر باشی غایت تراش ایدر لر بیدی عقبنی در تکر
 4 تاکدیج غایت مجتهدر بر کندر باشی کدر اولسه
 5 اولکمه بوندن ارتق انا جان یقوز که زفتی و قلم
 6 زنگاری اوت زنگار زفت دن آزا اوله و قوز
 7 ایچی زفتیم برابر اوله و آجی سایغی بو مجموعن
 8 جمع ایدرت بر بیدر خلط اید
 9 اندن باشی تراش ایدر
 10 اندن باشی در تکر
 11 داخی حمانه و زکر
 12 و طمدن جفاق
 13 شام قاین ییشق
 14 دکت اوستینه
 15 اکالر غایت
 16 مجتهدر

قد وقع الفراغ من کتبه الله کتابه
 للشیخ الکامل آق شمه الدین قاسم
 فی شهر المحرم سنه ۱۰۸۰ هـ
 و تمامه

بسم الله الرحمن الرحیم
 در کتب و کلام و کلام و کلام
 و کلام و کلام و کلام

II

لکاتبه

جانانک فراقتم جانان و سر احمدک
طوری اعی لاله زار اولاد سینه فزاری کل

وله

چون نام صلاح زهد ایله یوسه احمده صلاح
یس واجب اولدی بنده سیری معان اولاد

I

لکاتبه

جانانک فراقتم جانان و سر احمدک
طوری اعی لاله زار اولاد سینه فزاری کل

وله

چون نام صلاح زهد ایله یوسه احمده صلاح
یس واجب اولدی بنده سیری معان اولاد

Konya Mevlâna Enstitüsüne Tanrı
Rızası İçin - Prof. Dr. Feridun
Nafiz Uziok'un Vakfidir.

و فراقتم جانان
جانانک فراقتم
طوری اعی لاله زار
اولاد سینه فزاری کل

